הארץ

1.50 ש"ח יום ו' ג' באלול תשמ"ז, 28 באוגוסט 1987 VOL. 68/20773 AUGUST 28 1987

הדרך לחופש עוברת במרכז

במציאות הפוליטית שלנו אין חופש. הימין משועבד ללאומנות ולכפיה הדתית. השמאל כבול להסתדרות ושניהם דואגים למנגנון מנופח ולשליטה מזיקה של הממשלה במשק. הדרך היחידה לקידומם של רעיונות החופש עוברת במרכז. אך במרכז היה חסר כוח פוליטי מלוכד. ה"ליברלים" נטמעו בחרות, וייצמן נמר במערך ההתרכזות. שינוי, ל"ע המרכז הליברלי, כוננו את תנועת המרכז, המלכדת את תומכי הרעיון הליברלי האמיתי. תנועת המרכז תיאבק למען הרעיונות שדרכם חסומה בימין ובשמאל: שלום ובטחון, חופש ושיויון, יוזמה חופשית.

הדרך לחופש עוברת במרכז.

שינוי מפלגת המרכז

מפעל סולתם מפסיד למעלה משני מיליון דולר לחודש

עלות החזקת המלאי — כמיליון דולר; עלות שכר העבודה לעובדי הייצור המושבתים וההוצאות הקבועות — למעלה ממיליון דולר

מאת יונתן שרמן, סופר "הארץ" לענייני כלכלה

הפסדיו של מפעל סולתם בחודשים האחרונים מגיעים לסכום העולה על 2 מיליון דולר לחודש. ההערכה היא, שהפסדי שנת '87 יעלו על סכום של 30 מיליון דולר בשנה. גורמים בכירים בסוד מסרו, כי המפעל מפסיד כיום סכומים גבוהים מאוד בגלל עלות החזקת המלאי הגדול של המפעל, ששוויו הוא כ־85 מיליון דולר ובגלל החזקת מנגנון של 700 עובדים, שאינם (סוף בעמוד 6)

"עוד מעט אין זכר לשבת קודש; לפי הוראות הבד"ץ כולנו נצא לתבוע כבוד השבת"

הנשיא מנסה להשיג רגיעה מחשש להתנגשות אלימה בנושא השבת

ביקש מאנשי אגודת ישראל לפעול בעדה החרדית לבטל 15 ההפגנות הערב • רק 4 בתי קולנוע יפעלו, לאחר שבעל 4 אולמות חזר בו • אחד מראשי העדה החרדית: אנו מתקרבים לשלב מסירות הנפש, שבו ייעצרו חרדים בהמוניהם וימלאו את בתי הסוהר • פעילי השכונות לא יפגינו ליד מאה שערים • המפד"ל מצטרפת אל ש"ס באיום לעזוב הקואליציה העירונית

ליד משכן הנשיא: אנשי אגודת ישראל מגיעים, אתמול, לפגישה עם נשיא המדינה חיים הרצוג בנושא הסרטים והפגנות שבת. (צילום: יצחק אלהרר)

מאת נדב שרגאי, סופר "הארץ" בירושלים

נשיא המדינה, חיים הרצוג, פתח אתמול בסדרת פגישות עם הגורמים המעורבים בסכסוך השבת בירושלים במטרה להביא לפתרון של רגיעה בעיר.

לקראת שבת הועמדו מאות שוטרים ואנשי מג"ב בכוננות. מפקד משטרת ירושלים הודיע, כי יפעל בכוח בכל הפגנה בלתי חוקית. העדה החרדית קראה, מצידה, לאנשיה להפגין ב־15 נקודות שונות ברחבי העיר. רק ארבעה בתי קולנוע יפעלו בעיר בליל שבת, לאחר שבעליהם של ארבעה אולמות חזר בו מכוונתו לפתוח את בתי הקולנוע שלו הערב. המפד"ל מצטרפת אל ש"ס באיומיה לעזוב את הקואליציה בירושלים. חבר סיעת הליכוד בעיר, שלמה הלוי, יזום כינוס דחוף של מועצת העיר. (סוף בעמוד 2)

מושתל־הלב התעניין אם פורסם על הניתוח בעתונים, קרא ומצא שגיאה

עובדיה מצרי מבקש לרדת מהמיטה • מצבו ממשיך להשתפר ומוגדר "משביע רצון" ו"בהתאם למצופה" • השיפור בתיפקוד הלב איפשר להפחית כמות התרופות • מצרי נושם באופן עצמאי ללא מכשיר הנשמה • יתכן שמחר ינסו להושיבו במיטתו • 22 ממתינים להשתלות לב

מאת עדנה ארידור, סופרת "הארץ"

מצבו של מושתל הלב, עובדיה מצרי, ממשיך להשתפר. מהנהלת בית החולים נמסר, כי מצבו משביע רצון, והוא בהתאם למצופה לאחר 48 שעות של ניתוח מסוג זה. יחד עם זאת נאמר כי מוקדם עדיין לקבוע אם הניתוח הצליח ולשם כך יצטרכו עוד מספר ימים.

לחץ דמו של עובדיה יציב. השיפור בתיפקוד הלב החדש איפשר להפחית את כמות התרופות הנדרשות לתפקוד הלב. הוא נושם באופן עצמאי ולא נזקק יותר למכשיר הנשמה. תוצאות בדיקות הדם שנערכות לו כדי לעמוד על תיפקוד אברים שונים בגוף, תקינות. הצוות הרפואי מטפל במניעת תופעות דחיה שעלולות להתעורר, ובודק לצורך כך את רקמת הלב כדי לדעת מוקדם ככל האפשר אם קיימת דחיה כל שהיא.

עובדיה מצרי נמצא עדיין בחדר ההתאוששות המיוחד ונתון להשגחה צמודה של הצוות הרפואי. הוא מחובר כעת רק למכשיר ניטור ואינפוזיה, והוא מתלונן על כאבים באיזור הניתוח.

אתמול קיבל מכתב ברכה מראש הממשלה יצחק שמיר ומראש עיריית באר־שבע, עיר מגוריו, המאחלים לו (סוף בעמוד 6)

רקע / עדנה ארידור

ההשתלה, ההלכה וקשר השתיקה

מנכ"ל המרכז הרפואי הדסה, פרופ' שמואל פנחס, חזר והדגיש, כי ניתוח השתלת הלב שבוצע בבית החולים לפני שלושה ימים, הוא הישג הילכתי, ולא רפואי. בדברי הברכה לצוות, שביצע את ההשתלה, ציין גם את שיתוף הפעולה מצד של רב בית החולים. (סוף בעמוד 6)

ההסתדרות לא החליטה על עיצומים: תפעל עד סוף החודש למיצוי המו"מ

בישיבת המטה הבין־אגפי דווח על הערכות המורים לעיצומים החל מה־1 בספטמבר • מבוכה בהסתדרות נוכח התנגדות איגודים מקצועיים בהם האקדמאים לחתום על ההסכם המתגבש

מאת יהודית וינקלר, סופרת "הארץ"

המטה הבין־אגפי של ההסתדרות החליט אתמול שלא להחליט על עיצומים החל מראשית ספטמבר במחאה על סירוב הממשלה להענות לתביעות השכר. המטה החליט למצות בימים שנותרו עד סוף החודש את המשא ומתן הבלתי פורמלי המתנהל בין חיים הברפלד, יו"ר האגף לאיגוד מקצועי לבין הלל דהאי, הממונה על השכר במשרד האוצר. הבירור על העיצומים נדחה, משום שראשי ההסתדרות אינם רוצים שיווצר הרושם שהממשלה נאלצת לפעול בגלל תכתיב.

ההסתדרות שרויה במבוכה הולכת וגוברת לנוכח התנגדותם של איגודים מקצועיים אחדים, בעיקר האקדמאים, לחתום על הסכם השכר המתגבש. אם אמנם ההסתדרות תסתפק בהחלטה עקרונית על קיצור שבוע העבודה ועל תוספת שכר בעיקר לדירוגים הנמוכים, לאקדמאים ולפארה־רפואיים — לא יהיה לה למעשה שום הישג.

המהנדסים, המיקרוביולוגים, הביוכימאים, האחיות, האקדמאים במדעי החברה והרוח, הטכנאים וההנדסאים, שלא יזכו בתוספת של ממש, אף אלה העובדים כבר עתה פחות מ־45 שעות בשבוע, אינם רואים בהסכם המתגבש כל שינוי ממשי ואינם מתכוונים לחתום עליו. (סוף בעמוד 6)

תחת שמירה כבדה יובא ביום ראשון ואנונו לפתיחת משפטו בירושלים

יוסע במכונית אטומה לחלוטין • אולם המשפט והמסדרונות כוסו בלוחות עץ למנוע כל אפשרות של צילום • משקיף מטעם ארגון "אמנסטי" יגיע לישראל ויבקש להיות נוכח

מאת איתן רבין, סופר "הארץ"

מרדכי ואנונו, אשר משפטו יחל ביום א' בבוקר בבית המשפט המחוזי בירושלים, יובא למשפטו תחת שמירה כבדה, כאשר כוחות משטרה מתוגברים ואנשי שרות בתי הסוהר שומרים עליו.

ואנונו יובל במכונית אטומה לחלוטין של שרות בתי הסוהר. המכונית תצא מכלא אשקלון בשעות המוקדמות של בוקר יום א'. המשטרה וכוחות הבטחון כבר הכשירו את המקום ממנו ייכנס ואנונו לבית המשפט. החלונות באולם ובמסדרון כוסו בלוחות עץ כדי למנוע כל אפשרות של צילום.

עדיין לא ברור אם ואנונו יוחזר כל יום לכלא או שישהה בתא מעצר מיוחד בירושלים.

ואנונו נחקר לאחרונה שוב ונשאל אם הוא מסר פרטים או הבריח מכתבים מתאו לאחיו מאיר הנמצא בחו"ל.

בני המשפחה, האחים והאחיות של ואנונו לא יורשו לפגוש אותו ומשום כך — מסרו — אין בכוונתם להגיע לבית המשפט.

ואנונו ממתין בציפיה למשפטו ולומד ביומים האחרונים בקפידה את קו ההגנה. הוא נמצא בתאו 24 שעות תחת עיניהם הפקוחות של הסוהרים.

(ע). "אני מעוניין מאוד לבוא (סוף בעמוד 6)

ערך את העמוד: בועז שפירא

שוק ההון

ביקוש להנפקת בנק ישראל

מאת יהודה שרוני

הנפקות של בנק ישראל ממשיכות לעמוד במוקד הפעילות בשוק ההון. בנק ישראל הנפיק אתמול שתי סדרות בהיקף של 30 מיליון שקל, ולהנפקות אלה הופיעו ביקושים של 104 מיליון שקל.

הארץ חדשות

מתפרסם היום בעמודים

חלק א' 8־10־11

חלק ב' 1־12

התעשיה האווירית וחיל האוויר מתכננים מטוס ללא טייס למשימות קרב

שמיר מתבצר בתמיכה בלביא; פרס ורבין מאחורי החלופות

השגריר פיקרינג מסייע בגיבוש תוכנית מוסכמת עם הממשל • פרס ממשיך במאמץ לשכנע שרים התומכים בלביא לקבל את הצעתו, המבוססת למעשה על אחת החלופות שהציג בשעתו דב זקהיים • שבעה פרופסורים למתמטיקה הגישו לשמיר מסמך ובו נימוקים נגד הלביא

מאת עקיבא אלדר, דן סגיר ויונתן שרמן, סופרי "הארץ"

חיל האוויר והתעשיה האווירית מתכננים מטוס קרב ללא טייס — גילה אתמול שר החוץ שמעון פרס.

פרס המשיך אתמול במאמץ לשכנע שרים התומכים בלביא להעביר את תמיכתם להצעתו החדשה. מתברר כי הצעה זו מבוססת במידה רבה על אחת החלופות שהציג איש הפנטגון לשעבר, דב זקהיים, במסמך שהגיש בשעתו לממשלת ישראל. כיוון שישראל דחתה את החלופות שהציג זקהיים, נדרש עתה הממשל האמריקאי לבדוק מחדש את האפשרות ליישם את החלופה שמציע פרס.

שגריר ארה"ב בישראל תומס פיקרינג מקיים מגעים הדוקים עם לשכת שר החוץ מתוך מגמה לגבש תוכנית מוסכמת עם הממשל האמריקאי. פיקרינג עצמו רמז אתמול כי מדובר באחת החלופות שהציג זקהיים.

מול פרס, אשר נראה כי הוא נתמך עתה בידי שר הבטחון יצחק רבין, מגלה ראש הממשלה יצחק שמיר דבקות בלביא המקורי. נראה, כי אפסו הסיכויים שהוא ושרים אחרים בליכוד יאמצו את הצעתו של פרס.

שמיר נועד אתמול עם קבוצה של שבעה פרופסורים למתמטיקה שהגישו לו מסמך ובו נימוקים נגד המשך פיתוח הלביא ויצודד וכן הצעה לבדוק בעיון את חלופת צה"ל.

מרעננים אצל שמיר

קבוצת הפרופסורים נפגשה אתמול עם ראש הממשלה, יצחק שמיר, והגישה לו נייר עמדה ובו המלצה חד משמעית לביטול הלביא.

קבוצת שבעה הפרופסורים, מאוניברסיטאות שונות בארץ, אורגנה על ידי פרופסור שמואל קניאל וגיבשה את נייר העמדה שלה לאחר עיון מדוקדק בכל ההצעות להמשך פרוייקט הלביא, העומדות כיום על הפרק.

המסמך שהוגש לשמיר כולל סעיף ובו נאמר: "אין אנו (סוף בעמוד 6)

רמזים מכיוון ויינברגר — מקור אופטימיות לפרס

שר ההגנה האמריקאי יעשה מאמץ לשכנע הנוגעים בדבר לאפשר לישראל להשתתף בפיתוח מטוס אמריקאי

מאת ראובן פדהצור, סופר הצבאי של "הארץ"

שר ההגנה האמריקאי, כספר ויינברגר, הוא המקור לאופטימיות, שמגלה שמעון פרס, בהקשר להצעת הפשרה שלו לביטול פרוייקט הלביא. מתברר, כי במגעים המתנהלים בימים האחרונים בין מקורביו של פרס לבין הממשל האמריקאי, מתקבלים רמזים מכיוון ויינברגר, מהם ניתן להבין, כי יעשה מאמצים לשכנע את הגורמים הנוגעים בדבר לאפשר לישראל לקחת חלק בפיתוח מטוס קרב אמריקאי.

המניע של ויינברגר להיענות לבקשות ישראל הוא שאיפתו להביא לביטול הלביא. ויינברגר הוא אחד המתנגדים התקיפים ללביא בקרב צמרת הממשל האמריקאי.

נראה, כי לקראת ההכרעה בנושא הלביא, מבין ממלא מקום ראש הממשלה, שעל מנת להשיג את הסכמת מערכת הביטחון להצעתו, עליו להימנע מעיסוק ב"לביא 2000". זו גם הסיבה שאתמול הדגיש את נושא פיתוח המטוס ללא טייס בתעשיה האווירית. יש לציין כי בחלופת צה"ל נכללים גם מל"טים מסוגים שונים, המיועדים להיבנות על ידי התעשיה האווירית.

כ־100 כפירים שייצרה ישראל קורקעו ולא נעשה בהם שימוש

רבין: מי שמציג את ביטול הלביא כהרס התעשיה האווירית חוטא לאמת; גם בלי הלביא היא מייצאת ב־600 מיליון דולר • הלביא מהווה רק 20% מתפוקתה וביטולו יביא רק לקיצוץ של 10% • לא יהיה מנוס מפיטורים כשם שפוטרו אלפים בתעשיות הבטחוניות וכשם שקיצצנו 4,500 אנשי קבע ו־20% מהטייסים להם אין ועד עובדים

מאת ראובן פדהצור, סופר הצבאי של "הארץ"

45% מכל מטוסי הכפיר, שיצרה התעשיה האווירית, קורקעו ולא נעשה בהם כל שימוש מבצעי בגלל מיגבלות תקציב — כך גילה אתמול שר הביטחון, יצחק רבין, בנאום שנשא במועדון הקצינים בתל־אביב.

התעשיה האווירית יצרה 212 מטוסי כפיר. 25 מטוסי כפיר הוחכרו לצבא האמריקאי (12 לצי ו־13 למארינס). מפירוש דברי שר הבטחון הוא, כי מספר מטוסי הכפיר המקורקעים הוא כמאה.

שר הביטחון ביקש להמחיש מדוע יש להימנע מייצור מטוס קרב בישראל, "הלוואי שיכולתי להציע עוד 25 כפירים לתעשיה האווירית, כדי שיקבלו בתמורה עוד עבודה בארה"ב. גם בלי מטוס הלביא מייצאת התעשיה האווירית בסכום של 600 מיליון דולר. מי שמציג את ביטול הלביא כהרס התעשיה האווירית, חוטא לאמת".

רבין הדגיש, כי לא יהיה מנוס מפיטורים בתעשיה האווירית, כשם שפוטרו אלפי עובדים בתעשיות הבטחוניות והצבא. הוא הבהיר, כי הוא, יחד עם שר האוצר, תומכים בהצעתו של שמעון פרס, בביטול הלביא.

השר גילה עוד, כי התעשיה (סוף בעמוד 2)

דירה במגדל אשדר עכשיו למי שקורא נכון את המצב

אם אתה קורא נכון את המצב,
אתה ודאי מבין שכדאי לך להחליט על החלפת דירתך - עכשיו.
לפני שתהיה עליית מחירים, לפני שלא ישארו לך דירות.
אם אתה קורא נכון את המצב,
כדאי לך מאוד לקנות דירה במגדל אשדר.
16 קומות של איכות מקורית ראשונה: בניה מסורתית, מטופחת וגבוהה
בסטנדרט גבוה ביותר של אשדר, חברת הבניה הפרטית הגדולה בישראל.
ועוד הרבה יתרונות שכדאי לך לראות.
אם אתה קורא נכון את המצב, כדאי לך לבוא עכשיו.

שעות הביקור בדירה לדוגמא:
בימים א'־ה' בין השעות 10.00־15.00 ו־16.00־19.00
ביום ו' בין השעות 09.00־13.00
ובשבת בין השעות 10.00־16.00
מגדל אשדר, ארלוזורוב פינת דרך חיפה (הכניסה מרחוב הלסינקי)
פרטים נוספים: בית אשדר, בן יהודה 190א', ת"א טל. 03־245375

מגדל אשדר — סטנדרד גבוה בצפון העיר

אשדר — חברה לבניה בע"מ — מיסודה של קבוצת אשטרום

סוף שבוע עם הארץ

עמ' ב' 1:

משגעים לנו את השכל — יואל מרקוס

70 השנים — א. שוייצר

מטוס לכל פועל — נחמיה שטרסלר

מחלוקת בין שרון, דפול ובגין — זאב שיף

עמ' ב' 2

שיחת השבוע עם ד"ר אלעזר ברק מנכ"ל סולתם — אורית גלילי

העכבר ששאג — אורי ניר

הקשר האמריקאי — צבי בראל

עמ' ב' 3

דונם פה, דונם שם הכל חינם — דומן פריסטר

סיר הלחץ של אום־אל־פחם — דן כסלו

דרוקר חוזר לדרוקר — אריה לביא

הם יורים בערבים — יואב סוקר

עמ' ב' 4

במעמקי המיפרץ הפרסי — ניוזוויק

מכונת החלומות — ניוזוויק

צללי הנס הכלכלי — לה מונד

עמ' ב' 5

שריקה באפילה — גדעון סאמט

כספת — נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, יונתן שרמן

עמ' ב' 6—7:

תרבות וספרות

עמ' ב' 8:

הטלוויזיה של השבוע — הדה בושס

וורדמייל — הסלה האחרונה בעיבוד המיילים

י־ם: 639015, 227248, 699311
ת"א: 615270, 285282, 499389
חיפה: 04־333950, 335233, 06־571343

שרות הארץ

מזג האוויר

התחזית: נוח

הטמפרטורות:

- ירושלים: 18—27.
- תל־אביב: 20—30.
- חיפה: 23—31.
- באר־שבע: 20—33.

הגולן 17—31, צפת 16—28, טבריה 22—37, השומרון 20—30, נתב"ג 21—31, יריחו 21—37, אילת 25—39.

שערי הדולר

	שער הדולר	השנוי בש"ח
יציג	1.6004	−0.0046
העברות	1.9022	−0.0055
שחור	1.6900	−

בגליון זה 32 עמודים בצירוף 56 עמודי מוסף והעיתון מופיע ב־3 חלקים

مطابقة للأصل

ראיתי שמעתי

האלוף פלד יצטרף לרבין בגרמניה

הולטתו של שר הביטחון, יצחק רבין, לצרף אליו לביקורו הרשמי הראשון בגרמניה בספטמבר את אלוף פיקוד הצפון, יוסי פלד, עוררה תגובות חיוביות גם אצל אנשי פמנה הימין. לדבריהם, יש משמעות היסטורית עמוקה לעובדה שילד שואה חוזר לגרמניה בדרגת אלוף בצה"ל. "זה הניצחון האמיתי", אמר שר הביטחון.

אלוף יוסי פלד
לגרמניה בכומתי אלוף

בלשכת השר נשקלה גם האפשרות לצרף לטקס האזכרה בדכאו את החזן הצבאי הראשי, אריה בראון, כדי שיופיע במדיו ויאמר "קדיש" ו"אל מלא רחמים", אך לבסוף נפלה ההחלטה על האלוף פלד לבדו.

תפקיד חדש במשרד החוץ

במשרד החוץ יוצר השבוע משרה חדשה: ראש אגף למשאבי אנוש. לתפקיד החדש מונה משה בן-יעקב, שעד לאחרונה שימש כשגריר ישראל בסינגפור. במסגרת תפקידו זה יהיה בן-יעקב אחראי על כל נושא כוח האדם במשרד החוץ.

ג. אורם

שלושה שרים מסאן פאולו לביקור בישראל

שלושה שרים בכלליים ממדינת סאן פאולו שבברזיל עומדים להגיע מחר לארץ לביקור, שבמהלכו יבדקו שיתופי-פעולה כלכלי וחקלאי עם ישראל. השלושה הם שר הבינוי, שר החקלאות ושר האספקה.

האורחים, שישהו בארץ שבוע ימים, מגיעים לארץ בעקבות ביקור בישראל של מושל סאן פאולו, קרוזיה אורסטיה לפני חצי שנה. הם יהיו אורחיו של מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, ושל צבי זהן, ראש המועצה האזורית שער הנגב, שיתמנה בעוד חודשים לקונסול הכללי של ישראל בסאן פאולו.

אריה לביא

שלושה סינים נגד 700 ישראלים

שלושה טבחים סיניים שהובאו במיוחד ארצה מהמזרח הרחוק, עמלו שלושה קשות להשביע את רעבונם של 700 אורחים שבאו לבדוק מקרוב את מה שהבטיח להיות "חוויה גסטרונומית מהמטבח המונגולי". מדובר ב"שו צנך", ארוחה בנוסח המזרח הרחוק, שבמהלכה עורם האורח על צלחתו מיני בשרים וירקות, מגיש אותה לטבח, והלה מכין את ארוחתו לנגד עיניו על בידה ענקית להמות.

מתי הראל, מנכ"ל מלון "השרון", וחיים לוי, יבואן מזון, החליטו לפתוח מסעדה כזו ליד הבריכה במלון בהרצליה, ואת הפתיחה הזו בודאי יזכרו המנחים זמן רב: שעות רבות עמלו על הכנת כל מנה בנפרד, לטוד אירסופי של ישראלים רעבים.

עושה כסף ממים

איש עסקים ישראלי, רמי בהן שמו, עושה כסף ממים. לא סתם מים, אלא כאלה שנלקחו מנהר הירדן. בשנה האחרונה לבדה הוא מכר 200,000 בקבוקי מים קדושים במחיר 2.70 לישמ"ט האחד. על תווית הבקבוקים נכתב כי המים כשרים למהדרין, והמילוי נתון להשגחתו של כומר דומיניקני.

שאול צדקא

לונדון

האהבה מקודשת

סיפור של חודש אוגוסט: זוג מאוהב מעיירה קטנה במרכז צרפת, מימש באחרונה את "חלום חייהו הגדול", וקיים את טקס הנישואין שלו תוך צניחה חופשית, בגובה 2,500 מטרים.

במשך שישה חודשים עברו על תיאום של שבירי השנים לביצוע ארבעת המרכיבים החיוניים בטקס. הוא עונד לה טבעת והמלמל הנדרש, היא עונדת לו טבעת וממלמלת בגרוש: "עשינו זאת כדי לקדש את שתי אהבותינו הגדולות", הסבירה, "אהבתנו זו לזה ואהבתנו את הצניחה".

אביה של הכלה, מזכיר-נבחר במועצת עירם-הולדתם, צנח במקביל לזוג, ו"פיקח" על כשרות העניין. הכל עבר בשלום, והשניים נשואים עתה כדין. גם המצנחים נפתחו בזמן.

יואב מוקד

פאריס

בעריכת עירית רוזנבלום

אלה שרי ממשלת איראן, שצולמו במוזיאון לפני ישיבת-קבינט. הרביעי מימין בשורה השניה — נשיא איראן עלי חמינאי. האיראנים לא זוהו בשמותיהם על ידי סוכנות הידיעות האיראנית הרשמית, שהפיצה אתמול את התצלום. (תצלום אי-פי).

נכשלה עוד התמרדות בפיליפינים

כמה מאות חיילים ניסו לחדור לארמון של הנשיאה אקינו — אך הם נהדפו

מאנילה (ע"ת). כמה מאות חיילים מתמרדים ניסו אתמול להדיח את נשיאת הפיליפינים, קוראזון אקינו, אולם נהדפו על ידי כוחות הנאמנים למשטר.

רמטכ"ל הכוחות הפיליפינים, הגנרל פידל ראמוס, הודיע בשידור רדיו, כי נסיון ההתמרדות נכשל, וכי שלום לנשיאה אקינו.

מבתי החולים במאנילה נמסר כי יותר משישים איש נפצעו, וכי לפחות בקראום אחד נהרג. כפי הנראה מדובר בעיקר באזרחים שנקלעו לאש צולבת של שני המחנות.

גנרל ראמוס אמר, כי החיילים המתמרדים, הנאמנים לנשיא המודח מארקוס, תקפו את ארמון הנשיאות מאלאקאניאנג ואת מרכז הטלוויזיה הממלכתית.

נסיון ההתמרדות החל אתמול בשעה 17.00 לפי שעון גריניץ', כאשר כמה משאיות מלאות חיילים הגיעו לקרבת ארמון הנשיאה. אולם לאחר כשעתיים של חילופי אש עזים חזרו והסתלקו המורדים מן האזור.

היה זה הנסיון החמישי להפלת הנשיאה אקינו מאז תפסה את מקומו של הנשיא מארקוס בפברואר 1986.

הגנרל ראמוס ציין, כי ככל הנראה באו החיילים המתמרדים באזור בברכו הגי לוזון, כ-150 ק"מ צפונית למאנילה. הוא הבהיר כי הם נכשלו בנסיונותיהם לחדור לאזור ארמון הנשיאות, וכי כוחות ממשלתיים נוספים הוחשו לאזור כדי לסייע לשומרי הארמון להדוף את התקפה.

ארה"ב ועיראק חתמו הסכם סחר שיכיל בעקיפין גם מוצרים שיסייעו לצבא

שגריר עיראק בארה"ב: נחדש ההתקפות על מיכליות איראניות אם טהראן לא תאמץ את ההחלטה להפסקת אש במועצת הבטחון, שכן המצב הנוכחי משחק לטובת איראן המייצאת נפט ללא הפרעה

מאת צבי בראל
שליח "הארץ" בארה"ב

וושינגטון (מיוחד ל"הארץ"). ארה"ב חתמה על הסכם סחר עם עיראק לתקופה של חמש שנים. הסכם מדובר בהגבלה על שיתוף פעולה בנושא סחר ויצוא, וכן בסיוע טכני שאינו צבאי. דוברת מחלקת המדינה אמרה אמנם, כי אין בהסכם כדי להפר את עמדתה הנייטראלית של ארה"ב במלחמת איראן-עיראק, ופקידים במחלקת המדינה השתדלו להמעיט אף הם מערך ההסכם, אולם נראה כי במסגרת ההסכם תוכל עיראק להרחיב רשימת מוצרי היבוא שלה מארה"ב, כך שיכללו גם מוצרים שיסייעו לה בעקיפין במישור הצבאי.

עיראק היא מדינת הסחר השלישית בגודלה במזרח התיכון והיקף הסחר שלה עם ארה"ב מגיע למיליארד דולר אחרי ערב הסעודית ומצרים. עיקר הסחר התרכז במוצרים חקלאיים ומכונות עיבוד מזון ועתה יוכלו גם חברות עיראקיות ומימשן להתחיל לפעול ישירות במדינה זו. בעקבות ההסכם תוכל עיראק לרכוש גם מוצרי אלקטרוניקה, כולל מחשבים, שעד כה נזקקו לתהליך ארוך ומסובך של רשוי.

"אמינות ארה"ב: משתקמת"

במקביל אמר אתמול שגריר היבא של עיראק בארה"ב, ניזאר חמדון, כי עיראק תחדש את התקפותיה על מיכליות איראניות אם איראן לא תאבך לאלתר את ההחלטה מועצת הבטחון כבר הפסקת אש בין עיראק לאיראן. בראיון לניו יורק טיימס אמר חמדון כי עיראק איננה יכולה להמתין עוד זמן רב שכן המצב הנוכחי משחק לטובתה של איראן המסוגלת להמשיך ביצוא הנפט שלה ללא הפרעה.

בממשל חוששים, כי אם תחדש עיראק את התקפותיה תגביר איראן את פעילותה הצבאית במפרץ ותגבר הסכנה לכוחות ארה"ב המלווים את המיכליות הכוויתיות. לפיכך מנסים עתה בכירים אמריקאים לגרום ל"החלטת המשך" במועצת הבטחון על פיה יוטל אמברגו צבאי מלא על איראן. חמדון אמר עוד בראיון, כי אמינותה של ארה"ב במזרח התיכון אכן נפגעה אך היא הולכת ומשתקמת הודות למעורבותה במפרץ הפרסי.

הצי העיראקי יעגון ויקבל שירותים בנמלים המצריים

מאת עודד זראי
שליח "הארץ" בלונדון

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). יחידות הצי העיראקי יעגנו ויקבלו שירותים לתקופה ממושכת בנמלים המצריים. הנשיא חוסני מובארק נענה בעניין זה לבקשתו של נשיא עיראק סדאם חוסיין ואף נקט בהליכים פורמאליים לרבות פירסום צו נשיאותי.

מקורות ערביים בלונדון וכן העתון הסעודי "אל-שרק אל-אוסט", המופיע כאן, מסרו, כי הצי העיראקי יעבור בהדרגה לנמלים המצריים מחשש למכות פתע מצד הצי האיראני או למיקוש הנמלים העיראקיים. הנשיא מובארק פירסם צו נשיאותי מס' 280, הכולל אישור סידורי העגינה של הצי הצבאי העיראקי וכניסתו למים הטריטוריאליים המצריים. כמו כן הודיע הנשיא מובארק למועצת העם (הפרלמנט) על פרטי התכנית.

עוד נמסר כי מדינות ערביות ואחרות פנו באחרונה למצרים לרכוש את הטיל "עין אל-סקר", שלדברי המצרים הוא דגם משופר יותר מהטיל הסובייטי סאם 7. לדברי המקורות הקצינה המצרים סכם מיוחד בתכנית החומש החדשה להקמת מפעל לייצור כטיל.

הנשיא התערב

(המשך מעמוד 1)

אתמול אחה"צ נפגש הנשיא עם אנשי "אגודת ישראל" וביקש מהם לפעול אצל אנשי העדה החרדית לביטול ההפגנות. אחר כך נפגש הרצוג עם טדי קולק, ראש עיריית ירושלים ושמע ממנו סקירה על המצב.

הזכירו לו את אביו

בפגישה שהתקיימה אתמול "הזכירו" הרבנים לנשיא, כי הוא בנו של הרב הראשי לשעבר, הרב יצחק הרצוג ז"ל. הנשיא אמר להם כי הוא ער לאופייה המיוחד של ירושלים ואף לחשיבותה של השבת. לדבריו פועלים אנשי "להכעיס" משני המחנות, ועל כן יש להרגיע את הרוחות. הרבנים ביקשו מהנשיא לצאת בקריאה ותומכת בסטטוס קוו שהיה קיים בירושלים עד לפני מספר חודשים, אולם הנשיא לא התחייב לכך.

מתקרב שלב "מסירות הנפש"

קיימת סבירות גבוהה, כי התנגשות אלימה בין הצדדים המעורבים בסכסוך השבת בירושלים היא בלתי נמנעת. כך העריכו אתמול כל הצדדים המעורבים בסכסוך השבת בעיר. הם הביעו פסימיות באשר לצפוי היום בערב ומחר בעיר ובאשר לסיכויים למצוא פיתרון שירגיע את הרוחות לפני כניסת השבת.

אחד מראשי העדה החרדית אמר אתמול ל"הארץ": "אנו מתקרבים לשלב מסירות הנפש. שבו ייעצרו חרדים בירושלים בהמוניהם מרצון במסגרת הפגנות השבת, וימלאו את בתי הסוהר. השלב הזה הוא הכרחי במאבק נגד חילולי השבת. ויתכן שיהיה צורך להפעילו כבר בשבת הקרובה". הדובר הסביר, כי ייעשה נסיון ליצור מצב, שבו ייעצרו מפגינים רבים ככל האפשר, כדרך שנעצרו מפגינים חרדים, בשנה שעברה, כאשר הוסטו תחנות האוטובוסים בירושלים.

בסיום ישיבת הבד"ץ אתמול הופצו בשכונות החרדיות כרוזים חתומים על ידי העדה החרדית בזו הלשון: "היות ועוד מעט אין זכר לשבת קודש בירושלים. איך יוכל זה אשר רגלי אבותיו עמדו על הר סיני, להישאר לעת כזאת בביתו ולאמר — שלום לנפשי. לפי הוראות הבד"ץ — כולנו להחובה של עיר בשבת, אחה"צ, נצא לרשות הרבים, כדי להגביע את כבוד השבת בציבור".

בשכונות החרדיות הופצה רשימה של 15 המוקדים, בהם יתרכזו המפגינים החרדים בשכונות השונות, לקראת הפגנות חוסמות כבישים: שכונת מקור ברוך — ליד תחנת הדלק "הסורים"; סנהדריה — צומת רמות; גבעת שאול — בכניסה לעיר; זכרון משה — במרכז כללי; מאה שערים — צומת שבטי ישראל; גאולה — רחוב שראוס; סנהדריה מורחבת — רחוב ים סוף; בית וגן — בצומת הפסגה; שערי חסד — ברחוב קרן קיימת; רוממה — בירמיהו ליד ה"סנטר"; באבו ומטרסדורף — כביש רמות וגם ברחוב בר-אילן.

פעילי השכונות לא יפגינו

גם הערב צפויה פעילות של אנשי העדה החרדית, שינסו להגיע לבית אגרון, שם יקרינו הערב סרטים. המשטרה מתכוננת לפרוס את כוחותיה ברחוב הנביאים ולמנוע הפרות סדר. אם "יהיה צורך", נמסר במשטרה, "ייעשה שימוש באלות, בפרשים, ברימוני גז מדמיע ובמכוניות להתזת מים עם צבע".

פעילי השכונות ביטלו את כוונתם להפגין מחר על גבול שכונת מאה שערים. הם מוחים בכך לדבריהם על אוזלת היד של משטרת ירושלים, שאינה מונעת נשק קר, שאגרו ישיבות שונות במאה שערים. אתמול דחה בג"ץ את עתירתם של פעילי השכונות נגד מפקד המחוז הדרומי של המשטרה, אשר סירב להתיר להם הפגנה על גבול מאה שערים ומוסררה.

בג"ץ הצדיק את שיקול הדעת של המשטרה במקרה זה, וקבע, כי החלטת המשטרה לקיים את ההפגנה הנ"ל במרחק 80 מטרים מהגבול שבין מוסררה למאה שערים — סבירה והגיונית.

מאלי מרוזי חוזר בו

בעל רשת בתי הקולנוע "אור", מאלי מרוזי, חזר בו אתמול מכוונתו לפתוח הערב את ארבעת האולמות במרכז ירושלים. לדבריו הפנתה אליו דרישה מהעירייה לעשות כן, והוא נאלץ להיענות בחיוב. סיעת רצ בירושלים הודיעה אתמול כי על מאלי מרוזי הפעיל — "עורך בידוקרשי, ומכבש להצים אר". דובר עיריית ירושלים הגדיר את אנשי רצ הפועלים בעניין השבת בירושלים כ"שקרנים". לדבריו, פנתה העירייה "אל רגש האחריות של מרוזי בעניין זה והוא אכן נענה".

הבוקר ייפגשו אנשי ש"ס בעיריית ירושלים עם טדי קולק, כדי לשמוע ממנו אם ייאות לתבוע לדין את בתי הקולנוע הפועלים בשבתות. אם תהיה התשובה שלילית תפרוש ככל הנראה ש"ס מהקואליציה בירושלים ביום ראשון הקרוב. טדי קולק ייפגש הבוקר גם עם יו"ר דדי צוקר הפועל בירושלים מטעם הוועד למען חופש התרבות בשבת.

המפד"ל מאיימת לפרוש

מזכירות המפד"ל בירושלים החליטה אתמול בישיבת חירום כי נציגיה במועצת העיר יפרשו מהקואליציה העירונית, אם יימשכו חילולי השבת בעיר.

סגן ראש עיריית ירושלים מטעם ש"ס הרב ניסים זאב, אינו קורא לשריפת בתי קולנוע, אם יימשכו ההקרנות בשבת, אולם הוא "בטוח כי הדבר יתרחש, כתוצאה מאיבוד שליטה על האנשים בשטח", אם לא יפעל קולק להפסקת ההקרנות בשבת.

יצויין, כי אתמול ניתן היה להבין מ"הארץ", כאילו דבריו של הרב זאב היו בגדר איום. אולם ראוי לציין, כי דבריו של הרב היו הערכה למצב אפשרי, אם לא ינקוט קולק צעדים להפסקת חילולי השבת.

NON-RESIDENT AMERICAN UNIVERSITY DEGREES

It is possible – *it is honestly possible* – to earn good, usable Bachelor's, Master's, Doctorates, even Law Degrees from recognized American universities, without ever going to America. The time involved can be quite short, and the cost surprisingly low. *May I air mail you free information, without obligation?* Dr. John Bear, 41811 Little Lake Rd., Suite 285, Mendocino, CA 95460, U.S.A. Telephone: (707) 937-4226

שבחים להצגות הקאמרי בפסטיוואל אדינבורו

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בתל אביב

הצגות "קידוש" ו"מיכאל קולהאס" של התיאטרון הקאמרי, המועלות עתה במסגרת פסטיבל אדינבורו, זוכות לביקורות חיוביות בבריטניה.

את "מיכאל קולהאס" מכנה ה"טיימס" כחיזיון מכשף. ה"אובזרבר" כותב, כי "כל מי שלא צפה הוחמיץ. הפקה מעוצבת בעלת חריפה מהירה". לביקורת חיובית זכתה ההצגה גם ב"פייננשל טיימס". באשר ל"קידוש" כותב ה"סקוטסמן", כי זהו "מחזה מרגש על חיים יהודיים". ה"גארדיאן" רואה בהצגה אחת הטובות בהצגות הפסטיוואל. ה"אינדיפנדנט" מגדיר אותו "הצגה מרגשת וחריפה", תוך שהוא מדגיש את המשחק המעולה של השחקנים. ה"איבנינג ניוז" מכנה אותו מחזה שנון ומרתק.

נמסר, כי פסטיוואלים שונים הולו להתעניין באפשרות להזמין את הקאמרי להופיע אצלם. ההזמנה הראשונה שנתקבלה היא מפסטיוואל ויסבאדן בגרמניה.

ערבי מעזה נפצע בפיצוץ באוטובוס בת"א; המשטרה: בידינו כיוון לחקירה

מאת ראובן שפירא
סופר "הארץ"

ערבי מעזה, שהועסק בחניון אגד ליד תחנת הרכבת דרום בתל אביב, נפצע אתמול קשה, כאשר מטען חבלה התפוצץ באוטובוס ריק שחנה בחניון. בבדיקה בחניון לאחר הפיצוץ גילו חבלני המשטרה עוד שני מטעני חבלה שלא התפוצצו ואלה פורקו מבלי שגרמו נזק.

בידי המשטרה הודעות הביטחון, החוקרים את הנחת מטעני החבלה, יש כיווני חקירה, העשויים לדעתם לסייע בגילוי מניחי המטענים. עד אמש לא ביצעה המשטרה מעצר של חשודים כלשהם.

ההתפוצצות אירעה בשעה 11.45 לפני הצהריים. נשמע פיצוץ עז וחלקו הקדמי של אחד האוטובוסים בחניון נהרס. עובדי החניון שישבו במבנה סמוך, מיהרו למקום הפיצוץ ומצאו באוטובוס את הפצוע, שסבל מפגיעות קשות בכל חלקי גופו. נראה שהוא היה סמוך ביותר למטען החבלה. למקום הגיעו במהירות כוחות משטרה וחבלה שסגרו את האזור ופתחו בסריקות. הפצוע הוחש לבית חולים.

זכו בפיס

בהגרלת רב-פיס של מפעל הפיס מס. 35/87 שהתקיימה ביום 27/08/87 זכו הכרטיסים הבאים:

ב"הילה + וולה" זכה המספר 570610

בסך "10,000.00- ש"ח זכו המספרים: 073314; 090984; 221563; 265026; 287321; 300897; 567376; 772347.

בסך "1,000.00- ש"ח זכו המספרים: 000211; 000626; 011312; 021527; 043098; 059097; 093811; 123532; 128815; 141695; 148305; 153920; 157762; 169093; 177161; 212010; 213814; 224761; 232444; 249984; 269659; 281427; 285568; 295644; 305184; 310345; 313282; 342112; 378442; 387477; 404998; 410192; 410958; 416395; 437982; 457005; 490074; 497080; 500778; 501565; 507990; 522357; 553333; 559841; 587595; 594802; 599200; 620381; 627002; 682650; 688934; 715258; 719024; 721768; 725469; 745491; 746308; 786601; 791048; 800211; 835994; 858869; 884487; 894134.

בסך "200.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 2543; 3950; 4544; 4879.

בסך "100.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 361; 486.

בסך "25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב-: 044; 069; 511; 562.

כל הכרטיסים מסתיימים בספרה 6; 7; 9. זכו בסך של 2.50 ש"ח.

הננו מודיעים בצער על מות

לאה (לולה) לנדאו

בעלה: מיכאל לנדאו
בנה וכלתה: אריה ושירלי לנדאו
בתה וחתנה: צילה ומנחם ברקת
הנכדים: ליאורה, נאווה, נורית, אלדד, שרון, אסף

על מועד ההלויה שתתקיים בבית-העלמין הישן בחיפה, בטלפונים: 04-234862 06-398804

שיחת היום / אורית גלילי

עם: רוני רוזנבלום, מנהל קולנוע היכל פתח-תקווה
על: הודעת חמישה בתי קולנוע בירושלים כי לא יקרינו הערב סרטים בגלל איומי החרדים

יש לי תחושה שהחרדים ינצחו במאבק בירושלים

חמישה בתי-קולנוע מתוך שמונה שאמורים היו להקרין הערב בירושלים סרטים התנדפו — האם אפשר להבין ללחצם או שזו מהרותה?

לדעתי הם עוד לא נכנעו. הם פשוט עברו לעמדת המתנה כדי לראות מה יקרה בבתי-הקולנוע אשר כן יקרינו סרטים. הם מוכים בפינה עד שהמאבק העיקרי של בית אגרון והד סינמטק שנלחמים בשבילם יסתיים ובינתיים הם יושבים על הגדר.

מבחינה לחרדים איזה תחרות להחלשת המאבק?

המאבק בקולנוע היכל בפתח תקווה על הקרנת סרטים בלילות שבת הוכיח שאפילו אלימות לא עוזרת. על אפם ועל חמתם המשכנו כל הזמן. עד היום, יש פה כל יום ששי עצרת מחאה קבועה של 100 איש, שצועקים "שאבעס" וכל מיני קריאות גנאי. הם עומדים 50 מטר מהקולנוע וצועקים שעה שעתיים. זה הפך אצלם לבילוי קבוע של ערב שבת. הם באים עם המשפחות והילדים והמשטרה אפילו לא מתייחסת.

זה פוגע לך בעסקים, הם מצליחים לשכנע אנשים לא להיכנס לסרט?

זה לא מפריע, כי עכשיו הם לא נוהגים באלימות. זה אפילו אטרקציה למי שבא בפעם הראשונה. הם מנסים לשכנע במילים ומנהלים הויכוחים הרגילים של חילונים-חרדים בעד ונגד. הרוחות נרגעו מאז שהרב הראשי של פתח-תקווה, הרב סרלוסון, הפסיק להגיע. הוא היה מלבה את היצרים ועכשיו מגיעים רק תלמידיו הנאמנים.

החרדים בירושלים מאיימים לשרוף בתי-קולנוע, זה נראה לך ממשי?

עלי איימו שישרפו את בית-הקולנוע, שיאנסו את אשתי, אפילו עקבו אחרי, אבל אני מאמין שמי שמאיים לא מבצע. נגד רב תבורי — שתמך וגילה גבורות פוליטיות בניגוד לטדי קולק שמנסה להיות בסוד עם כולם — הם פרסמו מודעות תועבה.

אתה מקבל גיבוי מהעירייה להפעלת בית-הקולנוע?

המועצה הדתית כל הזמן מגישה נגדי תביעות משפטיות וזה נמצא בטיפול של עורך-דין. אין להם זכות לגבות מאיתנו את הקנסות ואנחנו גם לא שילמנו אותם מעולם.

פתיחת בית-הקולנוע היא עניין מסחרי לגביך או השקפת עולם?

למרות שאני ממשפחת רבנים, אני נגד כפייה דתית ובעד זה שאיש הטוב בעיניו יעשה. יש אצלי תפוסה של 100 אחוז בבית-הקולנוע ואני מעריך שבתקופת ההפגנות ההמוניות, האנשים באו גם כדי להפגין נוכחות ולתמוך במאבק בעד פתיחת הקולנוע בלילות שבת. יש לי תחושה שבירושלים הסיכויים הם קלושים ושהחרדים ינצחו במאבק. אך הלוואי שאטעה.

ההקרנה הערב תעבור בשקט לדעתך?

כבר בשבוע שעבר שהתחילו ההקרנות בירושלים היו סימנים להתגברות המתח אצלנו. יותר דתיים הופיעו לעצרת ויותר ניידות משטרה הסתובבו בשטח. יכול להיות שבפרייה הערב התקהלות יותר גדולה. אם כמה עשרות שוטרים יהיו בעצרת המתנה, אני מניח שאין מקום לדאגה.

2 מטחי קטיושות נורו לגליל

מאת מנחם הורוביץ
סופר "הארץ" בצפון

כמה טילי קטיושה נחתו אתמול בבוקר באצבע הגליל. איש לא נפגע ולא נגרם כל נזק. זו הפעם השניה תוך שבועיים, שקטיושות נוחתות בגליל ועדיין לא ברור מי זו קבוצת המחבלים שירתה אתמול ולפני כשבועיים את הקטיושות.

המחבלים ירו שני מטחים לעבר הגליל. בשעה שהקטיושות נחתו באצבע הגליל היו באיזור מטיילים רבים, אך הם המשיכו בסדר היום הרגיל שלהם למרות ההתפוצצויות.

ראש מועצת מטולה ויו"ר ועד ראשי קו העימות, יוסי גולדברג, אמר, כי הממשלה עדיין לא ממשמשת הלכה למעשה את הבטחותיה בכל הקשור לחיזוק הביטחון הכלכלי של היישובים בגבול הצפון.

אלוף פיקוד הצפון, יוסי פלד, שסייר אתמול באיזור נפילת הקטיושות שמע מפי התושבים, כי לא המצב הביטחוני מפריע להם אלא ההידרדרות הכלכלית של רבים מהתושבים. האלוף פלד הבטיח כי צה"ל עושה הכל לצמצם או למנוע ירי קטיושות.

כמה פגזי מרגמה נורו אתמול לעבר איזור הביטחון בדרום-לבנון. הפגזים נורו מצפון לכפר קנטרה. כוחות צה"ל השיבו אש לעבר מקורות הירי.

נעצרו שני ילדים בעזה שיידו בקבוק תבערה

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

משטרת נפת עזה עצרה אתמול שני ילדים בני 8 ו-9 החשודים בזריקת בקבוק תבערה לעבר רכב של משמר הגבול שסייר באזור כפר רהום ברצועת עזה.

שני הנערים נעצרו לחקירה ולאחר חקירה כת שעה שוחררו.

זו הפעם הראשונה שבני נעורים בגיל כזה נעצרים ברצועת עזה כחשודים בזריקת בקבוק תבערה.

דובר משטרת נפת עזה רב פקד אברהם ברזילי מסר כי שני הנערים הואשמו בעבירה, אך שוחררו מאחר והם אינם ברי ענישה בגלל גילם הקטן.

מדובר בבקבוק תבערה שנזרק שלושה כלילה לעבר סיור מג"ב ובנס לא היו נפגעים.

מטוסי כפיר

(סוף מעמוד 1)

האווירית הציעה לממשלה לייצר 90 מטוסי לביא בעלות של ארבעה מיליארד דולר, עד 1997. סכום זה אינו כולל את הכספים שהושקעו עד עתה בפרוייקט. "מציעים לנו לרכוש 75 מטוסי אף-16 שיעלו 2.2 מיליארד דולר, ולקבל בתמורה עבודה ב-400 מיליון דולר מיצרנית האף-16 לתעשייה האווירית. הממשלה תצטרך להכריע בין דאגה לתעסוקה לבין התעצמות צה"ל. אם מישהו רוצה לדאוג לתעסוקה, שיביא כסף מתקציבים. רבין אמר: "אומרים שביטול הלביא יביא לקטסטרופה לתעשייה האווירית. כדאי שידעו שהשנה מהווה הלביא רק 20% מתפוקת התע"א. ביטול הלביא יביא לקיצוץ של 10% בתעשיה האווירית. זה הרס התעשיה האווירית?"

לדברי שר הביטחון, התעשיות הבטחוניות גדולות על ישראל, ויש להחזיר אותן לפרופורציות הנכונות. "בתעש קיצצנו יותר, כך גם ברפאל ובתדיראן. ההצגה כאילו הורסים את התעשיה האווירית, היא סילוף ועיוות. זה קשה לפטר, אני יודע. צה"ל היה הנפגע הראשון. 4,500 אנשי קבע הלכו הביתה ולא צעקו. אין להם ועד עובדים. הורדנו גם 20% מהטייסים ו-15% ממטוסי הקרב של צה"ל", דברי שר הביטחון.

לא מדברים על לביא 2000

100 מיליון הדולר, שיושקעו בתעשיה האווירית, על פי הצעת פרס, יושקעו לדברי רבין בפיתוח כלי טיס ובהחלפת צה"ל. בכלל זה גם שיפור מערך מטוסי האבטום. "אף אחד לא מדבר על לביא 2000. עם זאת, אינני רוצה שנשלול מעצמנו את היכולת לייצר בעתיד מטוס, תוך שותפות עם מדינות נוספות".

"משהו קרה בארה"ב בשלוש השנים האחרונות. הקונגרס רגיש היום יותר לתקציב מאשר, אם יבוטל הלביא, יתכן ולא יבטלו לנו את 150 מיליון הדולר המיועדים לרכישת גומלין. זה לבד שווה 2,000 עובדים. כשאני מעמיד את כל אלה, אני אומר חד החלק שעומד בעניין התעסוקה מול העוצמה הצבאית בתקציב הנוכחי, לא אוכל יותר לקצץ בחיל האוויר בשריון ובים. אנו צריכים לבנות את משלימי האיכות לקיצוץ גדול".

בהמשך דבריו התייחס שר הביטחון לסוריה. "צבא סוריה הינו האיום הפוטנציאלי היחיד על מדינת ישראל. אולם שליטי סוריה יודעים, שהיא לבדה איננה יכולה להוות יריב לישראל. ניתן להבחין בסדקים בצבא הסורי, סוקים והעובים בעיקר מהעומס התקציבי שם. 50% מהתקציב הסורי מופנה לצרכי ביטחון ולהתעצמות. יש קשיים ברצונה של סוריה לקיים את צבא היבשה שלה במתכונתו הנוכחית, אולם זה לא פוגע בהתעצמות שלה באוויר ובים. אם נהיה ערניים ונבטיח כוננות, נרתיע מפני מלחמה. ואם תכפה עלינו, נבטיח ניצחון מוחץ".

פרס מבטיח: ועדה לחובות ההתיישבות — מיום א'

מאת עקיבא אלדר
סופר המדיני של "הארץ"

מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס הבטיח אתמול למשלחת של התק"ם כי הוועדה לעניין חובות ההתיישבות העובדת, שמונתה על ידי הממשלה, תתחיל בעבודתה ביום ראשון מתוך כוונה להביא לפתרון המשבר בהקדם האפשר.

לשכת מפלגת העבודה התריע אתמול, כי לא תשלים עם כך שהממשלה תמשיך "להתעלל בהתיישבות וכל יום של המתנה מטיל על ההתיישבות עול נוסף שהיא לא תוכל לעמוד בה".

מלשכת מפלגת העבודה מתריעים על כך כי מרות שמרכז המפלגה החליט לפני יותר מחודש לנקוט צעדים אם המשבר לא ייושב, לא חלה עד כה שום התקדמות.

האפיפיור ייפגש בשבוע הבא עם המנהיגים היהודים מארה"ב

הוותיקן (ע"ת). האפיפיור יוחנן פאולוס השני עומד להיפגש ב-1 בספטמבר עם מנהיגים יהודים במעון הקיץ הרשמי שלו שבקאסטלגאנדולפו, דרומית לרומא, לפני צאתו לביקור בארה"ב שייפתח ב-10 בספטמבר — על כך נמסר כמעט הוותיקן.

לפי התוכנית עומד האפיפיור להיפגש עם מנהיגים יהודיים אמריקאים במיאמי ביום השני לביקורו בצפון אמריקה. אולם קבוצות יהודיות מסוימות אינן להוטות את הפגישה במיאמי.

בהודעה שנמסרה על ידי ועד הכנסיה הקתולית לקשרים דתיים עם היהודים, צויין שהפגישה בין האפיפיור ובין ראשי הוועד היהודי הבינלאומי להתייעצויות הבין דתיות תיערך ב-1 בספטמבר.

הקשרים בין הוותיקן ובין קבוצות יהודיות אופיינו על ידי מתיחות מאז העניק האפיפיור ראיון לנשיא אוסטריה, קורט ואלדהיים, בוותיקן בחודש יוני.

ערך את העמוד: ברוך שפירא

מנשק
נושק
שקיעת
החיים

קרוב לרחוב האהוב עלי
נפש צוענית הולכת לפני
ואוספת את פרחי חיי
על תלתלי השחורים
אביב סתיו וחורף שרים
וקיץ פרוע מנגן את שמם
שירי לי כלותי הירוקה
ראיתיך בחלומי אוהבת
ואני לך במורד עליה

אל על

	מינימום	מכסימום	הטמפרטורות אתמול		
אמסטרדם	13	18	מ"ח	15	17
אתונה	23	32	נאה	19	34
בוקרשט	17	30	בהיר	–	–
בריסל	14	16	מ"ח	10	20
וינה	15	25	גשום	–	–
ז'נבה	14	20	מ"ח	15	22
לונדון	13	16	מ"ח	11	17
ליסבון	18	26	גשום	16	30
מדריד	15	29	גשום	15	31
ניו-יורק	10	27	גשום	14	27
פאריס	10	16	מ"ח	12	17
פרנקפורט	12	19	נאה	13	20
ציריך	12	19	גשום	–	–
קהיר	22	35	בהיר	21	34
קופנהגן	12	18	מ"ח	16	17
רומא	16	28	מ"ח	16	30
שטוקהולם	12	17	מ"ח	12	16

EL AL אל על

פרס קרא לפלשתינאים תומכי ירדן לשכנע דעת הקהל בארץ ברצון ערביי השטחים בשלום

מעריך שוועידה בינלאומית תערך בסוף שנה זו או תחילת שנה הבאה

מאת אודי ניר

ממלא מקום ראש הממשלה ושר החוץ, שמעון פרס, אמר אתמול לקבוצה של פלשתינאים תומכי ירדן מהגדה המערבית, כי הוא רוחש כבוד רב לאסטרטגיית השלום של המלך חוסיין ורואה בחיוב את התנאים שמציב המלך הירדני בנוגע לייצוג הפלשתיני במשא ומתן לשלום.

האישים הפלשתיניים אמרו בבאר תם מהפגישה בלשכת שר החוץ, כי השר פרס הביע נכונות להשתתפות נציגים המזוהים עם אש"ף במשא ומתן, בתנאי שהארגון יגנה את הטרור, יכיר בהחלטות מועצת הביטחון 242 ו־338, ושהנציגים מטעמו ייכללו במשלחת משותפת עם ירדן.

פרס אמר לבני שיחו כי הוא סבור שישנם מנהיגים פלשתינאים מכובדים, המסתייגים מהטרור, המוכנים לייצג את הפלשתינאים במשלחת משותפת עם ירדן.

האישים מסרו, כי השר פרס, שיזם את הפגישה, קרא להם לדאוג לכך שהקולות המתונים של תושבי השטחים יישמעו בחברה הישראלית, וישכנעו את דעת הקהל הישראלית ברצונם של תושבי השטחים בשלום.

בפגישה עם ממלא מקום ראש הממשלה נכחו שני עורכי העיתון המזרח־ירושלמי "א־נהאר" הנוקט קו פרו־ירדני, עותמאן חלאק ועזי סאם אל־ענבאי, ראש אגודת השיווק החקלאי בגדה וציר הפרלמנט הירדני, תוסיף פארס, אנשי העסקים סעיד כנעאן ועומר אל מצרי משכם, ראש ועדת הפיתוח של איחוד טול־כרם מטעם ירדן, אחמד אל־ג'עברי, ומוחמד זהדי ראלה מג'ניין, אחד מראשי מערכת החינוך של ירדן בגדה.

דיקאים, וכי הוא מעריך שוועידה בינלאומית תתכנס בסוף שנה זו או בתחילת השנה הבאה.

פרס אמר, כי פגישת שרי החוץ של ארצות הברית וברית המועצות בחודש הבא, ופגישתם של ראשי מעצמות־העל בחודש נובמבר יאפשרו את כינוס הוועידה.

עוד נושא שעלה לדיון בפגישה היה הרעיון שנובע שלשום בפגישתו של פרס עם שר הביטחון ועם שר החקלאות, להקים חברה בת של "אגריקסקו", שתהיה אחראית לשיווק תוצרת חקלאית מהשטחים לשוק האירופי המשותף.

האישים הפלשתיניים אמרו לפרס, כי אינם מקבלים את רעיון הגברת שיתופם של תושבי השטחים בניהול ענייניה של האוכלוסיה בגדה וברצועה, אם מגמה כזו נועדה לשמש תחליף לפיתרון של קבע לבעיית השטחים.

העיתון הפרו־ירדני "א־נהאר", המתפרסם במזרח־ירושלים, הקדיש אתמול במאמר המערכת שלו את חוסר הפרופורציה בין הצהרותיו של שמעון פרס ושל מנהיגים אחרים בישראל, סביב האצלת סמכויות שלטון לתושבי השטחים, לבין אורח שליטתה של ישראל בשטחים, המתעלם במפגיע משאיפותיהם ומרוחותם של תושבי השטחים, לדברי העיתון.

אישים פלשתינאים בביקור אתמול אצל השר פרס: חלאק, עורך העתון "אל נהאר" (חבר הפרלמנט הירדני) וסעיד כנעאן. (צילום: יעקב סער)

"השתלת עצמות בארץ נידונה לכישלון או להצלחה חלקית בגלל העדר תורמים"

רופאים נאלצים לייבא עצמות מחו"ל ולהקרינן מחשש לאיידס, מה שמפחית סיכויי ההצלחה

(ע). בגלל היעדר "בנק עצמות" בארץ, רוב השתלות העצם נדונות לכישלון או להצלחה חלקית בלבד — כך מסתבר מדבריו של פרופ' חיים שטיין, מנהל המחלקה האורטופדית בבית החולים רמב"ם בחיפה בפגישה עם כתבים, לקראת סמינר בין־לאומי שיתקיים בישראל בחודש ספטמבר בנושא קטיעות טראומטיות.

בגלל מחסור בתורמים בארץ (בגופה אחת אפשר להקפיא עצמות שיספיקו לעשרה אנשים אחרים), נאלצים הרופאים להשתמש בעצמות המיובאות מחו"ל. אולם עצמות מיובאות מוקרנות, מחשש לאיידס, ועצם מוקרנת אינה יכולה לייצר עוד חומר של עצם, לפיכך ההצלחה בהשתלת עצמות כאלה היא מוגבלת — רק עשרים אחוז הצלחה.

פרופ' שטיין סיפר, כי בארצות הברית קיימת תעשייה שלמה בנושא המסחר בעצמות. מחירה של עצם שם הוא 1700 דולר.

בישראל מצפים הרופאים, כי הגברת המודעות הציבורית לצורך לתרום איברים, תקדם גם את עניין בנק העצמות.

משרד החינוך ידון הבוקר בהסברה על איידס בבתי"ס

מאת נילי מנדלר
כתבת "הארץ" לענייני חינוך

הנהלת משרד החינוך תדון הבוקר, בישיבתה השבועית, בנושא הסברת האיידס בבתי הספר. לישיבה, בראשות השר יצחק נבון, הוזמנו רופאים, מומחים ומחנכים, שהתנסו בשנה האחרונה בהעברת הנושא בכיתותיהם. בתי־ספר רבים, כולל דתיים, פנו למשרד וביקשו הנחיות. לפני חופשת הקיץ שלח מנכ"ל המשרד, שמשון שושני, דפי־מידע לבתי הספר ובהם הנחיות כיצד למנוע הידבקות במחלה. רופאים הרצו, בהתנדבות, בהשתלמויות מורים, על מחלת האיידס.

משרד החינוך מתכוון להפיק בקסטת טלוויזיה מבריטניה, ה־עוסקת במניעת ההידבקות במחלה, בהיגיינה והדרכה מינית.

הומור בפנים, סכינים בחוץ

במגמה לרענן את ההוראה בבתי הספר ולהכניס לשעורים רוח חיה, ייפתח בשנת הלימודים הקרובה בבית הספר לעובדי הוראה בכירים בירושלים, קורס שיעסוק בהיבטים הפילוסופיים והפסיכולוגיים של ההומור והצחוק. זה אחד החידושים החינוכיים והתרבותיים, עליהם נמסר אתמול ממשרד החינוך. לקראת שנת הלימודים הנפתחת ביום שלישי הקרוב הוצגו בנושא זה. הד־ גשו בשנים האחרונות לתכנית הלימודים בבית הספר לחינוך באוניברסיטת תל־אביב.

חידוש נוסף: משרד החינוך יפעל בשנה הקרובה להקמת מכון לאומי לטיפוח תרבות הדיבור, הקריאה והכתיבה. המכון יוקם בשיתוף האוניברסיטאות, במסגרת תכניתו של השר יצחק נבון, לשיפור רמת הדיבור, הקריאה והכתיבה של התלמידים. מומחי המכון יתבקשו לקבוע דרכי התנהגות לשונית תקינה במערכת החינוך, ולהכין תכניות לימוד מתאימות. דובר משרד החינוך מסר כי ב־1 בספטמבר יכנסו לתוקפן הנחיות שפירסם מנכ"ל המשרד למניעת אלימות בקרב תלמידים. בין השאר — ייאסר על התלמידים לשאת סכינים קפיציים.

קבלת מודעות
לוח העיר
854773
885579

זו הפעם השלישית

להט ויתר ללחצי מקורבים של רחבעם זאבי וביטל הפיטורים

ח"כ יצחק ארצי הודיע על התפטרותו מהנהלת מוזיאון הארץ: ראוי שבראש גוף חינוכי תעמוד אישיות הולמת, ברגע שנגדי דיבר בזכות טראנספר אין הוא יכול להמשיך בתפקיד

● דובר עיריית ת"א: זאבי הוא איש מעשה שהקים מחדש את המוזיאון

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בתל אביב

ראש עיריית תל־אביב, שלמה להט, נכנע ללחצים שהופעלו עליו מצד מקורביו של רחבעם זאבי, המנכ"ל "המתפוטר" של מוזיאון הארץ, והחליט להשיבו לתפקידו, תוך שהוא — להט — נכנע לתביעותיו של זאבי.

החלטתו של להט נפלה שבוע ימים לפני שזאבי היה אמור לסיים את תפקידו.

מחיר שובו של זאבי יהיה שלושה מיליוני ש"ח לצורכי פיתוח. עד עתה עמד תקציב הפיתוח של המוזיאון על 2.5 מיליון ש"ח. בשלב ראשון יקבל זאבי 1.5 מיליון ש"ח והחלק השני יועבר אליו במשך השנה. בשלב זה לא ברור אם ימלא זאבי את דרישתו של להט מן העבר להתנצל לפני מבקר העירייה על התבטאויותיו נגדו.

נודע, כי להט לא התייעץ עם כל גורם בעיריית תל־אביב והסתפק בשיחות עם מקורביו של זאבי ובכללם ראש "המוסד" לשעבר, מאיר עמית.

הלחץ הפעיל על להט זה זמן רב במשרדו ובשבתות גם בביתו. ואולם, להט הבהיר כל הזמן כי לא ייכנע לתביעותיו של זאבי. נודע, כי בשבת האחרונה הגיעו אל ביתו של להט שלושה ממקורביו של זאבי. אלה ניסו לדבר על לבו ללא הצלחה. אולם בשלב מסוים הציעו לו ללכת לביתו של זאבי, כדי לשמוע מה יש בפיו. להט נאות לכך. יצא לביתו של זאבי ושם בנוכחות זאבי החל להתרכך.

יצויין כי זו הפעם השלישית שזאבי מודיע על סיום תפקידו "באופן סופי" במוזיאון ולהט מודיע כי הוא מקבל את ההתפטרות. בשתי הפעמים אישית הביע להט עמדה, כי אין עוד טעם שזאבי ימשיך בתפקידו. זו גם הפעם השלישית שלהט חוזר בו.

כניעתו של להט התקבלה בתדהמה על ידי גבוהי הציבור בעיריית תל־אביב ועל ידי הפקידות הבכירה.

ח"כ יצחק ארצי הודיע אתמול על התפטרותו מהנהלת מוזיאון הארץ בתגובה על החלטתו של להט. ארצי גורס, כי מן הראוי שבראש המוזיאון, שהינו גוף חינוכי תרבותי ממדרגה ראשונה, תעמוד אישיות הולמת. מרגע שזאבי דיבר בעד הטראנספר אין הוא יכול עוד להמשיך בתפקידו, מה גם שבין הבאים למוזיאון ישנם גם ערבים.

ח"כ מרדכי וירשובסקי אומר, כי כניעתו של להט לזאבי אינה מכבדת את הולשתו ואת אי יכולתו לעמוד בהחלטותיו. גבריה, אומר וירשובסקי, זאבי חייב היה ללכת, גם בגלל הדרך שבה ניהל את המוזיאון וגם בגלל התבטאויותיו בזכות הטרנספר. "להיתלותם של גנרלים במילואים על להט, שגם הוא גנרל במילואים, בקשר עם עתידו של גנרל אחר במילואים, מעוררת מחשבות נוגות על אופי החיים הציבוריים בישראל".

חבר מועצת העירייה אריה צוקר (מפ"ם) אמר, כי מרגע שזאבי הצהיר הצהרות הגזעניות את הדמוקרטיה, מקומו לא יכירנו במוזיאון. הוא גם תובע כי מוסדות העירייה יקבלו דו"ח מי היה מעורב בהפעלת הלחצים על להט בנושא זה.

דובר עיריית תל־אביב מסר בתגובה, כי להט החליט לחזור בו משום שזאבי הוא איש מעשה שהקים מחדש את המוזיאון ויש מעטים כמוהו". דעותיו של זאבי בעניין הטרנספר אינן רלוואנטיות לתפקידו במוזיאון.

שר החינוך והתרבות, יצחק נבון, הגיב אמש על הביקורת נגד החזרתו של זאבי לתפקידו ואמר, כי אין קשר בין דעותיו של זאבי לבין תפקידו כמנהל מוזיאון הארץ. "אני חולק על דעותיו ומתווכח עימו, אך השקפותיו הפוליטיות אינן צריכות להוות שיקול בהמשך תפקידו כמנהל מוזיאון הארץ".

יו"ר המועצה הד[תית]

"רבני קריית אתא מוציאים פסקי הלכה לנידוי והחרמת מתנגדיהם"

מאשים אותם ב"חלוקת הטבות אישיות, להם, לאנשי שלומם, ולסקטורים צרים ומוגדרים של האוכלוסיה" וב"העברת הסמכויות החוקיות של המועצה הדתית לידיהם" ● הרבנים הראשיים מאיימים להקים רבנות נפרדת מהמועצה הדתית: "קצה נפשנו ברדיפות וברשעות של יו"ר המועצה"

סופרת "הארץ" בחיפה

"מלחמות הדת" של קריית אתא הגיעו לשלב חדש. הרבנים הראשיים של הקרייה ודשם הנשואים שלה מאיימים להקים רבנות נפרדת מהמועצה הדתית, אם לא יודח ראש המועצה הדתית. "קצה נפשנו מרדיפות ורשעות", הם כותבים לשר הדתות ולרבנים הראשיים לישראל.

לטענתם, שלח יו"ר המועצה הדתית מכתב תלונה לרבנות הראשית נגד רבני היישוב. יו"ר המועצה הדתית, מאיר ביטון, כתב בתלונתו נגד רבני קריית אתא, כי תפקוד המועצה הדתית במקום קלוקל. הוא מאשים "מחוללים באכיפת החוק ובקיום מינהל תקין לאורך השנים יצרו מצב, בו השר לישה על הפעלת הסמכויות החוקיות של המועצה הדתית עברה לידי שני הרבנים של העיר".

ביטון קרא לרבנות הראשית לפטר את הרב שלזינגר ולערוך "סדר חדש" במועצה.

שלזינגר פנה בינתיים ליועץ המשפטי לממשלה, בבקשה לנקוט בהליכים להסרת חסינותו של ח"כ הרב רביץ (מפד"ל), שמפיץ נגדו, לדבריו, מכתב עלילת דם, בו כלולים הביטויים נגד המרוקאים והתימנים. הרב מימון טוען, כי כל הדברים שבהם האשים אותו ביטון הם בבחינת עלילה, וכי הוא עומד לזמן לדין תורה את יו"ר המועצה הדתית על טענותיו נגדו.

ביטון נגד הרבנים

ביטון טוען, כי "הגישה הבסיסית של שני הרבנים היא ניהול תקציבי המועצה ונכסיה, חלוקת הטבות אישיות, להם, לאנשי שלומם, ולסקטורים צרים ומוגדרים של האוכלוסיה בעיר. לדוגמה, טוען ביטון, רב העיר האשכנזי, הרב שלזינגר, הקים עמותה בשם "לין את הכהן בע"מ לסיפוק שירותי דת". בריקה שערך העלתה, לדבריו כי ביתו של אחד מבלני המקווה, המועסק על ידי העמותה היה מחובר לחשמל, למים ולטלפון של המקווה.

לטענתו, רבני קריית אתא מוציאים פסקי הלכה, המאיימים בחרם ובנידוי על כל המעז לפעול נגדם. אישי משרות, פיטורי עובדים, מתן תנאי שכירות — הכל מוכתב, לדבריו, על ידם.

בשל אי סדרים, טוען ביטון, התמוטטו סדרי המינהל התקין במועצה הדתית בקריית אתא, והמועצה הדתית הפכה להיות כלי שרת בידי הרבנות הדתית. מתוקף האצטלה של רב העיר, ובעזרת מעשי הפתרה והסתנות רחוקת מבצליו הרב שלזינגר לגרוף לכיסו את כל האגרות ממתן שירותים אלה, אך בו בזמן מקבל את מלוא משכורתו מן המועצה הדתית.

העתקים לשר הדתות ולרבנים הראשיים

רבני קריית אתא, הרבנים שמאל שלזינגר ומשה מימון, והרב משה כהן, רושם נישואין, פנו בתלונה לחברי המועצה הדתית בעיר, ולסגני המפד"ל נגד מאיר ביטון, יו"ר המועצה הדתית בקריית אתא. הרבנים מאיימים, כי אם לא יסולק ביטון מתפקידו, יפתחו בקרוב משרד רבנות נפרד מן המועצה הדתית. העתקים מן התלונה הועברו לשר הדתות ולרבנים הראשיים לישראל.

טענת הרבנים היא שיו"ר המועצה הדתית נלחם בהם. לטענתם, גרם להפסקת תשלום אחזקת הרכב של רב העיר, הרב מימון. כמו כן החליט, לטענתם באופן שרירותי, להפסיק את עבודתו של הרב כהן, כרושם נישואין, ובתאריך 16.8.87, בהגיע כהן ללשכת הרבנות סולק מן המקום על ידי יו"ר המועצה הדתית.

"קצה נפשנו מרדיפות ורשעות ביטון זה... אנא החזירוהו למקומו. אחרת אנו עומדים לפתוח בקרוב משרד נפרד מהמועצה הדתית," כותבים שלושת הרבנים.

דרישות שבועות

הדים קודמים לסכסוך נזכרים במכתבו של ביטון המזכיר גם תקרית שהתרחשה בעת דרשה בבית הכנסת, בעיד בחג השבועות. הרב שלזינגר כינה, לטענתו, את העדות התימנית והמרוקאית בכינויי גנאי.

ערכה את העמוד: עדה ארשפיז

נפטר פרופ' נפתלי וידרא מראשי הדייג והספנות בישראל

ממייסדי חברת צים ומנהלה במשך 19 שנה

מאת כתב "הארץ"

- פרופ' נפתלי וידרא, מראשוני הספנות והדייג בישראל, ממייסדי חברת צים ומנהלה במשך שנים ומי שהקים את המכון לחקר הספנות והתעופה ואף ניהל אותו, נפטר שלשום בחיפה בגיל 78 לאחר מחלה ממושכת. הלווייתו תתקיים היום. השאיר אחריו אשה, בת, בן ונכדים.

הוא יובא למנוחות היום בשעה 12 בבית העלמין בכפר סמיר. וידרא נולד בלייפציג, גרמניה, ב־1909. שם סיים לימודי חוק, משפט וכלכלה באוניברסיטאות היידלברג, לייפציג וברלין. לישראל עלה ב־1933. הוא ניהל בסוכנות היהודית את המחלקה הימית, נמלים, דייג וספנות בשנים 1936 עד 1947 והיה פעיל בהכשרת אנשי ים יהודיים.

מ־1947 עד 1966 ניהל וידרא את צים. במשך תקופת כהונתו כמנכ"ל צים התפתחה החברה מבעלת אניית נוסעים אחת לבעלת 70 אניות והפעילה צי של 150 כלי שיט.

צים הקימה בתקופה זו קווי שייט סדירים, עסקה בפעילות בשוק החופשי והקימה בתקופה זו ארגון בינלאומי בנמלים העיקריים בחלקי עולם שונים.

וידרא יסד וארגן גם את חברת "הכוכב השחור" של גאנה וחברת "חמשת הכוכבים" של בורמה — חברות ספנות לאניות, שצים שימשה כסוכנת שלהן בעולם במשך עשר השנים הראשונות לקיומן.

הוא כיהן גם כיו"ר רשות הנמלים בשנים 1969 עד 1981. תפקידיו האחרונים: מנהל מכון לחקר הספנות והתעופה, פרופ' חבר בחוג לכלכלה באוניברסיטת חיפה, יו"ר הוועד הפועל באוניברסיטת חיפה, חבר בחבר הנאמנים של האוניברסיטה והטכניון, מייסד וחבר בהנהלת ממגורות דגון, בעל עיטור "יקיר חיפה" מטעם ראשות העיר.

קיצור התורים לרופאים מקצועיים בקופ"ח הכללית

שרותי קופ"ח הכללית נערכים לקיצור התורים לרופאים במקצועות:

• אורטופדיה • כירורגיה כללית • עיניים • עור • א.א.ג. • פנימית • אורולוגיה • נשים

רופאים במקצועות אלה יקבלו את חברי קופ"ח עם הפניית רופא המשפחה במרפאות המקצועיות (וגם רופאים עצמאים הקשורים לקופת חולים).

לשכת החובר

רשימה ראשונה בסדרה
המאמץ ימשך ויתמיד

עיר	מקצועות	שם המרפאה
תל-אביב	נשים	באמצעות כל מרפאות הקהילה
תל-אביב	עיניים	באמצעות כל מרפאות הקהילה
תל-אביב	א.א.ג.	באמצעות כל מרפאות הקהילה
תל-אביב	כירורגיה	באמצעות כל מרפאות הקהילה
תל-אביב	עור	באמצעות כל מרפאות הקהילה
חיפה	עור, א.א.ג., עיניים	אבן סינא מקצועית
חיפה	א.א.ג., נשים	מקצועית ק. אליעזר
חיפה	נשים, א.א.ג., עיניים, עור	מרפאה מקצועית "דשי" - מרכז הכרמל
חיפה	א.א.ג., נשים, עור,	מרפאה מקצועית קיבוץ גלויות
ירושלים	פנימית, תחנת איבחון שערי צדק	באמצעות כל מרפאות הקהילה
ירושלים	כירורגיה - מרפאת שטראוס	באמצעות כל מרפאות הקהילה
ירושלים	א.א.ג. - מרפאת שטראוס	באמצעות כל מרפאות הקהילה
ירושלים	עור - מרפאת שטראוס	באמצעות כל מרפאות הקהילה
אשדוד	נשים	אשדוד ג'ד'ו'
אשדוד	כירורגיה, עור	באמצעות כל מרפאות הקהילה
אשדוד	עיניים	אשדוד ב'
אשקלון	נשים	אפרידר, ביאליק, חובבי ציון א'
אשקלון	עיניים ועור	ביאליק, חובבי ציון א', עתיקות
אשקלון	א.א.ג.	באמצעות כל מרפאות הקהילה
בת-ים	אורולוגיה, נשים	באמצעות כל מרפאות הקהילה
בת-ים	כירורגיה, עור, א.א.ג.	באמצעות כל מרפאות הקהילה
הרצליה	כירורגיה	מרפאות דרום
הרצליה	נשים, עיניים, א.א.ג.	באמצעות כל מרפאות הקהילה
חולון	אורולוגיה, נשים	באמצעות כל מרפאות הקהילה
חולון	כירורגיה, עור, א.א.ג.	באמצעות כל מרפאות הקהילה
יבנה	נשים, עור, עיניים	מרפאות מרכז וחולות
כפר סבא	נשים, א.א.ג.	באמצעות כל מרפאות הקהילה
נהריה	נשים, כירורגיה	מרפאה מקצועית
נהריה	עור, א.א.ג.	מרפאה מקצועית
נס ציונה	נשים, עור	ביאליק, נוה עובד, רמת בן צבי
עכו	נשים, כירורגיה, עור, א.א.ג.	מרפאה מקצועית
קרית חיים	א.א.ג., עיניים	מרפאה מקצועית "מרבך"
קרית חיים	כירורגיה, עור	מרפאה מקצועית "מרבך"
קרית מלאכי	עיניים, עור	ק. מלאכי א' ו-ב'
רעננה	א.א.ג., עיניים, נשים	באמצעות כל מרפאות הקהילה
רמת השרון	א.א.ג., עיניים, נשים	באמצעות כל מרפאות הקהילה
רחובות	עור	באמצעות כל מרפאות הקהילה

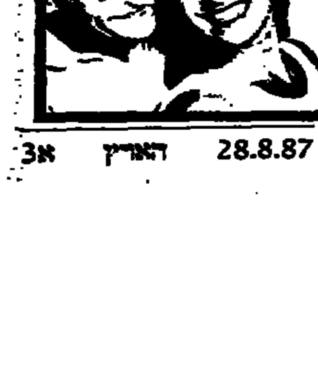

עוד יותר בריאות!
קופת חולים

תגיד לממשלה שאתה רוצה לשלם פחות בעד נסיעה בין־עירונית ב"אגד"

גם היום, נסיעה באוטובוס בין־עירוני של "אגד" זולה בהרבה ממחיר נסיעה דומה ברוב ארצות העולם. אבל הודות ליעילות הגבוהה של "אגד" היא היתה יכולה להיות עוד יותר זולה.

כל מה שצריך הוא להתאים את תעריפי הנסיעה למשך הנסיעה ולאורכה בפועל ולא לכפוף אותם לשיקולים אחרים, שאינם שייכים לעניין.

"אגד" ממחיש, במבצע מיוחד, את האפשרות הזאת. עד סוף חודש ספטמבר (כולל ראש השנה), קבענו מחירי נסיעות מוזלים בקווים בין־עירוניים ישירים ראשיים (בכיוון אחד):

ירושלים	— לתל־אביב	2.50 ש"ח	במקום	4.80 ש"ח
חיפה	— לתל־אביב	3.50	במקום	5.20
באר־שבע	— לתל־אביב	3.50	במקום	5.50
ירושלים	— לחיפה	6.00	במקום	8.50

אם תשתכנע הממשלה, שכך נכון יותר לקבוע את מחירי הנסיעה — הוזלות אלה יכולות ליהפך לדבר של קבע, לא רק בראש השנה, אלא לאורך השנה כולה, לאורך שנים רבות.

אגד

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

ההיצעים נקלטו בירידות מתונות

שבוע המסחר בבורסה הסתיים אתמול במגמה מעורבת עם נטיה קלה לעליית שערים. לקראת סוף המסחר חל שיפור נוסף באווירה, וה־היצעים נקלטו במהירות גדולה. מחזור המסחר במניות והמפשיות ירד במקצת לקומת שלושה, והסתכם ב־8.2 מיליון שקל.

כניסתו של בנק הפועלים לשוק, כפי שבאה לידי ביטוי במסחר במש־תנים ובמסחר הרציפה, הפיחה תקווה מסוימת בקרב פעילי השוק. עם זאת, בבורסה לא ידעו לומר מה יהיה כיוון השוק בשבוע הבא, האם צפוי שיפור מסוים במגמה. גם שבוע המסחר הנוכחי בבורסה השו־פע מ"פרוייקט הלביא", והתנודות השערים נגרמו בעטיין של ההצה־רות בבירור. כשמסר שמעון פרס על תמיכתו בתכנית "לביא 2000", וכ־סימנו מהתמיכה בפרוייקט הלביא, הפיעו ביקושים בבורסה שסופקו בעליית שערים. יום לאחר מכן כבר מתנו הביקושים, והעליות היו מתונות יותר.

השבוע חל גידול במחזורים, בהשוואה למה שהיה בשבוע שעבר, והדבר מצביע על התרחבות מעגל המשקיעים. מדד המניות הכללי ללא בנקים עלה בסיכום השבועי ב־3.66 אחוזים. עם זאת, ברור שה־השקעה בשוק המניות היא, לפי שעה, נחלתם של מקורבי השוק בלבד, ועד להצטרפותו של הציבור הרחב הדרך ארוכה.

	מדד יומי	שינוי ב־%
מדד מניות כללי	128.42	+0.27
כללי ללא בנקים	135.79	+0.41
מדד אג"ח כללי	117.53	−0.01
אג"ח צמוד מדד	116.96	+0.01
אג"ח צמוד מט"ח	119.08	−0.14

יציבות בבנקאיות

המדד הכללי של המניות הבנק־איות הנסחרות במסגרת ההסדר, ירד בסיכום שבוע המסחר ב־0.30%. אתמול נסחרו הבנקאיות בדרך ללא שינוי שער. רמת התשואה בבנק־איות נעה בין 10—11 אחוזים לא תשתנה, להערכת גורמים יודעי־דבר, בצורה מהותית בשבועות הקרובים (אין סבירות לפיחות בת־קופה הקרובה), ולכן ממליץ להחזיק את הכספים באפיקים אלטרנ־טיביים. המחזור בבנקאיות היה אתמול מצומצם יחסית, והסתכם ב־1.8 מיליון שקל.

השתנתה המגמה

בעוד שביום המסחר שלשום סיפקו המניות הנסחרות במסגרת המשתנים את ה"פלפלי" לשוק, כששעריהן עלו בצורה גבוהה יחסית, אתמול השתנתה המגמה. דווקא בשעריהם של ניירות־ערך דלי הסחירות נרשמו ביקושים, בעוד ששערי המניות הנסחרות במסגרת המשתנים נטו לרדת. כך היה במניות ים המלח ומפעלי נייר חדרה. בתום שלושה סיבובי מסחר במסגרת זו, מדד המניות כמעט ולא השתנה. פעילות ערה שלוותה בע־ליה של 3.2% נרשמה למניית נכסים ובנין.

	תשואה שנתית דולרית ב־%
בל"ל 0.1	10.60
הפועלים ש	10.39
אי.די.בי. רג	10.43
דיסקונט א	10.57
המזרחי ש	10.58

האם הדו"חות הכספיים משפיעים?

הפעילות באחדים מניירות הערך בבורסה מושפעת לטובה או לרעה מעוברת פירסומם הקרוב של דו־"חות כספיים באחדות מהחברות. כך, למשל, במניות החברה לישראל נרשמים בימים האחרונים ביקושים גדולים, המסופקים בדרך־כלל ללא שינויי שער. ההנחה היא שהדו"חות הכספיים הקרובים החצי־שנתיים של החברה, יצביעו על רווח כולל של כ־50 מיליון שקל. סוחרי הבורסה הגיבו בהיצעים על הדו"חות הכספיים השליליים של חברת תרו, המנייה ירדה ב־9.2 אחוזים. הפעי־לות במניות החברה מגוהה כיום עם קבוצת מנהלי תיקים.

בל"ל: דחיית ההנפקות בגלל המצב בשוק

בנק לאומי התייחס לידיעה שפורסמה אתמול, במדור "כלכלה ועסקים", שם הובע בשם רב על כך שהבנק החליט לבטל ברגע האחרון את השתתפותו כחתם בהנפקות רבות. בבל"ל טענו כי הדחיה בהנפקות נובעת מהמצב בשוק המניות. עוד טוענים בבנק כי ההוראה לסגת מפעולות החיתום לא ניתנה על־ידי מנכ"ל הבנק, צבייק בינו, אלא על־ידי הדרג הניהולי הבכיר.

ביקוש של 104 מיליון שקל להנפקות בנק ישראל

הנפקת של שתי סדרות של בנק ישראל בהיקף 30 מיליון שקל זכו לביקוש כולל של 104 מיליון שקל. אגרות חוב מסוג גליל נמכרה במחיר של 96.5 נק', ואגרות חוב מסוג שגיא נמכרה במחיר של 100.5 נק'. בשוק אגרות החוב היתה המגמה מעורבת, עם תנודות של אחוז אחד לשני הכיוונים. אתמול, כמו בשבוע האחרון, רוכזה הפעילות באג"ח בעיקר באגרות בעלות בריחת ההצמדה הגבוהה, ובאגרות ארוכות המועד מסוג גליל. פעילות זו נעשתה בעיקר על־ידי הגופים המוסדיים. המחזור באג"ח היה אתמול מצומצם יחסית, והסתכם ב־6.4 מיליון שקל.

הודעות בורסה

• תים הרויחה בשנה שהס־תיימה במארס 1987 155 אלף שקל, לעומת רווח של 390 אלף שקל בשנה הקודמת.

• נכסים ובניין ובבני הדרים בחלקים שווים, חתמו על חוזה לרכישת 50.8% מהון של ישפרו, תמורת 3 מיליון דולר.

שערי המניות

27.8.87

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הפער היצע/ביקוש
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
ארגוה ש	19400	שב				
המסות 0.1	1820		905			
המסות א 0.5	1210		695			
כללי לא בסחר	19086		159	+300	+1.6	+180
בנק צנאמר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
בנק צנאמר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
פ.ב.ב. 0.5	8968		2105	+178	+2	+1510
בנק בינלאומי 05	8137		871			−164
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה						
אידיבי רג 100.0	103150		439	+140	+0.1	+467
אידיבי ב 100.0	103050		2			−2
אידיבי בב א	632500	שב				
אגוד 0.1	76500		57	−400	−0.5	−35
דיסקונט ב	132750		30	+1400	+1.1	+29
דיסקונט א	131450		141	+130	+0.1	+115
דיסקונט שה ב	15310		60	+10	+0.1	+14
המזרחי ש	42385		764	+5		+379
המזרחי ב	42300		2	−200	−0.5	−2
הפעלים מבב	93110		3	+10		+7
הפעלים ש	70100		217	+200	+0.3	+1008
הפעלים ב	78400		77	+700	+1	+164
כללי א 1.0	178200		6			−9
כללי שה 7	8590		51			−108
כלל 0.1	44450		1121			+208
כלל שה 11	16540		60	+10	+0.1	+42
מימון השר 1.0	58400		5	−600	−1	−5
מימון השר 5.0	30150	שב				
בנקים למשכנתאות						
אדנים 0.1	31000		63	+250	+0.8	+28
לאומימשכ ש	9605	בח	20	−97	−1	−26
לאומימשכ ב	9612					+25
כרמל ש	6713		404	+67	+1	+233
כרמל שה 1	4010		90	+50	+1.3	+385
בנין ב' 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
פת משב ש	2660		800	+40	+1.5	+292
משכן ב ש	3904		615	+100	+2.6	+620
עצמאות 0.1	20849		25	+900	+4.5	+25
טפחות מבב ש	21600	שב				
טפחות רג ש	21270		150			−20
טפחות שה 1	10040	שב				
טפחות שה 2	5513	תב	400	+320	+6.2	+1008
יעסד 1.0	3358		124	−171	−4.9	−365
יעסד 5.0	2558	תב	957	+170	+7.1	+3919
מירב 1.0	8430		10	+30	+0.4	+2
מוסדות מימון						
כלמון אש	908		3333			+1402
הוקלאות מבב א	209517	לצ				
הוקלאות מבב ג	186000	לצ				
לאומי תעש' א ש	13906		52	+405	+5	+99
פתוח תעש' מבב	173000	לצ				
פת תעש' בב ג	439000	לצ				
פת תעש' בב גג	272040	לצ				
פת תעש' בב גגג	266000	לצ				
פת תעש' בב ד	294000	לצ				
פת תעש' בב דד	68871	לצ				
מרכז קבלנים 5.0	988		936			−1086
תיירות בב	215000	לצ				
כלל ליסינג א0.1	21010		30	−6		−17
כלל ליסינג ב0.5	18400		29			−10
כלל ליסינג אגח	17849		16			−16
ביטוח						
איתן	153		5360	+1	+0.7	+4440
ארדט 0.1	1102	בח	99	+25	+2.3	+455
ארדט א 0.5	740	שב				
בטוח משנה 0.1	434	בח	890	−7	−1.5	−113
בטוח משנה 0.5	230		3243	−1	−0.4	−4743
הדר 1.0	247		7648	+8	+3.4	+7648
הדר 5.0	197		4067			−2544
הדר אפ סד 2	236		500	−7	−2.9	−6753
הפניקס 0.1	752		905	+2	+0.3	+1950
הפניקס 0.5	648		500	−2	−0.3	−560
המשמר-הראל 1.0	5587		89	+90	+1.6	+141
המשמר-הראל 5.0	4525		60	+60	+1.3	+560
מנורה 1.0	2270		252	+12	+0.5	+82
מנורה 5.0	1663	בח	100	−17	−1	−139
סהר ג 1.0	389		1100	+10	+2.6	+1942
סקוריטס 0.1	1125		1829	−15	−1.3	−2454
צור ש	292		1988			
ציון החזקות 1.0	6300		12	−1		−21
ציון החזקות 5.0	1940		40	+15	+0.8	+460
הסנה ש	301		8896	−1	−0.3	−7982
מסחר						
אינטר גאמא 1 ש	2600		639			+425
אינטר גאמא 5 ש	913		5500	−10	−1.1	−7507
מאיר עזרא 1.0	985		1198	+10	+1	+3610
מאיר עזרא אפ	669		3142	+19	+2.9	+5194
אפ 4	323		7540	+4	+1.3	+3957
אגח 2	155		2000			−1450
קריסטל 1.0	825		649	−30	−3.5	−1517
רפק 0.1	20200					
רפק 0.5	12253					
כלל סחר	411		4911	+4	+1	+4606
שופרסל א 2.0	14644		117	+144	+1	−464
שופרסל ב 10.0	10441		160	−6	−0.1	+14
שירותים						
אסותא	359		4849	+2	+0.6	+8451
ספנות הספקה 0.1	685		1825	+9	+1.3	+430
ספנות הספקה 0.5	257		5540	+12	+4.9	+4756
קרור 0.1	1161		367	+9	+0.8	+545
קרור 1.0	288		22210	+8	+2.9	+29078
מוס' עזרה 0.1	2200		50	+86	+4	+50
מוס' עזרה 0.5	1030		330	+25	+2.5	+600
מלונות ושירותי תיירות						
דלק ג ש	2682		477	−8	−0.1	+847
גלי זהר 1.0	4000	לצ				
גלי זהר 5.0	2999	שב				
מלונות דן 1.0	1685		139			+156
מלונות דן 5.0	1470		150			+50
חוף האלמוג 1.0	7080		55			−115
כנס סד 1 ש	3168		324.7			−7.7
מלונות הירדן	2801			−94	−3.3	−51
מחשבים ושירותי מחשבים						
איכות מחשבים	925		270	+6	+0.7	+47
ת.ל.ל. 1.0	436		2696	+10	+2.4	+1384
יעגא 1.0	4760		143	+110	+2.4	+262
מ.ל.ל. 1.0	12800		7			−7
מ.ל.ל. 5.0	3497			−140	−3.9	−70
ניקוב מחשבים 1	1411		157	−1	−0.1	−105
ניקוב מחש 5	771		2161	−1	−0.1	−322
ניקוב אפ סד 2	3230		60	−22	−0.7	−133
חים מחשבים 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
ארן 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
ארן 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
אזורים אפ	820		2107			−1251
אזורים אגח	155		17500			+10883
אילון 1.0	420		5502	+11	+2.7	+3902
אל-רוב 1.0	372		1950			
אפריקה 0.1	52000		147			−106
אפריקה 1.0	42280		357			−82
אפריקה אפ	31400		27			−18
ארזים	4490		215			
ארלון 0.1	3600	בח	374	+100	+2.9	+466
ארלון 0.5	2751		124	+50	+1.9	+224
ברנבין 1.0	3010		247	+110	+3.8	+452
ברנבין 5.0	2302		195			−20
דנקנר 1.0	6900		21			−21
דדעי 0.1	168		2430	−2	−1.2	−1430
דדעי 0.5	124		1200	+1.5	+1.2	+12300
המגדל 1.0	1050					
המגדל 5.0	740		5	−1	−0.1	−5
תלב 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
תלב 0.5			—	הפסקת	מסחר	—
חברה לירושלים	290		7960			−2960
ירושלים אפ	130		11465			−12037
גבים 0.1	5200		842	+200	+4	+1565
גבים 0.5	4160		782	+120	+3	+697
ישפרו 0.1			—	הפסקת	מסחר	—
ישראלום 1.0	1191	בח	150	+12	+1	+70
ישרס 10.0	19100		89	+599	+3.2	+139
כנף פיתוח 1.0	11964		4			−50
לוסיד 1.0	5415		101	−6	−0.1	−166
לוסיד 5.0	2095		859			−484
מ.ת.ב. 1.0	320	לצ				
מתב אפ 2	212	לצ				
מתב אגח	114	לצ				
מגורי בניה 1.0	532	לצ				+750
מישאל 5.0	296		720	−5	−1.7	−1366
מישאל אפ	145		3000			
מנרב 5.0	1849		200	+59	+3.3	+260
מרלו 1.0	740		1003			
ליגנשטין 1.0	528	תב	302	+34	+6.9	+302

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הפער היצע/ביקוש
לינשטין 5.0	210		13644			−18075
ליפשיץ 1.0	411		3251	+10	+2.5	+3224
ליפשיץ 5.0	298		8340	+5	+1.7	+4497
נאות אביב 0.5	4380		300	+150	+5.6	+484
נכסי אודים	308		1000			
סהר השקעות 1.0	860		215	+20	+2.4	+185
סוף 1.0	5885	שב				
סוף 5.0	4951	שב				
עזר והלע סד 1 ש	437		2400	+7	+1.6	+3489
קיסריה 0.1	3899		1			−1
קיסריה 0.5	1698		428	−2	−0.1	−298
רונבין 1.0	431		1650			−1910
רונבין 5.0	248	תב	12000	+23	+10.2	+12000
רונבין אפ	1166		1465	+56	+3.2	+1965
רונבין אג"ח	129.5			+2	+1.6	+40000
אגרים 1.0	1134		1261	−6	−0.5	−123
נכסים ובנין	3641		1378	+114	+3.2	+1152
הכשרת הישוב ש	69100		58	+750	+1.1	+17
כלל בנין	756		3802	+5	+0.7	−1416
חקלאות						
מטעי הדר 0.1	3376		400	+96	+2.9	+400
מטעי הדר 0.5	2969			−30	−1	−500
מהדרין 0.1	6380		343	−10	−0.2	−128
מהדרין אפ	4119		380	+53	+1.3	+180
נכסי הדרים 1.0	1772		500			
פריאור 0.5	2450		103	+66	+2.8	+300
מזון וטבק						
אסם	1850	בח	722	+140	+8.2	+578
גולדפרוסט 1.0	3130		27	+30	+1	+27
גולדפרוסט 5.0	1999	שב				
דובק מב ש	6120		79	+60	+1	+31
דובק מב ב	6110		519			−319
תלכל 1.0	590		2166	−10	−1.7	−2755
תלכל 5.0	624			−10	−1.6	−1000
טמפו בירה 1.0	36450		58	−150	−0.4	−54
טמפו בירה 5.0	30100		69			−69
יצהר 1.0	1260		532	+20	+1.6	+1346
יצהר א 5.0	678		1975	+5	+0.7	+322
יצהר אפ 2	570	בח	411	+9	+1.6	+77
כן 1.0	618		1432	−52	−4.9	−1635
כן 5.0	390	בח	873	−16	−3.9	−1160
סנפרוסט 1.0	15900		14	+200	+1.3	+27
עסיס ב 0.5	430		2741			
אנגל שקל 1	3030		200	−69	−2.2	−200
שמן מבב א	2075		100	−25	−1.2	−716
עלית	18822		176	+94	+0.5	−107
טכסטיל והלבשה						
ארגד סד 1 ש	600		2159	+5	+0.8	+3521
ארגד אפ	368		756			−430
ארגד אגח	108.5		6000			−1000
אפים 1.0	720		1142	−5	−0.7	−1408
אופנת ברוך 1.0	527		546			
אופנת ברוך 5.0	386		1000	+10	+2.7	+900
אפ א	378		630			+1370
ארגמן רג ש	13710		100			
דלתא-גליל 1.0	2550		2614	+71	+2.9	+2577
דלתא-גליל א 5.0	2140		1911	+60	+2.9	+3185
מטויות מאור 1	1650		12			+12
מטויות מאור 5	830			−40	−4.6	−70
ויסלט 1.0	348	בח	836	+3	+0.9	+164
ויסלט 5.0	290		750	+7	+2.5	+1000
ורדינון 1.0	6006	שב				
זיקית 1.0	2341		766	+71	+3.1	+1392
זיקית 5.0	1802		1286	+42	+2.4	+1033
זיקית אפ	1140		710	+60	+5.6	+1490
סופר	345		5410			−940
סופר אפ	187.5		4000	−1	−0.5	−3766
לודזיה 0.1	3330		190			−4
לודזיה 0.4	2710		63			−3
ליבנת 1.0	291		1475	+4	+1.4	+2160
מקס 0.1	5300		274			−125
מקס 0.5	3306		192			−125
עיט 1.0	498		1669	−2	−0.4	−3593
עיט 5.0	275		2283			−650
עיט אפ	252		7922	+1	+0.4	+9118
עיט אגח	121.5		15543			−13545
עמק פרינט 1 ש'	308		8175	+9	+3	+14341
עמק אפ	192		9774			+1544
פולגת א 0.5	10950		115			+10
פיגוד	758	שב				
גיבור סברינה	12500		70			−98
תעש ודגון 1.0	2640	תב	50	−160	−5.7	−230
פלגת ב 4	1014		723			−270
מתכת ומוצריה						
אורדן 0.1	8520		150	−100	−1.2	−286
אורדן 0.5	7060		40			+40
אלומית 1.0	7011			+11	+0.2	+42
אלומית 5.0	3499	שב				
כבלים ש'	394		9257	−11	−2.7	−9700
התכף 1.0	731		1	+31	+4.4	+286
התכף 5.0	481		1223	+16	+3.4	+2022
התכף אפ	4031			+10	+0.3	+25
דיקה 1.0	3691		25.9	−9	−0.2	−30.4
דיקה 5.0	1652		160	−18	−1.1	−60
קומבאנות פח 1.0	4500		1566	+50	+1.1	+1754
קומבאנות פח 5.0	4348		363	+43	+1	+63
כבלי ציון 1.0	2758		615			−473
כבלי ציון 5.0	1340		100	+15	+1.1	+375
כבלי ציון אפ	395		5861	+25	+6.8	+6843
מרגן 1.0	636	לצ				
קרמכי 1.0	323	בח	2396	+3	+0.9	+1222
קרמכי 5.0	190		5899	−2	−1	−9218
נחושתן 0.1	35600			+500	+1.4	+5
נחושתן 0.5	13736		95			−28
פקר פלדה 1.0	2755		1024	+25	+0.9	+486
קינג 1.0	941		457			−287
קינג 5.0	564		590			+820
קליל 1.0	2420		259			−56
קליל 5.0	1990	שב				
קליל אפ	1150		419			−719
קליל אגח	117		11619	+0.5	+0.4	+2346
שלוות 5.0	9475		244	−150	−1.6	−544
תעשיות לכיש 1.0	980		760	−50	−4.9	−760
תעשיות לכיש 5.0	641			−1	−0.2	−160
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלקו 0.1	7820					
אלקו 0.25 ש	4341		200			−157
אלקו 0.25 ב	4444		1	+44	+1	+1
אלקטרה 0.1	2300		1568			−257
אלקטרה א 0.5	1700		766			
אפ 5	1340		415			
אגח 3	170		38150	+2	+1.2	+55150
אורית 1.0	23250		15	+250	+1.1	+1
כלל תעש אלף	2345		1746			+1882
ספקטרוניקס 1.0	1450		1841			−1797
ספקטרוניקס 5.0	1170		790			−83
פיבקונגר 1.0	659		356	−9	−1.4	−194
פיבקונגר 5.0	460		3142			−2712
ציקלון 1.0	2050		88	−50	−2.4	−331
ציקלון 5.0	1250	תב	23	+98	+8.5	+173
קנגסטון אלף 1.	7020		70	+70	+1	+70
קנגסטון אלף 5.	3510	שב				
ת.א.ת. 1.0	1429	תב	501	+99	+7.4	+781
ת.א.ת. 5.0	744		7121			−1771
ת.א.ת. אפ 1	18299		14	−600	−3.2	−19
תדאה	832		1349			−720
אלביט 3.0	435703		2	−3292	−0.8	+2
אלרון 3.0	356419		5	−11025	−3	−1
מוצרי בניה						
א.ב. תעשיות 1.	197	תב	12597	+11	+6.9	+12744
א.ב. אפ	715	תב	1150	+75	+11.7	+1056
א.ב. אגח	133		5000			+3400
אקרשטין 1.0	656		1487	+6	+0.9	+833
אקרשטין 5.0	439		3835			−1290
אקרשטין אפ	625		500	−15	−2.3	−936
אקרשטין אגח	137		1480			−1480
בי-כון 1.0	1259		1030			−819
בי-כון 5.0	720		300			−300
פרומאסבסט 1.0	9249					
פרומאסבסט 5.0	3750		100	+42	+1.1	+271
מ.ל.מ. 1.0	978		510	−8	−0.8	−321
מ.ל.מ. 5.0	755			−1	−0.1	−134
מודל השק בתעש	660		1285	+5	+0.8	+389
מרצפות ולפמן 1	21745	לצ				
מרצפות ולפמן 5	13600					
כימיה, גומי ופלסטיק						
אבן 5.0	1857		643	−3	−0.2	−73
אליאנס ב	2165		80	+4	+0.2	+130
גל תעשיות 1.0	890		300	+5	+0.6	+300
גל תעשיות 5.0	599		757	+15	+2.6	+757
דשנים 0.1	3830	תב	257	+300	+8.5	+86
דשנים 0.5	1696		349			−200
חיפה כימי 10.0	904		8008			−983
ליפסקי 1.0	2600		608	+80	+3.2	+642
מקסימה 1.0	8000	שב				
מקסימה 5.0	5270	שב				
סנו 1.0	25100			−100	−0.4	−106
סנו 5.0	21200		101			−101
פרקלאס	548		5770			−381
פרקלאס אפ	201		2381	+3	+1.5	+1184
קום כימיקל 1.0	4330		690	+150	+3.6	+930
קום אפ	2630		260	+30	+1.2	+1940
קום אגח	106.5		3750	−1	−0.9	−3750

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הפער היצע/ביקוש
תאא 5.0	4373		90			−185
פרוטארום 10.0	41475		55			−65
חוז א 5.0	9315	תב	92	−999	−9.7	−102
מבע ש	14703		443	−51	−0.4	+365
ים המלח	2916		1761	−7	−0.2	−1458
מרכוכים 10.0	801		9755	+2	+0.5	+548
עץ, נייר ודפוס						
כתר	258		3439			−2787
רפרין 1.0	9786		36	+97	+1	+5
רפרין 5.0	6538		28	+128	+2	+50
ת.בגן 1.0	9001		125	−99	−1.1	−131
יאה 1.0	1551		258	+20	+1.3	+138
לבידי אשקלון 1	660		1825	+22	+3.5	+4147
מולט ב 0.5	54600		5			−2
סקנדיה 1.0	3375		193			
רים 0.1	567		2708			
רים 0.4	327		1200			+1638
תעל ב 0.2	17776	בח	29	+176	+1	+3
ממעלי נייר 10.0	400418		4	−1004	−0.3	+1
תעשיות שונות						
אבדין 1.0	415		914	+15	+3.8	+586
אבדין 5.0	200		2800			−3500
חמישה יוד	2980		9	−10	−0.5	−9
הג.פלק 1.0	1525		1	−63	−4	−35
הג.פלק 5.0	1116	שב				

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הפער היצע/ביקוש
השקעות בתעשיה						
כור בב' ש	9450		585	+110	+1.2	+281
תעשיות אפ	162		127819	+6	+3.9	+196815
תעשיות אגח	107		140840	−0.5	−0.5	−148340
מרכנית ב 0.1	11759		69			−15
כלל תעש' 1.0	225		82102	+4	+1.8	+13001
חברות השקעה						
אמיקו ש	7850		54	+150	+2	+70
אינקומה 0.1	69		20045			
אלגור ש	1520		1531			−1515
אפיק 1.0	358	לצ				
אפיק 5.0	235	לצ				
גולת 1.0	1040	שב				
גולת אפ	829					
גולת אגח	105		1000	+1	+1	+59000
דנבור 1.0	718		2023	−50	−4	−2262
דנבור 5.0	545		8			−8
חברה לישראל 1.0	4414		5938			−4521
חברה לישראל 5.0	4410				+1.	+1317
חלמסן 0.1	116000	ש				
חלמסן 1.0 ש	22600					
אמפא א 0.5	24840					
פעלים השק ש	929					
מזרחי השק ש	27650					
מגר השקעה 124	13000					
חירון 1.0	2150					
חירון 5.0	1450					
יצוא ש	11600					
ירדן א 0.1	1730					
כלל 50.0	1295					
מנור 0.1	461					
מנור א 0.5	419		190			
מנור אפ	224					
אגח 1	122.5					
פמה א 0.1	8000		103			
פמה 0.5	6300		257	+230	+3.8	+614
פריון ב 2.5	13790		266			−6
קרדן 1.0	104		17488			
קרדן 5.0	77		27985	+1	+1.3	+17115
קרדן אפ	58		45574	+1	+1.8	+30266
קרדן אגח	98		12000			+28000
אידיבי פתוח 2.0	9976		168	−50	−0.5	−84
אלרון ש	1177		1820	+5	+0.4	+538
דיסקונט השק ש	2534		3611	+44	+1.8	+1585
כלל 10.0	1339		3793	+10	+0.8	+2015
פו השק ש	3168		472	−32	−1	−409
נסחרות במט"ח						
בית ס			—	הפסקת	מסחר	—

היה זה הנבחר... הנשיאה אקינו במו תפסה... מקומו של הנשיא מארקוס בפברואר

...ו הסכם ס... ים שיסייע... מיכליות איראני...

רשימה מקבילה

שם המניה	השער אתמול		המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הפער היצע/ביקוש
מסחר שירותים מלונאות מחשבים						
הראל 1.0	1499			−3	−0.2	−59
יסקל	344		2500			
קנטורכים 0.1	2245		299			+65
קנטורכים 0.5	1587		265			−254
קטל 1.0	700		267	−7	−1	−266
תבל	349		1100			+2000
בני הדר	205		9222	+7	+3.5	+22359
בני הדר אפ 1	153		3170	+2	+1.3	+3030
דגה מימון 1.0	8299	תב	274	−700	−7.8	−270
כלל מחשבים 1.0	8811	בח	46	+801	+10	+121
משוב מחשבים 1.0	381					
משוב אפ	300		50			
רקפת	830		1700	−35	−4.1	−2500
נדל"ן בינוי חקלאות						
אבנמים 1.0	5350	בח	144	+349	+7	+250
בן-יקר גת 1.0	6022		89	−68	−1.1	−311
דווקר 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
דווקר 5.0			—	הפסקת	מסחר	—
עוד 3.0	1662		300	+60	+3.8	+1397
רסקו מבב	3010		20			+80
רסקו רג	2626		566			−440
שכטר 5.0	1343	תב	2485	+122	+10	+2591
שכטר אפ	645		569			−369
תעשיה						
מיגליקו	693	לצ				
אקסמן 5.0	1700	לצ				
מתכת סדום 1.0	195	תב	4665	+15	+8.3	+3708
אלקטל	227	תב	4769	−15	−6.2	−17697
אלקטל אפ 2	97		10109	−4	−4	−31108
דקסטר 1.0	2545	בח	37	+25	+1	+21
נקה כימיקל 1.0	6248		219	+17	+0.5	+165
ת.ג.ל. 1.0	2390		195			−99
ת.ג.ל. 5.0	2350		200	−1		−145
גולן	636	שב				
פו חן	510		140			−140
מאגרי טכנולוגיה	150		4333			
השקעה						
אמישר בכ'	1638		1488.4	−2	−0.1	−516
ישום החזקות	196		8322			−7144
לנדקו 0.1	3182		316	+32	+1	+344
לנדקו 0.5	1021	בח	500	−30	−2.9	−861
עת השק ב 0.1	3258		56			
עת השק ג 0.5	1700		57	−25	−1.5	−34
חיפושי נפט						
דלק נפט 1	4341		171	+100	+2.4	+121
דלק נפט 5	2530		520			
דלק חיפ' אפ 2	1820		300			−870
פז חיפושי נפט	25958		99			+11
יואל 5.0	580		4384			
מגן 1.0	6500		306	−200	−3	−512
מגן 5.0	3093		123	+34	+1.1	+288
מראיל ב 0.5	6800		79	+114	+1.7	+132
נפטא ש	2637100					

שערי מטבע בינבנקאיים

אתמול, צהריים, 27.8.1987 באירופה

מסירה מיידית (ספוט)

1.6205/1.6215	ארצות הברית $	ל־1 שטרלינג
1.8200/1.8210	מרקים גרמניים	ל־$1 ארה"ב
2.0500/2.0510	פלורינים הולנדיים	"
1.4980/1.4990	פרנקים שווייצריים	"
37.80/37.83	פרנקים בלגיים	"
6.0800/6.0830	פרנקים צרפתיים	"
1316.80/1317.80	לירטות איטלקיות	"
142.05/142.15	יינים יפאניים	"
1.2687/1.2692	ארצות הברית $	לש.ר.ה.

שער הזהב 458.25 $ ארה"ב אונקיה לונדון פיקסינג

מסירה עתידית (פורוורד)

ל"ש/$	פר"ש/$	מ"ג/$
1.6165/1.6177	1.4956/1.4949	1.8156/1.8169
1.6073/1.6086	1.4859/1.4872	1.8062/1.8077
1.5944/1.5958	1.4735/1.4750	1.7929/1.7943

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי היומי אחוזים
אב	5654.19	5633.39	24.49	0.44
אבוקה	536.11	525.63	1.76	0.34
אגוז	252.69	251.58	0.14	0.06
אדיר	1707.72	1674.57	2.89	0.17
אדם	2821.87	2767.25	11.01	0.40
אופיר	1973.80	1935.55	3.21	0.17
אור	450.13	440.85	−0.33	−0.07
אורין	146.06	145.33	0.03	0.02
אורילי	280.62	278.60	0.60	0.22
אורן	810.94	807.00	1.49	0.18
אייל	3958.77	3882.67	6.21	0.16
אירים	5658.44	5534.89	8.23	0.15
איתן	763.96	748.82	0.95	0.13
אלון	606.07	602.55	0.29	0.05
[illegible]	677.95	664.69	0.16	0.02
[illegible]	104.92	102.56	0.07	0.07
[illegible]	377.82	373.23	1.78	0.48
[illegible]	186.81	182.74	0.91	0.50
אשל	181.87	181.01	−0.02	−0.01
אתרוג	254.29	253.15	0.36	0.14
בדולח	2694.39	2642.63	3.15	0.12
ברוש	563.63	561.06	1.62	0.29
ברק	556.22	553.59	1.41	0.26
ברקת	315.85	309.76	−0.13	−0.04
גבים	1606.21	1575.15	3.30	0.21
גבע	1119.08	1102.73	2.17	0.20
גורן	446.22	437.88	0.54	0.12
גיא	10250.58	10099.12	33.86	0.34
גיל	3425.92	3362.76	3.36	0.10
גלית	632.69	624.98	0.04	0.01
דובדבן	415.86	413.84	0.89	0.22
דוכיפת	521.49	511.26	1.34	0.26
דוד	244.80	243.36	0.32	0.13
דורון	1528.38	1498.81	0.39	0.03
דורי	269.19	264.29	0.05	0.02
דליה	594.99	584.92	0.94	0.16
דרור	373.33	366.51	0.65	0.18
דקל	459.57	457.65	1.86	0.41
הדס	430.99	426.93	2.50	0.59
ורד	544.51	535.38	0.43	0.08
זהבית	2745.92	2684.08	−9.57	−0.36
זוהר	21119.20	20810.38	54.55	0.26
זיו	19576.95	19290.64	32.00	0.17
זמיר	560.39	549.44	2.75	0.50
חוחית	165.48	161.83	0.19	0.12
חליפין	136.21	135.62	−0.03	−0.02
חלמיש	217.75	213.59	0.08	0.04
חן	145.84	145.26	0.18	0.12
טופז	1497.52	1465.42	−0.34	−0.02
טל	6250.76	6179.10	4.62	0.07
יובל	443.32	438.09	0.45	0.10
יהלום	2624.75	2574.10	18.13	0.71
יסודות	412.33	408.52	1.79	0.44
יערה	439.45	430.16	0.57	0.13
כוכב	376.06	368.78	1.96	0.53
כחל	139.47	136.74	0.01	0.01
כלנית	654.64	643.54	0.82	0.13
כספית	263.19	260.66	−0.25	−0.10
כרמל	153.30	150.16	0.69	0.46
כתר	1231.12	1206.88	3.84	0.32
להב	4887.79	4797.12	4.06	0.08
למשקיע	123593.94	121622.69	37.12	0.03
לפיד	441.30	432.68	1.59	0.37
לקט	1876.31	1838.59	0.07	0.00
לשם	351.93	350.34	0.23	0.07
מבחר	1303.75	1278.77	−0.44	−0.03
מבטח	3813.93	3778.67	−1.80	−0.05
מגד	262.14	258.37	0.23	0.09
מגוון	3761.40	3726.19	2.59	0.07
מגל	405.96	402.41	0.94	0.23
מור	2066.24	2036.63	4.92	0.24
מורן	944.58	935.64	0.39	0.04
מטח	27191.77	26754.17	84.51	0.32
מיטר	1010.19	990.75	0.00	0.00
מעוף	4852.97	4760.30	6.89	0.14
מעין	773.33	758.50	−0.13	−0.02
מקסם	358.85	355.44	0.38	0.11
מרגלית	1545.40	1515.22	6.35	0.42
מרווה	120.46	120.05	0.02	0.02
מרום	1304.86	1279.56	0.86	0.07
נגה	29254.22	28826.97	98.39	0.34
נטיף	346.51	344.07	1.50	0.44
נמל	527.84	517.09	2.78	0.54
נילי	6857.27	6759.04	36.25	0.54
סביון	684.83	672.99	1.97	0.29
סגולה	140.14	137.36	−0.01	−0.01
סלע	354.90	348.02	1.02	0.29
סנונית	517.59	507.45	0.38	0.07
סער	413.63	406.10	0.92	0.23
ספיר	186.39	185.45	−0.12	−0.06
עדיף	397.19	392.78	1.24	0.32
עידית	880.46	863.50	3.38	0.39
עיין	492.73	485.64	0.90	0.19
ענבר	1306.44	1279.66	1.32	0.10
ענת	2666.93	2645.79	4.39	0.17
עפרוני	485.24	474.54	0.51	0.11
ערמון	135.17	134.66	−0.01	−0.01
פיא	1769.54	1735.35	3.47	0.20
צבי	585.48	573.99	0.87	0.15
צופית	512.90	502.83	1.17	0.23
צוק	124.22	123.73	0.23	0.19
צמיד	1098.09	1075.79	1.95	0.18
צמיחה	563.78	555.87	3.65	0.66
צפרית	1916.48	1880.00	−0.41	−0.02
קלע	2436.45	2424.27	5.43	0.22
רזית	19574.33	19414.46	157.19	0.82
רימון	129.10	128.87	0.14	0.11
רקפת	827.23	813.67	1.22	0.15
רשף	418.70	413.15	0.92	0.22
שנים	437.52	429.08	0.32	0.07
שהם	346.22	338.42	0.05	0.01
שירה	470.51	467.35	1.94	0.42
שביט	395.25	387.56	0.24	0.06
שחם	894.37	881.63	2.33	0.26
שקד	982.26	958.75	5.47	0.57
שקף	182.04	181.15	0.03	0.02
תאנה	265.38	264.34	0.76	0.29
תדהר	608.83	605.80	2.02	0.33
תירוש	531.26	524.83	−0.06	−0.01
תפוח	230.67	229.76	−0.04	0.02−
תמה	193.53	192.12	−0.09	−0.05
תרשיש	1497.82	1468.77	1.54	0.10
תשרי	517.08	515.20	0.52	0.10

שערי אגרות החוב

3% מלווה מדינה (הצמדה 100%)

סדרה	שער	שינוי בנק
3601	40184	+217
3602	37059	+201
3603	34470	+190
3604	31458	−171
3605	28705	−161
3606	27034	−155
3607	25125	−173
3608	23765	−168
3609	22629	−164
3610	20590	−496
3611	19636	+75
3612	18991	+21
3613	18110	+171
3614	17488	+163
3615	16536	+6
3616	15282	+6
3617	14584	+11
3618	13550	+5
3619	12505	+5
3620	11672	−141
3621	11120	−137
3622	10171	+4
3628	9554	+4
3624	8997	+5
3625	8157	−49
3626	7546	−46
3627	7080	−44
3628	6620	+34
3629	6205	+52
3630	5868	+31
3631	5462	+91
3632	5145	+87
3633	4865	+84
3634	4167	−58
3635	3941	−36
3636	3796	−35
3637	3597	+2
3638	3349	+1
3639	3067	+1
3640	2566	−25
3641	2225	−21
3642	1973	−41
3645	1713	−35
3644	1527	−17
3645	1377	−16
3701	1168	+7
3702	890.1	+2
3703	787.7	−9
3704	674.8	−7.9
3751	364.9	−0.8
3752	142.2	−0.2
3753	136.4	−0.3
3901	139.2	+2.5
3902	132.6	+2.5
3903	131.7	+2.4
3904	129.7	+2.4
3754	127.8	+0.1
3755	123.2	+0.1
3756	118.9	+0.1
3757	116.7	+0.1
3758	115.1	+0.1
3759	114.8	+0.1
3760	113.1	— —
3761	113.9	+0.1
3762	110.9	— —
3763	107.5	— —
3764	105.7	— —
3765	103.2	— —
3766	102	— —
3791	107.5	−0.8
3792	105.7	−0.7
3826	127.3	−0.3
3827	125	−0.5
3828	120.7	−0.3
3829	118.4	−0.3
3830	116.4	+0.1
3831	116.1	+0.1
3832	114.4	— —
3833	115.2	+0.1
3834	112.2	+0.1
4.25% שגיא		
4101	378.4	+0.2
4102	147.7	+0.7
4103	141.8	+0.6
4104	141.2	+0.6
4301	141.2	+0.6
4302	134.9	+0.2
4303	134	+0.2
4304	131.9	+0.1
4105	118.1	+0.2
4106	115.1	+0.2
4107	111.6	+0.2
4108	109.7	+0.2
4109	106.9	— —
4110	105.7	— —
4201	132.6	−0.2
4204	123.5	−0.2
4205	121.2	−0.2
4206	118.4	−0.7
4207	118.1	−0.8
4208	116.4	−0.8
4209	117.2	−0.7
4210	114.1	−0.8
4211	110.7	−0.7
4212	107.9	−0.8
4215	105.4	−0.7
3214	193800	— —
3501	192300	+300
3502	191200	+200
3503	172100	— —
3504	165400	+500
3505	161100	+500
3521	160600	— —
3522	155300	— —
3523	147700	— —
3524	147000	— —
3525	144500	— —
3526	142415	+25
3527	140000	— —
3528	138250	— —
3529	136100	— —
3530	132910	— —
3531	133710	— —
3532	129600	+225
3533	136400	+50
3534	128100	+50
3535	127050	— —
3536	127000	−1000
3537	126500	— —
3538	119400	— —
3539	120100	+1000
3540	119400	+400
3541	116000	+1065
3542	114400	— —
3543	108400	−500
3544	108600	— —
3545	107000	+1100
3546	105700	— —
3547	105400	— —
3548	105200	−200
3549	99400	−400
3550	100010	— —
3551	99500	— —
3552	92100	— —
3553	91200	— —
3554	91400	— —
3555	91200	— —
3556	87100	−86
3557	87700	— —
3558	87150	— —
3559	84070	— —
3560	79100	−400
3561	78900	— —
3571	78840	— —
3572	80500	— —
3573	79100	— —
3574	74500	— —
3575	75230	+164
3576	73085	+165
3579	67505	+153
3577	73414	+24
3578	67867	+22
3580	66784	+1306
3581	60807	+1237
3582	56160	+1188
3585	51357	+243
3584	48869	+239
3585	46377	+284
3586	42325	+16
3588	42289	+16
3589	38618	+15
3587	42068	+16
3591	38359	+15
3592	38328	+14
3593	38283	+14
3590	38906	+783
3595	37124	+271
3594	37822	+15
5% מלווה פיתוח (גבירה כפולה)		
2001	157000	— —
2002	157700	— —
2003	151710	— —
2004	151810	+100
2005	143800	— —
2006	143211	— —
2007	139800	+89
2008	141100	+100
2009	140350	+250
2010	139900	— —
2011	136560	+50
2012	137350	+150
2013	136950	— —
2014	133500	— —
2015	133500	+100
2016	134600	— —
2017	131900	— —
2018	130250	+150
2019	129600	— —
2020	125800	— —
2021	126400	— —
2022	123000	— —
2023	123300	— —
2024	115700	— —
2025	115600	— —
2026	114700	— —
2027	112100	— —
2028	113100	— —
2029	104700	— —
2030	106565	— —
2031	102700	— —
2032	108700	— —
2033	96611	— —
2034	97000	— —
2035	93815	— —
2036	91000	— —
2037	86000	— —
2038	84600	— —
2039	89500	— —
2040	82100	— —
2041	74910	— —
2051	79000	+2000
2052	73000	— —
2053	73299	−2048
2055	67786	−1979
2054	71323	+23
2056	68585	+20
2057	69608	+19
2059	68544	+17
2058	73357	+2061
2060	68365	+1996
2061	40668	−296
2062	37116	−277
2063	35400	−274
רמון		
7001	267.6	+1.7
7002	259.5	+1.7
7003	247.5	+1.4
7004	228.4	+1.4
7005	212.6	−3.7
7006	199.4	+0.4
7007	192.2	−0.5
7008	182.7	−0.5
7009	179.5	−0.5
7010	169.8	+0.5
7011	160.4	+2.2
7012	154.9	+2.2
7013	147.8	−0.5
7014	125.7	−0.4
7015	104.9	−0.2
7016	107.4	−0.3
7017	106.8	−0.3
7018	106.6	−0.3
7019	107	−0.3
7020	106.9	−0.2
7021	105.9	−0.3
7201	105.5	+0.1
גלבוע		
6101	13794	+27
6102	8276	+33
6103	7489	+29
6104	6868	+22
6105	6510	+20
6106	6317	−4
6107	6084	−3
6108	4357	−12
6109	4147	−12
6110	4076	−12
6111	3425	+24
6112	3322	+23
6113	2261	+7
6151	877.9	−7.9
6152	840.8	−7.6
6153	745.4	−1.1
6154	733.8	−2
6155	479.2	−1.5
6156	386.4	−1
6157	285.1	−0.2
6158	268.5	−0.2
6159	231.1	−0.6
6160	212	−3.6
6161	203.6	−3.4
6162	186	−0.5
6163	172.6	−0.5
6164	166	−0.4
6165	158.1	+0.5
6166	149.2	+0.5
6167	146.1	+0.4
6168	144	+0.3
6169	135.2	−2.4
6170	126.9	−0.3
6171	90.5	+0.5
6172	89.3	+0.3
6801	97.5	+1.4
ארזון		
2508	113.5	+0.2
צמודות זהב		
יזר 5	127.5	−0.5
100% מט"ח		
אל אס	1370	— —
אלבים	219	— —
אלתא	1245	+25
אלטנש	2243	−32
מאיטקו	995	+15
תודר 84	102.4	−0.7
תודר 85	404	−2
זכ הים	234	−2
דים הש	205.7	+3
כור	179.8	+2
כלל	478	+6
מצמ ד	198	— —
מצמ ב	276	— —
מצמ *	316	— —
דן	120	+1.3
פל בנו	167.5	+4.8
תיעום	217	— —
מדד/מט"ח		
בלת	147.1	— —
דיס הש	157.4	−0.5
כור	152.4	−0.1
כלל	188.1	— —
כב דיס	151.6	— —
מבא מז	144.8	— —
כסא מז	141.5	— —
מבא מז	129.5	— —
לאומי	134.9	+0.2

שערי מטבע חוץ

27.8.87

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.56	1.63	1.5921	1.6119	1.55	1.63	1.5886	1.6084	1.56	1.63	1.5891	1.6091	1.6004	−0.0046
1 ליש"ט	2.52	2.64	2.5824	2.6145	2.54	2.66	2.5807	2.6129	2.53	2.65	2.5751	2.6075	2.5964	0.0078
1 מארק גרמני	0.86	0.90	0.8755	0.8864	0.86	0.90	0.8721	0.8830	0.85	0.90	0.8731	0.8841	0.8794	0.0011
1 פרנק צרפתי	0.25	0.27	0.2616	0.2649	0.25	0.27	0.2612	0.2645	0.25	0.27	0.2612	0.2645	0.2633	0.0004
1 גולדן הולנדי	0.76	0.79	0.7757	0.7853	0.76	0.80	0.7745	0.7842	0.76	0.80	0.7751	0.7849	0.7802	0.0011
1 פרנק שוויצרי	1.04	1.09	1.0628	1.0760	1.04	1.09	1.0579	1.0711	1.04	1.09	1.0608	1.0741	1.0673	0.0012
1 כתר שוודי	0.24	0.26	0.2492	0.2523	0.24	0.26	0.2487	0.2518	0.24	0.26	0.2488	0.2520	0.2506	0.0002
1 כתר נורבגי	0.23	0.24	0.2387	0.2416	0.23	0.24	0.2379	0.2409	0.23	0.25	0.2378	0.2408	0.2397	0.0006
1 כתר דני	0.22	0.23	0.2273	0.2301	0.22	0.23	0.2272	0.2301	0.22	0.23	0.2370	0.2399	0.2286	0.0002
1 מרק פיני	0.35	0.37	0.3604	0.3648	0.35	0.37	0.3595	0.3640	0.35	0.37	0.3596	0.3641	0.3621	0.0004
1 דולר קנדי	1.18	1.24	1.2080	1.2230	1.18	1.24	1.2030	1.2180	1.18	1.24	1.2047	1.2199	1.2129	−0.0010
1 דולר אוסטרלי	1.07	1.18	1.1344	1.1485	1.09	1.18	1.1326	1.1467	1.10	1.18	1.1325	1.1467	1.1413	−0.0031
1 ראנד דרא"פ	0.50	0.60	0.7746	0.7842	0.46	0.78	0.7713	0.7810	0.49	0.68	0.7722	0.7820	0.7771	−0.0004
10 פרנק בלגיים	—	—	0.4178	0.4230	—	—	0.4196	0.4248	—	—	0.4203	0.4256	0.4232	0.0006
10 שילינג אוסטריים	1.22	1.27	1.2430	1.2585	1.22	1.28	1.2408	1.2563	1.22	1.28	1.2414	1.2570	1.2501	0.0011
1000 לירות איטלקיות	1.18	1.24	1.2093	1.2244	1.18	1.26	1.2062	1.2212	1.18	1.27	1.2067	1.2219	1.2138	0.0004
100 ינים יפאניים	1.10	1.15	1.1204	1.1343	1.10	1.15	1.1156	1.1295	1.10	1.15	1.1186	1.1127	1.1251	0.0029

הותרו הפגנות בעיירה ונזידל בה ייקבר הס

שוחררו כ־90 ניאו נאצים שנעצרו על הפרת סדר

ונזידל, גרמניה המערבית (אי־פי). האיסור על הפגנות בעיירה ונזידל בצפון בווריה, שם ייקבר רודולף הס, מי שהיה סגנו של היטלר, הוסר — מסרה אתמול המשטרה. כן נמסר בהודעת המשטרה, כי 90 ניאו־נאצים ותומכיהם, אשר נעצרו שלשום בגלל הפרת האיסור להפגין, שוחררו.

האיסור להפגין הוטל על ידי המשטרה אחרי הפגנות שהיו בסוף השבוע שעבר, שבמהלכן נעצרו 100 איש.

גופתו של הס, אשר נקבר בחשאי במקום בלתי ידוע מחשש למהומות והפגנות ניאו־נאציות, תועבר לחלקת הקבורה המשפחתית בוונזידל במועד בל־תי ידוע.

ביום רביעי ניסו כ־200 איש, חלקם לבושים במדי הרייך השלישי, להיכנס לתוך בית הקברות בוונזידל. המשטרה הדפה את ההמון וחסמה את הרחוב ה־מוביל לבית הקברות.

אלפי מפגינים בלטביה ביום השנה להסכם הנאצי־סובייטי

מוסקווה (ע"ר). המשטרה הסוב־יטית עצרה שמונים ושנה בני־אדם בריגה, בירת לטביה הסובייטית, לאחר שהמון שמנה כאלפיים איש התאסף בכיכר מרכזית של העיר כדי לציין את יום השנה ה־48 להסכם הנאצי־סובייטי, הסכם ריבנטרופ־מו־לוטוב, משנת 1939 — על כך מסר אתמול כתב העת "מוסקוו ניוז".

עוד מסר כתב העת, כי ששה מבין המפגינים העצורים "נענשו" בעקבות הפגנת המחאה שנערכה ביום א' שעבר. אולם בידיעה לא צויין באיזה עונש מדובר. כל יתר המפגינים שוחררו " מוסר השבועון.

ידיעה זו שבכתב העת היא ההודעה הרשמית הראשונה על מספרם של האנשים שנעצרו בעקבות ההפגנה בריגה. כזכור נערכו באותו יום הפגנות מחאה דומות בטלין, בירת אסטוניה , ובווילנה בירת ליטא.

ההסכם שנחתם ב־1939 בין גרמניה הנאצית לבריה"מ כלל כמה סעיפים סודיים שהוליכו להכללתן של שלוש הרפובליקות הבלטיות, שהיו אז מדינות ריבוניות בבריה"מ. בריה"מ מכחישה את ההסכם מסרבת לבטל אותו.

בווילנה השתתפו ביום א' יותר מחמש מאות איש בהפגנה שקטה — על כך מסרו עיתונאים מערביים שהיו במקום. "מוסקוו ניוז", מצידו, הוסיף כי 200 עד 300 בני־אדם הפגינו בטאלין.

בתארו את ההפגנה בריגה מציין כתב העת: "בתחילה נדמו בעיות כבדות־משקל באווירה שקטה. אולם בשעה 5 אחה"צ השתנה המצב. מאחר יותר הולך המפגינים להש־מיע סיסמאות לאומניות".

באוזה אמרוטאנאנג'ירי, בן 20, מן המחוז המערבי גוג'ראט שב־הודו, נדר לעמוד על רגליו במשך 12 שנה ב"כפרה" על המהומות בעולם ושנאה לאחווה בין בני האדם. הוא מסרב לשבת או לשכב מאז נובמבר אשתקד. רגליו צבו והלי־הדם בולקן התנודד התנפחו. רק כדי פעם הוא נשען על הסיום הפטור התלוי על עץ. הוא גם ישן בעמידה. (תצלום אי־פי)

ההרפה בשביתת המכרות בדרא"פ

עוד עשרת אלפים כורים שחורים פוטרו בשל סרובם לשוב לעבודה

החלטת חברת המכרות הגדולה ביותר בדרא"פ לנקוט שוב בפיטורים המוניים באה לאחר שהאיגוד המקצועי של הכורים הצביע ברוב מכריע נגד פשרה, שכללה הטבות, אך לא שיפורים בשכר

נשיא האיגוד הארצי של הכורים בדרום אפריקה, ג'ימס מוטלטסי, (במרכז) ושני מנהיגי כורים אחרים בצאתם ממסיבת עיתונאים שלשום בה החלט ברוב קולות להמשיך בשביתת המכרות הגדולה ביותר שהיתה עד בה בדרום אפריקה. (צילום אי פי).

יוהנסבורג (אי־פי). ההרפה ניכרת בשביתת בדרא"פ הולה בימים האחרונים, עם סירובם של הכורים השחורים לחזור לעבודה. למרות איומי הפיטורים, בקבה מידה רוב. חברת המכרות הגדולה ביותר בדרום אפריקה פיטרה עשרת אלפים כורים שחורים, אשר סירבו לשוב אתמול לעבודה, לאחר שהאיגוד המקצועי שלהם דחה הצעה חדשה של החברה.

החלטת החברה — אנגלו־אמריקן קורפוריישן— לשוב לפיטורים המו־ניים, נפלה יום אחד לאחר שהאיגוד הלאומי של הכורים הצביע ברוב מכריע נגד הצעת החברה שהיו בה שיפורים בתחום ההטבות, אך לא שיפורים בשכר.

בהתפתחות נוספת אתמול הודיע קונגרס האיגודים המקצועיים של דרום אפריקה, שהוא הפדרציה הגדולה של העובדים השחורים במ־דינה, כי הוא מתכנן לשביתת הזדהות כלל ארצית.

21 הרוגים מיריות חיילים בשכונות העוני של קאראצ'י

המהומות פרצו על רקע אתני והפכו להתקפות על המשטרה שניסתה להשליט סדר

קאראצ'י (אי־פי). חיילים ירו אתמול כדורי סרק וגאז מדמיע בני־סיון לדכא את המהומות הנמשכות כבר יומיים בשכונות העוני של קאראצ'י. מבתי החולים נמסר על 21 הרוגים ועל עשרות פצועים.

שמונה אנשים נוספים נהרגו במ־המות אתניות בעיר היידראבאד, העיר השלישית בגודלה בפא־קיסטאן.

המהומות בקאראצ'י הולו כיום הרביעי כבוקר כאשר בני־פנג'אב ובני מהאג'יר הרובים אלה על אלה ברובע פאיסאל, הסמוך לשדה התעופה הבינלאומי של העיר.

המשטרה הטילה עוצר, אך לעת ערב התגשמו המהומות המזוינות לרבעים אחרים. קבוצות יריבות ירו אלה על אלה והציתו חנויות ומ־כוניות.

המהומות שהולו על רקע אתני, הפכו להתקפות על המשטרה, כאשר נסתה להשליט סדר. [illegible] העיר. [illegible] נמסר כי המהומות הולו אתמול בבוקר כאשר שניים מבני פנג'אב ביקרו למוות בשכונה של בני מהאג'יר. בתגובה שרפו בני פנג'אב 30 חנויות, שני משרדי ממשלה ו־12 כלי רכב לפני שהגיעו למקום כוחות צבא בשעות אחר הצהריים.

בני מהאג'יר היגרו לדרום פא־קיסטאן אחרי חלוקת הודו ב־1947. בני פנג'אב הגיעו לאזור מאוחר יותר, והתחרו עם המהאג'ירים על מקומות עבודה.

שירות השידור הבריטי:

גורבאצ'וב יגיע לעצרת או"ם בניו־יורק בסוף חודש ספטמבר

מאת יואב קרני
מיוחד ל"הארץ"

ניו־יורק. השמועות על ביקור ממשמש ובא של מנהיג בריה"מ, מי־כאיל גורבאצ'וב, בארה"ב, קיבלו אתמול בערב חיזוק נוסף.

שירות השידור הבריטי הודיע, בהסתמך על "מקור באו"ם", כי הסובייטים הודיעו למזכיר הכללי חאבייר פרס דה קואייאר, שגור־באצ'וב יבוא לדיוני עצרת האו"ם בסוף החודש הבא.

דובר האו"ם, שנשאל על כך, אמר, כי הוא "הוסמך להודיע, שבאו"ם אין יודעים על כך דבר".

ידיעה זו באה ימים אחדים אחרי הפרסום בעתון "לוס אנג'לס טיימס", שגורבאצ'וב ינצל את עצרת האו"ם, כדי לבוא לביקור לא־רשמי בוואש־ינגטון. משרד החוץ של ארה"ב הכחיש את הידיעה.

העמדה הסובייטית היא, שביקור של גורבאצ'וב בארה"ב יהיה תלוי בהתקדמות במו"מ להגבלת החימוש הגרעיני.

השבוע היו שתי פריצות־דרך חשובות במו"מ הזה. תחילה ריככה ארה"ב את עמדתה בעניין הסדרים לפיקוח על מילוי הסכמים. מיד אחר כך הודיעה מערב גרמניה, כי תהיה מוכנה לוותר מעיקרה על כוח הטי־לים הגרעיניים לטווח בינוני, שהיא מנהלת בשיתוף עם ארה"ב.

ביום רביעי אמר הנשיא רייגן בנאום בלוס אנג'לס, כי ארה"ב ובר־יה"מ יכולות "להגיע בהחלט" להסכם על הוצאת כל הטילים הגרעיניים לטווח בינוני מיבשת אירופה.

"אנחנו עומדים על סף הסכם היס־טורי", הכריז הנשיא.

מאז פיסגת־הנפל של רייגן וגור־באצ'וב באיסלנד, לפני פחות משנה, הרושם הוא שהסובייטים להוטים פחות מן האמריקאים לוועידת פסגה נוספת. בריה"מ חוששת שבעיני נשיא ארה"ב, ביקור של גורבאצ'וב בוואשינגטון יהיה קודם כל תרגיל של יחסי־ציבור. לאחרונה אמר רייגן בהופעה פומבית, כי היה רוצה להסיע את גורבאצ'וב בשמי מדינות וירג'יניה ומרילנד, להראות לו את "בתיהם של פועלים אמריקאים".

תזוזות בשלב האחרון במירוץ לנשיאות בארה"ב

הדמוקרט נאן והרפובליקאי לאקסאלט הסירו מועמדותם

נאן היה תקוותם של אלה שקיוו ש"יזיז את המפלגה ימינה"

מאת יואב קרני
מיוחד ל"הארץ"

ניו־יורק. עשרה ימים לפני תום פגרת הקיץ בארה"ב ניכרות תזוזות במפה הפוליטית האמריקאית לקראת תחילת השלב האחרון במערכת הבחירות לנשיאות.

אתמול הוסר אחד מסימני השאלה העיקריים, שריחפו על המפלגה הדמוקרטית. הסנאטור רב־ההשפעה ממדינת ג'ורג'יה, סאם נאן, הודיע רשמית, כי לא יתמודד על מועמדות המפלגה לנשיאות. במפלגה הרפובליקאית הודיע אתמול הסנ־אטור לשעבר ממדינת נוואדה, פול לאקסאלט, כי הוא חוזר בו מכוונתו לבקש את מינוי מפלגתו לבחירות של נובמבר 1988.

הודעת הסנאטור נאן הוציאה מן המירוץ את המועמד הפוטנציאלי האחרון במפלגה הדמוקרטית, שתואר בהזדמנויות אחרות כ"מדינאי", "מנהיג" ו"בולט". היא השאירה בשדה המערכה שבעה מועמדים רשמיים, אשר שמותיהם של ששה מהם ידועים אך מעט לציבור הבוחרים בארה"ב.

הסנאטור סאם נאן (49) נבחר לראשונה לסנאט ב־1972. בשנה שעברה הוא נעשה יושב־ראש ועדת השירותים המזוינים (הגנה) של הסנאט, ורכש לעצמו את אחת מעמדות־הכוח הגדולות ביותר בממסד הפוליטי האמריקאי. החלטתו של נאן להתנגד לסטיית ממשל רייגן מן האמנה האנטי־באליסטית עם בריה"מ, בתחילת השנה, שיוותה מעיקה את הוויכוח על הגבלת הנשק הגרעיני בארה"ב.

הסנאטור, אשר העיד על עצמו, כי הוא "שמרני יותר מרוב האנשים במפלגה הדמוקרטית", היה תקוותם הגדולה של מי שקיוו, כי המועמד הדמוקרטי הבא לנשיאות ייקח את המפלגה ימינה, לאחר מה שנחשבת ל"עשרים שנות סמול".

הוא היה גם תקוותו הגדולה של הממסד הדמוקרטי במדינות הדרום של ארה"ב.

למדינות האלה יוודע תפקיד מרכזי בבחירות של 1988, הואיל והן החליטו לקיים את הבחירות המוקדמות שלהן ביום אחד, 8 במארס. מומחים סבורים, כי אילו החליט נאן להתמודד, היו לו סיכויי הצלחה בבחירות האלה, והוא היה צובר תנופה ניכרת לקראת ועידת המפלגה הדמוקרטית, חמישה חוד־שים וחצי אחרי כן.

ההסבר שהמציא אתמול נאן להחלטתו שלא להתמודד היה בחלקו אישי. הוא הסביר במכתב לתומכיו, כי סיבות משפחתיות עומ־דות ביסוד החלטתו. הוא אמר גם, שאין הוא רוצה לפגוע בתפקידו של ועדת השירותים המזוינים.

להודעת נאן קדמו בתחילת השנה הודעותיהם של שני פוליטיקאים דמוקרטיים אחרים, שנחשבו לבעלי סיכויים טובים: מושל מדינת ניו יורק, מאריו קואומו, והסנאטור מניו ג'רזי, ביל בראדלי. שניהם הודיעו רשמית, כי לא יתמודדו על מועמ־דות מפלגתם לנשיאות.

בחודש מאי נאלץ המועמד הדמוקרטי הבולט ביותר, גארי הארט, לפרוש, בגלל הגילויים על יחסיו עם נשים מחוץ לחיי הנישואים שלו.

שנה טובה לדמוקרטים

הימנעותם של הדמוקרטים הבול־טים ביותר בארה"ב מלהיכנס למירוץ מפתיעה, דווקא מפני ש־1988 נחשבת לשנה הטובה ביותר בשביל הדמוקרטים, לפחות מאז 1976. הממשל הרפובליקאי ספג מכה, אולי אנושה, ליוקרתו ול־אמינותו בפרשת איראן הקונטראס, וסקרי דעת קהל מלמדים על עיי־פות משנות נשיאותו של רונלד רייגן.

מייד אחרי "יום העבודה" האמריקאי, החל השנה בשבעה בספטמבר, ייכנס מירוץ הבחירות להילוך גבוה, למרות שסיבוב הב־חירות הראשון יתקיים רק באמצע פברואר.

סקרי דעת הקהל מעמידים עכשיו את המועמדים הדמוקרטיים בהפרשים זעומים זה מזה. כומר הדת השחור ג'סי ג'קסון זכה לשיעורי התמיכה הגבוהים ביותר. אבל המשקיפים נוטים לייחס את הממצא הזה להכרה הפומבית הרחבה שג'קסון, בניגוד למועמדים אחרים, נהנה ממנה.

לאקסאלט הרפובליקאי פורש מן המירוץ

הכרזתו של הסנאטור הרפובליקאי לשעבר, פול לאקסאלט, שהוא מסתלק מכוונתו להתמודד לנשיאות, אינה משנה הרבה במירוץ הרפובליקאי. אמנם לאקסאלט הוא ידידו הקרוב של הנשיא רייגן, והיו מי שתיארו אותו כ"יורש הטבעי של המהפיכה הריי־גנית", אבל אישיותו המינורית מנעה לא העניקה לו תשומת־לב רבה בתוך המפלגה.

הטעם העיקרי שנתן לאקסאלט להחלטתו הוא הקושי העצום לגייס כספים למסע בחירות, העומד להיות יקר ללא תקדים. הוא הצליח לגייס רק מיליון דולאר, וסגן הנשיא ג'ורג' בוש, המועמד הרפובליקאי העיקרי, כבר גייס 11 מיליון דולאר. יריבו העיקרי של בוש הוא הסנאטור רוברט דול.

בריה"מ: רייגן חזר לרטוריקה האנטי־סובייטית הישנה שלו

מוסקווה (ע"ר). בריה"מ הו־קיעה אתמול את נאומו של הנשיא רייגן על היחסים בין מזרח ומערב כ"מלא רטוריקה אנטי־סובייטית" והאשימה את ארה"ב שהיא דורשת שינויים במדיניות הקרמלין, בעוד שהיא עצמה אינה עושה מאמצים כלשהם.

גם בריה"מ מתארגנת נגד מחלת האיידס

מוסקווה (ע"צ). בריה"מ, בה גדל בששת החודשים האחרונים מספר חולי האיידס פי 4, מתחילה להתארגן מול סכנה שבחומרתה היא מכירה עתה בגלוי.

לפי מספרים רשמיים, שהם תכופות סותרים, עלה מספר החולים בבריה"מ מ־13 ב־1 בינואר ל־52 (ביניהם 30 אזרחים זרים) ב־27 במרס. ב־19 באוגוסט כבר הגיע מספר החולים ל־130 (ביניהם 111 זרים).

מומחים רבים סבורים, כי מספרים אלה אינם מציאותיים, וכי באוכלוסיה המונה 20 מיליון איש, יש בוודאי הרבה יותר חולי איידס ועוד יותר אזרחים נושאי נגיף האיידס.

על כל פנים החליטו של־טונות הבריאות בבריה"מ לנקוט צעדי מנע בקנה מידה נרחב, וה־גוף העליון של המפלגה, הפולי־טביורו, דן לראשונה בנושא זה.

ערכה את העמוד: עדה אושפיז

מוזיאון תל אביב — מחלקת החינוך

סדנאות הנוער והמבוגרים

[illegible]

לבנין המוזיאון בשד' שאול המלך 27

פתיחת הרשמה

לסדנאות תשמ"ח: ציור, פסול, הדפס, צילום, וידאו בבנין המוזיאון בשד' שאול המלך 27, טל': 257361 בימים א'–ה', משעה 19.00–9.00

למעוניינים בהקרנות מיוחדות של הסרט הישראלי הגדול
"שתי אצבעות מצידון" ב־16 וב־35 מ"מ
הפצה בלעדית בישראל ובעולם: סרטי מרחן טל': (03)661566, (03)661310

"מגן" — תעשיית שימורי מזון ודגים בע"מ

הודעה על אסיפה כללית שנתית

ניתנת בזה הודעה על קיום אסיפה כללית שנתית רגילה של כלל בעלי המניות של החברה ביום שישי כ"ד באלול תשמ"ז 18.9.87 בשעה 9.00 בבקר במשרדי החברה — רח' ז'בוטינסקי 35 ברמת־גן.

על סדר יום:

1. אישור דו"ח ההנהלה.
2. אישור הדו"חות הכספיים של החברה ליום 31 במרס 1987.
3. מינוי מנהלים.
4. מינוי רואה חשבון.
5. כל ענין אשר לפי תקנות ההתאגדות של החברה, יש לעסוק בו באסיפה הכללית השנתית.

בעל מניה שלא יוכל להשתתף באסיפה רשאי למנות מיופה כח ובלבד שיפוי הכח יופקד במשרד הרשום של החברה לפחות 48 שעות לפני מועד כינוס האסיפה.

בשם הדירקטוריון
נחום יחזקאל — מזכיר

למצרים עם ניצא טורס
החברה שהוכיחה את עצמה

ניצא טורס
NIZZA TOURS & TRAVEL LTD

עם פתיחת עונת התיירות למצרים, מציעה ניצא טורס לקהל הרחב טיול קלאסי בתאריכים קבועים ובמחירים ללא תקדים.

קהיר - לוקסור - אסואן 8 ימים (7 לילות)

בתי מלון 5 כוכבים - על בסיס חצי פנסיון

- קהיר - מלונות מריוט, שרתון, הילטון - רעמסס או ברמה דומה
- לוקסור - מלון שרתון או ברמה דומה
- אסואן - מלון ניו קטרקט או ברמה דומה

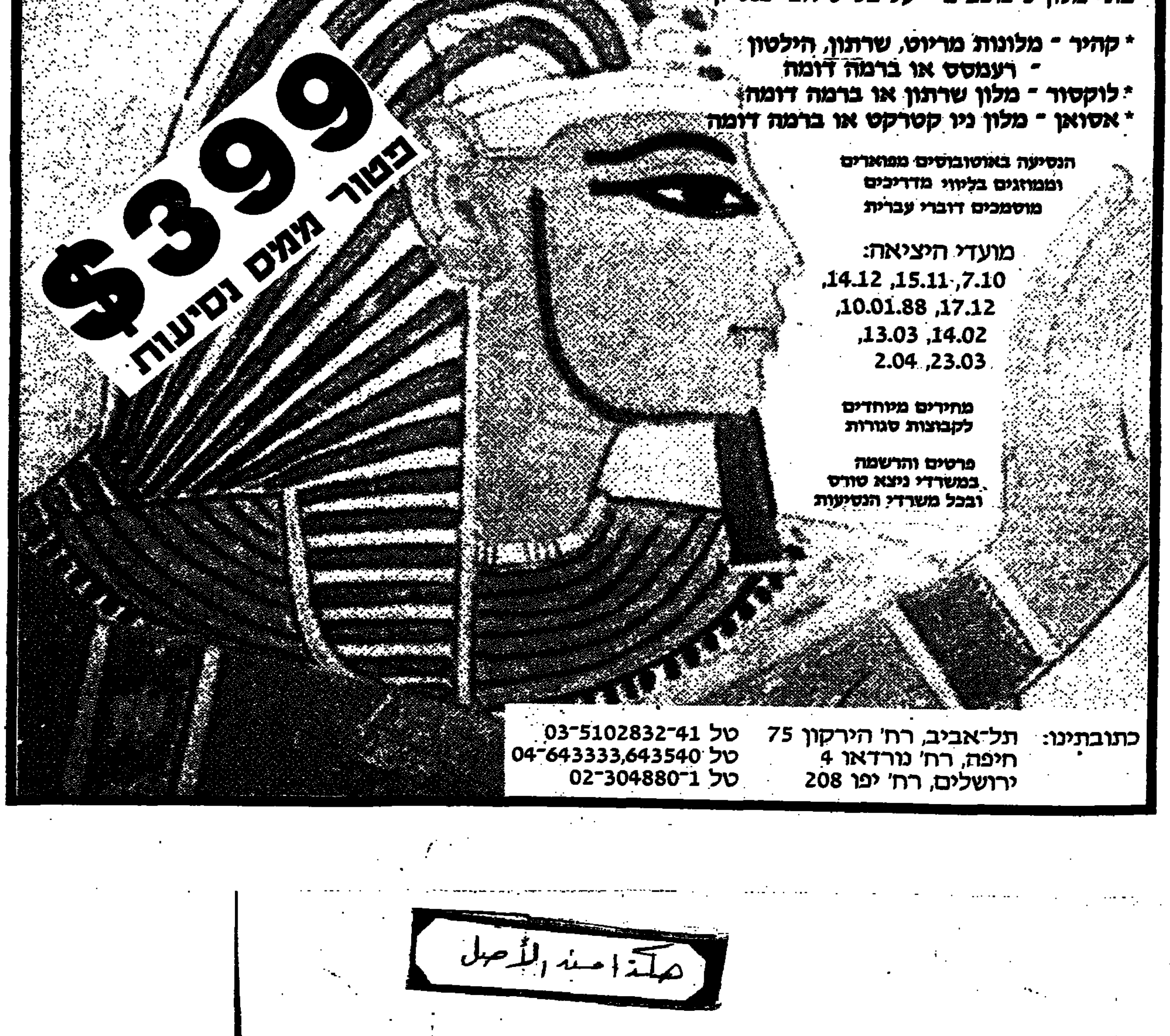

הנסיעה באוטובוסים ממוזגים
וממוזגים בליווי מדריכים
מוסמכים דוברי עברית

מועדי היציאה:
7.10, 15.11, 14.12,
17.12, 10.01.88,
14.02, 13.03,
23.03, 2.04

מחירים מיוחדים
לקבוצות סגורות

פרטים והרשמה
במשרדי ניצא טורס
ובכל משרדי הנסיעות

כתובתינו: תל־אביב, רח' הירקון 75 טל 03-5102832-41
חיפה, רח' נורדאו 4 טל 04-643333,643540
ירושלים, רח' יפו 208 טל 02-304880-1

הדיונים על הלביא

(סוף מעמוד 1)

המסמך שהוגש לשמיר כולל סעיף ובו נאמר: "אין אנו מוצאים מקום להמשך פרוייקט הלביא בכל תחזית של התפתחות אפשרית. אין אנו רואים את הלביא כחיוני לאור המשאבים שהוא דורש בכסף וכוח אדם מיומן ואנו ממליצים לבטלו."

קבוצת המדענים ממליצה עוד, שלא להחפז בקבלת החלטות על חלופות צה"ל, אלא לגבש דיעה רק לאחר בדיקה מעמיקה וברירת הפרוייקטים המבטיחים מבין רשימת הפרוייקטים המוצעים.

נייר העמדה ממליץ עוד, שלא לפרק את צוותי המחקר ופיתוח של התעשיה האוירית כבר עתה, אלא לאפשר להם להמשיך שלמור על מסגרתם לזמן מוגבל וזאת כדי לשמור את הידע שנצבר לפיתוח פרוייקטים נוספים בתחום הבטחון.

קבוצת המדענים כוללת את הפרופסורים שמואל קיאל, זאב לב, ועוזיאל לוי מאוניברסיטת ירושלים, משה זכאי וצבי ציגלר מהטכניון, צבי בן דוד מאוניברסיטת בן גוריון ויקר קנאי ממכון ויצמן.

יחסי הכוחות בממשלה

בעד הצעת פרס	11 בעד הצעת מודעי
פרס	שמיר
רבין	לוי
נסים	מודעי
צבון	ארבלי־אלמוזלינו(*)
וייצמן	קצב
נתמקין	קורפו
שחל	פת
שריד (בהת"ל, נסים יצביע בשמו)	שרון
המר	ארנס
בר־לב	הורביץ
יעקבי	שפירא
פרץ	
צור	

(*) ארבלי נתונה ללחצים ויתכן שתצטרף לחברי מפלגתה אם יבטיחו לה שלא יהיו פיטורים בתעשיה האווירית.

13 בעד הצעת פרס במחנה המתנגדים להמשך פרוייקט הלביא מקווים שראש הממשלה יצחק שמיר יביא את ההצעות להצבעה בישיבת הממשלה ביום ראשון, זאת לנוכח העובדה שעתה נימנים 13 שרים התומכים בהצעה להפסיק את הפרוייקט תוך פיצוי התעשיה האווירית ("הצעת פרס") מול 11 הגורסים שיש למצוא מקורות מימון להמשך ייצור חלק מחלופות צה"ל ("הצעת מודעי"). אלום דווקא לנוכח יחסי כוחות אלה ספק רב אם יחליט ראש הממשלה להעמיד את שתי ההצעות להצבעה ויתכן שההצבעה תמשיך להידחות. יתכן גם שתועמד רק הצעת פרס להצבעה אך או במקרה של תיקו יי־ משך הפרויקט על בסיס החלטת הממשלה הקודמת.

זו תוכנית מודעי

על פי תוכנית מודעי יש להמשיך בייצור ה"לביא" יחד עם חלופות צה"ל כאשר אלו האחרונות יפותחו בצורה הדרגתית ועל פי תוכנית שי־גבש הצבא וההחלטה תהיה של שר הביטחון. לצורך ביצוע אלו יתווסף לתקציב הבטחון סכום שבין 120 ל־150 מיליון דולר בשנה בשלושת שנות התקציב הבאות (1988—91).

סכומים אלה ימצאו ע"פ מודעי מהמקורות הבאים או משילוב שלהם: האחד העברת סכומים מסעי־פים אחרים בתקציב תוך שמירה על מסגרתו הכוללת, קרי במשרדים האחרים והפנית כספים לתקציב הביטחון. האפשרות השניה להגדלת מסגרת התקציב, ו/או שימוש ברזר־בות תקציביות להעברה לתקציב הבטחון. עוד מדברת תוכנית מודעי על כך ש־100 מיליון דולר שהב־טיחה התעשיה האווירית לחסוך אם ימשך הפרוייקט ישארו במסגרת תקציב הבטחון.

לדברי מודעי ואנשיו סך כל תוספת התקציב הדרושה לשלושת השנים הוה לסכום שתעלה סגירת הפרוייקט — 450 מיליון דולר.

בתעשיה האווירית מסתייגים מהצעתו של שמעון פרס היום תבוא ללשכתו משלחת של העוב־דים שתעמק באוזניו את הסיבות להתנגדותם לרעיון החדש.

זוהר בלומנקרנץ, מוסר "הארץ" לענייני תעופה, מוסר כי הנהלת התעשיה האווירית איננה רואה בהצעות החליפיות השונות, שהועלו בימים האחרונים, פיתרון או חלופות בסדר יגודל של פרוייקט מטוס הלביא. אמש נמסר, כי גם מטוסים ללא טייס אינם יכולים לתת תשובות טכנולוגיות ותעסוקתיות. "עד כה ניסתה התעשיה האווירית פעמיים להגיע להבנה עם חברת 'ג'נרל דיינמיקס' על יצור בישראל של מטוס האף־16, אך מהר מאד התברר שהדבר איננו כדאי. גם מערכת הביטחון דחתה לפני תשעה חודשים חלופה זו שהועלתה על ידי ד"ר רב וקהיים למטוס 'הלביא'", נאמר בהודעת התעשיה האווירית.

מושתל הלב התעניין

(סוף מעמוד 1)

הולמה.

המשפחה צמודה לחדר

אשתו, לאה וארבעת ילדיה, ממשיכים לשהות בבית החולים בצמוד לחדרו. הם הורשו להכנס פעמיים, כשהם לבושים מכף רגל ועד ראש בלבוש סטרילי של חדר ניתוח. אשתו, לאה, סיפרה יש התעניינות רבה מצד קרובי משפחה, ידידים וסתם אנשים במצבו של בעלה. עוד סיפרה, כי בשיחה מקוטעת איתו אתמול בבוקר שאל אם יש פרסום לנושא. מאוחר יותר הוצגו בפניו קטעי העתונים. הוא בוחן העתונים בערנות רבה והעיר על טעות לפיה מופיע דוד כאביו כשעוד זהו אחיו דוד.

בנו ראובן סיפר, כי הוא ערני יותר ודורש לרדת המיטה. למשפחה נמסר אם ישתפר מצבו יתכן ומחר יעשה נסיון להושיבו במיטה.

תקווה להעלאת המודעות

הנהלת בית החולים מקווים כי הצלחת הניתוח לא תהיה רק הצלחה רפואית אלא תגרום להעלאת המודעות אצל הציבור לצורך בתרומות אברים. מאז שניתן האישור לבית החולים, בדצמבר אשתקד, לבצע את ההשתלה, נפטרו ארבעה חולים שנזקקו לניתוח. הסיבה חוסר תורמים. על פי נתונים של משרד הבריאות ממתינים כיום 22 חולים להשתלות לב.

יו"ר ההסתדרות הרפואית, ד"ר רם ישי, שלח אתמול מברק ברכה לצוות הרופאים בהדסה ולראש המחלקה לנתוחי לב פרופ' יוסף בורמן. בין השאר כתב ד"ר ישי כי הידע, המיומנות והמסירות של הרופאים בישראל מעמידים אותנו ברמה גבוהה של מדע הרפואה בעולם. הישג זה ראוי לשבח בעיקר על רקע הקשיים שעימם מתמודדת מערכת שרותי הבריאות, נוכח העדר תנאי עבודה מתאימים לרופאים ורמת מודעות נמוכה לתרומת איברים.

ההסתדרות והאוצר

(סוף מעמוד 1)

הסתדרות הפקידים תבעה ממרכז השלטון המקומי תשובות לתביעות יחודיות שהועלו וכן הופנתה על ידה דרישה דומה למוסדות להשכלה גבוהה ולמערכת הבטחון. מטה המאבק ישוב ויתכנס בראשית השבוע הבא ליצור תיאום בין האי־גודים המקצועיים השונים האמורים לנקוט בעיצומים החל מה־1 בספטמבר באורח סלקטיבי, ומכאן שאין כוונה בשלב זה להכריז על שביתה כללית במיגזר הציבורי.

מלשכתו של מזכ"ל ההסתדרות נמסר כי לא נקבעה פגישה בינו לשר האוצר.

בישיבת המטה הבינאגפי דווח אתמול על הערכות ארגוני המורים לקראת עיצומים החל מה־1 בספטמבר אם עד אותו מועד לא תושג התקדמות במשא ומתן שלהם על הסכם שכר חדש. ההסתדרות החליטה לרתום הפעם את המורים למאבק הכולל במיגזר הציבורי, אך בשלב זה המאבק המשולב הוא עדיין בגדר איום, בלי שנקבעה תבנית פעולה מפורטת.

משפט ואנונו

(סוף מעמוד 1)

ארצה לקראת משפטו של אחי, הנפתח ביום א' הקרוב, להחזיק את ידיו, אך אם אגיע, אגרום צרות שי־לולות לפגוע באחי, ולכן לא אוכל לעשות זאת — אמר אמש מאיר ואנונו, אחיו של מרדכי ואנונו, בשיחה טלפונית מלונדון עם כתב עת"ם בירושלים דוד פרידמן.

מאיר ואנונו אמר, כי הוא רוצה מאד לעזור בכל דרך אפשרית את אחיו, לקראת משפטו. לטענתו, התעניינות בבריטניה סביב משפט ואנונו גדולה ביותר.

"אני כבר לא מאמין בצדק הישראלי", הוסיף מאיר ואנונו. "למוטי אין ברירה. הוא חייב להאמין בצדק הישראלי. אני בניגוד אליו, אינני מאמין. הבעיה אינה השופטים, אלא ששיקולי הבטחון בישראל גוברים על שיקולי הצדק," אמר.

מארגון "אמנסטי" נמסר, כי פרופ' מנו קמינגה, מרצה למשפט בינלאומי מהולנד, יגיע לישראל ביום א', כדי להיות משקיף מטעם הארגון, במשפטו של ואנונו. ארגון "אמנסטי" הטיל על קמינגה לחבר דו"ח על מהלך המשפט. מהארגון נמסר עוד, כי למרות שלא אישרו לנציגים להיות נוכח במשפט, יגיע ארצה קמינגה, בשל התקווה, שבית המשפט ייענה לבקשת הסניגוריה ויפתח את דלתותיו.

רקע: ההשתלה וההלכה

(סוף מעמוד 1)

במקרים של השתלות לב וכבד, אברים חשובים לצורך אספקת דם לגוף, יש לעקרם מגוף התורם בשלב בו עדיין הלב פועל. לאור העובדה, כי הלב הוא אבר אוטונומי בגוף ניתן להמשיך ולהפעילו באמצעים מאלכותיים. מאחר ותורם פוטנציאלי להשתלה הוא אדם, שנפגע פגיעה מוחית, חייבים לעקור מגופו את הלב כל עוד הוא פועם. צורך זה עורר סוגיה הלכתית לגבי האבחנה הרפואית של קביעת שעת המוות. מהיבט הציבורי והפוליטי חייב הדבר להגיע להסכמה בנושא עם הרבנות הראשית, כדי שלא יתפרש הנושא כעבירה על חוקי הדת במדינה.

להצים קואליציוניים

עוד ב־1985 היו דרישות מצד אנשי ציבור וחברי כנסת להביא לשינוי חוק האנטומיה והפתולוגיה, ולעגן בחקיקה קריטריונים לקביעת שעת המוות של תורם אברים לצרכי השתלה. המלצה לעגן את נושא היתה גם של בית הדין הגבוה לצדק.

שר הבריאות דאז, מרדכי גור, ומנכ"ל משרדו, פרופ' דן מיכאלי, הבינו, כי ההצעה לשנות את החוק תהפוך את הנושא לויכוח פוליטי מאחר והוא יהיה נתון ללחצים בשל הסכמים קואליציוניים עם המפלגות הדתיות. התוצאה תהיה דחיית הנושא לשנים רבות, דבר שמערכת הרפואית לא היתה יכולה להסכים. מסיבה זו הוחלט לנסות ולהגיע להסכמה עם הרבנות הראשית.

פניית מנכ"ל משרד הבריאות דאז לרבנות הראשית הסתמכה על ציטוט מהגמרא "כי המוות הוא הפסקת נשימה". הפירוש של משרד הבריאות וצוות רופאים בהדסה היה כי הפסקת נשימה ניתן לקבוע על ידי הפסקת נשימה טבעית כתוצאה מפגיעה במוח או חלק ממנו, וכי קביעת המוות תעשה על ידי הוכחות קליניות.

12 שעות מהבדיקה

הרבנות הראשית שהבינה כי לא תוכל להתנגד להשתלות לצרכי הצלת חיי אדם, הוציאה בה' תשרי תשמ"ז, "פסק הלכה" בו נאמר כי מות מרכז הנשימה במוח, מקובל עליה לקביעת מות האדם, בתנאי שתיווסף לקביעה הוכחה קלינית באמצעות בדיקת תגובה של המוח לגרויים חשמליים. עוד נקבע, כי יש לבצע את ההשתלה כעבור 12 שעות מתום הבדיקה, וזאת כדי לוודא שהגרויים החשמליים לא גרמו לתורם לחזור ולנשום בכוחות עצמו. תנאים אלו שהציבה הרבנות, מאפשרים לצוותי הרופאים בבית החולים לעקור את הלב מגוף התורם, בעודו פועם.

הרבנות דרשה להיות מיוצגת בצוות שיקבע את מותו של תורם האברים והקמתה של ועדה עליונה. דרישות אלו נדחו על ידי משרד הבריאות. המשרד התנגד לתת לרבנות מעמד ברשוי לבתי חולים לבצע השתלות. המשרד הוא שקיבל על עצמו להוציא לפועל את הכללים לקביעת המוות כפי שהוסכם עם הרבנות.

ב־11 לדצמבר 1986 הוציא מנכ"ל משרד הבריאות חוזר ובו נקבע כי המוות יקבע על ידי שלושה רופאים: נוירוכירורג, רופא מהמחלקה בו מאושפז התורם, ורופא מומחה להרדמה ולהחיאה ובהתייעצות עם נציג הרבנות במוסד. עוד נקבע כי מנהל בית החולים ידאג לקבל את הסכמת המשפחה ואילו למשפחה תשמר הזכות להתייעץ בנושא עם נציג הרבנות. פרטי החוזר הוצגו בפני כנס רבנים. משתתפי הכנס לא הגיבו לפרטי החוזר שהוקרא בפניהם.

מאז נשמר קשר השתיקה של הרבנות, דבר שאיפשר לבית חולים הדסה לבצע את ההשתלה תוך כדי שמירה על הנחיות הרבנות.

הפסדי סולתם

(סוף מעמוד 1)

תורמים כלל להכנסות המפעל.

גורמים אלו ציינו, כי ההפסד, שנגרם למפעל מהחזקת המלאי לברה, נאמד בסכום של כמיליון דולר לחודש לכל הפחות. עלות שכר העבודה לעובדי קווי הייצור המושבתים וההוצאות הקבועות של המפעל המועמסות על קווי ייצור אלו נאמדות בסכום נוסף של למעלה ממיליון דולר.

בכור ציינו עוד, כי הוצאות המפעל היו אמורות לקטון במחצית השניה של השנה בגלל השכר המופחת שישולם לעובדי הייצור המושבתים, אך אפשר זה לא יושג כלל בגלל התשלומים הגבוהים לעובדים שיבקשו לפרוש מהחברה או לצאת לפנסיה מוקדמת.

ההפסד של סולתם עשוי להיות גבוה הרבה יותר אם ימצא כי לא ניתן יהיה למכור חלק מהמלאי של החברה, ויהיה צורך להכיר בהפסד על מלאי זה במאזן השנתי.

לפני ארבע שנים הגיעו מכירות סולתם ל־140 מיליון דולר בהשוואה לפחות משליש סכום זה כיום והיא היה אחד ממרכזי הרווח העיקריים של כור.

חברת כור העדיפה לא להגיב על נתונים אלו.

לשכת הספנות הישראלית

מבכה את מותו של
חלוץ ומפתח הספנות הישראלית

פרופ' נפתלי וידרא ז"ל

ומשתתפת בצער המשפחה

למרק שפס

משתתפים בצערך במות

אמך ז"ל

משפחת פרידלנדר
חברת באומר את מודל

במלאות שלושים לפטירתו של

אברהם סלפטר ז"ל

נעלה לקברו לגילוי מצבה ביום שני ו'
באלול תשמ"ז 31.8.87 בשעה 16.30

רבקה יעקב והילדים — חיפה
נורית דן והילדים — כפר סבא

שר התחבורה חיים קורפו
מנכ"ל משרד התחבורה,
הנהלת המשרד
ומינהל הספנות והנמלים

אבלים על מותו של

פרופ' נפתלי וידרא

לשעבר יו"ר מועצת המנהלים של רשות הנמלים,
מחלוצי הספנות הישראלית ומבוניה

ומביעים תנחומים למשפחה

אוניברסיטת חיפה

אבלה על פטירתו של ידידה הנאמן

פרופ' נפתלי וידרא ז"ל

מבוניה והותיקים ולשעבר יו"ר הועד הפועל של חבר הנאמנים

ומשתתפת בצערם העמוק של אלמנתו
יוכבד ובני המשפחה

לפרופ' סולוביצ'יק ולרוני

אתכם באבלכם על מות

ד"ר הלן סולוביצ'יק

צוות מחלקת עיניים
והוד ניתוח בית חולים איכילוב

אגוד חברות הספנות הישראליות

אבל על מותו של

ד"ר נפתלי וידרא ז"ל

ממיסדי הספנות הישראלית והלוציה

ומביע תנחומיו למשפחה

יקירנו

משה ניסים לוי

אשר נלקח מאתנו בטרם עת

ההלויה תתקיים היום יום ששי ג' באלול תשמ"ז 28/8/87 בשעה 11.00
מבית המנוח רחוב אלקלעי 12 ראשון לציון לבית העלמין הישן בראשון לציון.

אבלים:
אשתו: מוזיק
בניו: ממי ושי לוי
מוטי ויעל לוי
נכדיו: רועי ושירן

אנו מתאבלים מרה על פטירתו של

פרופ' נפתלי וידרא ז"ל

מיסוד ומנהלו של המכון הישראלי
לחקר הספנות והתעופה

ומביעים תנחומים למשפחה האבלה.

ההלויה תתקיים היום יום שישי ג' באלול תשמ"ז 28.8.87 בשעה 12.00
בבית העלמין כפר סמיר, חיפה

עובדי המכון הישראלי לחקר
הספנות והתעופה

אנו אבלים מרה על פטירתו של

פרופ' ד"ר נפתלי וידרא ז"ל

ידידנו היקר והמסור
חבר הדירקטוריון, ממניחי היסוד של חברתנו

ומשתתפים בצערה של המשפחה

ההלויה תתקיים היום יום שישי ג' באלול תשמ"ז, 28.8.87 בשעה 12.00
בבית העלמין בכפר סמיר, חיפה.

דגון בתי־ממגורות לישראל בע"מ, חיפה
ההנהלה והעובדים

על מותו של

ד"ר נפתלי וידרא ז"ל

איש החזון והמעש
ממיסדי החברה ומקברניטי הספנות העברית

אבלה
ושולחת תנחומיה למשפחה

צי"ם חברת השיט הישראלית

אבלים על מותו של

ד"ר נפתלי וידרא ז"ל

האציל באדם

החברה הלאומית לאספקת פחם

לפרופסור מ. סולובצ'יק ובני ביתו

תנחומינו הכנים עם פטירת הרעיה והאם

ד"ר הלן סולובצ'יק ז"ל

בית קופת חולים "מכבי"

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו
של יקירנו

אליהו אופיר

ההלויה תתקיים היום יום שישי ג' באלול תשמ"ז 28.8.87 בשעה 14.00 ותצא מבית המנוח לבית העלמין בכפר בני ציון.

אשתו: בלהה
בתו: ורדה ודב שגב וב"ב
בנו: אמנון ודפנה אופיר וב"ב
בתו: תמר ושאול ברעם וב"ב

ביום הזכרון לפטירתו של

ד"ר ניסן פרמינגר ז"ל

נתייחד עם זכרו ביום חמישי
ט' באלול תשמ"ז 3.9.1987 בשעה 16.00 אחה"צ
בבית העלמין נחלת יצחק

המשפחה

במלאת שנה לפטירת יקירנו

עוזי נמירובסקי ז"ל

נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו, ביום ראשון ה' אלול, תשמ"ז, 30.8.87, בשעה 17.00 בבית העלמין בגבעת עדה.

המשפחה

"בוסתן", אגודה חקלאית שיתופית בע"מ
מודיעה כי טקס קריאת אולם על שם חברם

עוזי נמירובסקי ז"ל

יערך ביום ראשון, 30.8.87 בשעה 18.00
בבית בוסתן בגבעת עדה.

חברי האגודה

אבלים על מותו של

המהנדס ליאון קויפמן ז"ל

מחלוצי חפושי הנפט בישראל ומראשוני העובדים במכון.

המכון הישראלי לנפט ולאנרגיה
העובדים וההנהלה

למשפחת אברמזון

משתתפים בצערכם על מות האב

יצחק אברמזון ז"ל

גל־פלמן־בורלא, עו"ד

לעו"ד אפי אברמזון

תנחומים כנים בפטירת

אביך ז"ל

חבריך ועמיתיך
גולדפרב, לוי, גביגר ושות',
עורכי — דין

לחברתנו

בת שבע (אווה) כהנא

אתך באבלך הכבד על מות

ה א ב

עמידר
ההנהלה והעובדים

למשפחת לוי איתכם באבלכם

על מותו של

משה לוי ז"ל

איגוד הטייסים הישראלי

לנחום פרימן ומשפחתו

משתתפים בצערך על מות האב

מ ש ה ז"ל

עובדי משרד החקלאות
רעננה

לאיציק לנדאו

על מות **א מ ך**

משתתפים בצערך

דיירי הבית, הלל 31, גבעת שמואל

חדשות המשק

אורדן תבקש היום מבג"ץ: להורות למשטרה לפנות עובדי "רום כרמל"

117 העובדים מתבצרים בשטח המפעל ● 30 עובדים התפנו אתמול ממשרדי "אורדן" בנתניה על פי דרישת המשטרה ● השר קצב הבטיח לעובדים המתבצרים: אנסה להפעיל לחץ על הנהלות "כלל" ו"אורדן" שלא יסגרו המפעל ושלא יזרקו העובדים לרחוב

מאת יהונתן שרמן והדרית אמיתי

הנהלת "אורדן" מתכוונת לפנות היום לבג"ץ על מנת שיורה בצו למשטרה לפנות את עובדי "רום כרמל", המתבצרים בשטח המפעל.

מנכ"ל "אורדן", מיכאל תמרי, מסר ל"הארץ", כי ההחלטה על פניה לבג"צ התקבלה, לאחר שהמשטרה לא פינתה את העובדים מיוזמתה.

מיכאל תמרי

אתמול פלשה קבוצה מקרב עובדי "רום כרמל" אתמול למשרדי "אורדן" בנתניה.

35 פועלים ושלושה מחברי הוועד הגיעו אתמול בבוקר למפעל אורדן בנתניה. הם נכנסו למשרדו של מנכ"ל המפעל, מיכאל תמרי, ששהה אותה שעה בפגישות מחוץ למקום. עובדי המינהלה הזעיקו את המשטרה ולמקום הגיעו, כעבור מספר דקות, שוטרי משטרת נתניה, שוטרי משמר הגבול כשהם מצוידים בקסדות ואלות. בחדר המנכ"ל הם ניהלו משא ומתן עם העובדים וביקשו מהם להתפנות. העובדים המשיכו במחאתם מחוץ ללשכתו של המנכ"ל.

יוסי אוחיון, יושב ראש ועד העובדים במפעל אורדן בנתניה, מפעל שרק לפני שנה עמד בפני סכנת פיטורין, הרגיש כי חבריו לעבודה מזהים הזדהות מלאה עם חבריהם מרום כרמל.

"הופתעתי, כשראיתי אותם בפתח המפעל", אמר יוסי אוחיון. "אילו ידעתי קודם שהם יבואו, הייתי מקבל אישור הוועד הפועל לארגן איזה מבצע או פעולת הזדהות איתם," אמר יושב ראש הוועד.

אוחיון סיפר, כי ההזדהות עם עובדי רום כרמל היא חזקה: "רק לפני שנה עמדו עובדים רבים במפעל בנתניה לפני פיטורין. זו שאלה של חיים, של פת לחם", אמר אוחיון והרגיש, כי רק פעולה בדרג גבוה תשנה את המצב. "יש פוליטיקאים שמדברים הרבה אבל לא מזיזים אצבע", אמר.

לקראת השעה 3 עזבו הפועלים את המקום ושבו לחבריהם ב"רום כרמל".

יצויין, כי הנהלת "אורדן" מנסה לנהל משא ומתן על תשלום הפיצויים לעובדים וקליטת 40 מ־117 העובדים במפעליה האחרים מזה 10 שבועות — ואולם, העובדים אינם מוכנים לשאת ולתת בנושא זה.

קצב הבטיח לעזור

(ע). שר העבודה והרווחה, משה קצב, הבטיח אתמול ל־117 עובדי מפעל "רום כרמל" המתבצרים במפעל זה 14 יום, כי ינסה להפעיל לחץ על הנהלות "כלל" ו"אורדן" על מנת שאלה לא יסגרו את המפעל ועשרות העובדים המו־ חרף התלונה, שהגישה "אורדן" למשטרה. פוטרים לא ייזרקו לרחוב.

השר הרגיש כי לדעתו, אין הצדקה לסגור את המפעל משום שאין מדובר פה במפעל כושל או פושט רגל, שאין לו הזמנות לשיווק תוצרתו. הוא הוסיף בעניין זה, כי הדרך לייעול אסור לה להיות תמיד מלווה בסגירת מפעלים.

משה קצב

בנק המזרחי נאלץ להפריש עשרות מיליוני שקלים לחובות מסופקים

מאת אריה לביא
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

בנק המזרחי הפריש לחובות מסופקים עשרות מיליוני שקלים ברו"ח החצי שנתי ל־1987 שיתפרסם בשבוע הבא.

המזרחי קיבל היתר מיוחד מבנק ישראל להימנע מכל ההפרשות לחובות מסופקים שהיו לו ב־1986 כדי שלא יציג הפסד גבוה במיוחד. הבנק הפסיד כ־15 מיליון דולר ב־1986.

הדו"ח למחצית הראשונה של 1987 שיתפרסם בשבוע הבא יצביע על רווח של כ־5 מיליון דולר.

ההפרשה המשמעותית ביותר של בנק המזרחי לחובות מסופקים נובעת מחובות המושבים. המזרחי נתן כ־12 אחוז מכלל האשראי שלו למושבים, והחובות של המושבים לבנק זה מסתכמים בכ־150 מיליון שקל. המזרחי הסתבך בחובות מסופקים נוספים אך בסכומים קטנים יותר.

הרווח התפעולי של בנק המזרחי היה במחצית הראשונה של 1987 גבוה מאוד. נוסף לכך היו לבנק רווחים של מאות אלפי דולר ממכירת מניותיו בחברת הביטוח איתן שנמכרה לקבוצת כלל לפני מספר חודשים, וכן רווחים קטנים יותר ממכירת נכסים נוספים.

הרווחים הללו קוזזו על ידי הפרשות גדולות במיוחד לחובות מסופקים כך שהבנק יציג רווח של כ־5 מיליון דולר. ברבעון הראשון של 1987 הצביע הבנק על רווח של 2.1 מיליון דולר.

יו"ר "כימיקלים לישראל": מכירת "כבלי־ציון" — תושלם תוך ימים

מאת יהונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

ב"כימיקלים לישראל" וב"כלל תעשיות" סבורים, כי המשא ומתן למכירת "כבלי ציון" ל"כלל תעשיות" חוברת "ישאל", יסתיים בתוך מספר ימים.

מגעים אלו נמשכים במלוא הקצב למרות התנגדותם של העובדים [illegible] ויו"ר כימיקלים לישראל, רפי איתן, המנהל את המשא ומתן, סבור כי הוא עומד בפני סיום תימצא הנוסחה שתשביע את רצונם של העובדים ותבטיח את רציפות זכויותיהם.

הנהלת כימיקלים לישראל הציעה ל־300 עובדי כבלי ציון פיצויי העברת בעלות בסכום של 750 אלף דולר, שהם כ־2,500 דולר לעובד.

הפיצויים הללו מתחלקים לשניים — 600 אלף דולר פיצויי העברת בעלות ועוד 150 אלף דולר שיחולקו בין העובדים כראות עיניהם.

העובדים אינם מוכנים בשלב זה לקבל את ההצעה הזו ומבקשים פיצויים גבוהים הרבה יותר, הן מסתכמים בסכומים של מיליוני דולרים וזאת על פי טבלאות פיצויים ששולמו בעבר לעובדים שפוטרו מקונצרן.

ברשות החברות הממשלתיות מתנגדים בתוקף לכל תשלום פיצויים לעובדים, שכן הטענה היא כי מצב העובדים לא יורע עקב העברת הבעלות המתוכננת ורציפות זכויותיהם נשמרת במלואה.

בוטל ביטוח השער למלונות הערביים ביהודה ושומרון

האוצר: הטבה זו שולמה עד כה בטעות ● משרד התיירות: נושא המלונות בשטחים — לא באחריותנו ● יימשך תשלום בטוח השער למלונות הערביים במזרח־ירושלים ולמלונות יהודיים בשטחים

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תיירות

משרד האוצר ומשרד התיירות הפסיקו במפתיע את הטבת ביטוח השער לבתי המלון הערביים ביהודה ושומרון.

מתן ההטבה לבתי המלון הערביים במזרח ירושלים, ולבתי המלון היהודיים בשטחים נמשכת.

בתי מלון ערביים, בעיקר בבית לחם, החברים בהתאחדות המלונות בישראל, נהנו עד השנה מהטבה זו הניתנת ליצואנים כפיצוי על ההפרש בין עליית המדד לסל המטבעות האירופאים.

מבדיקת "הארץ" מתברר כי מחלקת מימון והשקעות במשרד התיירות המליצה, עד השנה, לחברה הממשלתית לסיכוני סחר חוץ על בתי המלון הזכאים לפיצוי.

השנה הועבר הטיפול למחלקת בתי המלון של משרד התיירות, אך מחלקה זו טענה, כי היא אחראית אך ורק על בתי המלון שבתחומי הקו הירוק. העניין הועבר לקמ"ט יהודה ושומרון של משרד התיירות, ומשם למשרד האוצר. האוצר הגיע למסקנה, כי תשלומי הטבת ביטוח השער ששולמו עד כה לבתי המלון הערביים ביהודה ושומרון, בטעות. יסודם, וכי בתי המלון הערביים בשטחים לא ימשיכו ליהנות מהטבה זו, שהיתה למעשה ההטבה היחידה שניתנה לבתי מלון ערביים בשטחים.

בתי המלון הערביים במזרח ירושלים ובתי המלון היהודיים בשטחים, דוגמת בית המלון בחברון, נהנים מכל ההטבות האחרות למיבוד, כולל פצוי ביטוח שער.

במשרד התיירות נמסר בתגובה, כי הנושא אינו בתחום אחריותו, וכי "משרד התיירות אינו עוסק בדירוג בתי מלון ביהודה ושומרון."

לנוכח דחיית תוכניות לגייס הון בעשרות מיליוני שקלים:

הרשות לני"ע שוקלת: גיוס הון — על־פי דו"ח רבעוני

מאת יהודה שרוני
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

תנאי הנפקות בשוק ההון נוטים כי הסיבה העיקרית שהביאה בימים האחרונים לדחיית תוכניות גיוס הון מצד פירמות עיסקיות רבות, היא ליקוי בסיסי בחוק ניירות ערך. לדעת אותם הגורמים, העובדה שחוק ניירות ערך מאפשר לפירמות רבות לגייס הון על סמך דו"חות חצי־שנתיים לשמונה החודשים לאחור, יוצרת לחצים הד־פעמיים גדולים.

מכיוון שרוב הפירמות מעוניינות לפרסם את התשקיפים בסוף התקופה, אולם הבורסה אינה בנויה לקלוט הנפקות הדרושות בהיקפי כה גבוה, הדבר מביא לירידות שערים, ובסופו של דבר לביטול הנפקות.

הגורמים בשוק ההון מציעים לשנות את חוק ניירות ערך, ולהתאימו לחוק האמריקאי. חוק זה מאפשר גיוס הון בשלבים, כאשר החברה המנפיקה מפיצה את תשקיף ההנפקה קודם למתן האישור הסופי.

ההפצה המוקדמת מונעת את הה־פתעות הלוחצים בסוף התקופה.

גורמים המקורבים לרשות לניירות ערך העריכו כי בתקופה הקרובה צפוי שינוי בחוק, כך שיהיה אפשר לפירמות לגייס הון גם על סמך דו"חות כספיים רבעוניים, ולא רק על סמך דו"חות שנתיים או חצי שנתיים. שינוי זה, מקווים ברשות, יביא לפיזור ההנפקות, וימנע לחצים הד־פעמיים שיביאו לביטול הנפקות.

גידול ניכר בהגשת דו"חות למס הכנסה

עקב הארכת המועד להגשתם

מאת דן סניר

הארכת המועד להגשת דו"חות למס הכנסה הביאה לעלייה במספר הדו"חות שהוגשו ולהגברת הציות לחוקי המס ביחס לדו"חות 1986.

מנתונים שנמסרו ע"י נציבות מס הכנסה עולה שמתוך 289 אלף תיקי העצמאיים במס הכנסה, הוגשו עד היום 211 אלף דו"חות לשנת 1986. ואלו מהווים 73% מהפוטנציאל, לעומת 46% בתקופה המקבילה. מתוך 45 אלף תיקי החברות הוגשו במועדם עד היום, 13 אלף דו"חות לשנת המס 1986, שהם 29% מכלל התיקים.

הארכה האוטומטית שניתנה לגבי מועד הגשת הדו"ח השנתי שיחררה את הנישומים ומייצגיהם מהצורך להגיש דו"ח משפצ. אשר היה קודם לכך תנאי לקבלת הארכה, וזה איפשר להקדיש יותר זמן לחיבור הדו"ח הסופי תוך זמן קצר יותר, וכתוצאה מכך עלתה רמת הציות בנושא הגשת הדו"חות השנתיים.

ייבדק צירוף משקיעים מארה"ב — לבנק הבניה

מרכז הקבלנים יאתר פרויקטים לבניה שביצועם מצריך השקעה גדולה וינסה לעניין בהם משקיעים אמריקאים

מאת אריה לביא
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

ראשי מרכז הקבלנים פועלים לצרף משקיעים זרים לבנק הבניה, שבבעלות החברה לפיתוח שבשליטת מרכז הקבלנים.

בפגישה שהתקיימה השבוע בין ראשי מרכז הקבלנים לבין הציר הכלכלי של ישראל בארה"ב, סוכם לנסות לבדוק אפשרות לצרף משקיע מארה"ב לבנק הבניה.

סופר "הארץ" מציין שמדובר בצירוף משקיעים נוספים על אלה שסוכם בסוף 1986 כי יצורפו לבנק בעזרתו של יו"ר הבנק, גיורא גזית. גזית קיבל אופציה לרכוש בעבורו ובעבור משקיעים זרים — 30 אחוז ממניות בנק הבניה.

כמו כן סוכם בפגישה, כי מנכ"ל מרכז הקבלנים, צבי צילקר, יפעל לאתר פרויקטים לבניה שביצועם מצריך השקעה גדולה, ומרכז הקבלנים ינסה לעניין בהם משקיעים מארה"ב.

הוקמה לשכת מסחר ישראל — הולנד

מאת סופר "הארץ"

לשכת מסחר ישראל הולנד הוקמה בימים אלו וכנשיא הלשכה נבחר יורם זיו, מנכ"ל כימיקלים לישראל.

היקף הסחר עם הולנד היה 611 מיליון דולר בשנת 86'.

נשיאות הלשכה כוללת את שמשון אדר, לשעבר שגריר ישראל בהולנד, גד מודעי ושרגא צורף שכיהנו בתפקידים מסחריים בהולנד, ארהארד איוקס, נציג לשכת המסחר הולנד ישראל וכן נציגי חברות הולנדיות, דוד שמחה ודן בן פרו.

הלשכה מתכננת לארגן בקרוב משלחת תעשיינים ויצואנים שיצאו להולנד בשיתוף עם התאחדות התעשיינים.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

ברחבי המדינה

רשת מבריחי סמים מלבנון הפעילה מכשירי "איתורית"

ערבים מהצפון שארגנו את משלוחי הסמים העבירו הודעות מטלפון ציבורי למכשירי איתורית של סוחרי סמים בתל־אביב

(ע). רשת יבוא והפצת סמים מלבנון לתל־אביב, שהשתמשה במכשירי "איתורית", נתפסה על ידי המשטרה, שתפסה סם הרואין מסוג "קוקערטי" במשקל 545 גרם.

מזה מספר חודשים מתחקים אנשי מיפלג הסמים המחוזי של היחידה הארצית בתל־אביב, אחר רשת יבוא והפצת סמים מלבנון.

כתוצאה מעבודתם אותרו חברי רשת יהודים, תושבי יפו וחולון, וערבים מהצפון.

ככל־הנראה נהגו הערבים לארגן משלוחי־סמים מלבנון לת"א בשיטה מתוחכמת: יצירת קשר עם סוחרים בתל־אביב באמצעות טלפון ציבורי, והעברת הודעות דרכו למכשירי האיתורית שברשות התל אביבים.

שלשום בערב, לאחר שנלמד היטב שיטות הפעולה של אנשי הרשת, פעל צוות בילוש של מיפלג הסמים בפיקודו של פקד גזמופי ועצר סמוך לשעה 10 ברחוב אבן־גבירול בת"א חשוד בסחר בסמים — יפואי בן 35.

בחיפוש שנעשה ברכבו מסוג "אוטוביאנקי" מצא השוטר במקום מסתור חבילה ובה חומר החשוד כהרואין מסוג "קוק־פרסי" גבישי באיכות מעולה, במשקל 233 גרם.

במהלך החיפוש ברכב שמעו הבלשים עוד קריאה באיתורית שנשא החשוד. נמסרה לו הודעה להתקשר לטלפון ציבורי בצפון הארץ. אחד הבלשים רשם את מספר הטלפון, התקשר לטלפון בצפון, תוך שהוא מציג את עצמו כסוחר היפואי וקבע פגישה לאתמול ב־1.30 אחה"צ במסעדה בדרום תל־אביב.

כמצופה, הגיעו אתמול שני חשודים ערבים למקום המפגש, ומשלא פגשו בסוחר היפואי שהיה אותה שעה כבר במעצר חזרו למכוניתם ואז נעצרו.

בחיפוש ברכבם מסוג "סובארו" גילה שוטר אחר במקום מסתור חבילה ובה חומר החשוד כהרואין מסוג "קוק פרסי" גבישי בטיב מעולה במשקל 312 גרם.

גם שני חשודים אלה נעצרו. שלושת החשודים יובאו היום לבית משפט להארכת מעצרם.

נמסר, כי החקירה בפרשה נמצאת בעיצומה וצפויים מעצרים נוספים.

יצויין גם, כי מגרם "קוק פרסי" ניתן להפיק עשרים מנות. מחירה של כל מנה — 50 ש"ח.

שלושה נהרגו אתמול בשלוש תאונות דרכים בצפון הארץ

תושב חולון נשרף למוות לאחר שרכבו התנגש בגשרון ונפל לתעלה ליד מושב מגדים ● תושב מעיליה נהרג לאחר שרכבו סטה והתנגש במשאית ליד כברי ● תושב מג'דל כרום נמחץ למוות; שופלדוזר שנהג בו נפל לוואדי בצומת גילון בגליל

מאת נורית בהנא
סופרת "הארץ"

שלושה אנשים נהרגו אתמול בשלוש תאונות שונות בצפון הארץ ושלושה נפצעו קשה בתאונה ליד גדרה.

גבר בן 35 מחולון, נשרף למוות ברכבו, כאשר המכונית בה נסע (רנו 4) התנגשה בגשרון, נפלה לתעלה ונשרפה. הדבר אירע בכביש ליד מושב מגדים בכביש החוף מספר 2. סיבת התאונה אינה ברורה.

יוסף סייד בן 46 מכפר מעיליה בגליל המערבי נהרג אתמול לפני הצהריים כאשר מכוניתו סטתה לפתע לצד השני של הכביש (בכביש מעלות נהריה), סמוך לבית הספר האזורי של כברי, והתנגשה חזיתית במשאית, שנהגה ניסה לשווא למנוע את התאונה. המכונית נמחצה לחלוטין וכוחות המשטרה נאלצו לקרוע חלקים ממנה כדי לחלץ את הגופה.

אתמול בצהריים, בצומת גילון בגליל, נפל לפתע שופלדוזר לתוך ואדי שעומקו שני מטרים, ונהגו, תושב מג'דל כרום, נמחץ למוות. לדברי דוברת משטרת מרחב הגליל, נראה שהנהג לא היה מוכן לנסיעה ולא היו בידיו אישורי בטיחות חוקיים. היום יגיע מומחה מן המטה הארצי לבדוק את נסיבות התאונה.

(ע). בכביש העוקף בגדרה התנגשה משאית, עם מטען בתבנית פרטית, מסוג אופל ומעכה אותה. ישראל בן סירא, בן 61, נפגע קשה בראשו והועבר כשהוא מחוסר הכרה ע"י יחידה לטיפול נמרץ של מד"א לבי"ח "קפלן" הקרוב. לאחר טיפול ראשוני הועבר לבית החולים "שיבא" בתל השומר. אילן בן סירא, בן 11, נפגע אף הוא בראשו, ואושפז בבית חולים קפלן. לשם גם הובא הנוסע השלישי במכונית, מאיר ברעד, בן 32, שנפצע בחלקי גוף שונים.

משטרת התנועה חוקרת את התאונה.

אמרגן הנאשם ב־4 מעשי אונס — נעצר עד למשפט

השופטת: יש חשש שהחשוד, משה יהלום יפעיל לחצים על המתלוננות נגדו

(ע). האמרגן משה יהלום הנאשם בארבעה מעשי אונס ובמעשה מגונה נעצר אתמול עד תום ההליכים המשפטיים נגדו בבית המשפט המחוזי בתל אביב. ההחלטה ניתנה ע"י השופטת ויקטוריה אוסטר־וסקירכמן.

בכתב האישום נאמר, שהנאשם נהג לפגוש נשים תוך שימוש בדרכי פיתוי שונות: לעיתים היה מוסר מודעות לעיתונות על דירה להשכרה בתנאים נוחים במיוחד, לעתים היה מוסר מודעות הבוח והצעות עבודה משתלמות במשרדים שבבעלותו, ובמקרים אחרים היה גם מופיע באמצעות מודעות בת זוג לצורך "היכרות רצינית".

הסניגור, עו"ד מנחם רובינשטיין, טען כי העדויות אינן מהימנות שכן כל הארבע שהתלוננו על אונס, עשו זאת בעקבות פירסום התלונה במעשה מגונה, ולא מייד לאחר המקרה שלהן. כמו כן טען שלשתות, במקרה אחד. קשה להסביר כיצד מתלוננת שטוענת שנאנסה [illegible] השופטת אוסטר־וסקירכמן [illegible] העדויות מהימנות. היא [illegible] שכלול מעורערות [illegible] הפסיכיאטרי. כן הדגישה את העובדה שלכולן גירסה פחות או יותר דומה, ושאינן מכירות זו את זו.

מסקנתה הסופית של השופטת, היא שבידי התביעה מצויות ראיות לכאורה, המצביעות על אשמתו של יהלום. חומרת העבירות והמהוג מצדיקות את מעצרו עד תום ההליכים נגדו, שכן יש חשש שאותות יפעיל לחצים ויאשר את המתלוננות האמורות להעיד נגדו בבית המשפט, קבעה.

הדודה גייסה לארגון פתח; הנערים זרקו בקבוקי תבערה ואבנים — ונידונו למאסר

(ע). בית המשפט הצבאי בשכם גזר אתמול שלוש וחצי שנות מאסר בפועל על שני נערים בני 15 ממחנה הפליטים עין בית אילמא אשר השליכו בקבוקי תבערה לעבר אוטובוס ישראלי ויידו אבנים על כלי רכב ישראלים וצבאיים.

נשיא בית המשפט הצבאי בשכם, סא"ל יהושע לוי, ציין בעת מתן גזר הדין, כי חל גידול במעשי הפעילות החבלנית העוינת והפרות הסדר על ידי צעירים, דבר שמשפר לתופעה, במסגרת הצברות ב"פתח".

שני הנערים בני ה־15, הצטרפו בסוף השנה שעברה לארגון הפתח, אליו גויסו על ידי דודתו של אחד מהם. נוסף להשלכת בקבוקי תבערה ואבנים, הניחו השניים מחסומי אבנים ומסמרים בכביש טול כרם שכם והניפו דגל אש"ף.

בית המשפט הצבאי בשכם האריך באותו בוקר את מעצרו של אחמד עבד אל רזק חנני מבית פוריק הנאשם במעורבות ברציחתם של ראש עיריית שכם לשעבר זאפר אל מצרי, האנרה הישראלי אלברט בוכריס ואיש משמר הגבול ג'מיל פארס, ונעצר ב־25 במאי השנה. מעצרם של שאר חמשת חברי החולייה הוארך [illegible] העצמית משכם [illegible] הארץ.

חמדת — קיבוץ ראשון לתק"מ בצפון הבקעה

היתה עד כה — היאחזות הנח"ל "יבוק" ● טקס האיזרוח — ביום שלישי הבא

מאת אלי אלעד סופר "הארץ"

היאחזות חמדת, בצפון הבקעה, עומדת להיות לקיבוץ הראשון של התק"מ באזור זה.

טקס האיזרוח של חמדת, שבהיותה היאחזות נח"ל נקראה יבוק, ייערך ביום שלישי.

חמדת יהיה הקיבוץ ה־178 של התק"מ. באותה סביבה מצויות שתי היאחזויות נוספות, רתם ומשכיות, המיועדות גם הן להפוך לקיבוצים של התק"מ.

קיבוץ חמדת יוחזק בידי גרעין של 25 בני משקים, עד שיגיע למקום גרעין הצופים הראשון באפריל 1988.

למקום יועברו שתי שלוחות תעשיה צה"ל, מאפיקים ו"פלבר" מכפר רופין. השטחים החקלאיים של חמדת נמצאים באזור הגור, הסמוך לירדן.

המזכ"ל המשותף של התק"מ ישעיהו (שושיק) פרי, אמר בתשובה לשאלה "למרות המצב, אנחנו ממשיכים בתוכנית ההתיישבות מינימאליסטית באזורים חיוניים ובהתאם לתוכנית אלון. היינו רוצים ליישב הרבה יותר ולהאבנזנו אנו מסתפקים במינימום שבמינימום בגלל המצוקות והמדיניות הממשלתית שמתעלמת מצורכי ההתיישבות."

גוראל: לא אמנע "הפנינג" נגד הכפיה הדתית — הערב

הוועד נגד כפייה דתית בחיפה יזום הפנינג המוני במדרחוב נורדאו במחאה על אלימות החרדים ● בעלי קפה "קפולסקי" שניזוק בהתפרעות החרדים בליל שבת שעבר, יגיש קפה חינם

מאת נורית בהנא
סופרת "הארץ" בחיפה

ראש עיריית חיפה לא ימנע מהוועד נגד כפיה דתית לערוך היום הפנינג במדרחוב.

ראש העירייה אמר אתמול, כי לא יפעל למנוע חלוקת קפה חינם או למניעת קפה קפולסקי, וכן לא יתערב למניעת קיום ההפנינג.

בהודעה מטעם הוועד נגד כפייה דתית בחיפה נקרא היום הציבור להפנינג המוני במדרחוב נורדאו, במחאה על אלימות החרדים. "כל כוח שיפעיל מעתה הציבור החרדי, ימצא תשובה נגדית הולמת מצד חברי הוועד", נאמר מטעם הוועד למניעת כפייה דתית.

בעלי קפה "קפולסקי" במדרחוב הודיעו כי יגישו קפה חינם למבקרים הערב בין השעות 8 ל־11. "המדרחוב צריך היה להיות כמו דיזנגוף בת"א — אבל הוא מת", אמרה בעלת הקפה. "אני לא מתכוונת לוותר להם." בשבוע שעבר נגרם נזק לבית הקפה בעת ההתפרעות.

מנהיג הפלגים הדתיים בעיר, משה בליטנטל, פנה אתמול, בטלפון לראש עיריית חיפה, אריה גוראל, בדרישה שיפעל לבטל את פתיחת קפה קפולסקי, כיוון שהדבר עומד, לדבריו, בניגוד לחוק העזר העירוני לסגירת עסקים בשבת.

בתשובה לשאלה אם נערך בירור פנימי בקרב הפלגים הדתיים בנושא הכאת העיתונאים, ענה בליטנטל בשלילה, וטען כי העיתונאים הם שעוררו את ההתפרעות, משום שבאו בלי כיפות, עם מכשיר הקלטה והצלמות לעצרת תפילה.

הוועד למניעת כפייה דתית בעיר פנה השבוע במכתב למפקד משטרת חיפה, ובו מבקשים בצירוף להיפגש כדי לתבוע את גילוי האשמים בהתפרעות מן השבוע שעבר.

בגילוי דעת של הוועד תובעים הנציגים מן המשטרה לחזור בה מכישלון חקירת הרב הראשי הספרדי, אליהו בקשי דורון, העשויה לגלות מי היו האשמים.

חשוד שניסה לרצוח חברתו לאחר שהכין בור לגופתה

האיש, בן 52, נפגש עם חברתו, בת 42, בתוך נתניה אור ליום אתמול והיכה אותה קשה בראשה

(ע). נסיון לרצוח אשה על רקע רומנטי אירע אור ליום חמישי בנתניה. החשוד בניסיון לרצוח זמם, לדעת המשטרה, לקבור את האשה לאחר הרצח, בתוך בור שכרה בתוך חול.

האשה, בת 41, הותקפה, לפי החשד, באכזריות בראשה, בידי גבר, בן 52, שעימו היתה בקשרים רומנטיים.

המעשה אירע בשעות הלילה באיזור חוף הים, סמוך לבית גולדמינץ.

האשה הגיעה למקום עם הגבר (נשוי), שהבטיחה ונהגה להיפגש עימו. הגבר היכה אותה בראשה, אך היא הגיעה, למרות פציעתה, לכביש הראשי, עצרה מונית, וזו העבירה אותה לבית חולים "לניאדו" בנתניה.

בית החולים הזעיק את המשטרה, ולאחר חקירה ראשונה נעצר האיש, בחקר הדרה. לדברי המשטרה, במעשה, האף שיחזר אותו. הוא יובא היום לבית משפט השלום בפתח תקוה.

משרד הבריאות
מטה ההסברה לאיידס

קול ישראל
רשת ב'

איידס

משדר מיוחד
על מחלת האיידס

רשת ב' של קול ישראל,
מקיימת משדר מיוחד
על מחלת האיידס,
בשיתוף מטה ההסברה לאיידס
של משרד הבריאות.
ביום ראשון, 30 באוגוסט 1987.
מומחים מהארץ ומהעולם ישיבו
על שאלות המאזינים.

שעות השידור:
17.00-15.00 קו פתוח לבני נוער, תלמידים וחיילים.
24.00-22.00 קו פתוח לציבור הרחב.

שאלות ניתן להפנות,
החל מן השעה 1.00 בצהריים
לטלפונים: 02-557612-3-4

עורך: ירון אנוש
מגישים: יצחק נוי וירון אנוש

לדעת

לקבלת חומר הסברה, פנה בגלויה
למטה ההסברה לאיידס
לשכת דובר משרד הבריאות,
ת.ד. 1176, מיקוד 91010, ירושלים.

ENGINEERS

Sasol is the world leader in synfuels technology. It is the largest process factory of its kind in the world and because of continual expansion skilled engineers are needed.

The Sasol Technology Company is the engineering arm of the Sasol Group of Companies in South Africa. It undertakes the full spectrum of multi-million dollar projects for the Sasol Group. This involves conceptual design through to detail design, costing, scheduling procurement and project management of the project, till commissioning.

Experienced graduate Mechanical, Chemical and Electrical Engineers are required for positions both in the design and project management functions. We are looking for engineers who preferably have experience in the chemical industry. Technical and managerial development of all our staff is a high priority.

We offer: ● an attractive salary ● company car for senior positions ● subsidised housing (purchase or rent) ● assistance with relocation expenses ● life and medical insurance ● annual bonus.
NB. Primary and high schools exist.

Send your application with complete Curriculum Vitae to: The Personnel Manager, P.O. Box 158, OMER, 84965. Interviews will be held in Israel during the first two weeks of October.

7909

هكذا من الأصل

ספורט

בעריכת יהואל אריד

מבחן כוחות אחרון לפני הליגה

מחר בחזרה הגנראלית: האלוף מול מחזיק הגביע

בני־יהודה מול הפועל לוד, ואחר כך: בית"ר ירושלים מול מכבי תל אביב

גביע לילין

מאת אילן פיש
סופר "ספורט הארץ"

הטורניר המסורתי ע"ש יהודה לי־לין, הנערך מדי שנה בשבת שלפני פתיחת העונה, יפתח מחר באופן רשמי את עונת המשחקים 88/1987. בטורניר משתתפות ארבע הקבוצות, שסיימו ראשונות את משחקי הליגה בעונה החולפת: האלוף בית"ר ירושלים, סגניה מכבי יהודה, מכבי תל־אביב (מקום 3) והפועל לוד (4).

המשחק הראשון יחל ב־16.30 ויפגיש את בני־יהודה עם הפועל לוד, שיתייצב למשחק רק אם יוסר איום השביתה של שחקניו. את המאבק ינהל השופט יהושע לויה. במשחק המרכזי (18.30) יתמודד האלוף בית"ר ירושלים עם מחזיק הגביע מכבי תל־אביב וישפוט בו עובדיה צבי. אם בתום 90 דקות תורה התוצאה על תיקו, יכריעו המשחקים בסידרת בעיטות מ־11 מ'. ביום שלישי יהיה משחק הגמר ויקדם לו המאבק על המקום השלישי.

מסורת הטורניר מלמדת, שאין להתרגש יתר על המידה מיחסי הכוחות המתגלים בו. עבור הקבוצות מהווה הטורניר, לא יותר מאשר במה נוספת ללימוש וכוונון הרכב. הדר־צינות אינה תהומית כפי שניתן לחשוב.

עיקר תשומת הלב לא תופנה אפ־כן לרמה או לתוצאות המשחקים, ולכן אין כוונה להעריך ולשער את התוצאות שיושגו מחר. הרכבי הקבוצות הם שיעניינו יותר מכל. כאשר האלוף בית"ר ירושלים יצטרך להרגים כיצד הוא מתכונן להתגבר על העדרו של החלוץ אלי אוחנה, שעבר למועדון הבלגי מאלין.

בבני־יהודה ברצונה תחלופה רבה יותר בעמדות מפתח. עזבו שלושה מעמודי התווך של הקבוצה בעונה שעברה: הבלמים ירון אריב ויעקב סגל והקשר מישל דיין. יהיה מעניין לעקוב אחר מחליפיהם: ראובן אלקבץ ורוני פרי — צמד הבלמים החדש, וכן הקשר ברוך ממן.

שינוי בולט במערך האחורי עשה העונה גם מכבי תל־אביב. אבי כהן נטש את עמדת הבלם האחורי ועבר לגלאזגו ריינג'רס ואילו השוער בוני גינצבורג הושאל למכבי חיפה, אחרי שזה איבד את אבי רן המנוח. את מקומו של גינצבורג ימלא השוער משה מרכוס. שחזר לקבוצה ואילו איש עמדת הבלם האחורי הוא בגדר תעלומה.

מבין ארבע הקבוצות שיופיעו ברמת־גן, מצבו של הפועל לוד הגרוע מכל היתר. מאז הסתיימה העונה שעברה, לא חזרו שחקניו לאימונים, כך שאין צורך בדמיון מפותח מידי כדי לדעת לאיזו רמה ניתן לצפות מקבוצה שעברה הקיץ זעזועים רבים עקב משבר כספי גדול.

המאמן רוזן התפטר מלוד

הקבוצה תופיע בגביע לילין בכל הרכב

מאת סופר "ספורט הארץ"

צבי רוזן, מאמן הפועל לוד מהליגה הלאומית בכדורגל, הודיע אתמול על התפטרותו מאימון הקבוצה.

התפטרותו של רוזן באה אחרי שהתברר, כי המועדון אינו מצליח לפתור את בעיותיו הפינאנסיות. למרות שהליגה תחל בעוד פחות מעשרה ימים (בשבת 5.9), נותרה לוד הקבוצה היחידה שעוד לא פתחה באימוניה.

עם זאת החליטו אתמול ראשי הפועל לוד, כי הקבוצה תופיע מחר למשחקי גביע לילין, בכל הרכב שיעמוד לרשותה, כדי להימנע מעונש בגין אי הופעה. גביע לילין הוא מפעל רשמי של ההתאחדות לכדורגל.

אחרי הארכה ניצחה חיפה את נבחרת ישראל

במשחק לזיכרו של הכדורגלן אבי רן ז"ל

כדורסל

נבחרת חיפה — נבחרת ישראל 109—108 (לאחר הארכה, 98—98, 47—53)

נבחרת חיפה בכדורסל גברה אמש, במשחק לזכרו של שוער מכבי חיפה אבי רן ז"ל, על נבחרת ישראל 109—108, לאחר הארכה. במועד היתה התוצאה 98—98. במחצית הוליכה הנבחרת הלאומית 53—47.

2000 צופים ביקרו בנוכחותם את האירוע, ביניהם גם השר משה קצב, ראש העיר אריה גוראל, ואחרים. היה זה משחק גדול לזכרו של כדורגלן גדול, אמרו הצופים כשהם מוחאים כף ומריעים לאב משה רן, שהעניק גביע לקפטן נבחרת חיפה דורון שפע בטכס הסיום.

נבחרת חיפה גילתה בדקות רבות עליונות מתחת לסלים מול מרסר ולאנסף שחקני הנבחרת. בסיום רכשה חיפה יתרון 8 נקודות 89—97, בדקה הל"ז. אבל מיקי ברקוביץ בסידרת סלים רצופה השיג שוויון 98—98.

דקות ההארכה היו מרתקות וארבע שניות לסיום ניצל החיפאי אסף ברבע קליעת עונשין אחת מש־תיים הנבחרת החיפאית שלא שיחקה זה 20 שנה יחד ניצחה 109—108.

● קלעו לחיפה: יוסטון 34, שפע 24, הלס 16, פלאורס 16, שם טוב 6, ברנע 5, פייגלין 4, כספי 2, גודס 2.

● קלעו לישראל: ברקוביץ 29, מרסר 22, ג'מצ'י 20, לאנסף 13, לי־פין 10, אלימלך 6, גורדון 5, הנפלד 3.

שפטו: ברוך וליצגר ושלום ולטר. בהיכל הספורט בחיפה.

כל ההכנסות אמש מהמשחק יועברו לקרן הנצחה לזכרו של אבי רן ז"ל.

אברהם ציבין

מכבי נתניה ניצח את גליל עליון 86—82

העולה החדשה לליגה הלאומית בכדורסל, קבוצת מכבי נתניה, השיגה אמש ניצחון ראשון במשחקי אימון כאשר גברה על הפועל גליל עליון 86—82.

שתי הקבוצות שיחקו עם שחקן זר אחד בלבד, כאשר בגליל נעדרו שחקני הנבחרת. בנתניה גילה יכולת טובה שחקן החיזוק פרל רובינזון (29 נק') וכן חברו דיוויד בלאס (20 נק'). בגליל בלטו ברד ליף (29 נק') ושחקן החיזוק טורי מרטין (22 נק').

חנן מאירי

האמריקאי הנדרסון יתאמן הבוקר במכבי תל אביב

מאת סופר "ספורט הארץ"

ג'רום הנדרסון (27, 2.11), שחקן ציר שחור עם רקע מקצועני, הגיע אמש לישראל וישתתף הבוקר באי־מון מכבי תל־אביב, כדורסל.

הנדרסון נבחר במשך שנתיים לשחקן ההגנה המצטיין בליגה המקצוענית השניה (סי.בי.איי). לפני שנתיים הופיע בעשרת המשחקים האחרונים של העונה עם הלוס־אנג'לס לייקרס ובעונה שעברה שיחק 6 משחקים עם מילווקי באקס.

מנהל קבוצת מכבי תל־אביב שמואל מחרובסקי, שראה את הנדר־סון בא־יי־, אומר שהוא שחקן הגנה מעולה. "הוא יתאמן עימנו בי־מים הקרובים, אבל אין שום סיכוי שהוא אכן יהיה השחקן הזר השני של מכבי תל אביב בעונה הקרובה", אמר מחרובסקי.

● בית"ר תל אביב ניצח אמש במשחק אימון בכדורסל, שהיה באולם אוסישקין, את הפועל תל אביב 78—72 (45—43).

מיה'יץ חוזר מחופשה ומתייצב בפני העתונות

כדורגל

מאת אילן פיש
סופר "ספורט הארץ"

מאמן נבחרת ישראל בכדורגל, היוגוסלבי מילינקו מיה'יץ, יקיים הבוקר, בבית־סוקולוב בתל־אביב, מסיבת עיתונאים בנושא הכנות הנבחרת הלאומית.

מיה'יץ לא חשב לפגוש מציאות עגומה כמו זו שנכפתה עליו עם שובו מחופשה ביוגוסלביה. חודשים מספר הקדיש לבניה ולגיבוש צוות שיוביל את נבחרת ישראל במסעה לאוקיאניה, לטורניר הקדם־אולימפי בסוף פברואר 1988. כשנדמה היה שההרכב מתייצב והשחקנים מגיעים לדרישותיו, התערער השלד כולו. חוט השדרה נפגע. כל חוליה במערך הנבחרת תחסר דמות דו־מיננטית, בשלב המכריע של ההכנות.

מותו של אבי רן מהווה ללא ספק מהלומה. מחליפו בוני גינצבורג ניחן אמנם בכישורים רבים. אך את רמת הבטחון העצמי כמו שהיתה לרן, או השקט שהשרה השוער המנוח על חבריו בחוליה האחורית, אין גינצבורג מסוגל עדיין לספק.

יציאתם לחו"ל של אלי אוחנה, משה סיני, רפי פיזנטי, המצטרפים לשחקן נבחרת אחר רוני רוזנטל, עשויה לערער ולשבש את הבנות הנבחרת. בארץ יתכנו למשימות שחקנים מסויימים, שגם יזדכו במישחקים הבינלאומיים ידידותיים. אך למשימה הקדם־אולימפית, יש להניח, ישים מיה'יץ מבטחו בסוללת הכוכבים השוהה בחו"ל. הדבר עשוי לעורר בעיה בכל הקשר לתאום בין השחקנים והחוליות. מעניין יהיה לעקוב ולשמוע ממיה'יץ, כיצד הוא מתכונן לתמרן עם צוות שחקנים אחד למשחקי ידידות וצוות שחקנים שונה בעיקר למשחקים הרשמיים. על בעיות אלה ועוד ידבר היום מיה'יץ במסיבת העיתונאים.

גביעי אירופה

ההגרלה מחר במינכן

מינכן (שרות "ספורט הארץ"). הגרלות הסיבובים הראשונים של גביעי אירופה בכדורסל יהיו כאן מחר.

את ישראל מייצגות השנה 8 קבוצות: מכבי תל־אביב (אלופת גברים), הפועל גליל־עליון (מחזי־קת גביע), הפועל תל־אביב, אליצור נתניה, הפועל חיפה, מכבי חיפה (קוראץ'), אליצור תל־אביב (אלופת נשים), הפועל גבעתיים (רונקטי).

● נבחרת הנבחים של ישראל בסייף, המודרכת על ידי אפרים דביר, יוצאת הבוקר לקסטלגר שם תשתתף בתחרויות אליפות אירופה שיחולו ביום א'. את ישראל ייצגו אלוף ישראל אלישע עזרא, סמבו שלום שמיר, והסייף יצחק גוטליב.

שעתיים לאחר פתיחת אליפות העולם ברומא

המדליה הראשונה שתוענק מחר: הדיפת כדור ברזל

אתלטיקה

רומא (שרות "ספורט הארץ"). אליפות העולם השניה באתלטיקה תיפתח כאן מחר בבוקר במירוצים המוקדמים ל־100 מ' לגברים.

במוצאי שבת בשעה 17.00 יהיה טכס הפתיחה באיצטדיון האולימפי ובשעה 19.00 תחל תחרות הגמר הראשונה — הדיפת כדור־ברזל לגברים. האיטלקים ישלבו אצבעות לכוכב הגדול שלהם אלסנדרו אנדריי, האלוף האולימפי שהציב לפני כמה שבועות שיא עולמי. יר־יביו העיקריים יהיו המזרח־גרמנים באייר וטימרמן והשוויצרי גינתהר.

מדליית זהב שניה תוענק בערב (הזינוק ב־20.50) בריצת המרתון לנשים. אם הנורווגית גרטה וייץ תרוץ היא תהיה הפייבוריטית. מול־מתה אחרת, האלופה האירופית רוזה מוטה מפורטוגל.

גונן מדורגת 29 מ־36 גולדווסר 49 מבין 51

הרוסים הכשילו הצעת אברהם גרין לסמן חוד הכידון בצבע מיוחד כדי לדעת היכן נחת

אליפות העולם

רומא (שרות "ספורט הארץ"). טעות בפרסום הרשמי של הועדה המארגנת את אליפות העולם באתל־טיקה, הנפתחת מחר ברומא, הוניקה את הקופצת למרחק סיגל גונן למקום העשירי מבין 36 מתחרות בבור הקפיצה. בחומר שהופץ לעי־תונאים נרשם, כאילו שיאה האישי של גונן עומד על 6.96 מ' במקום 6.26 מ'.

רק לאחר נסיונות שיכנוע רבים נאותו המארגנים לתקן את המעוות, לא לפני שראש המשלחת אברהם גרין חתם על מיסמך מסויים. עקב כך "נסוגה" גונן למקום ה־29. האתלט אילן גולדווסר, שיתחרה ב־400 משוכות, מדורג במקום ה־49 מ־51 מתחרים.

מזכיר איגוד האתלטיקה רמי זמיאן וחבר האיגוד מנחם קורמן הנמצאים ברומא בהשתלמות מק־צועית, ביקרו במתקני הכפר האו־לימפי, המוקמים בפרברי רומא, וראו את המערכת הממוחשבת המפעילה את המישחקים.

ביום השני של קונגרס התאחדות האתלטיקה הבינלאומית גרמה הצ־עתו של אברהם גרין סערה קטנה. גרין הציע לסמן את חוד הכידון בצבע מיוחד, כדי לדעת בדיוק היכן הוא נוחת. נציגי מזרח־גרמניה ואיט־ליה שיבחו את ההצעה ואילו הנציג הרוסי התנגד. בתום דיון סוער שארך 20 דקות הוסרה ההצעה ברוב קולות.

שחיה

גרומי קבע שיא ישראלי

200 גב — 2:08.45 דקות

מאת סופר "ספורט הארץ"

שיא ישראלי אחד הושג אתמול ביום השני של אליפות ישראל בש־חיה, כאשר ערן גרומי קבע במשחה ל־200 מטר גב 2:08.45 דקות. הוא הקדים ב־2 חוצי שניות את השיאן הקודם זוהר גלילי. גרומי הציב גם שיא נוער ב־100 מטר פרפר אותם עבר ב־57.69 שניות.

הוא לא השתתף בגמר והמנצח היה נרב שגל ב־57.70 שניות. שגב פורת השיג שני נצחונות ב־200 מטר חתירה (1:55.27 דקה) וב־200 מעורב אישי (2:12.26 דקות).

טניס

בלום הודח בסיבוב השני

ניו יורק (ע"צ). הטניסאי הישראלי הצעיר גלעד בלום הודח בסיבוב השני של הטור־ניר המקומי כאן, על פרסים בסך 125,000 הדולרים, לאחר שה־אמריקאי מרטין פלוד ניצח אותו 6—7 (4—7 שובר שוויון), 0—6.

השוודי פטר לונדגרן חולל הפ־תעה, כאשר הדיח את המדורג שני הסובייטי אנדריי צ'סנוקוב, 6—3, 7—6. הספרדי האוויר סאנצ'ז, בלתי מדורג, הדיח את האמריקאי דן גולדי (מדורג 6) בשלוש מערכות 7—5, 3—6, 7—5.

מנצחי התחרויות לזכר יוסי זיתוני

במרכז הטניס בירושלים הסתיימה אתמול התחרות המסורתית לזיכרו של יוסי זיתוני ז"ל שנפל במלחמת של"ג. ואלה תוצאות משחקי הגמר — גיל 18: יובל קרונצ'י — עמית בן מרדכי 6—7, 6—3. גיל 16: יובל הירש — אבי פרלין 7—5, 6—2, 6—3. גיל 14: ליאור צימרמן — קובי לוד־פור 6—2, 6—4. גיל 12: טל הראל — ארז אומן 6—3, 6—1.

נערות גיל 16—18: שירה גפני — חיה גבריאלי 6—1, 6—2. גיל 14: תגה מאייר — חני אלימלך 6—3, 6—2. גיל 12: איילת יפלה — הדית חדד 6—3, 6—3, 6—2.

הרוסים מסרבים לארח הפועל ר"ג במוסקווה

אינם מוכנים לשחק בארץ בגביע האירופי, אך מציעים לקיים המיפגש בארץ נייטראלית

כדוריד

מאת סופר "ספורט הארץ"

קבוצת הכדוריד הרוסית מאי מוסקווה לא תתמודד עם הפועל רמת גן בגביע ההתאחדות האירופית — על כך נתקבלה אתמול הודעה במשרדי התאחדות הכדוריד הבינ־לאומית בבאזל, שוויץ.

מנכ"ל ההתאחדות הבינלאומית השוויצי, יורק בארקה, הודיע למזכיר איגוד הכדוריד הישראלי שלמה פתור, כי הנציג הסובייטי בהתאחדות הבינלאומית, אנאטולי גרינברגס, מסר שמיניסטריון הספורט הסובייטי מתנגד לקיום משחקי הבית והחוץ בישראל ובבר־יה"מ. הוא מסר שהרוסים מתנגדים גם לכך ששני המשחקים יהיו בישראל או בברית המועצות.

לעומת זאת נמסר, כי בריה"מ מו־כנה לקיים את שני המשחקים במ־דינה נייטראלית, אך האיגוד הישראלי ידון באפשרות כזו רק לאחר שתוגש רשמית.

פונר ציין באוזני מנכ"ל ההתאחדות הבינלאומית, כי הרוסים אירחו את טניסאי ישראל בברית המועצות, במשחקי גביע דייויס. ולכן אין סיבה שלא יארחו גם את הכדורידנים מישראל.

במשחקי גביע ההתאחדות האירו־פית, משתתפות הקבוצות שגמרו את המקום השלישי בליגה.

ידידות

דרבי חיפאי בשבת בכדורגל

מאת סופר "ספורט הארץ" בחיפה

קבוצות הכדורגל של מכבי והפועל חיפה, שזהרו השבוע ממסעות אימונים בחו"ל — מכבי בבלגיה, הפועל בגרמניה — יתמודדו השבת על גביע ראש העיר אריה גוראל לאור זרקורים החל מהשעה 18.00.

● מישחקי ידידות אחרים בכדורגל שיהיו השבת: הפועל כפר סבא — בית"ר תל־אביב, מכבי נתניה — מכבי פתח־תקווה, צפרירים חולון — הפועל פתח־תקווה, הפועל תל־אביב — הפועל רמת־גן, מכבי שע־ריים — שמשון תל־אביב, הפועל באר־שבע — הפועל אשדוד.

● בית"ר תל אביב, כדורגל, ניצח אתמול 5—3 (2—2) את הפועל פתח תקוה במשחק אימון.

ליגה אנגלית

ליוורפול אצל מחזיקי הגביע

לונדון (שרות "ספורט הארץ"). ליוורפול הגדולה, ששיחקה רק משחק אחד, תהיה מוכנה לפעילות במחזור הרביעי בליגה האנגלית. ליוורפול מתארחת אצל מחזיקת הגביע קובנטרי בעוד שבלקבורן מארחת את מנצ'סטר יונייטד.

המובילה קווינס־פארק ריינג'רס מתארחת במאנצ'סטר בעוד שגם סיטיגאם הצמודה אליה, תשחק בניוקאסל.

* יתר המשחקים: ארסנל — פורטסמות, צ'לסי — לוטון, דרבי — ווימבלדון, אוקספורד — שפילד וונסדיי, הספורד — טוטנהאם, וסטהאם — נוריץ'.

ליגה סקוטית

מחר בגלאזגו: דרבי

גלאזגו (שרות "ספורט הארץ"). המישחק הגדול של המחזור החמישי בליגה הסקוטית יהיה הדרבי של גלאזגו. בו תארח סלטיק את ריינג'רס, קבוצתו של אבי כהן. גם באדינבורו יהיה דרבי בין הארטס והיברניאן.

* יתר המשחקים: אברדין — דאנדי יונייטד, דאנדי — דאנפרמליין, מאתרוול — פאלקירק, סנט מירן — מורטון.

הבכורה לאפסנאים שהבקיעו 19 שערים בלי שספגו אחד

הביסו בגמר 6—0 את מחלקת ההדרכה ● מקום שלישי לפיקוד צפון שניצח את פיקוד דרום בבעיטות 11 מ'

אליפות צה"ל

מאת סופר "ספורט הארץ"

נבחרת אגף אפסנאות הוכתרה אתמול בפעם הראשונה אלופת צה"ל בכדורגל. בתצוגה מרשימה הביסו האפסנאים את מחלקת הה־דרכה 6—0 (3—0) במשחק הגמר ה־24 על גביע הרמטכ"ל מאז 1949.

לעיני 1,500 צופים, ראש עיריית הרצליה אלי לנדאו האלופים מנחם עינן (אג"א) והרוזן רזבין (מה"ד) הציגו חיים מנדר וחבריו בתלבושת הדוקה כדורגל מבריק ויעיל מאוד. עד להפסקה הבקיעו ירון צפריר (2) והקפטן מורד (בבעיטת 11 מ'), דקה אחרי פתיחת המחצית השניה העלה אור גלילי ל־4—0 וכעבור שמונה דקות הבקיע מנקודה הלבנה אחרי נגיעת יד של סרוזיו הזואל. 16 דקות לסיום הבקיע יגאל אלמליח את השער השישי.

בסך הכל הבקיעו שחקני אג"א 19 שערים בחמישה מישחקים ולא ספגו אפילו שער אחד.

על המישחק המצוין של אג"א העיבה התנהגות בלתי ספורטיבית של שחקני מה"ד שפגעו בגסות ביריביהם. הקרבן העיקרי היה ירון צפריר, השחקן המצטיין באליפות, בגלל פגיעות בו הרחיק השופט עובדיה בן יצחק את אלון טומר ואת השוער ליאור מרינסקי. אחרי טכס הסיום באו שחקני מה"ד לברך את יריביהם ולהתנצל על התנהגותם.

נבחרת פיקוד צפון סיימה במקום השלישי אחרי ניצחון 2—3 בבעיטות 11 מ' על פיקוד דרום. בתום 60 הדקות היה שוויון 2—2. גיבור הניצ־חון היה שוער הצפון יחזקאל לוק שעצר שני כדורי 11 מ' בדקה ה־20 (השופט צבי שריר הורה על כדור חוזר בגלל שהשוער זז ממקומו מרי־לוק עצר גם את כדור 11 המטרים והאחרון בבעיטות ההכרעה. את השערים לפיקוד צפון הבקיעו גבי אסוף ויהודה הזואל. לדרום הבקיעו יחזאי כהן ועצמי מרגלי ראובן בן־הרוש.

שלושה כדורגלנים סיימו בראש דירוג מבקיעי השערים: ירון צפריר ואור גלילי (אג"א) ומרג'ו הזואל (מה"ד) שהבקיעו כל אחד 5 שערים. נבחרת פיקוד דרום זכתה במגן ההגינות.

בהפסקת משחק הגמר נערך מיפגן צניחה ע"י חברי המועדון הישראלי לצניחה חופשית.

הלוח הארצי — הארץ חדשות

נ. פלדמן ובנו בע"מ
לחברת נ.פלדמן ובנו בע"מ דרושים:
1. מכונאים לטרקטורים ומלגזות.
2. מכונאים לציוד כבד.
3. איש שרות למלגזות.
4. איש שרות לציוד כבד.
טלפון: 727460, 724673 ת.ד. 10139 מפרץ חיפה. מיקוד 33084.

למפעל טקסטיל במעלות
דרושים
☆ סורגים למכונות עגולות
☆ גזרנים
☆ מחסנאים עם רשיון נהיגה
☆ פקידה
☆ מבקרת טיב למוצרי סריגים
☆ אורזות
מגורים באזור מעלות, נהריה והסביבה.
לפרטים נא לפנות בכתב יד לת.ד. 549 מעלות או טלפונית 04-927997 משעה 8.00 — 13.00

למשרד שמאים המדסי בחיפה
דרושים
★ שמאי אלמנטרי
★ מהנדס/הנדסאי מכונות
לעבודה מעניינת (דרוש רכב)
טל' 04-334092

בית ספר אורט כללי ע"ש אברס
חצור הגלילית
דרושים:
מורים להסטוריה וגאוגרפיה
נא לפנות למזכירות בית הספר טלפון: 06-937572
מידי יום בין השעות 8.00-13.00

לקבוצת אימפריה ירושלים
דרוש/ה לתפקיד בכיר
מנהל חשבונות
בעל נסיון בניהול צוות עובדים והנהלת חשבונות ממוחשבת
לפנות בכתב יד:
בצירוף קורות חיים, השכלה ונסיון
לת"ד 2454 ירושלים 91023

לחברת בנייה גדולה
דרושה
מזכירת מנכ"ל
הכישורים:
* ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
* הדפסה עברית אנגלית טלקס ופקסימיליה
* נסיון הכרחי.
בכתב פרטים לפנות ת.ד. 2246 חיפה 31021
עבור "מזכירת מנכ"ל"

למשרד ביטוח בחיפה
דרוש/ה
פקידה
עם נסיון בביטוח אלמנטרי
טל' 611355, 04-536986

לבית חולים רוטשילד
דרוש/ה
פיזיותרפיסט/ית
למשרה מלאה או חלקית
לפרטים לפנות
לטל: 04-671671 שלוחה 452
ולבקש את קובי

דרוש:
חרט מעולה
תנאים טובים למתאימים
5 ימים
04-701729

דרוש
מנהל נמרץ
גיל 40 — 30 לניהול מסגרת העוסקת במתן שרותים לרכב (כ־8 עובדים)
מקום העבודה בעיר התחתית
עדיפות לבעלי רכב ובעלי ידע מכני ברכב.
טל' 04-663142, 04-671781

מרכז לימודי המוסיקה כרך ים (הרצליה)
דרושים
מורים מוסמכים
לכל כלי הנגינה
052-570652

לחברת ש.ניר
שרותי שמירה ונקיון בע"מ
דרושים:
שומרים לאזור חיפה

דרושה:
פקידה כתבנית
למפעל מתכת בכפר
04-964836

דרושים/ות
סוכנים/ות

למגרסה ומתצבה במפרץ חיפה
דרוש
מנהל עבודה
בעל נסיון טכני וניהולי
לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון בעבודה לת.ד. 10074
מפרץ חיפה 26110

לחברת בניה בחיפה
דרושה
אשת מכירות
★ נמרצת
★ ידיעת השפה האנגלית.
★ לא מוגבלת בשעות העבודה.
★ רשיון נהיגה — חובה.
לבעלת רכב פרטי — יתרון.
המעוניינות תפנינה למירי טל. 04-332612
לקביעת ראיון לא יאוחר מיום שני.
המודעה מיועדת לנשים ולגברים.

מועצה מקומית
משרד העבודה והרווחה
מרכז חינוכי חברתי והכשרה מקצועית מגדל העמק
לשנה"ל תשמ"ח
דרושים
מדריכים מקצועיים למכונאות רכב
לנגרים
מורים
בעלי השכלה ונסיון יפנו טלפונית
לקבלת פרטים נוספים אל בית הספר
טלפונים — 06-540307, 06-540126

במפרץ חיפה
דרושים:
* טבחים
* עוזרי טבחים
תנאים טובים למתאימים 04-723771
"סודיות מובטחת"

לפרוייקט פרסומי מיוחד וריווחי
איש/ת מכירות
● גיל: 35 — 25
● תושב/ת: קריות / עכו / נהריה
● נסיון במכירות חובה
● רכב חובה
שכר גבוה למתאימים
טל' 644989, 928332 — 24 שעות

למעון הורים סיני חיפה אחוזה
דרושה
אם בית
★ דתית.
★ בעלת נסיון.
נא לפנות בכתב בצרוף המלצות לדוד ת.ד. 7161 חיפה מיקוד 31071

תפרון מפעלי טקסטיל בע"מ
יצואני הלבשה תחתונה
דרושים:
תדמנית למחלקת פיתוח
תופרת מנוסה 5 ימי עבודה
04-709510-1

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרושים:
עובדי ייצור
מפעילים
וראשי צוותות
נא להתקשר לטל' 04-724336/7

לבה"ס הריאלי העברי בחיפה
דרוש(ה)
ספרן(ית)
ראשי(ת)
היקף המשרה מלאה 2/3
לפנות לטלפון 04-668115

דרוש
מנהל
עבודה
לעבודות בניין
ניסיון של 15 שנה לפחות
04-571252, מיום ו'

דנאל
החברה לשירותי כח אדם
דרושים/דרושות
● כתבניות עברית ו/או אנגלית
● מעבדות תמלילים עברית ו/או אנגליה
● מזכירות עברית ו/או אנגלית
● טלפניות
● פקידות כלליות
● קלדניות
● מנהלי/ות חשבונות
● חרטים קונבנציונליים
● ברסמים קונבנציונליים
● רתכים ארגון, חשמל, CO_2, אוטוגן
● מפעילי C.N.C
● חשמלאי מוסמך, נסיון שנתיים
● שומרים לחב' שמירה ואבטחה
● נהגים בעלי רשיון ג'
● עובדי/ות נקיון למשרדים ולבתים
מועמדים בעלי נסיון מתבקשים לפנות לחברה: "דנאל", רח' נורדאו 4, חיפה. למתאימים — הבאו שכר הולמים ותנאים סוציאליים מלאים!

בדוק והשווה
אם דרושים לך עובדים בתל-אביב, גוש דן והשרון

איפה כדאי לפרסם מודעת דרושים?

	העיר	ידיעות	מעריב
מחיר — המחיר לאינץ' ביום ו'	105 ש"ח	160 ש"ח	160 ש"ח
קוראים — אחוז קוראי העיתונים (מבוגרים ביום ו')	71%	64%	24%
יעילות — מס' העתונים שבהם מתפרסמת המודעה	העיר הארץ חדשות צומת-השרון	ידיעות דבר בלבד	מעריב בלבד

מחיר - הזול ביותר
תפוצה - הגדולה ביותר
יעילות - הגדולה ביותר

מודעות דרושים ב"לוח העיר" עולה הרבה פחות ומגיעה להרבה יותר קוראים בדיוק באזור שבו נמצאים העובדים הדרושים לך.
לכן לוח העיר הוא היום הלוח הגדול ביותר במדינה!

מסקנה
מודעות דרושים כדאי לפרסם ב:
לוח העיר
זה עובד!

ברכות
למלון
הייאט

בשעה טובה ומוצלחת נפתח בירושלים מלון הייאט, הגדול במלונות ישראל. אשר תוכנן ע"י דוד רזניק תיצה רסקין ואת לאחר 7 שנות בניה.

במהלך 4 השנים הראשונות התנהלה הבניה בעצלתיים, ב־3 השנים האחרונות עקב כניסת הקבלן הראשי "סולל בונה" וניהול הקמת הפרוייקט שהופקד בידי משרד המהנדסים "ניצן־ענבר", קיבלה הבניה תנופה רצינית ועיקר העבודה בוצעה ב־3 השנים האחרונות.

השטח הכולל של המלון הוא כ־65,000 מ"ר כולל חניון מקורה של 300 מקומות חניה, שטחי ציבור וגנון נרחבים ביותר ביחס לכל יתר בתי המלון בארץ הוורדים ממאורים מסוגים שונים.

במלון 522 יחידות דיור ובתוכם כ־70 סוויטות. בגדלים שונים כולל סוויטה נשיאותית וסוויטה מיוחדת.

סה"כ — 604 חדרים.

התכנון של מלונות הייאט בעולם הביאו למהפכה באופי ההולים של השטחים הציבוריים. הייחודיות מתבטאת בהולים עם קירות ... בכניסה, בריכות מים ובצמחיה עבותה בתוך ההולים הללו.

קונספציה זו באה לידי ביטוי במלון הייאט ירושלים.

בכניסה למלון באזור הלובי והלאונג' קיים אודיטוריום גדול עם כפה שקופה כך שכל השטח מואר במשך היום.

במלון הועסקו כ־250 מתכננים, קבלנים וספקים שונים מהמובילים בארץ בתחום של תכנון וביצוע לבתי מלון, כאשר כל ספק או קבלן עבד ישירות עבור בעלי המלון בניהול ובקרה של "ניצן־ענבר".

עיקר ההשקעה במלון מבוססת על ציוד וחומרים מתוצרת הארץ פרט לציוד מיוחד למטבחים, לחדרי אוכל וריהוט שהובאו מחו"ל.

סטנדרט הבניה נחשב לטוב ביותר שהוקם בארץ עד כה, ואדריכלים בעלי שם עולמי מדרגים המלון כאחד מעשרת בתי המלון היפים בעולם.

המלון נחשב כהשקעה היחידה הגדולה ביותר בישראל והוא נבנה ע"י קבוצת משקיעים ממכסיקו נציגם בישראל במהלך כל שנות הבניה היה מר סמול פיינטסר אשר ניהל את כל המערך הפיננסי של מלון והקשר עם משרדי הממשלה הנוגעים בדבר.

סה"כ ההשקעה במלון היא כ־55,000,000 דולר.

את המלון כאמור תנהל רשת הייאט — הנחשבת, לאחת הרשתות היוקרתיות ביותר בעולם.

המלון בארץ ינוהל ע"י מר מישל ג'וסלין משוויצריה שרכש ניסיון רב בניהול בתי מלון בעולם כולו במסגרת רשת הייאט.

מנהלי המחלקות כולם בעלי ניסיון רב וידע מקצועי כל אחד בתחומו בכל הקשור לשרות, לניקיון ולמזון.

מנהל הפרויקט, המתכננים, הקבלנים והספקים שהיה להם קשר עם הבעלים־יזמים ועם הנהלת מלון הייאט מוצאים לנחוץ במסגרת זו להודות להם על שתוף הפעולה המלא, על העזרה ועל מערכת היחסים הטובה שנוצרה במהלך הבצוע השוטף, ומאחלים מקרב לב ורצון למלון החדש הגדול והמפואר ביותר בארץ את מלוא הברכות והאיחולים להצלחה משגשגת. מי יתן ומלון זה יהיה מלא תיירים ותושבים ישראליים אשר יוכלו להנות מהבנין הנאה ומהשרות המעולה כמקובל במלונות הייאט בעולם.

למלון הייאט
שפע ברכות
ע.מ.י.ק י. קציר בע"מ
תקרות דקורטיביות והלוברים לתאורה
מרכז שטנר 5 ירושלים
טל. 02־536524,
02־531007

למלון הייאט
ליזמים, לבעלים, למפעילים, לעובדים:
כל הכבוד וכל הברכות
על הקמת הפרוייקט הנהדר
HOTEL SYSTEMS & SUPPLIES ISRAEL
יבואני המערכות המושלמות של כלי אוכל שכבו לאשונים

למלון הייאט
שפע ברכות
מאחלים: אינטרפרום בע"מ
טל. 03־254733 04־702375
ספקי ציוד למטבח המוסדי
קפה moccamat
תנורי קומביסטימר RATIONAL

למלון הייאט
ברכות
מאחלים: אוסקר סידקוביץ טנר
לואיס דוד לבמן
מהנדסים יועצים

כתר של ברכות
למלון הייאט לפתיחה
ולבחירת רהיטי הגן
של כתר לנוחות
והנאת האורחים.
עלו והצליחו!
כתר KETER

קבלו את איחולינו
לשנה החדשה
שנת שגשוג וביטחון
מיקוד
אבטחה שמירה
שרותים נקיון בע"מ
רח' שמאי הגיד 7, טל. 222247, (02)222246

להייאט
מיטב הברכות לפתיחות המלון
קמחי נברשות
תכנון, ייצור, יבוא ושיווק גופי תאורה לבתי מלון, אולמות ודירות
מחלקה מיוחדת לתאורת גן
רח' אילת 24 תל־אביב
(הכניסה מרח' אליפלט 22)
טל. 03־831938, 03־826534

למלון הייאט
מיטב הברכות
לרגל הפתיחה
מאחלים
חברת ... בע"מ
רח' מדבר סיני 31 ירושלים
טל. 02־815468 02־816525

למלון הייאט
מיטב הברכות
לפתיחת המלון
עלו והצליחו!
תשלובת שטיחי כרמל

למלון הייאט
מיטב הברכות
ואיחולים לבביים
מילטנברג בע"מ
תל־אביב, רח' החשמל 3, טל. 03־612580
חיפה, דרך אלנבי 8, טל. 04־524337
מכונות לעיבוד מזון ● מדיחי כלים ● ציוד בישול

למלון הייאט
שפע ברכות
מתנורי "אלפרונט" מפיצים בלעדיים
סודה פופ בע"מ
רח' רוביקאון 21
פתח תקוה
טל 03־909766
03־918507

למלון הייאט
ב ר כ ו ת
שלטי בדורי בע"מ
יצרני השילוט במלון
רח' שבח 1 תל אביב
טל. 03־370361, 03־383881

למלון הייאט
עלו והצליחו!
מאחלת חב' להבות ירושלים
ציוד לכיבוי אש
רח' אריסטובולוס 6
טל. 02־222270

להייאט ריג'נסי
ברכותינו
לרגל הפתיחה
Pilot ספקי טלוויזיות

להייאט
ב ר כ ו ת
AVI BEN אבי בן
אבי בן
שיווק מזון ומשקאות
רח' הערמונים 3 ירושלים
טל. 02־224003

נחשון Nachshon
תכנון מערכות מזון FOOD FACILITIES CONSULTANTS
ברכות לשיגשוג והצלחה
ממתכנני המטבחים, המסעדות והבארים במלון
קיבוץ נחשון ד.נ. שימשון
מיקוד 99760 ● טל. 08־220869, 08־248205

למלון הייאט
שפע ברכות
עלו והצליחו!
מאחלת
חברת אור עבודות בע"מ
מבצעי מערכות המים במלון
רח' נחלת יצחק 68 תל־אביב

למלון הייאט ריג'נסי
מיטב הברכות
אטון
אטון בע"מ
ספקי ההלבשות, כיסוי המיטה ובדי ריפוד
טל. 03־9224045

למלון הייאט
ליזמים ולצוות המקימים
ברכות חמות
מאחלים:
יצרני ציוד המטבח
נירוסטה בע"מ
רח' יגאל אלון 116 תל־אביב
טל 03־256271

צוזר ברכות
מבצעי עבודות המסגרות והנשקפות
בן צבי עזה בע"מ
מנהלי מסגרת ירושלים
טל. 02־521965, 02־532814

מנהלי הקמת מלון הייאט בירושלים משרד ניצן־ענבר מהנדסים
מודים לכל המתכננים, הקבלנים והספקים שתרמו לביצוע הפרוייקט המפואר.
ומברכים את בעלי המלון ורשת הייאט לשיגשוג ופריחה והפיכתו
למרכז תיירותי מן הדרגה הראשונה בירושלים.
ניצן+ענבר מהנדסים

להייאט
ברכות
קולק מ. בע"מ
אלומג בע"מ
יצרני נגמת מעליות לקמת למטבחים מוסדיים ובתי מלון
ת.ד. 3121 פתח־תקוה
טל. 03־9227775

למלון הייאט
עלו והצליחו!
ניר־אל בע"מ
יצרני ציוד נירוסטה
טל. 03־808271־2

למלון הייאט
ב ר כ ו ת
יאיר אשל אדריכל
מילר בלום ושות'
תכנון סביבתי בע"מ
טל. 02־664940

לרשת מלונות הייאט
לפתיחות המלון החדש
על הר הצופים בירושלים
שאו ברכות
בית סולל בונה
ירושלים
בוני המלון

ברכות
למלון הייאט
גולדפינץ — גרי
פרסום בינלאומי בע"מ
רח' מרזוק 9 תל־אביב
מיקוד 63458
טל 03־224540

מזל טוב
למלון הייאט
לפתיחתו
דפוס
עיר העתיקה
מתמחים בעבודות לבתי מלון — בעשת שאול — מרכז ספיר
טל. 02־534710,
02־531529

למלון הייאט
ברכות חמות
עלו והצליחו!
ברזילי ושות' בע"מ
סוכנות לביטוח
מאזה 46 תל אביב
טל. 03־614381־2

למלון הייאט
ברכות
מאחלים לוחות לייזר
דר'אזה 100 ר"ג. טל. 03־701721

ברכות חמות
למלון הייאט
המגדה הדגמה
לשווק בע"מ

למלון הייאט
ציוד ברכות
אלקטרו מטו
יבוא ושיווק כלי עבודה חשמליים וציוד טכני
תיקון כלי עבודה חשמליים
רח' הסדנה 5 תלפיות ירושלים
טל. 02־713878

למלון הייאט
שפע ברכות
עלו והצליחו!
טום השקעות
ממגונים בע"מ
יועץ לקירור ומיזוג אויר
טל 03־5463617

הלוח הארצי הארץ חדשות

לחברה צעירה ומתפתחת בשיווק ישיר
דרושים
רכזי שיווק
מקדמי מכירות
למתאימים בסיס + עמלות
אפשרות לנסיעה לחו"ל
רחובות – ראשל"צ והסביבה 08-475148
אשקלון – קרית גת והסביבה 051-24360
אשדוד – יבנה, קרית מלאכי 08-551619

עמידר לרווחת הדייר
דרוש
מ פ ק ח ע ב ו ד ה
לפיקוח על עבודות אחזקה ובניינים
מקום העבודה: קרית גת וקרית מלאכי
הכישורים הדרושים:
טכנאי־בניין או בעל השכלה תיכונית־מקצועית מתאימה; ניסיון של 5 שנים לפחות, כושר ניהול מו"מ עם קבלנים לעבודות אחזקה; שליטה בעברית וכושר הבעה בכתב
תנאי השכר – ייקבעו בעת הראיון
בהצעות יש לפנות בכתב יד, תוך פירוט תולדות חיים, ניסיון בעבודה והמלצות לת.ד. 33303 תל־אביב סודיות מובטחת
החברה הלאומית לשיכון עולים בישראל בע"מ

בגיר בע"מ
יבנה
דרושות
* מבקרות טיב
* מנהלות עבודה
עם ניסיון בענף ההלבשה
5 ימי עבודה
בדבר פרטים נא לפנות בכתב לת.ד. 37 אזור התעשייה יבנה
או לטלפון: 08-437355, 08-439157

לחברה קוסמטיקה בינלאומית
דרושות
דיילות, נשות מכירה
הכשרה תינתן למתאימות (קורס נערך ב־8.9.87)
בדבר פרטים טלפון: 08-552242

המייסדים עמותה למען הזקן
מועצה אזורית באר־טוביה
דרושים
* מטפלות
שעברו קורס מט"ב.
* נשים
המעוניינות לעבור קורס מטפלות בקשישים.
* עוזרות בית
בבתי הקשישים.
המעוניינים נא לפנות לנעימה רגב טל' 08-583301, 08-587327

דרוש/ה
שינן/ית
לעבודה ברפואת שיניים ציבורית
בדבר פרטים נא לפנות למרפאת השיניים, רח' יוספטל מרכז שלון אשקלון
טלפון: 051-34999

דרוש/ה
"יד ימין"
עוזרת/ת יעיל/ה למנהל
* אינטליגנטי וחכם
* בעל זכרון
* חוש לסדר וארגון
* 12 שנות לימוד לפחות (ידע בסיסי באנגלית)
* כתב יד רהוט וקריא.
* רישיון נהיגה
* מגורים באשקלון.
* יום עבודה מלא (תחילת העבודה ב־6.30 בבוקר) העבודה מוצעת לבחור או בחורה העונים על כל התכונות הנדרשות
נא לפנות בכתב לת.ד. 120 אשקלון 78100 עבור ע.מ ולציין פרטים מלאים ככל האפשר כולל מס' טלפון.

למכירה באשדוד 4 חדרים במקום. מצויין ק"ב
051-27102-3
לחיים

RS השרות המוביל 1987 שרותי כח אדם
לסניפנו באשקלון
ד ר ו ש י ם
1. **מהנדס מכונות** ניסיון בתעשיות מזון. 3-5. למתאימים תינתן השתתפות ודיור באזור אשקלון
2. **מנהלת חשבונות סוג 3** בעל/ת ניסיון של 3 שנים לעבודה קבועה רצוי תושב/ת אשדוד
3. **מכונאי אחזקה** ידיעת השפה הלטינית, 5 ימי עבודה בשבוע לעבודה קבועה רצוי תושב אשדוד
4. **תוכניתן** – בעל נסיון ב־36 I.B.M רצוי תושבי אשקלון אשדוד
5. **איש אחזקה** נסיון בפנאומטיקה לעבודה קבועה רצוי תושב אשקלון, שדרות, קריית־גת
6. **מסגרים** – ידיעה בקריאת תוכניות, נסיון בתעשיה לעבודה קבועה
אצלנו העבודה זה תענוג
המעוניינים יפנו לסניפנו באשקלון רח' הרצל 24/3 (מול תחנת אגד בעיר העתיקה) 051-22134 קבלת קהל מא' – ה' בין השעות 08:00–18:00 ימים ו' וערבי חג 08:00 – 12:30

למשרד פרסום דרוש/ה
מנהל/ת
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים וניסיון קודם, ל"בזיעת אפיים" בניין מקסיקו קומה ג', האוניברסיטה העברית, הר הצופים, ירושלים

לכפר הנוער ניצנים
דרושים
1. עובדים/ות סוציאלים/ות
* עבודה מעניינת ומלאת אתגר
* תנאים טובים למתאימים
2. מדריכים חינוכיים
* מגורים הכרחיים במקום
3. מורה למגמת מחו־כות/ מטפלות
4. אם בית רווקה
* לעבודה זמנית
בדבר פרטים נא לפנות לטלפון: 051-27122

מועצה מקומית גבעת זאב
דרושים
1. מורים לשנה"ל תשמ"ח
במשרה מלאה ובמשרה חלקית
בדבר פרטים נא לפנות לטלפונים: 02-361141, 02-361388, 02-361039
2. עובדות גן־מועדון
לעבודה בשנה"ל תשמ"ח
בעלות 10 שנות לימוד לפחות וניסיון בעבודה עם ילדים.
עבודה בחצי משרה בין השעות 12.30-16.30
בדבר פרטים נא לפנות לטלפונים: 02-361999, 02-361182
3. מדריך לחרום כלי
למרכז הקהילתי, בתנאים טובים
בדבר פרטים נא לפנות לטלפון:
02-361184 לאילן
4. גנן
תאור התפקיד: אחזקה ופיתוח גנים ציבוריים
הכישורים הדרושים:
גנן מוסמך בוגר בי"ס לגננות ושתלנות
בעל ניסיון בעבודה
העבודה במשרה מלאה
בדבר פרטים נא לפנות לטלפונים: 02-361999, 02-361182

מלונות מוריה
למלון מוריה ירושלים
דרושה
מזכירת מנכ"ל
* ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין – כולל הדפסה.
* משרה מלאה.
* נסיון הכרחי.
נא לפנות למר כר־אדם רח' קרן היסוד 39 ירושלים 02-232232

להשכרה
משרדים (לשעבר בזק) רח' צה"ל 29 אשקלון
רצוי חברות, מוסדות, (ניתן לחצוצה)
051-29277

למרכז קהילתי דרוש/ה
רכז/ת דתי/ת
לחוגי חברה ויהדות
במשרה מלאה בשעות אחה"צ והערב
* ניסיון בעבודה עם נוער ומבוגרים
* יכולת ארגון אירועים קהילתיים
* הפעלת קבוצות חברתיות לילדים
לפנות בכתב לת.ד. 819 ירושלים ולציין עבור "רכז"

האוניברסיטה העברית בירושלים
מרכז קוסל לחינוך גופני, נופש ופנאי
מתבקש מועמד לתפקיד
רכז ספורט
משרה מלאה לריכוז מדור הספורט ההישגי של המרכז, הכולל כ־25 קבוצות בענפי ספורט שונים, וארגון מפעלי ספורט.
רקע נדרש: מורה מוסמך בהוראה לחינוך גופני בעל ניסיון אירגוני מתאים.
יש להתקשר בימים א'־ה'.
שעות 10.00-14.00
טל' 667894, 584287

לבורסה לתכשיטים סניף אשקלון
דרושה
מוכרת מעולה
בעלת פוטנציאל
לניהול חנות רצינית, בעלת ניסיון, רצוי דוברת שפות, נאה, נמרצת, חרוצה, מסודרת, בעלת השכלה תיכונית לפחות, תושבת אשקלון. הכשרה לתפקיד, שכר הולם אפשרויות קידום בחברה דינמית מובטחים למתאימה.
שעות העבודה מפוצלות 09.00-13.00, 16.00-20.00 הבורסה לתכשיטים 051-38764

למכירה
מתפרה עובדת + ציוד + 80 מטר אולם עם מוניטין
פרטים באזור התעשיה הצפונית רח' המדע ביתן 61 אשדוד טל: 08-435725 יוסי

אלאופ
תעשיות אלקטרו־אופטיקה בע"מ
מזכירה (מס' משרה 1200)
לניהול משרד, קבלת מועמדים ועובדים וטיפול שוטף בתכתובות עם גורמי חוץ.
כישורים דרושים: *נסיון מוכח של 3 שנים בעבודת מזכירות, עצמאות, דינאמיות ויחסי אנוש תקינים, ידע בעיבוד תמלילים, יכולת עמידה בלחצי עבודה ושליטה באנגלית. השכלה אקדמית רצויה.*
שעות העבודה בין 7:00–16:45 עם נכונות לעבודה בשעות נוספות
מועמדות מתאימות המעוניינות להשתלב בחברה מתבקשות לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ל: אל אופ מחלקת מטאבי אנוש ת.ד. 1165 רחובות, מיקוד 76110 (בציון מספר המשרה).
סודיות מובטחת.

מלונות מוריה
למלון מוריה ירושלים
דרוש/ה
אחראי/ת מחסן טקסטיל
משרה מלאה.
נא לפנות למר כר־אדם
רח' קרן היסוד 39 ירושלים 02-232232

לבית ספר האזורי גוש עציון
דרושים
מ ו ר י ם
* מורה מנוסה לדוברי אנגלית
* מקצועות מגוונים לחוגי מחוננים
המעוניינים יפנו למזכירות בית הספר בטל' 02-931115 או למועצה האזורית טל' 02-931701/2

ORS דרושים
לסניפנו ברחובות
למחלקה הטכנית:
* **שרטט/ת כבישים:** ניסיון בשירטוט כבישים לע. קבועה בראשל"צ.
* **טכנאי כבישים:** ניסיון של 3 שנים בתיכנון לע. קבועה.
* **מהנדס תכנון כבישים:** לע. קבועה.
* **הנדסאי אלקטרוניקה:** למחלקת פיתוח עם ידע בתחום הדיגיטלי. תנאי שכר מצוינים
* **חווט:** אפשרות לע. חשמלאי עם ניסיון בחיווט. תנאי שכר טובים.
* **מפעיל מכונות:** לעבודה במשמרות ברחובות.
* **מנהל משמרת:** לניהול צוות עובדים לע. קבועה.
* **מחסנאי:** אפשרות ללא ניסיון לע. קבועה.
* **מנהל יצור:** אחראי על מערכת היצור במפעל.
* **לטש ברזל:** עם ניסיון לעבודה קבועה – תנאי שכר טובים.
* **מפעיל C.N.C:** ניסיון של שנה לעבודה קבועה ומעניינת.
* **ע. חשמלאי:** להרכבות חשמליות ומכניות.
* **חשמלאי מוסמך:** קריאת שרטוט חובה לע. קבועה ומעניינת – תנאי שכר טובים.
* **חשמלאי תעשייתי מוסמך:** עם ניסיון בתעשיה.
* **טבח מנוסה:** למפעל בטחוני לע. קבועה (סוג 2 משרד העבודה).
* **מכונאי אחזקה:** עם ניסיון במפעל תעשייתי לע. קבועה.
* **מחסנאי/מפ"ט:** רצוי רישיון על מלגזה.
* **עובדי יצור:** לעבודה קבועה ברמלה עם תנאי שכר מצוינים, הסעות מובטחות.
למחלקה המשרדית:
* **מרכזנית על טדקס** + הדפסה עברית לעבודה קבועה.
* **פקידת ייצור** + הדפסה עברית לעבודה קבועה – משרה מלאה.
* **פקידת יבוא** עם נסיון בתעשיה + אנגלית טובה + הדפסה למשרה מלאה – עבודה קבועה.
* **מזכירה בכירה** למפעל בראשל"צ – תנאים מצויינים.
* **מנהל/ת חשבונות סוג 2/3** עם נסיון בהתאמות מלאי – לעבודה קבועה.
* **מזכירה למנכ"ל** + הדפסה עברית אנגלית + נסיון במרכזית טדקס.
* **אחראי על נושא יבוא־יצוא** במפעל בראשל"צ. 5 ש' נסיון בדוקומנטים + מכס + הזמנות + עמילות מכס. אנגלית – חובה. למשרה מלאה. עבודה קבועה.
* **מזכירה עברית/אנגלית** למחלקת שווק בינלאומי – אנגלית ברמת שפת אם. עבודה קבועה – משרה בכירה.
* **מנהל חשבונות סוג 3** – נסיון עם קבלני בניין.
* **מזכירה עברית/אנגלית** + הדפסה על מעבד תמלילים + טלקס. לעבודה קבועה – משרה מלאה.
* **מזכירה למנה' תיפעול** – הדפסה עברית + אנגלית. ידיעה טובה באנגלית.
* **עובדות הרכבה:** לעבודה קבועה, הסעות + ארוחות. תנאי שכר טובים.
בדבר פרטים לפנות ל־O.R.S., הרצל 781 קומה ב' רחובות. טל' 08-450630.
משרדינו פתוחים רצוף משעה 8.00-19.00

בה
דרושה
מזכירה בכירה
ללשכת ראש המועצה
דרישות התפקיד:
ניסיון בעבודות פקידות
נכונות לעבודה מאומצת בעלת אתגר
מועמדות יפנו בכתב עם פירוט ניסיון קודם וקורות חיים אל מזכיר המועצה האזורית גוש עציון ד.נ. צפון יהודה 90940 לציין: מזכירה

לקיפר
דרושים/ות
1. עובדות בלתי מקצועיות
(הכשרה תינתן במקום)
לעבודה בכח עזר לבי"ח באזור אשדוד גילאים 18 ומעלה, עבודה במשמרות כולל שבתות וחגים, הסעות הלוך ושוב, תושבי אשדוד, גדרה והסביבה
2. לבי"ח קפלן דרושים שומרים
לאחר שירות צבאי, גילאים עד 55 עבודה במשמרות, עבר ללא דופי, תושבי אשדוד, גדרה, רחובות והסביבה, למתקבלים מובטחים תנאים טובים ושכר גבוה
3. דרושה עובדת נקיון לשעות הבוקר
4. בקריות – מוקדניות
לקיפר אשדוד משרד ראשי רח' רוגוזין 3 בניין המשרדים א' קומה ג' טל' 08-525567, 08-535137 בדבר פרטים נא לפנות לבמי

לניהול קליניקה להרזיה דרושה
אישה
בעלת יכולת ניהול ויוזמה לחצי משרה
להתקשר מיום א 09.00-18.00 למלי

היברו יוניון קולג' - מכון למדעי היהדות, ירושלים
דרוש/ה
כתבן/ית עברית
בעל/ת יכולת הדפסה מעולה
רצוי ידע במעבד תמלילים
למשרה חלקית, שעות עבודה גמישות
טל' 02-203331

מנו"פ פנימיה חינוכית לנערים בראש הנקרה
דרושים
* מרכז כפר נוער
* מדריכים חברתיים
* מזכירה

בשנת תשמ"ח יפתח מנו"פ פנימיה לנערות
דרושים
* רכזת פנימיה
* מדריכות חברתיות
* מורה כללית
* מורים/ות מקצועיים
בנושאים: גרפיקה / פקידות / מזכירות
בדבר פרטים נא לפנות לטל: 04-823112 או 04-825146

למפעל תכשיטים בירושלים
דרושים/ות
מוכרים
בעלי נסיון. דוברי 2 שפות
זריזות לשפות
טלפון: 02-721058

לסניף ירושלים של מוסד פיננסי בבעלות קונצרן גדול
דרוש/ה
בחור/ה
לתפקיד הקשור בשיווק ומכירות
כישורים נדרשים: בעלי השכלה תי־כונית ומעלה
גיל: 21-30
תנאים טובים למועמד המתאים, כולל משכורת, השתתפות ברווחים והחזקת רכב מלאה.
נא לפנות בכתב יד ובצירוף קורות חיים ומספר טלפון לת.ד. 820 ירוש־לים 91007 ולציין "מוסד פיננסי"

RS השרות המוביל 1987 שרותי כח אדם
לסניפנו באשקלון דרושים
1. מהנדס מכונות
רצוי ניסיון בתעשיה. למתאימים תינתן השתתפות בדיור. לעבודה קבועה
2. רתכים
בעלי ניסיון בריתוך מכלים. למתאימים תנאי שכר גבוהים לעבודה קבועה
3. מסגרים
בעלי ניסיון בתעשיה. רצוי קורא תוכניות. רצוי תושב קרית־גת, שדרות לעבודה קבועה
4. עוזר חשב
מנהל חשבונות סוג 3 ומעלה. ניסיון עבודה במערכת ממוחשבת. לעבודה קבועה
5. מזכירה אנגלית/עברית
בעלת ניסיון בהדפסה שוטפת באנגלית. עבודה ל־5 ימים בשבוע
המעוניינים יפנו לסניפנו באשקלון רח' הרצל 24/3 (מול תחנת אגד בעיר העתיקה) 051-22134
קבלת קהל מא'־ה' בין השעות 08.00-18.00
ימים ו' וערבי חג 08.00-12.30

למנפטת השלום
דרושים:
עובדות לעונת הניפוט
טרקטוריסטים
מלגזנים
עובדים/ות כלליים
נא להתקשר החל מ־30.8.87
טלפון: 08-581668
08-583185

לחברת המשקם בע"מ
דרושים/ות
עובדי שיקום אזורי
מועמדים המתאימים יפנו בצירוף קורות חיים עד 4.9.87 לחב' המשקם ת.ד. 4922 תל־אביב מיקוד 60149. בפרטים על מהות התפקיד ניתן לקבל בטל' 03-657194/5 אצל גב' אילה דה סילבר

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ
למוסד חינוכי לנוער מחו"ל בירושלים
דרוש/ה
מדריך/ה
★ דובר/ת אנגלית ועברית (ספרדית יתרון)
★ בעל/ת נסיון בהדרכה חברתית
★ יכולת יצירת קשר עם חניכים בני 18
★ בוגר/ת תיכון
★ בוגר/ת שרות צבאי/לאומי
★ גיל 21 – 28
★ מגורים במקום חובה
המעוניינים יתקשרו לטל' 02-717421
שלוחות 32, 31, 29

שיטה

---

caprice d'art
International marketing L.t.d.
לאגף השיווק של חברה יצרנית
דרושים
איש מכירות
לאיזור חיפה והצפון
★ רצויה התמחות בתחום האופנה
★ בעל רכב, עדיף מסחרי
★ גיל מתחת ל־30 עדיפות ליוצאי צבא
למתאימים תנאים טובים ואפשרות קידום
נא לפנות טלפונית
04-243699 04-711398
02-231035, 02-231627

שיטה

לחברת אלקטרוניקה עתירת־ידע גדולה
דרושה
מזכירת משאבי אנוש
צעירה לאחר שירות צבאי, אינטליגנטית, ידעת עברית ואנגלית, כולל הדפסה, בעלת מרץ, יחסי אנוש מעולים ונכונות לעבוד מעבר לשעות המקובלות.
לעבודה מגוונת ומעניינת בסביבה תרבותית ונעימה, 5 ימי עבודה בשבוע.
המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 32288 תל־אביב, מיקוד 61322
המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד

לאומנת גיל גלולי בת"א
דרושים
1. מוכרת עם נסיון, אחראית + [illegible]
2. [illegible]
[illegible]

אוניברסיטת תל־אביב
דרושים/ות
1. מרכז/ת המרכז למידע - מרכז דיין ללמודי המזה"ת ואפריקה.
הכישורים: השכלה אקדמאית בתחומי המזה"ת־התיכון/ היסטוריה או יחסים בין־לאומיים; נסיון מוכח בניהול מערכות מידע ממוחשבות; נסיון בניהול ובהפעלת צוות עובדים; שליטה בשפות: אנגלית, עברית, ערבית. ושפות נוספות יתרון; יכולת ניהול מו"מ עם גורמי חוץ. בדרג בכיר.
2. מפעיל בית מכונות - אגף משק ובינוי
כישורים: בוגר בי"ס מקצועי; נסיון באחזקת מתקנים אלקטרומכניים; קירור מדחסי אויר, דודי קיטור, משאבות.
3. טכנאי חוליית מיזוג אויר - אגף משק ובינוי.
כישורים: בוגר בי"ס מקצועי. ידע ונסיון בעבודות מיזוג אויר. רשיון לעבודות חשמל. כושר גופני טוב.
4. ספרן/ית - ספריה למדעים מדוייקים ולהנדסה.
כישורים: השכלה פורמלית בספרנות, אקדמאית או 2 שלבי אס"ף, נסיון בספרנות, 50% משרה.
5. כתבניות -
נסיון בהדפסה על מעבד תמלילים בשפות: עברית, עברי־אנגלית, אנגלית – משרה מלאה או חלקית.
מועמדים/ות מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ושמות ממליצים, למדור תעסוקה, יחידת המנגנון, אוניברסיטת ת"א רמת־אביב. מיקוד 69978

לחברת שיווק ארצית צעירה ודינמית
דרוש
מנהל חשבונות
בדרג בכיר.
על המועמד להיות בעל:
* ניסיון בניהול מערכת מסחרית ממו־חשבת, יכולת לתפקד בו זמנית במספר חברות בת.
* יידרש ממנו מגע שוטף ומקצועי עם מוסדות פיננסיים.
* מקום העבודה בירושלים.
נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 9197 ירושלים. 91091 ולציין ע"ג המעטפה: עבור מנה"ח.

לחברה בינלאומית ישראלית
דרושה
מזכירה בכירה
הכישורים הנדרשים:
* השכלה אקדמאית מלאה
* ידיעת השפות עברית אנגלית על בוריין
* ניסיון קודם בניהול משרד
נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה וניסיון בעבודה לת.ד. 2047 רחובות 76120
סודיות מוחלטת מובטחת

ציקלון
מוצרי תעופה בע"מ

ציקלון מפעל עתיר ידע המשלב ציוד טכנולוגי מתקדם בייצור, שיפוץ ואחזקת מטוסים ומסוקים למערכת הבטחון בישראל ויצרניות המטוסים הגדולות בעולם

לתור נחמל ארץ יפה

למחלקת מטוסים
דרושים
בעלי מקצועות תעופתיים לעבודה על מסוקים בינוניים וקלים במקצועות הבאים:

- ★ **מכונאים (ממ"ס)**
- ★ **מכשור ובקרה (חמ"מ)**
- ★ **חווטים תעופתיים**
- ★ **טכנאי קשר וניווט מוטס**
- ★ **מבנאים תעופתיים**

למחלקת תפ"י
דרוש
- ★ **הנדסאי תעשיה וניהול**

הכישורים הדרושים:
- ★ בוגרי ביה"ס הטכני ובתי ספר מקצועיים במקצועות הנ"ל.
- ★ עדיפות ליוצאי חיל האויר.
- ★ יכולת לעבודה בצוות.

מובטחים תנאים טובים למועמדים המתאימים, כולל עזרה בדיור לבאים ממרכז הארץ.

5 ימי עבודה בשבוע, הסעות מחיפה ורחבי הגליל המערבי. מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בציון קורות חיים למדור קליטת עובדים, צקלון ת.ד. 114 כרמיאל 20140.

ולהשתלב בצוות מתפתח מהמובילים בארץ בתחום המסוקים.

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים
הזמנת רופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר באמצעות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'-ה' 20.00-8.00
בימי ו' 15.00-8.00
טלפונים: 03-433380
"שקמ" — שירות רפואי לקט
שירות ביקורי בית של רופאים מומחים לילדים ותינוקות בשעות 24—19
טל' 03-7549111 "שקמ" קוד מנוי 222
שר"ן – שירות רפואי נייד
ירושלים 24 שעות ביממה כולל רפואת שיניים
מוקד יום 02-669581 ,660585
מוקד לילה שבת חג 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן
תל אביב, מוקד יום 218898 ,218820
מוקד לילה 681011 מנוי 5752 ול השאיר הודעה לרופא תורן מכון בד"ר פרשמה, שירותים לעזרה ראשונה
תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל' 03-284649 פתוחה בימים א'-ה' בין 21.00 עד 23.00, ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00, שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל' 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00—24.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד
מרכז מידע לקדמבות אונס 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02-245554
חיפה טל' 04-660111
קשב לבית –
שרות ביקורים לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052-548575
איתורית 7549111 1500
שר"ן – עזרה ראשונה במשרד:
(24 שעות ביממה)
ירושלים 669911
חיפה 04-672222/3
תל־אביב 03-5461111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111
מרכז רפואי באר יעקב 03-235958
מרכז מידע למטבי לחץ
מבצע "מתקלים"
א ו־ה 11.00-13.00
ב ו־ד 16.00-18.00
רח' מאנה 13 תל־אביב

אגם לשירות אדם * חברה סיעודית לשירות הציבור בגוש דן 24 שעות ביממה
טל' 03-5461727/8

תורנות בתי חולים
תל אביב
איכילוב — (ילדים/פנימית)
איכילוב — (כירורגית)
ירושלים
הדסה ע"כ — (ילדים, פנימית)
שערי צדק — (כירורגית, אורטופדית, עיניים)
הדסה הר"צ — (נשים)
בקור חולים — (א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת
תל־אביב
בן פרישמן 66 237326
מעיין חיים סניף צולון שד' ירושלים 98
יפו 822986
ירושלים
אירקאל מרכז מסחרי ק. יובל 415081
חיפה
הנשיא שד' הנשיא 38 333312
חולון ובת ים
עצמאות בלפור 75 865583
רמת־גן
רמה לבטינסקי 65 7514483
נתניה
קופ"ח כללית בורוצקי 31 611123
הקריות
קריית המגנה 1 ק. ביאליק 721665
רחובות
כללית בני משה 452381
מרכז מידע וייעוץ לנפגעים ע"י צוות מקצועי – ייעוץ ומידע בנושא הכרות, משפחה, מיניות – אמצעי מניעה.
תל־אביב: ימים ב' ג' ד' — 19.00-16.00
יום ו' שעות 8.30—11.00
רמב"ם 9, טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' — 16.00-19.00
רח' הספרים 14 טל' 81520

יום שבת

תורנות רופאים
הזמנת רופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר באמצעות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
נתניה 923335
רחובות 08-451333
בת ים 585555
חולון 803133
לוד־רמלה 08-221022
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית:
בימים א'-ה' 20.00-8.00
בימי ו' 15.00-8.00
טלפונים: 03-455300

שר"ן – שירות רפואי נייד 24 שעות ביממה כולל רפואת שיניים
מוקד יום 669531, 660585
מוקד לילה, שבת וחג 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון בד"ר
פרשמה שירותים לעזרה ראשונה
תל־אביב, בר כוכבא 49 טל' 03-284649
פתוחה בימים א'-ה' בין 21.00 עד 23.00
ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל' 03-285822, 294869
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים בין השעות 9.00—24.00, אחרי חצות בתאום טלפוני בלבד
מרכז מידע לקדמבות אונס – 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים – 245554
חיפה – טל' 04-660111
שר"ן – עזרה ראשונה במשרד:
(24 שעות ביממה)
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 35316
באר־שבע 057-48111

תורנות בתי־חולים
תל אביב
דנה — (ילדים)
איכילוב — (פנימית, כירורגית)
ירושלים
שערי צדק — (ילדים, נשים, כירורגית, אורטופדית, עיניים)
בקור חולים — (פנימית, א.א.ג)

תורנות בתי־מרקחת
תל־אביב
בן פרישמן 66 237326
ויזה אז"ל 52 שכ' התקוה 378403
מוצ"ש, בת, ויזה
ירושלים
פרמצת חמסה המ"ג 28 525191
מוצ"ש, מוריה ודך בית לחם 82 717531
חיפה
הדסה הדר 53 252214
חולון ובת ים
קופ"ח עין יהב 4 884854
רמת גן
רש"י רש"י 15 7510971
נתניה
גבע שער הגיא 14 22695
הקריות
ניב ק. אתא וצקין 18 ק. אתא
רחובות
כללית בני משה 452381

מרכזי מידע — אגר
02-504304 03-452777 04-549121

הסנה
מוגש כשירות לציבור ע"י
חברה ישראלית לביטוח בע"מ

הסינר אשדוד
אזור התעשיה בתנאי רסקו 7,8 אשדוד
טל: 08-525095
דרושים
סוכני מכירות עם רכב למוצרי מזון
תנאים מיוחדים למתאימים

הכפר הירוק
ע"ש לוי אשכול
דרושים
מדריכי חוגים
מעולים — לפנימיה
לשעות הערב והלילה
התחומים המבוקשים:
○ אמנות ○ מוסיקה ○ דראמה ○ ספורט
המעונינים יפנו בכתב אל הכפר הירוק ע"ש לוי אשכול 47800 עבור "חוגים"

סטודנטים
אם אתה נמרצים, גרים בת"א או גוש־דן (מרחובות עד נתניה),
רוצים לעבוד פעם בשבוע ולהרוויח כסף טוב
– 500 עד 1000 ש"ח לחודש –
התקשרו החל מיום א' בבוקר לטל. 03-377141 – וקבעו ראיון.

פוספטים בנגב בע"מ
דרוש
כלכלן בכיר
באגף כספים

דרישות התפקיד:
- ניהול מח' תמחיר/תקציב.
- עריכת תקציב ודוחות תמחיר של המפעל.
- ביצוע עבודות כלכליות וניתוחי כדאיות בתחומי פעילותו.

כישורים נדרשים:
- כלכלן בעל תואר ראשון עם נסיון של 4 שנים לפחות בתחומי תמחיר, תקציב ובדיקות כלכלית.
- ידע ונסיון בהפעלת מערכת מחשב (תוכנת לוטוס).

מקום העבודה: משרדי החברה בארון.

חברתנו היא אחת מהתשלובות הכימיות הגדולות בארץ
●
תהליכי הייצור מבוססים על טכנולוגיות מתקדמות
●
כ־90% מתוצרתנו מיועדת לייצוא, כשהמחזור הכספי כ־150 מיליון לשנה
●
אתה מוזמן להצטרף לאחד מהפעלינו ולתרום מכשרונותיך

פניות בכתב־יד בציון קורות חיים ונסיון קודם יש להפנות למרום הגיא, ת"ד 435, רקשנה 86100 למודעות הגבוהה המבוקשת.
למעומדים העוברים לרחוב תינתן עזרה בדיור.
● סודיות מובטחת ●

אקרשטיין
אקרשטיין צבי בע"מ
למפעלנו בהרצליה דרושים
● מפעילים ● מלגזנים
צעירים אחרי שרות צבאי
בעלי רקע מקצועי ומוטיבציה גבוהה אחראים ויציבים בעבודה, המעוניינים להקלט בחברה רצינית הנמצאת בתנופת פיתוח
יתקשרו לקביעת ראיון
לטל: 053-612420 לטלילה

למפעל גדול באזור פתח־תקוה
דרוש
חשב שכר
דרישות התפקיד:
- * השכלה אקדמאית.
- * נסיון של 3 שנים לפחות בהפעלת מערכת ממוחשבת.
- * ידע בהנה"ח.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 587 פ"ת עבור משה 7, או טלפונית 03-9262369 מיום א' לשרת.
– סודיות מובטחת –

לחברת יבוא בת"א
דרוש:
מנהל שיווק עצמאי
למוצרי חשמל קטנים
הכישורים:
- * כושר ניהול משא ומתן עצמאי וניהול משרד.
- * נסיון קודם וידיעת אנגלית – הכרחיים.
- * התפקיד כרוך גם בנסיעות.

לפנות בכתב בפרוט מלא של נסיון ודרישות שכר לת.ד. 23032, תל־אביב 61230 עבור "מס' 390".
– סודיות מובטחת –

החברה להגנת הטבע
דרושים
מדריכים לחוגי טבע וסיור
לעבודה ברמת־השרון ובהרצליה
אוהבי טבע וטיולים – פנו נא ל:
סניף החברה ברמת־השרון 03-470284
סניף החברה בהרצליה 052-541998
רינת וינברג – רכזת חוגים 03-479275

עירית הרצליה

דרושים:
- * ליחידת האירועים בלשכת הדובר דרושה דחוף

בחורה עם ניסיון מוכח.
בעלת יוזמה ומרץ, ויכולת לעבודה עפ"י הצורך. הדרגה בהתאם לכישורים. לפנות טלפונית 052-82688 לסוזי

*** פסיכולוג/ית**
תואר מ.א. ב־1/2 משרה לעבודה בגני ילדים. נא לפנות טלפונית 052-541186
- * לאגף שיפור פני העיר

נהגים רשיון [illegible]
מנוף, נהג למכונה טאוט.
לפנות טלפונית 82301, 052-86421

למפעל תעשייתי גדול בגוש דן
דרושים:
1. מסגרים / רתכים
בתחום מסגרות הרכב
2. פחח וצבע רכב
3. מכונאי־רכב
מכל הסוגים
- * בוגר בי"ס מקצועי
- * שנתיים ניסיון
- * בעל רישיון 03
4. מפעיל מערכת פנאומטית והידראולית
העבודה המוצעת במוסך באזור פתח־תקוה
המתאימים יפנו למחלקת כוח־אדם
טל' 03-7552356

למפעל קוסמטיקה חלאבין במשכנו החדש
דרושים/ות לעבודה קבועה
- * **פועלים/ות לייצור.**
- * **מרכזנית + הדפסה.**
- * **עובדי מחסן.**
- * **גברים** לעבודות ניקיון

למתאימים תנאים מצוינים
לפנות לטלפונים: 052-910579,
052-910665, 052-910608

לחברה בינלאומית להשכרת רכב
דרושה
מזכירה
לתפקיד מנהלת מחלקה
דרישות התפקיד:
שליטה באנגלית, הדפסה עברית/אנגלית, הופעה נאה.
למשרה מלאה.
נא לפנות אישית לרח' המסגר 40 תל־אביב, בין השעות 09.00-14.00.

---

iss [redacted]
דרוש חשב/ת
בעל/ת תואר אקדמי בראיית חשבון, כלכלה או מינהל עסקים.
דרישות המישרה:
- פיקוח על מערכת החשבונות.
- ניהול הבקרה הפנימית.
- ניהול מערכת הכספים.
- ניהול מערכת המחשב.
- ידרש נסיון מוכח של 3 שנים לפחות בתחומים הנ"ל.
- שליטה מלאה בעברית ואנגלית - הכרחית. ידיעת השפה הצרפתית - רצויה.

פניות, בכתב יד בלבד, בצירוף קורות חיים יש להפנות אל: המנהל הכללי (עבור חשב)
איססא ליינס, בן יהודה 105 תל אביב 63401

XEROX
זירוקס ישראל
מחפשת אותך
איש מכירות לתחום הפקסימיליות
- נסיון מוכח במכירות
- נסיון במכירות P.C - יתרון
- נסיון במכירות ציוד היקפי - יתרון

נא לפנות בצירוף קורות חיים למיון מחשבים בע"מ ת.ד. 3005 פתח־תקווה.
סודיות מובטחת.

למשרד נסיעות ותיירות בת"א
דרושה # פקידת תיירות
★ נסיון 3 שנים לפחות ★ ידיעה טובה באנגלית, הכרחית
לטלפן: 03-283244-5, 03-283712 לאירית

דרוש
דובר פורטוגזית
לעבודת שטח מעניינת ובעלת אתגר
בחור אחרי צבא + רכב (רצוי)
נא לכתוב לת.ד. 2384 נווה מונסון מיקוד 60956

לעיתון צומת השרון
דרוש/ה
עורך/ת לשוני/ת
בעלי נסיון קודם יפנו
לטלפון 052-911110 (לחנה)

כוכב – יאיר
אגודה שיתופית בע"מ
דרוש
מבקר פנים
כלכלן/רואה חשבון בעל ניסיון
– • –
נא לפנות בכתב בפירוט קורות חיים וניסיון לפי הכתובת:
"כוכב יאיר", רח' המלך ג'ורג' 38
תל־אביב, 63298
סודיות מובטחות

לחברה גדולה באזור צפון תל־אביב
דרושים/ות
1. עובד/ת
בעל/ת ניסיון בקיטלוג מוצרים וכ־תיבת נוהלי עבודה – רצוי מנתח מערכות
2. תוכניתן/ית
בעל/ת 2־3 שנות ניסיון במערכות אינטראקטיביות
לפנות בכתב יד עם קורות חיים
לת.ד. 24238 תל־אביב מיקוד 61241
סודיות מובטחות

זמן הדלקת הנרות

	כנ"ש	מ"ש
ירושלים	6.32	7.46
תל אביב	6.50	7.48
חיפה	6.43	7.48

למלון קיסר ירושלים
דרוש
פקיד־קופאי קבלה
טל' 02-382156

כיצד להגדיל סיכוייך להצלחה בעבודה?
מכון דור
1. מיון ואבחנה להתאמה מקצועית ע"י:
- * בחינה פסיכוטכנית מלאה
- * ראיון עם פסיכולוג
- * שיחת ייעוץ והכוון מקצועי

עלות כוללת 170 ש"ח
+ מכון נורה
2. סדנא לפיתוח מיומנות לקידום בעולם העבודה:
- * 24 שעות (6 פגישות)

עלות כוללת 200 ש"ח
לפנות: מכון דור טלפון: 295445, 03-290510

לבית ספר הקהלתי "כוכב יאיר"
דרושים
מורים
מאזור השרון לכתות ז', ח', ט' במקצועות הבאים:
★ מתמטיקה ★ אנגלית ★ ערבית ★ ביולוגיה
נא לפנות למזכירות בית־ספר בכוכב יאיר
טל: 052-923195 או לתמר 052-923842
או לחיה 052-33788

עירית רעננה
המחלקה לתרבות נוער וספורט
דרושים
רכז נוער עירוני
שעור המשרה: משרה מלאה
תאור המשרה: פיקוח ותיאום מערכת ענפה של בתי תלמיד ומועדוני נוער: כושר ואירגון לפקח על צוות עובדים, לטפח יחסי עבודה תקינים, יכולת ליזום פרויקטים וחידושים.
דרישות המשרה: השכלה אקדמאית בחינוך, מורה מוסמך או מדריך מוסמך. ניסיון של 5 שנים לפחות בעבודה מינהלית בשטח החינוך המשלים. כושר ניהול, אירגון. כושר לקיים מגע ולנהל משא ומתן עם גורמים שונים והורים. בעל רכב.
מנהל בית־נוער
שעור המשרה: משרה מלאה
תאור המשרה: ניהול בית הנוער וסיוע בעת הצורך במחלקה לתרבות נוער וספורט
דרישות המשרה: מורה מוסמך או מדריך מוסמך. ניסיון של 3 שנים לפחות בעבודה חינוכית במסגרת החינוך המשלים. כושר ניהול, אירגון. כושר לקיים מגע ולנהל משא ומתן עם גורמים שונים והורים.
הדרוג: ערה בהתאם להסכמי השכר בחינוך המשלים. ב־2 המשרות
שעות העבודה בעיקר אחה"צ והערב ולפנה"צ בהתאם לצורך
בדבר פרטים נא לפנות למר צבי סלע מנהל המחלקה בעירית רעננה טל 052-912221. את ההצעות יש למסור עד 4.9.87

ב. וולפוביץ
ראש העיר

להיפרשוק תנובה בפתח־תקוה
דרושות
קופאיות
הכישורים הדרושים:
- ✶ ידיעה טובה בחשבון
- ✶ שליטה בשפה העברית
- ◆ היקף המשרה 6 שעות ליום
- ◆ העבודה במשמרות בוקר ואחה"צ לסרוגין
- ◆ אין צורך בנסיון קודם
- ◆ הכשרה לתפקיד תינתן במקום העבודה.

מועמדות מתאימות, תושבות העיר פ"ת, או סביבתה הקרובה ביותר, מתבקשות לפנות אישית למנהל ההיפרשוק, מר סולו קנן, רחוב פינשטיין פתח־תקוה (ליד התחנה המרכזית).
סודיות מובטחת.

עיריית גבעתיים
לעירית גבעתיים
דרושים
נהגים עם רשיון
נהיגה מעל 15 טון + נסיון של 5 שנים
בדבר פרטים יש לפנות למח' התברואה טל: 6-328288

נציבות שרות המדינה
מודיעה כי:
למשרד הבריאות
דרושים
אח/ות
במשרה מלאה, מרפא בעיסוק ב־1/2 משרה לעבודה במרכז הקהילתי לבריאות הנפש יפו.
בדבר פרטים יש לפנות במקום.
טל' 03-836131

לעיתון "הארץ"
דרושות:
סטודנטיות ונערות בוגרות תיכון
להחתמת מנויים
- * 3־4 פעמים בשבוע
- * שעות עבודה גמישות
- * תעריף שעה + עמלות

להתקשר 03-5121340 – עירית

למשרד נסיעות
דרושים
מפעילי/ות תיירות למחלקה F.I.T תיירות נכנסת
הכישורים ★ נסיון של שנה אחת לפחות
★ שליטה מלאה באנגלית שפות
נוספות יתרון ★ יום עבודה מלא
נא להתקשר החל מיום א' טל: 03-652140 שלוחה 42

בית YAMAHA
רשת כלי זמר
סניף ת"א
דרושים
מוכרים/ות
ליום עבודה שלם מפוצל
נגני פסנתר, אורגן, אקורדיון, גיטרה, כלי נשיפה
לפנות: 298251/2, 03-288007

רוט"מ רובוטיקה וטכנולוגיה מתקדמת בע"מ
באזור התעשיה ברעננה
דרושים
1. מהנדס מכונות
2. טכנאי מכונות
3. ברקס

למדרשה בארץ בנימין־עפרה דרוש
איש אחזקה
לפנות לטלפונים:
02-976740,
02-976411

אדריכל
מנוסה ועצמאי
תוכניות ראשוניות
תוכניות ביצוע
02-664967,
02-634682

תלם שרותי כוח אדם
דיזנגוף 117 ת"א 64397
דרושים לנו
★ מכונאי רכב
בעלי נסיון/מתחילים בוגרי מגמת מכונאות, לעבודה קבועה
★ חשמלאי מוסמך
בעל רשיון לעבודה קבועה
★ מקדמ/ת מכירות
לעבודה בעלת אתגר, בתחום בדאורם
למועמדים המתאימים תנאים טובים
22171 5448328-9

למפעל מזון ברחובות
דרוש
מנהל טכני
הכישורים הנדרשים:
- * מהנדס
- * בעל ניסיון מוכח במפעל מזון או כימי
- * מגורים במרכז הארץ

לפנות בכתב לת.ד. 161 רחובות
למנהל אגף כוח־אדם

תלמידים
אם אתם בני 16–18, גרים בין רחובות לנתניה (בעיקר ת"א)
וברצונכם להרוויח כסף
– עד 500 ש"ח לחודש
תמורת 3 שעות עבודה בשבוע –
התקשרו החל מיום א' בבוקר לטל. 03-377141 – וקבעו ראיון.

הכנסת
דרושים מועמדים
למשמר הכנסת
בעלי הכישורים הבאים:
1. השכלה יסודית.
2. כושר גופני מעולה.
3. גובה מינימאלי של 175 ס"מ.
4. תקן בטחוני, שירות בצה"ל.
5. עבר ללא הרשעות פליליות.
6. מקום מגורים בירושלים, או התחייבות לעבור לגור בה תוך ששה חודשים.
7. עדיפות תינתן למשוחררי צה"ל מיחידות קרביות.

* בקשות יש להפנות בכתב יד לפי הכתובת: משמר הכנסת, הכנסת, ירושלים.

MAGEN DAVID ADOM IN ISRAEL
מגן דוד אדום בישראל
חובש/ת קרבי/כללי
באם חינך מעוניין בעבודה מרתקת, הקשורה בהצלת חיי אדם. מגן דוד אדום קורא לך להצטרף לצוותי הניידות לטיפול נמרץ ביחובש החובשה בכיר (פראמדיקס).
נחתר מס' מקומות לקורס – פראמדיקס בסניפים: תל־אביב, פתח תקווה, רמת גן, ירושלים, טבריה, עפולה, נתניה, נהריה, חיפה, חדרה, רחובות, אשדוד, באר־שבע, קריות
לקבלת פרטים נוספים יש לפנות לטל: 03-5302222 מח' כוח־אדם מרכז מד"א

יהלומים ב־6 מיליון דולר הוצאו בארה"ב במרמה מיהלומנים מישראל

אלמונית כבת 40 רכשה את אמונם, הבטיחה למכור את היהלומים למענם — ונעלמה עימם

מאת אריה לביא
סופר "הארץ"
לעניני כלכלה

יהלומנים ישראלים נפלו קורבן למעשה הונאה שארע בשבועות האחרונים בארצות הברית, נודע לסופר "הארץ" ממקורות מהימנים. מהיהלומנים נגנבו יהלומים בשווי של כשישה מיליון דולר.

היהלומנים, שרובם מוכרים בארץ, הולכו לסחור בניו יורק עם אשת עסקים כבת 40 שהחלה לעשות עס־קיה הראשונים בענף היהלומים. האשה נטלה בנדילה אשראי לתקו־פות קצרות והקפידה תמיד להחזיר בזמן את ההלוואות וכך גבר אמון היהלומנים בה. במיסגרת העסקים היא גם נטלה יהלומים על מנת לב־סות ולמכור אותם, והעיסקות העיסקיים הראשונים הצביעו על כך ש"ניתן לסמוך עליה". כדי לרכוש אמון נוסף אימצה לה האשה שם יהודי טיפוסי.

באחרונה נעלמה האשה מהכתובת שמסרה. תוך זמן קצר התברר שהיא הצליחה להוציא מהיהלומנים יהלו־מים בשווי של שישה מיליון דולר לערך.

הניסיונות של משרד החקירות לאתר אותה עלו בתוהו בשלב זה.

3 לדין על רצח האשה בעין שריד וחטיפת חייל צה"ל רועי זלצמן

מאת צבי הראל
סופר "הארץ"

כתב אישום נגד שני צעירים המואשמים ברצח מזהו הג'ג', מתו־שב עין שריד, הוגש אתמול לבית המשפט המחוזי בתל־אביב. אחד מהם, ביחד עם אחר, מואשם גם בחטיפת החייל רועי זלצמן וחבלה חמורה בגופו.

שני הנאשמים ברצח מזהו הג'ג' הם: בלאל מסראווה ובשיר עבדול־חי מטייבה. עבדול־חי, ואוסאמה נאסר מטירה, מואשמים בחטיפת החייל 11 יום לאחר תקיפת האשה.

בכתב האישום נאמר כי בלילה שבין 17 ביוני ל־18 קשרו שני הנאשמים קשר לשדוד עדר כבשים מהג'ג', בת 65. לשם כך, גנבו משאית לפינוי אשפה. הנאשמים, טוענת התביעה, נכנסו לביתה של האשה, פרצו לדירתה והחלו להע־מיס את הכבשים. האשה נעורה משנתה לשמע הרעש — ופרצה בצעקות. שני הנאשמים, טוענת ה־תביעה, תקפו אותה, סתמו את פיה בסמרטוט, כפתו את ידיה ורגליה והיכו על ראשה בחפץ קהה. בשל מעשים אלה, נטען בכתב האישום, מתה האשה מחנק.

האישום האחר, נגד עבדול־חי ונאסר, קשור לחטיפת החייל זלצמן. נטען כי השניים גנבו מכונית, ובשעה 3.15 בצהריים, בצומת בית־ליד, עצרו לחייל שעמד בטרמ־פיאדה, והוא התיישב במושב האח־ורי. לאחר נסיעה של 200 מטר, מציינת התביעה, עלו לדרך צדדית, ושני הנאשמים פנו אל החייל וניסו לדקור אותו בסכינים, ולהוציא מי־דיו את נשקו.

החייל נאבק בתוקפיו, הגביר את אחיזתו בנשק, וחטף מאחור משני הנאשמים את הסכין — נאמר בכתב האישום. החייל פתח את דלת המכונית, והצליח להוציא את פלג גופו העליון. אז החל עבדול־חי בנ־סיעה פתאומית כדי למנוע ממנו לצאת, והחייל המשיך להיאבק איתו. מתנסיעה הפתאומית הועף החייל אל מחוץ למכונית, כשהוא עדיין אוחז בנשק, רגלו נסתבכה בין הגלגל לגוף המכונית, ונשברה. עב־דול־חי איבד את השליטה במכונית, והיא התהפכה.

"יום כיף" למזכירות בכירות

יותר מ־100 מזכירות בכירות, ובהן המזכירות של שרי הממשלה, השתתפו אתמול ב"יום כיף" באתר המלונות בירושלים. לצד שיזוף בבריכה, עסקו המזכירות במחול אירובי, בהתרגעות בבריכת ג'אקוזי, ולקינוח — הרצאה של שף המלון על ניפוח סוכר אמנותי. בתצלום, מימין לשמאל: בחורה משולם — מזכירת הממשלה, בתיה מזרחי — מזכירת שר האוצר, ג'ודי ליבוביץ' — מזכירת מנכ"ל המלון, וזהבה לוי — מזכירת ראש הממשלה (צילום: יעקב הרליך)

בשר בהמה שווטרינר הורה להשמידו אוחסן בבית־הקירור של בית שאן

הבהמה נשחטה בתנאים סניטריים ירודים. האיחסונה בבית הקירור עלול להפיץ מחלות

● משטרת העיירה סירבה למלא הוראת הווטרינר המקומי להשמיד

מאת צבי הראל

בהמה שנשחטה בתנאים סניטר־יים ירודים ביותר מאוחסנת בימים אלה בתא הקירור של בית המטב־חיים בבית שאן, ואנשי המשטרה מסרבים להישמע להוראתו של הווטרינר המקומי ד"ר אלון נשיא. הווטרינר טוען כי איחסון הבהמה עלול לגרום הפצת מחלות מיד־בקות.

הפרשה החלה ביום שני השבוע, ב־7 בערב. שני קצבים מבית־שאן נעצרו בהוראת הווטרינר של המו־עצה המקומית, הוא הגיע בלוויית שני עובדים של העיירה וחמישה שוטרים.

הקצבים נעצרו, עקב מידע מוק־דם, בעת פריקת הבהמה ליד האיט־ליז שבבעלותם. הבדיקה שערך הווטרינר העלתה כי הבהמה לא נשחטה בבית המטבחיים כלשהו וב־דובר ב"שחיטה שחורה". כאשר בדק הווטרינר את טמפרטורות הבשר התברר כי עמדה על 40 מעלות צל־סיוס.

הווטרינר הגיש תלונה למשטרת בית שאן, הורה להשמיד את הבהמה, כנדרש בחוק, ולגבות הוד־עות מהאנשים שהובלו אליו. כמו־כן ביקש לצלם את גופת הבהמה. אנשי המשטרה פיקפקו בסמכותו, ובניגוד לדעתו — איחסנו את הבהמה בבית הקירור, שהוא ריק מבשר אחר.

אנשי המשטרה אמרו לווטרינר כי אינו יכול להכתיב להם מה לעשות. קצין המשטרה אמר כי אינו משוכנע שיש לד"ר נשיא סמכות חוקית להשמיד את הבהמה, והוא מסרב לפתוח בהליכי חקירה.

למחרת, ביום שלישי בבוקר, שוחח ד"ר נשיא עם מפקד תחנת משטרת בית שאן, וגם זה פיקפק בסמכותו של הרופא, ואמר שהבהמה תישאר במקרר של בית המטבחיים כדי שתהיה מוצג משפטי. גם ניסו של הווטרינר במשרד הבריאות לא שיכנע את המשטרה לבצע את הוראותיו של הווטרינר המקומי. שני הרופאים הסבירו לשוטרים כי הוכח התפשטה היא לפי תקנות בריאות הציבור.

בית המטבחיים סגור השבוע והוא פועל בימים א' — ה', בהתאם להיקף השחיטה באזור.

באוזני אנשי המשטרה הדגיש ד"ר נשיא שגם הכנסת הבהמה לבית־הקירור ריק מבשר אחר עלולה לגרום הפצת מחלות מידבקות.

עקב האירועים האלה שיגר ד"ר נשיא מכתבים למפקד המחוז הצפוני של המשטרה, למפכ"ל ה־משטרה ולשר החקלאות.

אם ביום א' הקרוב, כאשר יפתח בית המטבחיים בבית שאן, לא יבצעו אנשי המשטרה את הוראות הרופא, מתכוון הרופא, באמצעות פרקליטו, לעתור לבג"ץ.

אתמול, ב־6.30 בערב, ניסה סופר "הארץ" לקבל תגובה ממשטרת בית שאן. מרכזן תחנת המשטרה השיב כי אינו יכול להפריע למפקד תחנת המשטרה, אלא רק כשמדובר ב־מקרים דחופים. "תתקשר מחר ב־בוקר", אמר המרכזן.

"30 אסירים בתא ששטחו 12 מ"ר, שורץ עכברים ותיקנים ומוצף בביוב"

אסיר עתר לבית המשפט: לסגור את אגף הקליטה בכלא רמלה עקב תברואה ירודה

מאת איתן רבין סופר "הארץ"

אסיר הכלוא בכלא באר שבע, הרצל יעקובי, עתר לבית המשפט המחוזי בבאר שבע בבקשה לצוות לסגור את האגף לקליטת אסירים בכלא רמלה מחשש מחלות עקב תנאי התברואה הירודים שם.

האסיר מתאר בעתירתו, שבתאים בגודל של ארבעה על שלושה מטרים מכניסים 15 עד 30 אנשים.

החדרים מסריחים, מחובים ולעתים קרובות הרצפות מוצפות במי ביוב. עכברים ותיקנים שורצים בשפע במקום. האוכל מוגש בשני מגשים ל־14 אנשים. המזרנים והשמיכות עבשים ומוזנחים. יש הפסקות חשמל רבות ויש מחסור חמור במקלחות.

הדיון בעתירה ייערך בימים הקרובים.

בעל מסעדה בירוחם נפצע מירי שודדים

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

תושב ירוחם נפצע אתמול קל ברגלו בעת שוד מזוין במסעדה בירוחם.

שני אלמונים רעולי פנים הח־מושים בתת מקלע עוזי, נכנסו אתמול לפנות בוקר למסעדת ירוחם שבעיירה, ודרשו את הכסף. בעל המסעדה נתן להם את פדיון הלילה בסך 2000 שקל, אך ניסה למנוע משניהם לברוח, ואז ירה אחד מהם והוא נפצע ברגלו.

השודדים קשרו את בעל ה־מסעדה, ניתקו את מכשיר הטלפון, ואיימו עליו שלא יתלונן במשטרה.

מי השתיה בצפון — מזוהמים פי 2.5 מהממוצע

— קובע דו"ח של משרד הבריאות

מאת מנחם הורוביץ
סופר "הארץ" בצפון

מדו"ח השנתי של משרד הבר־יאות עולה כי מי השתייה בצפון הם המזוהמים ביותר בארץ — פי 2.5 מהממוצע הארצי.

הדו"ח קובע כי בכמה אזורים מגיעים ראשי הישובים הנד־שוויות את הטיפול בשיפור איכות מי השתייה.

המצב חמור במיוחד במועצות המקומיות שלומי וכברת שבצ־פון, ובמועצה המקומית ערבה שבדרום.

4 צעירות שדדו תיירת בפסג' של קולנוע הוד

(ע). ארבע צעירות שדדו שלשום בערב תיירת בת 19 מפרו בפסג' של קולנוע הוד ברחוב דיזנגוף בתל אביב.

התיירת סיפרה במשטרה, כי ארבע צעירות נגשו אליה ודרשו את כספה. לאחר שטענה שאין ברשותה כסף, היא נדרשה לתת את שעונה ולא — יבולע לה. התיירת מסרה מידה שעון ושלושה צמידי זהב והצעירות נמלטו מבלי שהתיירת נפגעה.

2 נעצרו בחשד ששדדו בת 72

(ע). משטרת חיפה עצרה אתמול שני צעירים, המוכרים כעבריינים, בחשד ששדדו בברוטליות אשה בת 72 ביום שלישי בערב.

נגעה בנורה והתחשמלה למוות

(ע). מריאה ליאורה ריאזארה בת 32, תושבת כפר שמריהו, התח־שמלה אתמול למוות בביתה בשעה שנגעה בנורה.

ניידת טיפול נמרץ מצאה את האשה בלא הכרה וללא סימני חיים. שעה ניסו להחיותה, אך לבסוף נקבע מותה.

נסיון בבי"ח סורוקה ב"מרפאת טרום־מיון"

המרפאה תפעל מ־7 בערב עד 7 בבוקר כאשר המרפאות הקהילתיות סגורות ● מטרתה: להפחית הלחץ על חדרי המיון התשלום: כמו בטיפול במגן דוד אדום

מאת עדנה אירידר סופרת "הארץ"

קופ"ח הכללית החליטה על הפעלה נסיונית של מרפאת טרום־מיון ליד בית חולים סורוקה בבאר־שבע.

המרפאה הנסיונית שתפתח בתחילת החודש הבא תפעל משבע בערב ועד שבע למחרת בבוקר, שעות בהן המרפאות הקהילתיות סגורות. במרפאה יהיו רופאים כלליים ורופאי ילדים. בהתאם לצורך תיעזר המרפאה במעבדות ובשרותים של בית החולים, וכן ברופאים מקצועיים של בית החולים.

הכוונה היא להפחית את הלחץ על חדרי המיון בבתי החולים. סורוקה הוא בית חולים איזורי ומשרת ישובים רבים בהם אין מרפאות מסודרות ותושביהם נזקקים לשרותים שלא בהכרח צריכים להינתן במסגרת בית חולים.

התשלום בעד ביקור במרפאה כזו יהיה זהה לתשלום על טיפול במגן דוד אדום.

ערך את המדור: משה ריינפלד

בקו הבריאות

לשכת דובר קופת חולים הכללית והמרכז לחנוך לבריאות עורכים:

קו פתוח לבריאות הציבור

בעיות ומתחים בין הורים וילדים לקראת שנת הלימודים

צוות מומחים ישיב טלפונית לפניות השואלים במבצע מיוחד, שיערך, ביום שני, 31.8.87 בין השעות 16.00 - 19.00

ד"ר סינטיה כראל - פסיכיאטרית
מאיה לרמן - פסיכולוגית
ד"ר שרה שפיצר - פסיכיאטרית
רותי וינטנר - פסיכולוגית
מרים שפירא - פסיכולוגית
טלפון 03-433500 (5 שלוחות)

עוד יותר בריאות!

קופת חולים ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

לשכת הדובר/פ.ל.

וורדו

התחדשו לקראת החגים

קנו עכשיו מערכת סלון, חדר שינה או פינת ישיבה מתוך מבחר־ענק מתוצרת גדולי יצרני הרהיטים באירופה.

שלם - וקח!

אפשרות גם ל־6 תשלומים

וורדו תרבות הדיור

רמת־גן, רחוב ז'בוטינסקי 22.

שעות הפתיחה:
מ־9.00—20.00 רצוף.
בימים שלישי ושישי
מ־9.00—13.00. ובמוצ"ש

באמצע ספטמבר יצא לאור

ספרה של
עמיה ליבליך
"אביב שנות"

חווית השרות בצה"ל כפי שהיא מתוארת מפיהם של כמה עשרות חיילים שהשתתפו כסטודנטים במחקר פסיכולוגי על השפעת השרות הצבאי על אישיות החייל ועל התייחסותו למסגרת הצבאית

ש
הוצאת שוקן/ירושלים ותל־אביב

וידאו + טלויזיה = ₪2400.-

הכל כלול

חברת האלקטרוניקה היפנית ORION נותנת לכם את האפשרות להנות מפלאות אלקטרוני והמקצועי.
חדיש ומשוכלל מסוגו בעולם.
טלויזיה־וידאו פלייר ביחידה אחת
ORION - טלוידאו מצויד בכל השכלולים החדישים והמקצועיים ומצטיין בנוחות ובפשטות הפעלה.

הכנסו עוד היום לאחת החנויות המובחרות ותהנו ממבצע היכרות לימיס
יחידות ראשונות.

OR IAN OR שרות מקצועי ומוסמך בארץ
מקבוצת פורמה

להשיג בסוכנות הראשית - אורפנור
רח' אבן גבירול 125 ת"א טל. 5463796,5462530

לעסק ידוע
בענף הפרסום
ד ר ו ש
שותף/משקיע
השקעה נדרשת כ־ $25,000
ת.ד. 31140, תל אביב

סאן אוף א — ביץ'

נשארו עודפי ייצוא וסוג ב'
עד לקולקציה החדשה בעונת הסתיו
מחירים מיוחדים !!!
בואו ותהנו מהדברים היפים !!!

דרך פתח תקוה 23 תל אביב
ק"ב טלפונים 03-6144867
שעות פתיחה מ־8.30־17.30

בית אבות "גאולה" בע"מ

* לפנסיונרים ולגיל הזהב
* לעצמאים ותשושים
* השגחה רפואית 24 שעות ביממה
* עזרה ברחיצה ובאכילה

כשר — מקום יפה ומטופח
בנים — רח' ברנדויין 51
03-861144
סניף בגבעתיים — רח' רמב"ם 29
03-313846

רקע — קרן ציבורית עיוש ואוצר שבת ש"ש

למר אברהם זיסלמן ורעייתו פניה

ברכותינו הכנות והנאמנות
לרגל נישואי
נכדתכם
נועה עם בחיל

הדירקטוריון
וצוות העובדים

האזינו הערב
לראיון השבוע
עם
מר יצחק נבון
סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות
לקראת פתיחת שנת הלימודים תשמ"ח
ב"טור השבועי" בשעה 19.05 ברשת ב'
מראיין
יואל רפל

המבחר העצום שלנו והבחירה היא שלכם

חבילות שי מכל הסוגים הגדלים והמחירים, הכל לפי בחירתכם, מתוך המבחר העצום של הדברים הטובים שלנו בקו־אופ.

קו־אופ רשת הריבוע הכחול - הבחירה שלכם!

אלפי מוצרים, אין סוף של צירופים, מתנות מכל הסוגים, תוי קניה בערכים שונים, ב־200 סניפי קו־אופ ו־20 בתי הכל בו של המשביר לצרכן בכל הארץ.

מבצע הגרלות "שנה טובה בריבוע"

השנה אנו חוגגים יחד אתכם את יובל ה־50. השנה כדאי יותר מתמיד לקבל שי לחג של קו־אופ, כי לכל שי מצורף כרטיס הגרלה המאפשר לזכות בפרס כספי מידי, ובנוסף להשתתף בהגרלה הגדולה ולזכות באחד מהפרסים הבאים:
●מערכת קומפקט ●מיקרוגל ●מדיח כלים ●טיסה לאירופה ●מכשירי רדיו טייפ ניידים ●טרנזיסטורים ועוד.

צלצלו עכשיו ליוסי סומך טל.
03-7551111, 03-7551321

קו־אופ 50
קו אופ פרסום

הלוח הארצי

הארץ חדשות

הארץ

קבלת מודעות:
רח' הנגב 4, ת"א
טל: 03-371261
המחיר למלה
ביום שישי וערבי חג
10 ש"ח כולל מע"מ

חדשות העיר כלהעיר צומת השרון כאן הדרום הלוח הבטוח

הלוח הארצי כלהעיר ירושלים

ביקוש דירות

● דרוש משרד או שלד או דירה בבעלות דירה 861760 (1352)

● מחפשים בשכ' 4, לתקופה ארוכה, מיידי, בקטמון הישנה, הפשטה הורמניה והסביבה. 823270, מאחרי"ת (0390)

● מחפשים בית גדול בירושלים בשכ'. 247904 525683 (0037)

● דירת 4 בארנון הנציב לקניה. 85,000 716782 (0078)

● המצפים לסטה, לשכור דירות מ-1 לשי אוגוסט 521215/6/7 (0536)

● בטעלה-אורחים דרושה דירה בשכ'ח 3-2 חדרים לאנ לנא ילדים 351470 (0626)

● דרושים בהזמנות דירות בכל חלקי העיר "שרותים קבלנים" 241202

מתקבלות הזמנות ללוח כל העיר 02-247118 לבעלי כרטיס אמריקן ויזה וישראכרט

מכוניות

● "הנובמבר" 244415, קבלת מודעות בטלפון ללוח הארצי בויזה וישראכרט (0412)

● משווקת סחורות ותרשימות מכל הדגמים באשראי עד 60 חודש. 811073 (0087)

דירות מרוהטות

דירות בשכ"ח

דירות בדמ"פ

2–2.5 חדרים

3–3.5 חדרים

1–1.5 חדרים

4 חדרים ויותר

דירות למכירה

קבלנים מציעים

● קבלן דירה שם לב שמוען לא לשלם דמי תווך ולקבל חזרה רע"ד תיונגי פרטים בתוך "שמאי" 02-223342

דירות למכירה

וילות ובתים

● הודעה לציבור המפרסמים דירות בעיתון. מעתה במחיר פרסום דירתך בעיתון תקבל גם חזרה רע"ד חינם, בתקופת הפרסום, כפוף לתנאי המבצע ולא דמי תיווך. "שמאי" 5-1"ד 02-223342-3

קומבי'ם

סמיטאוזים

פיאט

רנו

פורד

פיג'ו

סיטרואן

סימקה

פולקסוואגן

אופנועים

ביקוש רכב

משאיות

הצעות עבודה

ב.מ.וו.

דייהטסו

וולבו

מלבוס

טנדרים

מרקמורים

לנצ'יה

מסחריות

סובארו

פיאט

סוסיתא

סוזוקי

סיאט

אודי

אוטוביאנקי

אוסטין

אופל

אלפא

אמריקאיות

מכתاصل الأصل

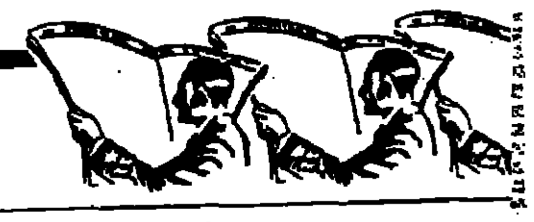

המשך ירושלים

דירות למכירה

וילות ובתים

4 חדרים ויותר

3.5 — 3 חדרים

2.5 — 2 חדרים

דירות בשכ"ח

שותף/ה

ביקוש דירות

מכוניות

אאודי

אוטוביאנקי

אופל

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

הילמן

לנציה

סובארו

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיאט

פיז'ו

רנו

מסחריות

הצעות עבודה

עוזרות ומטפלות

ביקוש עבודה

חנויות

משקים

מכירות

מערכת סטריאו

ל. פוקס
אדריכל נוף
דרושים
• מעצב/ת סביבה
• אדריכל/ית נוף
• אדריכל/ית בניין
טל: 03-235560
03-238159

משרדים

מחסנים

מבני תעשייה

מגרשים

חנויות

רהיטים

ריפוי והדברה

שירותים

מזגנים

כלי נגינה

מחשבים

מערכות סטריאו

מצלמות ווידיאו

מקררים

ספורט

סירות

סיעוד

וידיאו

חוגים

חימום והסקה

בריאות

בעלי חיים

כספות

מוצרי חשמל

סאונות

שידוכים

הבראות

הלוואות

מציעים למכירה

עתיקות

פסנתרים

צילום

קייט ונופש

עסקים

עוזרות ומטפלות

סיעוד

מנפאואר

ביקוש עבודה

חבר

מוכרים/ות

עוזרות ומטפלות

חבר

תיגבור

ת.ל.מ.

חוק הזדמנות
שווה בתעסוקה
תשמ"א-1981
לפי חוק זה אסור
לסרב לקבל אדם לע-
בודה מחמת מינו או
מחמת היותו נשוי או
הורה אלא אם אופיו
או מהותו של התפקיד
מונעים קבלתו של בן
אחד המינים לעבודה
הנדונה
העבריינים צפויים
לעונש על-פי החוק.

נתקעת!
שירותי כח-אדם
24 שעות ביממה
עוזרות בית,
שמרטפיות, מטפלות
קשישים וילדים
מבשלות, כלבויניק
430694 ,431202

• מכירות. הופעה טובה ואדיבות ל"קצפת" במדרחוב 223722 במקום
• לניהול גלריה מיוחדת לאמנות ברובע היהודי דרושה למשרה מלאה בעלת הופעה ויכולת בטוי בעברית ואנגלית. תנאים טובים למתאימות. 280819

מחפשים נציגי פרסום
בוא נדבר גלויות
מחפש עבודה?
אפשר למצוא בכל מקום
מחפש סיפוק?
כאן בעצם הבעיה
לבוא ב-8.00 לדפוק שעון
ללכת ב-4.00...
מתחיל להיות משעמם...?
אצלנו לא תשתעמם!
אנו מחפשים
נציגי פרסום
לניהול משא ומתן
עם בתי עסק
לקידום המכירות
באמצעות הפרסום
כישורים נדרשים:
* יכולת מכירה וכושר שכנוע
* זיקה והבנת מדיית הפרסום
* הופעה יצוגית ואמינה
* חריצות ושאיפה להישגים
העובדים המתאימים יהנו:
מהכנסה מובטחת
בחברה יציבה
ויעברו הכשרה מקצועית
ברמה גבוהה
נא לפנות החל מיום א' לתיאום ראיון
העיר 03-651131 (סימה) כל העיר 02-247118 (דורית)
כאן דרום 08-561144 (דפנה) ערים 03-993424 (ליאור)
צומת השרון 052-911110 (רותי) כל בו 04-670918 (טובה)
הד הקריות 04-720270 (רונית)
עיתונות מקומית בע"מ 03-651132 (אלין)
העיר
כלבו
נתגיה
שבע
הד הקריות
ידיעות הגליל
כלהעיר
צפון 1
צומת השרון
כאן דרום
ערים
עתונות מקומית בע"מ
מקבוצת "הארץ"

הכוה הארץ: העיר | צומת השרון | תל אביב גוש דן והשרון

דירות למכירה

דירות נופש

וילות ובתים

קבלנים מציעים

4 חדרים ויותר

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

1—1.5 חדרים

בתי כפר ומשקים

פנטהאוז דירות גג

תל אביב

גוש דן

איזור השרון

חולון ובת־ים

קונים זהב ויהלומים גדולים
יהודה הלוי 143 ת"א
טל 03-235924
ZAMLER

תווך בית בלוס
טל: 03-286522
בהזדמנות לדירות בר־חוב בילו 3 לתוית ק"ב + כיוונים
ברמת־גן 4 ק"ב או ק"א + גג באזור יפהפה שקט.
להשכרה 4 באזמנוף גדולה ויפה באזור שקט ק"א ע"ע
להשכרה מבנה תעשייתי 600 מ"ר 2 קומות + מעליות
להשכרה אפשרי למען "בריאנטף פינת קרמינות" בפרישמן והמדרחוב.

רק ב"לוח העיר" תקבל
מודעה באחריות
לא מכרת-לא שילמת
קבלת מודעות
מ-8:00-20:00
03-371261

רעננה 52
כפר־סבא
052-32343
85
בהזדמנות דירת 5 חדרים בכפר־סבא בבנין של 9 דיירים אזור מעולה $95,000
בכפר סבא להשכרה שתי דירות 4 ח' + טלפון, מקום טוב, מיידי.
בכפר־סבא 3 ח' לאנשים צעירים באזור טוב. מסודרת ומושקעת.
בכפר־סבא 4 + ח' + מרפסת גן באזור מעולה, בתחילת בניה $85,000
בכפר־סבא מכסאו"ש 5 ח' קו' שמעון אזור מעולה, כניסה מיידית. $150,000

טוביה לשם
רח' קהילת סלוניקי 7 ת"א
03-481387
בסביון — להשכרה וילה מרוהטת, גן מטופח, 800$. מיידי
בקריית־אונו למכירה קוטג' מושקע, אפשרות הגדלה 138,000 דולר
בנווה־סביון למכירה קוטג' דו־משפחתי, מגרש 500, 175,000 דולר
ברעננה — למכירה וילה מיוחדת, בנוי 290, מגרש 350,000, 850
בתל־אביב במגדלי דייזנגוף למכירה / השכרה דירות 3-5 חדרים, מיידי

טוביה לשם
רח' קהילת סלוניקי 7 ת"א
03-481387
בסביון — למכירה וילות מפוארות, 5 דונם — 8 חדרים.
בסביון למכירה וילות מפוארות 5 חדרים, מגרשים 1500—2000 מ"ר
בני יהודה — למכירה נחלה, 20 דונם מטעים ובית
בשיכון הצנחנים, למכירה, בית בודד — 4 חדרים, מגרש 439 — 240,00 דולר
בתל־אביב בדוד המלך, להשכרה 4 חדרים — חדשה, ק"א, מעלית, חניה, 900 דולר.
בתל־אביב, בסמטרויך — להשכרה, 2 חדרים מרוהטת, מעלית, חניה 600 דולר
בשיכון דן — תל־ברוך — צהלה — אפקה, למכירה וילות, 5-6 חדרים, קרקע פרטית.
בתל־אביב — הדר יוסף — רמת החייל, להשכרה משרדים, 100-1200 מ"ר מיידי.
בטבריה — למכירה, באזור מלון כינרת, מגרשים לבניה 8-32-136 דירות, המרכז מסחרי.

מרצפות
קוורלה
30×30
מבצע מחיר
סלע · שיש ריצוף בשיש טבעי
ניסן 64 אזור התעשיה פ"ת טל. 03-9244820

מרצפות
שוהם
מרצפות שיש
צפוי קירות
מדרגות
מרצפים בשיש טבעי!
טל: 03-9221663

مكتاسين الأصل

הלוח הארצי

הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

● בחולון השקמים 3.5 ,38 קומה 2, פרטי + בנוי + 03-470652 193726172

● 2 + חצי בבת ים מרוהטת + מטבח אמריקאי + תוספות 03-3522361 170800208 5564974 עבודה

● בחולון 2 + חצי קיר בסוקולוב 170839208 03-847839 בערב

● בחולון 2 + 2 1/2 + סלון קיר (בלי) 04-211217 03-583191 171132208

● בחולון במלצר 2 + פ"א קיר במזרח 181130203 894118

● בבת ים 2 מרוהטת בסביבה טובה + דוד"ש + סלון 03-9228519 194319202

● בחולון במרכז 2 + גג + חדר על הגג + אפשרות להרחבה 845578 195053208

● בבת ים 2.5 חדרים כ"ב + פ"א + דוד"ש נוסף 03-5517085 200839202

● בבת ים 1/2 2 שקטה + סלון קיר בלי 03-5526745 04-211217 172406248

● בחולון בשיכון 2 + פ"א + ק"א כל 172033242 804806

● בחולון 1/2 2 מרכזית שקט + דוד"ש + טלפון 03-5561029 185355248

● בבת ים 2 חדרים + פ"א + סלון ברחוב הבנים 865384 185453248

● בחולון 2 חדרים + מרוהטת + דוד"ש 03-591427 33,000 201904242

● בבת ים 1/2 2 מסודרת בין 20.00-19.00 03-597940 בלבד 163744278

● בבת ים דירה 2.5 ק"א מסודרת + דוד"ש סלון 03-587790 171651271

● בחולון 2 במרכז קיר בלי + סלון מסודרת 03-886833 171725271

● בבת ים 2 + 1/2 + ק"ג דק מסודרת 08-471173 55,000 171406278

● בחולון 2.5 מסודרים קיר + סלון + דוד"ש לתקשר 03-880964 175934271

● בהרצליה 4 חדרים + גג ברחוב הירדן 052-85411 130,000 195358278

● בבת ים 1/2 2 בתשלומים קיר בלי + חצר 03-863729 195432278

● בהמשך 1/2 2 חדרים תוספות קיר, חצר 03-587320 200918278

● 2 ברמנן, יפה ושמורה, ק"א + דוד"ש + סלון 03-598493 201018278

1.5—1 חדרים

2—2.5 חדרים

3—3.5 חדרים

4 חדרים ויותר

נתניה

ראשל"צ

דירות בדמ"ב

מכוניות

אאודי

אוסטין

אופל

אוטוביאנקי

אינוצנטי

אמריקאיות

ג'יפים

דייהטסו

חדרים מרוהטים

דירות מרוהטות

שותף/שותפה

ביקוש דירות

דירות בשכ"ח

אלפא רומאו

ב.מ.וו.

דלתה

וולוו

מוריס

מיני מינור

מרצדס

ווקסהול

מלבוס

נ.ס.או.

סאאב

סובארו

טריומף

לנציה

לוח העיר "לא מכרת לא שלמת" קבלת מודעות לבעלי כרטיסי אשראי 290697 293648

לידיעת המפרסמים בלוח העיר

מודעה באחריות

כל מודעה מתפרסמת ללא תוספת מחיר אפילו חודש. אם אחרי חודש עדיין לא מכרת יוחזר לך כספך בחזרה. המבצע חל לגבי פרסום בלוח העיר בלבד ולגבי נכס אזור ת"א, גוש דן והשרון. במקום החזר כספי ניתן לפרסם את המודעה חודש נוסף. בקשות לביטול מודעה, החזר כספי או הארכה לחודש נוסף במקום החזר כספי, יתקבלו במשרדי הלוח בימים א'-ד' בין השעות 08.00-15.00 עד שבועיים מתום 4 שבועות פרסום.

לוח העיר רח' הנגב 4 ת"א טל: 03-371261

לוח העיר בע"מ
לא מכרת לא שילמת!
קבלת מודעות ללוח הארצי באמצעות כרטיסי אשראי או באבן גבירול 66 ת"א (ליד קולנוע גת) טל 03-219149 03-218713
נשמח להישמע

● סובארו 1986 יד ראשונה + רדיו 190744242 03-781027

● סובארו 83 1300 אוטומטי 55,000 שלישית מיטלי מחירון 03-984970 201314242

● מיני 500, 1977 + רדיו בבית 03-287664 .03-490867 בעבודה 201409242

סיאט

● רונדה ג'י.אל. אקס 1983 52,000 ק"מ מצב מעולה 03-771576 021046031

● רונדה 1984 ג'י.אל 1200 מטרסי + טסט מצוינת 03-900239 201016031

● רונדה 83 בהזדמנות 53,000 ק"מ במצב מצוין 03-7513649 202418031

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

פורד

פיאט

סיטרואן

סוזוקי

סוסיתא

אופנועים

רנו

טנדרים

פיז'ו

משאיות

טרקטורים

מסחריות

חלפי רכב

מודעה באחריות
לא מכרת
לא שילמת
רק בלוח העיר
379-379
★ ובנוסף לכך 2 סופי שבוע זוגיים יוגרלו בין המפרסמים כל שבוע בטל' זה

קבלת מודעות
לוח העיר
לא מכרת-
לא שלמת!
03-380644
לבעלי כרטיסי אשראי

זקוק דחוף למודעה?
מודעפון
לשרותך 24 שעות ביממה
03-38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

هكذا في الأصل

קח־תן
חצי חינם

במדור זה יתפרסמו מודעות למכירת חפצים עד סך 500 ש"ח. מחיר מודעה עד 8 מלים 15 ש"ח. מודעות יתקבלו בטלפון 03-371261 או בת.ד. 28025 ת"א בצירוף המחאה ע"ס 15 ש"ח.

המשך ת"א גוש דן והשרון

הצעות עבודה

● למסעדה שבמאי דרושים מלצרים/יות שוטף כלים למטבח 024534603 03-831173

● דרוש מטפל/ת לעבודה קלה חצי יום באזור השרון 052-28184 024747032

● למשרד עורכי דין בבני ברק דרושה פקידה ...

● הכנסה יפה למעוניין רציני בשיווק ...

אחיות

גזירה ותפירה

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א-1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או הורה אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על־פי החוק.

חרטים/מסגרים

חשמל/אלקטרוניקה

טכנאים/הנדסאים

יהלומים

מוכרים/ות

מחסנאים

מזכירות

סוכנים/ות

דפוס

הנהלת חשבונות

נגרים

נהגים

שברי סעד

עוזרות ומטפלות

ספרים/ות

עובדי מתכת

פועלים/ות

פקידים/ות

שרטטים וגרפיקאים

רפואת שיניים

מורות וגננות

א.ו.ת

שליחים/ות

שמירה ואבטחה

ביקוש עבודה

מקדמי מכירות

הכשרה לעבודה

דרושים
אנשי מכירות לאירועים
נסיון מוכח במכירת אירועים. הופעה נאה. שעות עבודה גמישות. תנאים טובים למתאימים/ות לקביעת ראיון נא לפנות לטל' 03-422177

קבלת מודעות
ללוח העיר
מ־08.00 — 21.00
ברסום פון
אשראי מיוחד!!!
03-738707, 03-735588/9
03-727630, 03-735590

עסקים

מציעים למכירה

הלוואות

חנויות

חקלאות

בתי אבות

מציעים למכירה

מבני תעשיה

מגרשים

משרדים

בתי מלאכה

מחסנים

אולמות

מערכת סטריאו

צילום

ריפוי והרזיה

ציוד והאזנה

גינון

בריאות

מילוי שיער
בטכניקה שוויצרית
מתקדמת מתאימה
כהשלמה לפני או
אחרי השתלה
03-848738 אלברט

תכשיטים וכלי כסף

מלגזות ושינוע

ציוד אלקטרוניקה

ניקוי ופוליש

מקרר

חיפוי והדברה

נופש וקייט

שיפוצים

אותיות דביקות

מוצרי חשמל

ספרים

שיעור

כלי נגינה

רהיטים

חיות בית

מחשב

רוצים לקנות

מזגני אויר

מועדון אשראי ארצי
הלוואות לשכירים
הלוואות לרכישת רכב
כפ"ס: התחיה 14/1 טל. 916724, 052-442379
נתניה: שטמפפר 7 טל. 053-616633
פ"ת: מונטיפיורי 41 טל. 03-904913
ת"א: נחמני 9 טל. 03-291940
רחובות: הרצל 176 בחצר קומה ב' טל. 08-454117, 08-587361

וידאו

● בהזדמנות (מעולה חדש) אקאי 220 + שלט באחריות 03-767857

● בהזדמנות מערכי 2 מצלמות וידאו אגבי 50 האם 5 03-495720

● וידאוקסטה בלאופטקס, 8 ח"ש 3600 + רזיו סטיו לרכב 03-5515504

ציפוי אמבטיות

● "זאב" חידוש אמבטיות בבית, בכל הארץ ובאחריות 052-78862 02-638292 04-333454

● אמבטיות חידוש האמאייל בבית ובבנאים, כיורים ומקררים 02-416621 03-310805 03-861780

חימום והסקה

שיעור

● שעורי עזר אנגלית, צרפתית, לב' 03-244790

● אנגלית לכל מטרה מורה ע"י אמריקאי בעל תואר שני 03-248090

● אנגלית למתחילים, פרטיות בכל הרמות, מורה מנוסה 03-254804

אמנות

לקראת החגים

אסטרולוגיה

מכונות כביסה

תנורי אפיה

מכונות תפירה

מכונות כתיבה

מלביזיות

מדיחי כלים

סירות

אבדה

● כלבה לבנה, בסמוך ת"א שיער קצר, פנים אפורים 03-429837

שידוכים

בת-זוג

הכרזות

בן-זוג

חוגים

עלון "קשר" — עלון הפנויים והפנויות בישראל

קבל/י לביתך — שפע הצעות מפורסמות ביותר עם כתובות או טלפונים לקשר. יעיד ותוכל/י להצטרף לספר טפסים/ות 03-733994 04-446023

העלונים נשלחים במעטפות ללא תו זיהוי השולח

עלון דוגמא לסוגרים בפעם הראשונה

נפתחים קורסים ל: מסג'יסטים/יות צ'יצ'יאן

בית הספר ה-1 למסג' ברמה בינלאומית

קורס מיוחד לרופאים

פרטים והרשמה "עינבר" בן יהודה 64 ת"א טל' 03-245100 03-237394 03-226692

הגרפולוגית זהבה אורון פותחת קורסי בוקר וערב

* למתחילים * מתקדמים * סדנאות

בשילוב עם כתבי יד וציורי ילדים הפתיחה ב-9 בספטמבר 1987

פרטים והרשמה: טל' 03-474347

קח תן — חצי חינם

הלוח הבטוח — הלוח הארצי — חיפה והצפון

ביקוש דירות

קבלנים

דמ"פ

וילות ובתים

5 חדרים ויותר

4—4.5 חדרים

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

דירות בשכ"ח

דירות למכירה

גליל

וילות ובתים

נצרת

וילות ובתים

קריות

וילות ובתים

מכוניות

אאודי

● אאודי 80 1300 1980 מצוינת 120,000 שנה 227412 667526

1—1.5 חדרים

אופל

אוטוביאנקי

אלפא רומאו

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

וולוו

מלבום

מיני מינור

מרצדס

סובארו

סוזוקי

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיאט

פיז'ו

רנו

מסחריות

אופנועים

טלפונים למכוניות

עסקים

חנויות ועסקים

מגרשים

משרדים

מבני תעשיה

למשרד עו"ד בירושלים דרושים:

1. עו"ד צעיר ונמרץ
2. מתמחה — מנובמבר
3. מזכירה א'-ה' 17.00—13.00

פרטים אישיים לת.ד 23462 ירושלים סודיות מובטחת

למוסד ארצי גדול דרושים

מורים לאנגלית

לת"א-פ"ת ואורית

למשרה חלקית בהוראת מבוגרים

שנתיים ניסיון לפחות

טל' 03-909870, 903215

המשך חיפה

הצעות עבודה

[illegible]

עוזרות ומטפלות

[illegible]

פעוטונים

[illegible]

חוגים

[illegible]

בריאות

[illegible]

מחשבים

[illegible]

וידאו

[illegible]

מקרר

[illegible]

יד שניה

[illegible]

עתיקות

[illegible]

חיות בית

[illegible]

מכירות

[illegible]

א.די.סי. חברה לפיתוח תעשיות (פרוקטים) בע"מ. INDUSTRIES DEVELOPMENT CORPORATION (PROJECTS) LTD.

דרוש

איש רכש וחוזים בכיר

* בעל נסיון של 5 — 3 שנים בנושאי ניהול רכש מקומי לחו"ל.
* ניהול חוזים עם קבלני הקמה
* ידע בשפות אנגלית ועברית

נא לפנות בכתב לת.ד. 456 קריית ביאליק למר דן כספי

ב.י.פ. BIP יישומים פסיכולוגיים INSTITUTE OF PSYCHOLOGY...

לאחד מלקוחותינו חברת שווק ושרות ארצית

לסניף ירושלים דרוש/ה

מנהל חשבונות עצמאי

כישורים נדרשים:

* סוג 3 בהנהח"ש
* 5 שנות נסיון בעבודה עצמאית
* נסיון בהנהח"ש ממוחשבת ובפקוח על צוות עובדים

נא לפנות בכתב־יד אל:

ב.י.פ. יישומים פסיכולוגיים בע"מ ת.ד. 26004 ת"א 63902

- סודיות מובטחת -

גם אתה יכול להגיע להכנסה חודשית של $7000

דרושים

בכל רחבי הארץ אנשים בעלי מוסר עבודה גבוה ללימוד מקצוע משתלם (לא בשטח השווק והביטוח)

דרושה השקעה של $6000 (בתנאים נוחים) עבור ציוד בסיסי

רכב חובה

המתאימים יוכשרו ע"י החברה לעבודה באיזור בלעדי טלפון - 640218, 04־661182

קבוצת **השמירה** בע"מ

לסניף חיפה

1. שומרים למתקן ממלכתי בחיפה

* עד גיל 50.
* לאחר שירות צבאי מלא.
* עבודה במשמרות 8 שעות.
* עדיפות לבעלי נשק פרטי

2. סיירים / מאבטחים

* עד גיל 35.
* לאחר שירות צבאי מלא.
* משמרות של 6 שעות (מתאים לסטודנטים)
* בעלי רשיון נהיגה

ועדת קבלה תתקיים במשרדנו רח' הנמל 33 קומה 5 בימים א, ב, 31.8 — 30.8 בין השעות 10.00 — 16.00

לפוליגון מצבעת טקסטיל חיפה דרושים:

1) **איש ביקורת טיב עם נסיון בענף הטכסטיל.**

2) **מפעילי מכונות ייצור ממוחשבות.**

תנאים טובים למועמדים המתאימים.

בדבר פרטים נא לפנות אל: מחלקת כ"א, טלפון 04-673111.

לחברת ברוקרים

דרוש

יועץ לניירות ערך

(גם פנסיונר)

בעלי רקע מתאים יפנו לת.ד. 45600 חיפה עבור מספר 545

עיריית נצרת עלית

דרושה

מרפאה בעיסוק

לעבודה עם ילדים בגיל הרך במסגרת מרכז לטיפול בילד

המעוניינים יפנו למחלקת החינוך טל' 06־572025

דרושים:

ארמון דיסקו קלאב טלפון 664848

* **מנהל ארועים** — בעל נסיון קודם
* **מקדמי מכירות** — בעלי נסיון קודם. הופעה נאה.
* **אחראי חוגים** — נסיון קודם בענפי ריקודי עם, ג'ז, מחול ארובי.

על המעונינים להתקשר ביום א', לטלפון 664848 לאירית.

RS 1987 שרותי כח אדם

לאו.אר. אס ירושלים רחוב אבן ישראל 5 245561 — 242152/9

1. מנהל/ת קו ייצור בתפירה תעשייתית, בעלי נסיון
2. מהנדס מכונות בעל שנת ניסיון לעבודה בתחום הייצור והפיתוח
3. רתך ארגון מנוסה
4. מסגר מכני מנוסה
5. מכווני מכונות ייצורמדוייקות בוגרי ביה"ס מקצועי
6. מבלטן מנוסה
7. מזכירה בכירה עברית/אנגלית רצוי ידע בגרמנית כולל הדפסה וניהול משרד
8. מזכירה רצוי שפת אם אנגלית, כולל הדפסה
9. מזכירות מעבדות תמלילים מעולות לעבודה במוסד ממלכתי לשעות 13.00 — 19.00
10. מעבדות תמלילים מנוסות על כל התוכנות, שכר גבוה, שעות גמישות
11. כתבניות עיברית ו/או אנגלית לעבודות זמניות וממושכות קלדניות דיסקטים או מסופים מנוסות
13. אחות מוסמכת/מעשית למשרה של 20 שעות שבועיות
14. פקידה בעלת נסיון בתחום הביטוח, כולל הכנסת נתונים למחשב
15. מעבדת תמלילים אנגלית מעד לה רצוי שפת אם.

אבן ישראל 5 (מול קולנוע עדן) 02־245561 02־242152/9

כוח פנל

אחיות, מורות, נשים

עובדות ובשנת שבתון בעלות מרץ חכמה וחן לפרויקט שיווקי מיוחד ואתגרי ל־7 הנבחרות הדרכה מקצועית מעולה + הכנסה וסיפוק רב. בענף הביטוח.

רח' הילל 4 - ירושלים טלפון (רב קוי) 231486

דרושים

אנשי ייצור מעולים

בענף האלומיניום

תנאים טובים למתאימים

לפרטים טל' 02־789214

דרושים

1. ביצועיסט/ית
2. דפס אופסט ל־G.T.O

04־532826

לחברת תיירות

מנהל/ת חשבונות

עצמאי/ת סוג 3 למשרה מלאה נסיון קודם בתיירות שכר ותנאים טובים! דקל בע"מ מרדא 8 חיפה

למפעל כימי במפרץ חיפה דרוש:

קצין צעיר

יוצא צבא, בעל כושר ארגון וביצוע לפנות לת.ד. 10228 מפרץ חיפה

NITZAN ניצן

אגודה לקידום ילדים לקויי למידה התסגלות ותפקוד

דרוש/ה

עובד/ת סוציאלי/ת בכיר/ה

* בעל/ת נסיון בתחום השיקום וידע להפעלת קבוצות
* משרה מלאה
* שעות עבודה גמישות

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 6300 חיפה

למוסד ציבורי המטפל בנוהל ואחזקת מוסדות לקשישים דרוש

עוזר למנהל

דרישות המשרה:

* אחריות לאחזקה, ניהול אדמיניסטרטיבי ופיננסי, פעילות סוציאלית וקהילתית.
* ידיעת השפה הגרמנית הכרחית.
* המשרה חלקית.

מועמדים בעלי השכלה מתאימה ועם נסיון בתחומים הנ"ל יפנו בכתב תוך ציון קורות חיים לת.ד. 2299 חיפה 31022 נא לציין על המעטפה עבור משרה מס' 13

לשדה חן בע"מ כל בו בשר דרושים:

★ **נהג למשאית 10 טון** למשרה מלאה

★ **עובדת בחנות הבשר + אחזקת קופה**

בפרטים נא לפנות לטלפון 06־576140

לכנבה כבוד חשמל במפרץ חיפה דרוש

פקיד טכני

ל־6 ימים בשבוע 07.00 — 15.30 טל' 726795

דרוש **עובד אחראי** בעל ידע בתפעול וכיוון מחרטות אוטומטיות מסוג "טורנוס" לעבודה במשמרות 04־724371, 04־740522

דרוש/ה **מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת**

בעל/ת ידע ונסיון בעבודה כולל מחשב

לפנות בכתב יד לת.ד. 1409 / ר. חיפה

לחברה תעשייתית מסחרית בחיפה דרוש:

מנהל חשבונות ראשי

תכונות נדרשות:

* נסיון וידע בהפעלת הדרגות הנהלת ממוחשבת
* ידע בניתוח עסקי חשבונאי
* יכולת ניהול צוות עובדים

מועמדים מתאימים יפנו בכתב־יד לת.ד. 4627, חיפה 31046, למס. 201 סודיות מובטחת

לחברה מסחרית בחיפה דרוש

מחסנאי

* השכלה במכונאות רכב או דיזל
* גישה למכירות חלפים
* נסיון קודם יתרון

נא להתקשר לטל. 9־8־7־04־510246 למר

תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע"מ אזור התעשיה הדרומי, עכו, ת.ד. 2367

דרושים:

- מכשירן למחלקת אחזקה

* בוגר בי"ס טכני/מקצועי במכשור ובקרה תעשייתית
* עדיפות לבעלי נסיון בתעשייה.

- חשמלאי/טכנאי חשמל

* נסיון כחשמלאי ראשי ומעלה.
* נסיון קודם של 4 שנים רצוי בתעשיה.

- רתך/מסגר

* עם נסיון של כ־3 שנים בריתוך בארגון.

המעונינים יפנו לשוש מהאחזקה טלפון 6־04־912231 בין השעות 08.30־14.30 או בכתב

דקסון DEXON מפעל לתרופות סירת הכרמל

דרושים

מנהל תפעול טכני

מהנדס כימי/מכונות

נסיון של 5 שנים לפחות בתעשית התרופות, כימיה, מזון או קוסמטיקה.

מזכירה אנגלית למנכ"ל

Mother tongue English.
Self motivated
Experience in indepedent correspondence

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ומס' טלפון לת"ד 2115, חיפה 31020.

לחברת אלקטרוניקה דרושים

סוכני מכירות

נסיון במכירות וציוד ממוחשב, קופות רושמות, רקע טכני, רכב חובה

טל' 04־721603, 04־724319

לחברת מיכון משרדי באזור הצפון

דרוש

מקדם מכירות

רכב חובה

לפנות טל' 337916 לכרמל

לעתון ידיעות הגליל

דרושים

גרפיקאים וביצועיסטים

בדבר פרטים נא לפנות

קריירה שרותי כח אדם

לסניפנו בחיפה דרושים:

* **הנדסאי/ת טכנאי/ת כימיה** לעבודה (קבועה) רבת אתגר בסביבת עבודה הדורשת מצויינות
* **סוכן מכירות** בעל רקע טכני
* **חשמלאים, ע/חשמלאים** ללימוד מקצוע — הרכבת מעליות
* **מנהלי עבודה** לתפקיד אחראי משמרת, לעבודה קבועה באזור עמק יזרעאל. רצוי נסיון בתחום האריזות
* **טבח ואחראי חדר אוכל** אחריות על צוות של 6־5 עובדים

חיפה, רח' הרצל 22, 642950, 04־672549

תל־אביב 03־240291/2 נתניה 053־33891

הבח שלנו הוא כח אדם — קריירה

קלל קלל תעשיות בע"מ דרוש

הנדסאי בניין או מכונות

לעבודה במחלקת מכירות

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון העבודה לקלל, 210 קריית מוצקין 26114 לידי דורית ישראלי

רק המועמדים המתאימים ייענו סודיות מובטחת

בנהריה מערכת כיבוי אש בע"מ דרושים/ות

מנהל שרות

רקע טכני, ידע במכירות.

מזכירה

נסיון מוכח בניהול עצמאי של משרד רקע בהנה"ח — יבוא — יתרון

מזכירה טכנית

רצוי טכנאית — הנדסאית נסיון מוכח הכרחי!

נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון קודם וממליצים. ת.ד. 6135 חיפה

אורט ישראל

המערכת ללימודי מבוגרים

לבית תיכון אקסטרני לבגרות דרושים/ות

מורים

להוראה בשעות הבוקר במקצועות הבאים:

מתמטיקה, אנגלית גאוגרפיה

בדבר פרטים נא לפנות לטלפון: 04־666182; 04־664671

תושב חיפה קריות ונהריה

לך ההזדמנות שלך!

* אנו נבשיר ונכוון אותך להקים עסק עצמאי
* בעזרתנו, וכישוריך תוכל/י להגיע להכנסה שעליה חלמת.

דרישותינו:

* גיל 27+
* 12 שנות לימוד לפחות.
* רכב רצוי

לקביעת ראיון:

מר ירדם תיבון 04־709924

מר אריאלי ראובן 04־5102267

(בשעות העבודה הרגילות)

מ.מ.מ. מינהל, משאבי אנוש ומערכות מידע בע"מ

לנהול יחידת מחשב למדינה דוברת צרפתית במערב אפריקה

דרוש

מנהל יחידת מערכות מידע

הכישורים הדרושים:

★ נסיון של 4 שנים לפחות בתכנות בשפת RPG II (S/36 S/34)

★ נסיון ביישום מערכות הנה"ח, שכר, מלאי ותמחיר

★ הכרת IBM PC

★ שליטה טובה בצרפתית

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למ.מ.מ אגף שיטות ומחשבים ת.ד. 44494 חיפה 31048 המודעה מתייחסת לנשים וגברים כאחד.

هكذا صدر الأصل

مكدامية الأهل

הלוח הארצי — הארץ חדשות

לכלבו דרדשים

מחלקים / סוכני מכירות

✓ בעלי רכב מסחרי לחלוקה הביתית.
✓ העבודה בימי ו בבקר + 3 ימי עבודה בחודש. לגביה וקידום מכירות

נא לפנות החל מיום א' טל' 643277/8

הסנה חברה ישראלית לביטוח בע"מ

ד ר ו ש י ם

מועמדים / מועמדות

לתפקיד סוכן ביטוח

באזור חיפה והסביבה

אנחנו מבקשים
* השכלה תיכונית (או מקבילה)
* גיל 25 ומעלה
* רצון חזק להצליח
* גישה לעסקים

אנחנו מציעים
* הכשרה אישית מקיפה
* עזרה מלאה שוטפת
* פיתוח תיק גבוה
* הקמת משרד עצמאי

הקורס ייפתח ב־15.9.87
מספר המקומות מוגבל מועמדים יפנו בכתב לת.ד. 353 חיפה 31000
מתי רבישה עבור איש מכירות
— סודיות מובטחת

הסנה

קלל

קלל תעשיות בע"מ דרושים/ה

הנדסאי/ת — טכנאי/ת כימיה

עם רקע בכימיה אנליטית או פיסיקלית. תושבי הקריות או עכו
העונים על הדרוש — יפנו בכתב בפירוט קורות חיים ונסיון בעבודה — למחלקת כח־אדם, ת.ד. 210 קרית־מוצקין, 26114.
סודיות מובטחת

למכללת עמל קרית חיים
דרושים

- **מורה לאנגלית** 1/3 משרה
- **מורה לשרטוט טכנולוגיה** 1/2 משרה
- **מורה / מהנדס/הנדסאי**
להוראת וריכוז מגמת מחשבים משרה מלאה.
נדרשים מורים בעלי נסיון בהוראת נוער ומבוגרים ורשיון הוראה
- **מדריכים חברתיים**
להדרכה לקבוצות עבודה בבסיסי צה"ל
השכלה רצויה מדריך מוסמך או תעודת בגרות

לפנות: למשרדי המכללה רח' י. בן־צבי 14 ק.חיים טל. 04-721003 בין השעות 08.30 — 13.00 למזכירות.
"עמל" — רשת המכללות לטכנאים והנדסאים
בתי ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים,
בתי ספר לחניכים ובתי ספר תעשייתיים,
נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות ומרכזי הכשרה למבוגרים

לחברה תעשייתית העוסקת ביצור ליצוא דרוש לאגף הכספים

אקדמאי

הכישורים הנדרשים:
★ השכלה פורמלית באחד או יותר מן הנושאים הבאים: חשבונאות, מנהל עסקים, כלכלה, תעשיה וניהול.
★ נסיון רלוונטי בעבודה רצוי בתעשיה.
★ עדיפות תנתן לתושבי הגליל המערבי הקריות והסביבה.
★ תשקל מועמדותם של סטודנטים מצטיינים העומדים לקראת סיום לימודיהם

מועמדים מתבקשים לשלוח את פניותיהם, בצירוף קורות חיים בכתב, לת.ד. 1512 חיפה 31014
עבודה מס' 1

זמיד שרותי כח־אדם בע"מ

למשרות מלאות
דרושים/ות

מנהל/ת חשבונות מדופלם/ת
4-5 שנות נסיון בתעשיה וידיעת אנגלית לעבודה ממושכת במפעל עתיר ידע.

מזכירה/כתבנית בכירה
נסיון בעיבוד תמלילים עב/אנ'
רצוי שפת אם אנגלית

כתבנית עב'/אנ'
רצוי נסיון על מעבד תמלילים.

חיפה:	החלוץ 3 טל. 04-670373
ק. ביאליק:	צומת צבר טל. 04-709284
תל-אביב:	בן יהודה 26 טל. 03-289505
רחובות:	הרצל 202 טל. 08-473832
אשדוד:	רוגוזין 22 טל. 08-535455

קביעות בזמניות של זמיד

לוח **דנאל**

החברה לשרותי כח־אדם

★ מזכירה בכירה ללשכת מנכ"ל. שליטה מושלמת בעברית ובאנגלית — כלל עיבוד תמלילים העבודה כרוכה בשעות נוספות נבות ונסיעות מחוץ לעיר
★ מזכירה בכירה בעלת השכלה אקדמאית לניהול לשכה של מפעל עתיר ידע העבודה כוללת טיפול בתקציבים, תכתובת עברית–אנגלית והדפסה, ידיעת שתי השפות על בורין הכרחית
★ מזכירות – מעבדת תמלילים עברית אנגלית על כל התוכנות לתקופות קצרות או ממושכות
★ סוכני מכירות מנוסים עם יכולת להמציא ערבות להפצת מוצר חדשני
★ חדרניות לבית־מלון בשכר גבוה ותנאים טובים
★ מכוני מכונות ייצור מדוייקות — בוגרי מגמת מכניקה עדינה
★ כרסם מפעיל ש.מ.ג למפעל תעשייתי
★ לעיבוד שבבי — דרוש עובד מתחיל או פנסיונר צעיר

ירושלים: רח' בן יהודה 7
טל' 222177, 222176, 02-242801

גם אתה יכול להגיע להכנסה חודשית של $ 7.000

דרושים

בכל רחבי הארץ

אנשים בעלי מוסר עבודה גבוה

ללימוד מקצוע משתלם
(לא בשטח השיווק והביטוח)
דרושה השקעה של $ 6,000
(בתנאים נוחים) עבור ציוד בסיסי
רכב חובה
המתאימים יוכשרו ע"י החברה
לעבודה באזור בלעדי
טלפון: 640218, 04-661182

מועדון ספורט הוד הכרמל
דרושים:

מ ד ר י כ י ם

לחוגים:
★ התעמלות ילדים ונערים
★ ריתמיקה ★ ג'ז ובלט
★ ג'ודו וקראטה ★ כדורסל ילדים ונערים ★ חוג לברידג'

נא לפנות טלפונית 04-255700 ליהודה, בערב 04-700618.

האוניברסיטה הפתוחה

ד ר ו ש י ם

מנחים בקורסים

★ יסודות החשבונאות (בירושלים)
הכישורים הדרושים: תואר שני בחשבונאות או במינהל עסקים.
תאור התפקיד: פגישות שבועיות עם סטודנטים ובדיקת עבודות.
בדבר פרטים נא לפנות לנירה. טל. 03-422671
★ אוקיאנוגרפיה כימית (להשתלמויות מורים)
★ פרקים במדעי הטבע (להשתלמויות מורים)
הכישורים הדרושים: בעלי תואר מוסמך ונסיון בהוראה.
בדבר פרטים נא לפנות ליהודה לעובדי חינוך והוראה טל. 03-426480, או 03-422502

ד ר ו ש ה

מ ז כ י ר ה

למשרד עו"ד
בעלת נסיון קודם
טלפון 631326

*** מהנדס מכונות**
נסיון מוכח של 3 שנים בתעשיית המזון, ידע רב בהחזקת מתקני חום, מחליפי חום, שינוע, משאבות וכד'. כושר ניהול משא ומתן, תיכנון ופיקוח.

*** מהנדס מזון**
נסיון של 3 שנים בענף המזון.

*** מכונאי דיזל**
נסיון מוכח בעבודה על ציוד כבד במוסך משאיות, סמי וכד'.

*** חשמלאי/מכונאי תעשייה**
נסיון במפעל תעשייתי בתחום המתכת לעבודה באיזור אשדוד/משמרות.

*** מסגרים/רתכים**
לעבודות אחזקה במפעל יצרני. ידע מוכח בתחום מסגרות ואחזקה כללית – לעבודה באיזור אשקלון.

*** סיבאי/פנצ'ר מאכר**
לעבודה באיזור אשדוד.

*** בוגרי בית־ספר מקצועי**
רקע במכניקה לעבודה קבועה במשמרות. רצוי בקבוצת גילאים 25-30. פרופיל רפואי – 65 ומעלה.

בדבר פרטים נוספים נא לפנות למשרדנו באשקלון: רח' הרצל 34, בית־גור. קראו בטלפון 051-22233, 051-28989

שכהר
חברה ארצית לשרותי כ"ח אדם

---

caprice d'art ●●
International marketing L.t.d.
לאגף השיווק של חברה יצרנית

דרושים

איש מכירות

לאיזור חיפה והצפון
★ רצויה התמחות בתחום האופנה
★ בעל רכב, עדיף מסחרי
★ גיל מתחת ל־30 עדיפות ליוצאי צבא
למתאימים תנאים טובים ואפשרות קידום
נא לפנות טלפונית
04-711398 04-243699
02-231627, 02-231035

שיטה

למפעלינו כור קרמיקה רמי
אזור התעשייה מעבן
דרושים

★ **טכנאי כימיה**
★ **פועל בוגר בי"ס תיכון מקצועי**

דרישות לתפקיד
✓ בוגר צה"ל
✓ גיל רצוי בין 25 ל־35.
✓ ידע או נסיון בתורת החומרים או קרמיקה / כימיה
✓ נסיון בתעשייה

בדבר פרטים נא לפנות אל שמחה טל' 04-919416

אוניברסיטת חיפה

דרוש/ה

★ **שרת מתחזק**
למתן שירותים וביצוע פעולות ותחזוקה הקשורות בקיום מהלך תקין של פעולות האוניברסיטה ובנייה.

★ **חשמלאי מוסמך**
לביצוע עבודות אחזקה והתקנה במתקני מתח נמוך.

★ **מרכזת החוג לצרפתית**
אחריות לניהול מזכירות החוג. שליטה טובה בשפה הצרפתית.

★ **מזכירה**
ידע ונסיון בעבודות מזכירות.

בהצעות יש לפנות בכתב לאגף כח אדם, אוניברסיטת חיפה הר הכרמל חיפה 31999, בצרוף תעודות והמלצות עד התאריך 8.9.87. רק מועמדים מתאימים יענו.

למפעל מתכת באזור חיפה

ד ר ו ש

טכנאי/הנדסאי מכונות יצור

לעבודה במחלקת מכירות, לניתוח ועבוד הצעות מחיר.
רק בעלי נסיון קודם בעבודה דומה יענו לפניה.
לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 4496 חיפה בציון המספר 735 על גבי המעטפה

עירית ירושלים

ד ר ו ש י ם

1. **סגן/ית מהנדס העיר**
במחלקה לתכנון העיר (מכרז מס' 84/87)
הדרגה: 12–10 בדרוג המהנדסים
(השכלה אקדמאית בהנדסה, באדריכלות או בתכנון ערים)
פרטים נוספים אודות המשרה והכשורים הדרושים וכן טפסים להגשת מועמדות, אפשר לקבל אצל רכזת המכרזים בלשכת המשנה למנכ"ל לאמרכלות, רח' יפו 22 קומה א, חדר 213
מועד אחרון להגשת מועמדות: יום ראשון, י"ט אלול תשמ"ז (13.9.87)

2. **ללשכה המשפטית**
עורך/ת דין
מועמדים/ות בעלי נסיון המעוניינים/ות יתקשרו לקבלת פרטים לטלפון: 02-223383

3. **מדריכים חברתיים ומקצועיים**
תשים המוכנות לעבוד בשעות הצהריים ואחה"צ בחוגים לשנת השנה הערכים מטעם המחלקה לנוער ספורט וחברה ועד שכונה צמרת חברית
החוגים הם: בית תלמיד, בלט, אומנות, מוסיקה, ספורט, קרמיקה, ציור ואנגלית. יערכו במרכז השכונתי גבעת צרפתית־צמרת הבירה והמיועדים לילדים, לנוער ולמבוגרים.
המעוניינים יפנו אחה"צ למרכז השכונתי ברח' בר כוכבא 66 טלפון: 821221

ירושלים, ב' באלול התשמ"ז
28 באוגוסט 1987

הר־אדר ישוב קהילתי
דרוש

מפקח על הבניה הפרטית בישוב

תאור התפקיד:
1. פיקוח על גמר בניה ופיתוח במגרשי החברים.
2. תאום כיסוי מערכת תשתית למגרשי החברים.
3. פיקוח על נזקים הנגרמים ע"י המשתכנים והבונים לתשתית הציבורית.

דרישות התפקיד:
* עדיפות לטכנאי/הנדסאי בניין.
* רקע קודם בעבודה דומה – יתרון.
* רכב פרטי.

היקף המשרה – משרה מלאה
תחילת העסקה – מיידית
המעוניינים יפנו בכתב למשרדי הישוב ע"פ הכתובת: הר־אדר ד.נ. צפון יהודה 90970 טל: 02-344710. על הכתבים להגיע למשרדי הישוב לא יאוחר מיום 10.9.87

"עוקף נציגויות"
דרוש/ה

למשרה מלאה עובד/ת

עם נסיון בתיירות יוצאת
לקביעת ראיון נא להתקשר טל: 02-243684-5

המועצה המקומית מעלה־אדומים

דרושים
1. **מנהל מחסנים** במשרה מלאה
דרישות המשרה: בעל ותק ונסיון מוכח של שנתיים לפחות בניהול מחסן, כושר גופני תקין
2. **מזכירות אמרכלות** במשרה מלאה
דרישות המשרה: בעלת נסיון בניהול משרד והפעלת מעבד תמלילים
3. **עובד כללי** במשרה מלאה
לביצוע עבודות שליחות, תיוק, משק ועבודות כלליות עפ"י הצורך
דרישות המשרה: כושר גופני תקין, ידיעת השפה העברית על בוריה
4. **כתבנית תמלילנית** משרה מלאה או חצי משרה
בעלת ידע ונסיון בעיבוד תמלילים ובעבודת משרד
5. **ראש מדור תשתית**
נכסים ותנועה משרה מלאה (מחלקת הנדסה)
דרישות המשרה: מהנדס אזרחי בעל וותק ונסיון בתשתית עירונית, כושר גופני תקין

מועמדות יש להגיש בכתב לכח־אדם במועצה המקומית מעלה אדומים ד.נ. מזרח בנימין מיקוד — 90610 עד ליום 4.9.87

מיקרוקים בע"מ

חברתנו עוסקת בפתוח וייצור רכיבים ומוצרים אלקטרוניים בתחום התדרים הגבוהים בקרית המדע בחיפה.

דרושים/ות

למחלקת כספים – **מנהל/ת חשבונות**
* מנהל/ת חשבונות סוג 2
* נסיון בהכנת שכר ממוחשבת במפעל תעשייתי (מול לשכת שרות).

למחלקת רכש – **פקיד/ת יבוא/יצוא**
* נסיון של 3 שנים בתפקיד דומה במפעל תעשייתי.
* שליטה טובה בהדפסה עב/אנ. טלקס ומעבד תמלילים.

פקידה כתבנית עברית/אנגלית
* ידע ונסיון במעבד תמלילים (וורדמיל).

המשרות בהיקף מלא – 5 ימי עבודה בשבוע, נכונות לעבודה בשעות נוספות. הסעות מאורגנות. תחילת העבודה מיידית.
נא לכתוב בצרוף קורות חיים ופירוט מלא של נסיון אל: מיקרוקים בע"מ, ת.ד. 1797 חיפה 31016.

חוות הנוער הציוני
ע"ש ד"ר ישראל גולדשטיין
ירושלים
דרוש/ה

*** מורה למחשוב ובקרה**
במקצועות: רובוטיקה, בקרה, אלקטרוניקה וחשמל (רצוי מהנדס).

*** מורה לחשמל**
לפרטים נא לפנות אל שי בטל' 02-630221-2-3

למוסד ציבורי דתי גדול בים
דרושים

1. **מנהל חשבונות מדופלם**
נסיון של 8 שנים לפחות, גיל עד 48, ידע בהפעלת מערכת ממוחשבת, נסיון בניהול צוות עובדים.
2. **מנהל משק**
הממונה על אפסנאות, בניה, נקיון ומטבח.
3. **ממונה על כח־אדם**
אקדמאי, רצוי בתחום מנהל עסקים, כלכלה, סטטיסטיקה.

לפנות לת.ד. 7153 ירושלים, אך ורק בכתב יד, בצירוף קורות חיים
סודיות מובטחת

למוסד "כהן ובניו" אשדוד דרושים
*** פחח רכב**
*** צבעי רכב**
המעוניינים נא לפנות לטל' 08-523552

רשות הדואר

לרשות הדואר ביבנה
דרוש

סוכן דואר

הסוכנות כוללת מרכז חלוקה במבנה
בדבר פרטים נא לפנות למנהל סניף הדואר ביבנה, שדרות דואני, בניין המועצה, יבנה. טלפון: 08-437550
פניות תתקבלנה עד ל־9 בספטמבר

מועצה מקומית מבשרת ציון
מחלקת החינוך
לחטיבת הביניים דרושים

1. **לבורנט/ית חצי משרה**
2. **ספרן/ית חצי משרה**

פרטים בטל' 02-342991
או לחטיבה 03-341455

נציבות שירות המדינה
ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה
דרושים בירושלים

אקדמאים

לעבודה מקצועית
* דרושים בעלי תואר אקדמאי בסטטיסטיקה או בכלכלה או בכלכלה חקלאית או בעלי תואר שני בבריאות הציבור
* תינתן עדיפות לבעלי נסיון בעבודה מקצועית
* העובדים יועסקו בחוזה מיוחד
* הדרגה תקבע על פי כללי התקשי"ר ובהתאם לנסיון ודירוג המשרה

המעוניינים מוזמנים לבוא לראיון אישי אצל מר ישראל לייבנר, מנהל המחלקה לסטטיסטיקה חברתית בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הקריה, רוממה, ירושלים – בניין 26 חדר מספר 1
הראיונות יתקיימו בימים ד' ר"ה 2.9.87
3.9.87 בין השעות 12.00 ל־14.00

רווחים נאים

דרושים

אנשי/נשות מכירות

מעולים+רכב ובלי רכב
להפצת מוצרים מבוקשים
לצריכה ביתית
(אפשרות סוכנים עצמאיים)
בפרטים מרכז כלל קומה 7 חדר 740
02-242104

למפעל בירושלים

דרוש מנהל

בעל נסיון בתחום השיווק
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב יד,
תוך ציון נסיונם והכשרתם לתפקיד,
לת.ד. 740 ירושלים, "עבור מנהל"

שיטה

דרושים

סוכנים מפיצים

להחדרת מוצר חדש ונדרש בבתי מלון ולתיירים
בעלי קשרים ונסיון
יפנו בכתב לת"ד 18066 ירושלים

שיטה

הר־אדר ישוב קהילתי
דרושים / ות

★ **מטפלות למעון יום**
★ **גננות/עוזרות גננות לגני הילדים**

בדבר פרטים וקביעת ראיון
נא להתקשר לטל: 02-344710 (בשעות היום)
ולטל: 02-361886 (בשעות אחה"צ והערב)
עדיפות תינתן לבעלות רכב

שופר־סל

ד ר ו ש י ם

מנהלי סניפים באזור ירושלים

★ נסיון ניהולי מוכח.
★ השכלה תיכונית מלאה לפחות.
★ נכונות לעבודה בשעות בלתי שגרתיות.
★ יכולת להנעת צוות עובדים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בלבד לשופרסל בע"מ, מחלקת כ"א ת.ד. 84 פתח־תקוה מיקוד: 49100
* סודיות מובטחת *
המודעה מתייחסת לשני המינים כאחד

דפוס גרף־פרס בע"מ

דרושים

גרפיקאי/ת ביצועיסט/ית

נסיון בעימוד ספרים עיתונים — הכרחי

מזכירה+הנהח"ש

לניהול המשרד והשבונות
נסיון בנושאי הדפוס — יתרון
תנאים טובים למתאימה
דפוס גרף־פרס בע"מ, טל' 2-02-822831
ארזי הבירה 48, ליד מעלות־דפנה (שלמה)

שיטה

ההסתדרות הציונית העולמית
מחלקת הנוער והחלוץ

למוסד חינוכי לנוער מחו"ל בירושלים

דרוש/ה

מדריך/ה

★ דובר/ת אנגלית ועברית (ספרדית יתרון)
★ בעל/ת נסיון בהדרכה חברתית
★ יכולת יצירת קשר עם חניכים בני 18
★ בוגר/ת תיכון
★ בוגר/ת שרות צבאי/לאומי
★ גיל 21 – 28
★ מגורים במקום חובה.

המעוניינים יתקשרו לטל' 02-717421
שלוחות 32, 31, 29

שיטה

למוצרי מוזיאון ישראל בע"מ
דרוש/ה

מזכיר/ה

הכישורים:
* ידיעת השפות עברית ואנגלית כולל הדפסה בשתי השפות.
* כושר ניסוח.
* ידע ונסיון בקידום מכירות.
* כושר ניהול מרס.
* יוזמה.

נא לפנות טל. פנימי: 02-637304 או 02-698203

דנאל
לסניפנו באשדוד, אשקלון ורחובות
דרושים

למחלקה הטכנית
* הנדסאי/טכנאי כימיה עדיף נסיון בענף הדפוס.
* הנדסאי אלקטרוניקה למחלקת פיתוח בעל נסיון.
* מנהל אחזקה ידע במכונות תעשייתיות ובחשמל במתח נמוך. ידיעת אנגלית טכנית.
* מנהל משמרת למפעל מזון בעל רכב פרטי לעבודה במשמרת שנייה.
* מבקר איכות אלקטרונית במעגלים מודפסים.
* מבקר איכות מכני בעל נסיון ב־X.Y.Z.
* שרטט אלקטרוניקה מנוסה.
* מכונאי תעשייתי.
* בוגר בי"ס מקצועי במגמת מכונאות בעל נסיון צבאי.
* כרסם C.N.C בוגר בית־ספר מקצועי לקידוד C.N.C
* חוטים בעלי נסיון צבאי לעבודה באזור אשדוד.
* מלחימות מיקרוסקופ, לעבודה במשמרות באזור חולון אשדוד.
* מסגרים בוגרי בית־ספר מקצועי, בעלי נסיון.
* לטש נירוסטה לעבודה במפעל תעשייתי באזור יבנה.
* מחסנאי נסיון במחסן מכני + רשיון למלגזה.
* חווט/ת ווירואפ + קריאת שירטוט בעלי/ות נסיון.
* מפעיל להזרקה פלסטית, בוגר בי"ס מקצועי.
* עובדי ייצור — בוגרי בית־ספר מקצועי. גיל 25 ומעלה.

למחלקה המשרדית
* מזכירה עברית/אנגלית בכירה בעלת נסיון ביבוא והדפסה עברית/אנגלית.
* מזכירה עברית למחלקת כח־אדם, בעלת נסיון + הדפסה עברית/אנגלית.
* קלדנית ממרית מעולה עם נסיון בהנהלת חשבונות.
* פקידה למחלקת יבוא, אנגלית + הדפסה אנגלית/עברית, נסיון ביבוא.

למתאימים שכר הולם ותנאים סוציאליים כחוק. בדבר פרטים נוספים לפנות רחובות — הרצל 187 טל' 08-459904
אשדוד: הנחשון 8 טל. 08-541476, 08-533444 אשקלון: הרצל 34 בית־גור. 051-29896.

דנאל
החברה לשירותי כח־אדם
תל־אביב, באר־שבע, ירושלים, רחובות, אשדוד

לעתון הארץ בחיפה
ד ר ו ש

איש מכירות

על בסיס עמלות
באיזור חיפה והצפון
נא לפנות בכתב עם תקציר קורות חיים אל: הארץ ת.ד. 5259 חיפה
מיקוד 31051

לחברת יבוא ארצית
דרוש לסניף ירושלים

נהג

(רשיון ג)
במשרה מלאה (עד גיל 30)
טל 03-811021

לכלבו המשביר דרושים

מוכרים/ות

בעלי נסיון והמלצות בלבד
לפנות במקום, רח' בצלאל 7 לאברהם

מרכז ארצי לבחינות ולהערכה

מיסודן של האוניברסיטאות בישראל
דרוש/ה

מתכנת/ת

לפיתוח ואחזקה של תוכניות לעיבוד נתונים מינהלי ולפיתוח מסד נתונים
הכישורים הדרושים:
– השכלה אקדמאית בתחום המחשבים.
– נסיון של שנה עד שנתיים בעבוד נתונים מנהלי (עבודה עם מסדי נתונים ומחוללי יישומים).
– רצוי נסיון במערכות VAX/VMS.

העבודה במסגרת צוות מצומצם ומאפשרת יוזמה וביטוי אישי

נא לפנות בכתב אל: מרכז ארצי לבחינות ולהערכה, ת.ד. 26015, ירושלים 91260, עבור מכרז ענ"מ; או טלפונית: 02-663161 מכרז ענ"מ

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י

בית ספר עירוני מקיף "עמל"
ע"ש מ. שייבר בית שמש,
לשנת הלימודים תשמ"ח
דרושים מורים במקצועות:

מתמטיקה ומחשבים

מועמדים בעלי הכשרה ונסיון מתבקשים לפנות להנהלת ביה"ס בטלפון (דחוף)
02-911371, 02-911635

לרשות שמורות הטבע
דרושים/ות
1) מדביקה/תמלילניה רצוי נסיון בטכנה א.ב. (חצי משרה).
2) קופאי/קופאית לשמורת אבשלום (מערת הנטיפים)
רצוי נסיון קודם
מגורים באזור בית שמש או ירושלים
המעוניינים יפנו בכתב שאלונים עד 6.9.87 לרשות שמורות הטבע, רח' ירמיהו 78 ירושלים

תלמה

לבלו בגד תלמה, סניף י־ם
דרושים

נהגים

דרישות המשרה:
* 12 שנות לימוד.
* רשיון נהיגה על משאית 3 שנים לפחות.
* גיל עד 35 שנה.

המעוניינים מתבקשים להתקשר לטלפון 02־853547 בימים א׳ עד ד׳ ובשעות 14:00 עד 16:00

משרד המבקר — הסוכנות היהודית לא"י
המשרד לביקורת — ההסתדרות הציונית העולמית
דרושים

עובדי ביקורת מנוסים

(2 משרות ־ אחת עתידה)
דרגות פ־10 של דרוג עובדי ביקורת

הכישורים הדרושים: השכלה גבוהה מושלמת באחד מהתחומים האלה: כלכלה, חשבונאות, מינהל עסקים, משפטים, מינהל ציבורי; בוגרי משפטים ומינהל ציבורי יצטרכו להוכיח ידע והתמצאות בחשבונאות; נסיון מוכח בעבודת ביקורת או נסיון בעבודה אחראית אחרת המכשיר לעבודת ביקורת; יכולת מוכחת לנסח דו"ח ביקורת; יכולת לפעול באופן עצמאי בגוף מבוקר; יכולת לרכז עבודת צוות. ידיעה מושלמת של השפה העברית; ידיעה טובה מאד של השפה האנגלית. שפות זרות נוספות – יתרון; כושר הבעה טוב מאד בכתב ובעל־פה; המועמד יידרש להוכיח כושר הבעה בכתב וידיעת שפות גם במבחן בכתב.
מקום העבודה ירושלים; העבודה עשויה להיות כרוכה בנסיעות.
מועמד שייבחר יתקבל לתקופת נסיון; תקופת הנסיון היא של שנה אחת עם אפשרות הארכה. דרגת המועמד תיקבע בהתאם לכישורים.
המעוניינים להציג את מועמדותם יפנו בכתב אל ת"ד 7063 ירושלים 91070 עד ליום 13.9.87 ויציינו על המעטפה – "מועמדות למשרה פנויה".
יש לצרף פרטים אישיים, לרבות פרטים על השכלה ותקופות עבודה, קורות חיים בכתב יד, תעודות המעידות על השכלה ונסיון בעבודה. יש לציין שמות ממליצים. היכולים לתרום מידע רלוונטי לתערכת הכשירות למשרה.

דרושה

מזכירה למנכ"ל

הדרישות:
★ השכלה תיכונית ומעלה
★ נסיון מוכח בעבודה דומה
★ ידיעת הלשון העברית על בוריה
★ ידיעה בלשון האנגלית
★ נסיון בניהול משרדי
★ מדפיסה במעבד תמלילים (בעברית)
★ שומרת מגנות
★ שעות העבודה כמקובל בשרות הציבורי עם נכונות לעבוד מעבר לכך מזמן לזמן

תנאי השכר יקבעו על פי אישיות המועמדת והתאמתה לדרישות התפקיד
פרטים ותיאום ראיון בטלפון 02־433244 בימים ראשון עד חמישי בין השעות 08:00־13.00
— סודיות מובטחת —

Maquette מקט
Leather Fashions

למפעלינו בעכו

דרוש

טכנאי ייצור

★ בוגר בי"ס להנדסאים או טכנאים (עדיף שנקר)
★ נסיון 3 שנים בתעשיה הבדרה (במכספיל והלבשה ־ יתרון)

תנאים טובים, סודיות מובטחת
טל: 04־919321

לחברת נוצני אביב דרושים
★ מפעיל למחפרון
★ מפעיל לשופל 955
03־814362

בזה
דרוש

קצין בטיחות רכב

למשרה מלאה
דרישות התפקיד:
תעודת הסמכה
נכונות לעבודה מאומצת
מועמדים יפנו בכתב תוך פירוט ניסיון קודם וקורות חיים אל החברה לפיתוח גוש עציון אלון שבות ד.נ. צפון יהודה 90940 לציין: קצין בטיחות

לחברת שטראוס שיווק ירושלים
דרוש

מנהל חשבונות ראשי

כישורים נדרשים:
* עדיפות למדופלמים
* נסיון בניהול צוות עובדים.
* נסיון בהנהח"ש ממוחשבת.
* נסיון מוכח של לפחות 5 שנים בניהול חשבונות בעסק מסחרי.

בעלי הכישורים המתאימים יפנו לטל 02־528468 ,02־528460

דרושים

לפרויקט בנייה גדול
דרושים:

מפקחי בנייה

* מהנדס / הנדסאי בניין.
* נסיון 3 שנים לפחות.
* נכונות לעבודה בשעות גמישות.

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים וניסיון לת.ד. 4496 חיפה 31044 (לציין ע"ג המעטפה מס ב/265)
סודיות מובטחת

ב.י.פ. BIP — יישומים פסיכולוגיים בע"מ INSTITUTE OF PSYCHOLOGY

לאחד מלקוחותינו
חברת שיווק ושרות ארצית
דרוש/ה

מנהל סניף חיפה רבתי

כישורים נדרשים:
* לפחות 10 שנות נסיון שיווקי בהיקף נרחב, ניהול מו"מ מסחרי והפעלת אנשי מכירות
* כושר ארגון, יוזמה ודינמיות

רקע טכני והשכלה אקדמאית - יתרון.

נא לפנות בכתב־יד אל:
ב.י.פ. יישומים פסיכולוגיים בע"מ
ת.ד. 26004 ת"א מיקוד 63902
- סודיות מובטחת -

מיפרומאל MIFROMAL
למיפרומאל תעשיות ירושלים בע"מ גבעת שאול ב׳
דרושים

1) מבקרי טיב בעלי רקע טכני ועבודות רישום (הכשרה במקום, עבודה במשמרות).
2) מסגרים — רתכים
3) עובד מכניקה עדינה עדיף עם נסיון

להתקשר לטלפון 02־522201

לחברה גדולה דרושים

מקדמי/(ות) מכירות

למערכת פרוייקטים מיוחדים בתחום הפרסום ומבצעים לקידום המכירות

אם הנך:
* לאחר שירות צבאי עד גיל 28.
* בעל(ת) הופעה נאה.
* בעל(ת) כושר ביטוי.
* נחושות ונמרצות.
* נכונות לעבודת שטח מעניינת.
* יכולת עבודה בשעות לא שגרתיות.

למתאימים מוצעים תנאי העסקה מיוחדים הכוללים:
* עמלות גבוהות, תמריצים על הישגים, אחזקת רכב.
* מסלולי קידום לתפקידים ניהוליים בחברה.
* הכשרה תנתן ע"י החברה.

המתקבלים לעבודה ישתתפו בקורס לקידום מכירות ע"ח החברה.
לקביעת מועד לראיון אנא התקשר(י) אל: 02־226514

מפעלי תובלה בע"מ

לעבודה עם אתגר דרושים

נהגי סמיטריילר

בעלי נסיון
על המועמדים להתגורר באזור חיפה והקריות
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון
04־468252 ,04־468578 או
לכתוב ת.ד. 72 ב"ש
בקבוצת כישקלים לישראל

שופר־סל

לסניפי חיפה
דרושים

סגני מנהלי סניפים

★ השכלה תיכונית מלאה
★ כושר ארגוני

המועמדים שיתקבלו יעברו הכשרה.
המעוניינים מתבקשים לפנות אישית ביום ראשון 30.8.87 בין השעות 14:00־17:00 למר חיים שטעברגר בהיפרכל צומת קרית אתא

"בטו" שרותי טלויזיה בע"מ
דרוש

טכנאי שרות טלויזיה/וידיאו

בעל נסיון
טל: 052־23673

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש

מסגר / מכונאי אחזקה

לאחזקת מכונות תעשייתיות אוטומטיות
לפנות בכתב יד לת.ד. 45595 חיפה
מיקוד 31454 עבור "200"

למפעל מתכת באיזור חיפה
דרוש/ה

מנהל מחלקת עבוד שבבי

הכישורים הדרושים:
★ הנדסאי מכונות ★ נסיון מוכח בהפעלת צוות עובדים
★ בעל ותק של 5 שנים לפחות

לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 4496 חיפה בציון מספר 736 על גבי המעטפה המתאימים יענו

קריידה בע"מ — שרותי כח אדם

לסניף חיפה דרושה

מאבחנת פסיכוטכנית

לראיון והשמת עובדים
המשרה מיועדת לבעלת השכלה אקדמית במדעי החברה/רוח.
עדיפות תינתן לבעלת נסיון בתחום.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 45750 חיפה. ניתן להתקשר בשעות הערב למיכאל 06־379888.
— סודיות מלאה מובטחת —
הכח שלנו הוא כח אדם, קריידה.

למשרדנו בבית־הכרם
דרושה

מזכירה עצמאית

בזק — ביוטכנולוגיה תעשייתית

(חמישה ימי עבודה בשבוע 08.00־17.00)

תיאור התפקיד:
* עבודת מזכירות שוטפת באנגלית ובעברית.
* עריכת דרחות מקצועיים באנגלית.
* סיוע למערכת מידע כללית.
* אחריות לאחסון ושליפת נתונים ותקצירים במחשב אישי.

כדרישת ידיעת אנגלית על בוריה (רצוי שפת אם).
לתיאום פגישה להתקשר:
02־413232 ,428750 ,418326

לחברה לשרותי בקרה
דרושים

בקרים

לעבודה חלקית

באזורים הבאים:
חיפה – קריות – עכו – נהריה
כרמיאל – צפת – קרית שמונה
טבריה – בית שאן – עפולה
נצרת – פרדס חנה – חדרה

לקבלת פרטים, נא לפנות מיום א׳ 04־729974 בין השעות 9.00־13.00 או בכתב לת.ד. 1540 חיפה 31015

בריכות גלי השרון בכפר־סבא
באולם הספורט החדיש נפתח מכון לתרבות הגוף
דרושים:

מורים ומאמנים

מוסמכים
במקצועות הבאים: בלט, ג׳ודו, קראטה, התעמלות ילדים ונשים.
לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון:
03־450111 ,453993

לסניפנו בפתח־תקוה
דרושים/ות
★ מהנדסי אלקטרוניקה לפיתוח טעימות אלקטרומגנטיות ידע ונסיון בתחום R.F.I —E.M.I חובה, יתרון ־ ספקי כוח
★ שרטט/ת מכונות
★ מלחימות /מרכיבות מעגלים מודפסים מחווטות בעלות נסיון
★ מפעילי מכונות לעבודה במשמרות עם פרמיות ובונוסים
★ עובדים/ות ייצור
★ מסגרים בעלי נסיון
★ כרסמים בכל הרמות
★ חשמלאים/מכונאים
★ נהגי ג׳ ומעלה להובלות וחלוקה
★ טכנאים ות אלקטרוניקה
★ מלגזנים
★ צבעי תעשיה לחלקי פח

בדבר פרטים נוספים נא לפנות לסניפנו בפתח־תקוה
רח׳ בר־כוכבא 1 או בטלפון 03־904187

שחר
חברה ארצית לשרותי כ"ח אדם

טולאוס

ריהוט וכלי בית — כרמל
דרושים/ות

אנשי מכירות

ידיעת השפה האנגלית — הכרחית.
אפשרות למשרה מלאה או חלקית
טלפון 3־244872

אלקטרה

■ באלקטרה מחכה לך עבודה מלאת עניין ואתגרים, בחברה גדולה, מהמובילות בישראל במוצרי צריכה ובמערכות אלקטרו־מכניות.
העניין שלך - הוא האתגר שלנו.

אנו נמצאים בתנופת התרחבות דרושים לנו:

* חשמלאי מוסמך
לחיווט ובניית לוח חשמל

* עובד אחזקה
בוגר בי"ס מקצועי עם התמחות בפנאומטיקה, ניסיון באחזקת מכבשים

* מבלטן
לייצור מבלטים לכבישת פח

* עובדי ייצור
1) לעבודות הרכבה בקווי ייצור של מזגנים ותנורים.
2) מפעילי מכונות במחלקות ייצור
3) קיימת אפשרות העסקה במשמרת ערב בלבד

שבוע עבודה בן חמישה ימים
תנאים טובים כולל הסעות וארוחות
המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות אל אגף כח אדם, רח׳ ספיר 1, אזור תעשייה חדש בראשון לציון (קווי אוטובוס 20, 21 מתחנה מרכזית בראשון לציון) או בטלפון 03־9630250

הנוחות שלך - האתגר שלנו

מקור

לחברה עתירת ידע
דרוש

מנהל כללי

בעל נסיון מוכח בניהול חברות עתירות ידע המבצעות פעילות בהיקף עשרות מליוני דולרים ליצוא

על המועמד להיות בעל נסיון והכרות מרובה של נושאי השיווק הבינלאומי, ניתוב הפיתוח הייצור ומודעות רבה לארגון וניהול מערכות

על המעונינים להתקשר לטלפון 03־228407 לתאום פגישה
- סודיות מובטחת -
מודעותינו מיועדות לגברים ונשים כאחד

שרותי מידע ישראליים בע"מ

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
אנו מחפשים מועמדים לדור הבא של

ראשי צוותים ליחידות תחזוקה

דרישות התפקיד:
הנדסאי/טכנאי מכונות.
נסיון מעשי בן 5 שנים לפחות בתעשיה.
נסיון עבודה במתקנים כימיים/טכסטיליים — יתרון.
ידיעת אנגלית.

מועמדים מתאימים יוכשרו לתפקידי ניהול תוך כדי עבודה מעשית.

מנהלי משמרת
למחלקות הייצור

דרישות התפקיד:
בוגרי בי"ס תיכון או מקצועי לפחות.
בעלי רקע ניהולי או פיקודי קודם.
סדר, כושר ארגוני ויחסי אנוש טובים.
נכונות לעבודה ב־3 משמרות ובכלל זה בשבתות ובחגים.
גיל 24 לפחות.
לבעלי רקע טכני — יתרון.

100 לתעשיה העברית

המודעה מתייחסת לעובדים ולעובדות כאחד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח־אדם, ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת.

פרסום שפי

בית ספר חקלאי
כפר הנוער הדתי
דרושים:
מדריך חנוכי דובר אנגלית
מדריך חנוכי
מורה למחשבים / מתכנת
טבח
עוזר טבח
אחראית חדר אוכל
עובד כללי במטבח
מורה למכונאות
ועבוד שבבי
מורה למכון חקלאי

מועמדים/ות מתאימים/ות דתיים/ות בעלי נסיון מתבקשים/ות לפנות לכפר הנוער הדתי דאר כפר חסידים מיקוד 20494 בצרוף תעודות, תולדות חיים והמלצות או לטלפון 04־846022 ,04־846259
04־846244 ,04־846283

מילת
דרושים
מקדמי/ות מכירות

תנאי העסקה:
* 5 ימים בשבוע • יום עבודה מקוצר • שכר קבוע וגבוה
* תמריצי שכר מפתים • אפשרויות קידום בחברה גדולה
* כרטיס טיסה לחו"ל לאחר כ־6 חודשים

הכישורים הנדרשים:
* לאחר שרות צבאי • עד גיל 27 • בעל/ת כושר התבטאות
* הופעה נאה, דינמי/ת. • התמדה ונכונות

לעבודה בלתי שגרתית למתאימים/ות הכשרה מיוחדת
לפנות לאורלי: חיפה 04־660575 04־525636

לחברה מובילה בתחום הקשר האלחוטי
דרוש

איש מכירות

* *בעל ניסיון של 3 שנים ומעלה במכירות*
* *ידע בציוד קשר אלחוטי דו כיווני*
* *נכונות לעבודה מאומצת ביום עבודה ארוך*
* *עדיפות לקצין קשר בצה"ל*

פניות בכתב לת.ד. 436 קריית ביאליק או לטלפון 04־721327

אנו פותחים אופקים חדשים

אפשרויות מקצועיות ללא גבולות...
הזדמנויות קידום ללא מגבלות...
תנאי עבודה מתקדמים...

מרכז התכנון של מוטורולה סמיקונדקטור, שהינו מהמתקדמים בעולם, מתמחה בפיתוח רכיבי VLSI, כלי CAD ומערכות מיקרו־מעבדים ברמה של STATE-OF- THE-ART
לאור הרחבת פעילותנו דרושים לנו:

מהנדס מערכות DSP בכיר

להגדרת ארכיטקטורות VLSI למעבד אותות ספרתי.
★ M.SC או PH.D בהנדסת חשמל/מחשבים
★ נסיון בפיתוח יישומים בתחומי עיבוד אותות וגרפיקה
★ הכרת מערכות DSP/VLSI.

מהנדסי מערכות

לפיתוח רכיבי VLSI בתחום המיקרופרוססורים ותקשורת נתונים.
★ בוגרי הנדסת חשמל מצטיינים
★ 2־4 שנות נסיון בתחומים רלוונטיים
★ בעלי יכולת ורצון להתמודד עם אתגרים מקצועיים.

בואו הצטרפו לצוות מעולה בחברה עתירת־ידע המובילה בעולם בתחום המוליכים למחצה.
אנא פנו בכתב יד בצירוף קורות חיים וציונים למוטורולה סמיקונדקטור, ת.ד. 32288 ת"א 61322

מוטורולה סמיקונדקטור
— סודיות מובטחת —

אינטל

חברת אינטל אלקטרוניקה עוסקת בייצור רכיבי VLSI למחשבים ולמערכות ספרתיות

רואה חשבון

* *נסיון של שנתיים לפחות אחרי הסמכה – רצוי בתעשיה*
* *ידע בכללים החשבונאיים הנהוגים בארה"ב (GAAP ו־GAAS) – יתרון*
* *נסיון במערכות ממוחשבות*
* *שליטה בשפה האנגלית*
* *מגורים בירושלים*

אם הנך בעל יוזמה ומעונין באתגר מקצועי, הצטרף לצוות מעולה, צעיר ודינמי במפעל מתפתח בעל שיטות ניהול מתקדמות, המיישם טכנולוגיות עתירות מדע.
פנה בכתב בצרוף קורות חיים מפורטים ובציון שם המשרה, מס׳ תעודת זהות ומס׳ טלפון אל:
אינטל אלקטרוניקה בע"מ
ת"ד 3173 ירושלים 91031

ייצור מעגלים משולבים בישראל
—סודיות מובטחת—
מודעה זו מיועדת לנשים ולגברים כאחד

רנואר — כח אדם
דרושים
• קלדנית מנוסה מאיזור עכו־נהריה
• מזכירת מנכ"ל מאיזור עכו־נהריה
• מנהל חשבונות סוג 3 / מחופלם
לפנות לפונית למס׳ 211356 : 224300 : 04־728549

לבי"ס באורנית
דרושים/ות

מורים/ות לאנגלית לכיתות ד׳־ח׳

נא לפנות למנהלת ביה"ס טל. בביה"ס: 03־9362255, מזכירות הישוב: 03־9362465

דלתא DELTA
גליל תעשיות בע"מ

למפעלנו בכרמיאל, למחלקת ייצור דרושה:

פקידה
לחישובי שכר עידוד, דוחות ומחקרים
בדבר פרטים לפנות טלפונית לחיים כהן 04־986911

פקידה
יוצאת צבא, לעבודה באחת משלוחות המפעל שבאזור הצפון.
מגורים בכרמיאל או בעכו — חובה
בדבר פרטים נא לפנות טלפונית למריאנה 04־986911

דרושים:

מקדמי מכירות
עצמאיים
בעלי רכב
לאיזור חיפה הקריות
הכנסה הולמת למתאימים.
04־722116 04־740547
להתקשר עד השעה 13.00

לתשלובת מפעלי אגמון — ורגוס בנהריה
דרושים:
* מפעיל מחרטות C.N.C
* כוון מחרטות C.N.C
* איש אחזקה
עם ניסיון בפנאומטיקה, הידראוליקה
* עובדים
ללא ניסיון אך עם רקע טכני
לאחר שרות צבאי
* 5 י"ע בשבוע
* הסעות מעכו, קריות, מעלות, שלומי ונהריה מובטחות
* ארוחות חמות מוגשות במסעדת המפעל
* תנאים טובים למתאימים
* סודיות מובטחת
לפנות טלפונית 04־926811 אל מר סיגלר בגבי מנהל הייצור

מקום מושבו של אל־עבוד

הלוח הארצי הארץ חדשות

קריירה שרותי כח אדם

לסניפנו בתל־אביב ונתניה.

מחלקה טכנית

★ **מהנדס/ת אלקטרוניקה** לתכנון מעגלים ספרתיים בסביבת מחשבים לעבודה זמנית באזור רחובות.
★ **מתכנת/ת** 3 שנות נסיון בקובול/CICS.
★ **מלחימים/ות מחווטים/ות** להלחמת מעגלים מודפסים, יוצאי/ות צבא.
★ **כרסמים אוניברסליים** (קונבנציונלי) מנוסים, פרופיל צבאי גבוה, 5 ימים.
★ **רתכי ארגון** מנוסים, פרופיל צבאי גבוה, 5 ימים.
★ **מכונאי אחזקה** בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי.
★ **עובדי/ות ייצור** בוגרי/ות 10-11 שנות לימוד למשמרות, פרופיל צבאי גבוה.

מחלקה משרדית

★ **פקידת יבוא** שליטה באנגלית והדפסה באזור יבנה.
★ **מכירות ע/א** מנוסות, תנאים טובים.
★ **מוכרת** מנוסה שליטה טובה באנגלית, צרפתית או גרמנית בתל־אביב.

לסניפנו בנתניה.

★ **מתסנאי אלקטרוניקה** הכרה טובה של רכיבים אלקטרוניים. נסיון במחסן ממוחשב וניהול עובדים.

תל־אביב, רח' דיזנגוף 156 טל. 03-240291/2.
חיפה, רח' הרצל 22 טל. 04-672549.
נתניה, רח' שמואל הנציב 17 טל. 053-338901.

הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

דרושים:

לאפורפו קניון אילון

•מחסנאי ראשי - עם נסיון באחסון מוצרי מזון
•עוזר מחסנאי ראשי - עם נסיון
•עובדי ניהול ותפעול - בעלי השכלה (12 שנות לימוד), כושר ארגון ויכולת הפעלת צוות (העבודה בשתי משמרות) נסיון קודם - עדיף

לאפרופו היכל התרבות

•מנהלת חשבונות מנוסה כ-1 משרה
•פקידת הנהלת חשבונות עם נסיון בהנהלת חשבונות

לקביעת מועד לראיון, נא לתאם בטלפון: 03-7512816, 780226

נפגש באפרופו

בית אופנה aristo smat

★ **תופרת מודלים ראשונים**
מנוסה בעבודה עם טריקו וסריגים
★ **עוזר גזרן**
לטריקו וסריגים
★ **חברה דינאמיים**
למחלקת ביקורת טיב
(אין צורך בנסיון קודם)
(5 ימי עבודה)
נא לפנות לאריסטו שמט
החל מיום א' ☎ 03-217737

לחברה מסחרית דרוש/ה

מתכנת/ת

לפחות שנתיים ניסיון בעיבוד נתונים מסחרי בשפת D.S.M
המתאימים יפנו לת.ד. 33028 חיפה

לבית קפה מסעדה
שעומד להיפתח ברעננה דרוש
טבח ועוזר טבח
טל 08-410792 בין השעות 19.00-22.00

ליבואן צעצועים בת"א
דרוש
איש מכירות
צעיר, דינמי
עם רשיון נהיגה
ובעל נסיון בענף
לקביעת ראיון
טלפון: 03-371929

לצה"ל דרושים

מהנדס מכונות בדרגת סגן-רס"ן לגיוס לקבע

* העבודה באזור תל־אביב
* רצוי ניסיון קודם בתחום הקירור ומיזוג האוויר

המעוניינים יפנו לטלפון 03-616157 או יכתבו לד.צ. 02306 מס' עבור גיוס לקבע

הכמון לפיתוח ארגוני וניהול כח אדם

עבור אחד מלקוחותינו — גוף ציבורי גדול
אנו מחפשים

מנהל בכיר

כפוף ישירות לראש הארגון

תאור התפקיד:
אחראי על תחומי ארגון, מינהל, כח־אדם, משק, אספקה, אחזקה ובינוי.

הכישורים הנדרשים:
* השכלה אקדמאית מתאימה לתחומים הנ"ל.
* נסיון מוכח של 10 שנים לפחות בניהול בארגונים גדולים.
* יכולת בין־אישית גבוהה.
* נסיון בגיבוש והפעלת תיכנון ארוך טווח, אסטרטגיה ועבודת מטה.
* רצוי נסיון בהחדרת שינויים ושיפורים ארגוניים.

התפקיד מציב למועמד הבכיר אתגר ניהולי רב בגוף העוסק בנושא בעל חשיבות עליונה בהיקפים גדולים

נא לפנות בכתב לת.ד. 8144 רמת־גן 52181
בצירוף קורות חיים מפורטים
סודיות מובטחת

קריירה

לתפקיד יוצא דופן
דרוש
מהנדס אלקטרוניקה מבריק

באם יש לך:
* ניסיון רב בשימוש במערכות "דיזייר לתכנון".
* תקשורת טובה עם אנשים סביבך.
* הרבה יוזמה ורצון לעבוד קשה.

אם רצית לפתח עסק עצמאי ולקבל משכורת כשכיר, אנו מעוניינים לפגוש אותך!
התקשר עוד היום לקביעת ראיון
אור בע"מ 03-770388/9 בערב 03-777527

בראשל"צ
לעיתון **עדים**
דרושים/ות
גרפיקאים/ות
לפרטים 993424, 993431-03 לליאור

RS שרותי כח אדם — השרות המומלץ 1987

או.אר.אס. בכירים

★ **טכנאי קרור**
בוגר קורס קרור בעל 2-3 שנות נסיון לעבודה במעבדה
★ **תכנת D.S.M.**
בעל נסיון של שנתיים לפחות
★ **שרטט מכונות**
בעל רקע בשרטוט מפרטי, זיווד מחשבים וכבלים קונקטורים
★ **מנהל חשבונות מדופלם** —
בעל נסיון
★ **פקידה טכנית**
רקע באנגלית טכנית ובהפעלת מחשב לאזור כרמיאל
★ **מזכירת מכירות**
דוברת אנגלית ברמה גבוהה + הדפסה
מועמדים מתאימים יפנו לאו.אר.אס רח' הרב הרצוג 2, חיפה ת.ד. 5346
טל' 663703, 664002

רנואר כח אדם

דרושים
• **טכנאי קירור** עם רקע במערכות חשמל
• **מסגר רתך** קורא תוכניות
• **מכונאי ימי**
• **חשמלאי תעשיה / טכנאי חשמל** לעבודה קבועה
• **עובדי ייצור** יוצאי צבא

לפנות טלפונית למס' 211356; 224300; 04-728549

לעיתון הארץ

דרושים

מחלקים/סוכנים בעלי קטנוע

באזורים הבאים:
ת"א להתקשר 5121336
רמלה להתקשר 5121336
מודיעין להתקשר 5121336
ראשל"צ להתקשר 993643

ראש מדור

לטיפול באוכלוסיה קדם צבאית

על המועמד להיות יוצא צבא בדרגת קצונה סרן/רב סרן
עדיפות ליוצאי חיל הים
בדבר פרטים יש לפנות לטלפון 03-616240, 03-616241

עובד/ת רווחה למפעל בדרום

כישורים נדרשים:

* השכלה אקדמאית מתאימה.
* כושר אירגוני ויוזמה.
* יכולת לפתח מערכת יחסי עבודה תקינים.
* מגורים באיזור הדרום – חובה.

המעוניינים במשרה זו יפנו לת.ד. 744 באר־שבע
יש לצרף קורות חיים – סודיות מובטחת

למרכז עירוני אורט לחינוך מקצועי "יד שפירא"
רח' נס לגויים, תל־אביב, טל' 03-829147
דרושים

* **מנהל טכני** — הנדסאי / מהנדס
בעל ניסיון (5 שנים לפחות) בהוראה

* **מרכז מגמת פקידות**
בעל ניסיון בהוראה

לתעשייה הצבאית באזור המרכז

דרושים/ות

01/62 עובדי ייצור בלתי מקצועיים לעבודה במשמרות:

דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות
2) לאחר שירות צבאי
3) בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה)

01/62 עובדות ייצור:

דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות
2) בריאות תקינה

מועמדים העונים לדרישות המשרה מתבקשים לפנות ליחידת התעסוקה של התעשייה הצבאית, רחוב הארבעה 16 תל־אביב, בימים ראשון ושני 30-31.8.87, בשעה 8.00 בבוקר.
נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שבוי ו/או תעודת פטור.
על כל עובד/ת יהיה להצטייד במועד מאוחר יותר בטופס שליחה של שירות התעסוקה במקום מגוריו.
(הסעות למפעל וחזרה מבנימינה בצפון עד אשדוד בדרום).

התעשיה הצבאית

רשת עמל

מרכז הכשרה מקצועית תל ארזה ירושלים
דרוש

מדריך לגננות ני להוראה והדרכת מבוגרים

דרישות המשרה:

בוגר מגמה לגננות ושתלנות, נסיון בהוראה והדרכה

המועמד שיתקבל יועסק בדירוג עובדי הוראה ע"פ השכלתו וותקו במקצוע

בדבר פרטים נא לפנות טלפונית:
02-821790
02-819636
02-829663
ולבקש את מר שלום אלוז

לטמפו תעשיות בירה בע"מ
טמפו סניף ירושלים
דרוש

מנהל לסניף ירושלים

הכישורים הדרושים
★ נסיון בניהול צוות עובדים גדול
(אנשי מכירות, מחסנאים, ומחלקי תוצרת)
★ נסיון במכירות, רצוי בענף המזון
★ רשיון נהיגה ★ תושב האזור

מועמדים העונים על הדרישות, מתבקשים לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים למנהל כח־אדם טמפו תעשיות בירה בע"מ
רח' המלאכה 9 חולון מ. 58850 סודיות תשמר בקפידה

למדיה/הוצאה לאור דרוש/ה
MEDIA

איש/ת שיווק

לפרויקט ארצי רב שנתי לסקטור המסחרי
עדיפות לבעלי: נסיון קודם בשיווק.
המלצות מוכחות ורכב. שעות עבודה: גמישות.
לתאום פגישה (החל מיום א' בלבד) 04-257470/1/4

שופר־סל
דרוש

מנהל לניהול ההיפר כל־בו במפרץ חיפה

התחום ההתמחות בשיווק מוצרי כלי־בית, הלבשה, קוסמטיקה, צעצועים, מוצרי ספורט וכדומה
★ השכלה תיכונית מלאה לפחות ★ נכונות לעבודה בשעות ארוכות ובלתי שגרתיות ★ נסיון בניהול צוות עובדים של לפחות 15-20 איש ★ נסיון בשיווק אחד או כל המוצרים הנ"ל
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בלבד לשופרסל בע"מ מחלקת כ"א, ת.ד. 84 פתח־תקוה מיקוד: 49100
* סודיות מובטחת *
מודעה זו מתייחסת לנשים וגברים כאחד

אגן צוידי כימיקלים בערית אשדוד

מפעל עתיר יצוא עם בטחון כלכלי!

חייל משתחרר בוא והצטרף למפעל מתקדם

1. הננו מציעים השתלבות בעבודה סדירה וקבועה לחיילים משוחררים בעלי השכלה של 10 שנות לימוד.

* המועמדים המתאימים יוכשרו לתפקיד של מפעילים במתקני ייצור כימיים חדישים לעבודה בציוד מתקדם מסוגו.

2. הנדסאי / טכנאי כמיה

בעלי רקע בכימיה אנליטית ואינסטרומנטלית.
* רצוי ניסיון קודם.
* העבודה במשמרות.

מובטחים תנאים טובים!
לפנות בכתב יד.

מועמדים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ובציון נסיון קודם לתד 243 אשדוד 77100 (למשרד כוח אדם) טל' 08-547211

קפ חברה ישראלית לקופסאות פח בע"מ

דרושים
למפעלינו בפתח־תקוה ובכפר־סבא

מכונאי תעשיה

בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמת מכונות או מכניקה עדינה
עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה או בצה"ל
5 ימי עבודה בשבוע שכר ותנאים טובים.
רכשרה מקצועית במסלולי קידום מיוחדים נושאי שכר (למפעלינו בכפר־סבא - הסעות מסודרות מאזור חדרה ועד חולון בת־ים והסביבה).
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון: 03-9225321 לאגף כ"א

יש עבודה בחברת החשמל

למחלקת תחנות משנה צפון באגף התפעול, חיפה
דרושים/ות:

חשמלאים/ות מוסמכים/ות

כישורים נדרשים:
★ בוגרי 12 שנות לימוד
★ בעלי תעודת חשמלאי מוסמך מטעם משרד העבודה.

המעונינים/ות יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים והעתקי תעודות הסמכה אל: מחלקת כ"א תפעול צפון, ת.ד. 10 חיפה, מיקוד 31000.

חברת החשמל לישראל בע"מ

חיפה כימיקלים

למפעל הגדול בעולם לייצור חנקת אשלגן
דרוש

מנתח מערכות

כישורים נדרשים:
★ בוגר קורס מנתחי מערכות מוכר.
★ נסיון בתעשייה של לפחות 4 שנים.
★ הכרחי ידע מעשי בשפת COBOL, ידע בשפת R.P.G ייחשב ליתרון.
★ מקום מגורים באזור חיפה.

מתבקשים לפנות רק מועמדים העונים לקריטריונים הנ"ל.

נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לחיפה כימיקלים למח' המנגנון ת.ד. 1809 מפרץ חיפה.

למפעל כימי גדול באזור חיפה
דרושים

מהנדסי כימיה צעירים

בעלי נסיון עד שנה

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים
לת.ד. 4196 חיפה 31044
(לציין ע"ג המעטפה מס' ב/254)
סודיות מובטחת

28/8/1987

הארץ

יום ו' ג' באלול תשמ"ז
28 באוגוסט 1987

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל־אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 מיקוד 61001 פקס' 810012 — טלקס 33748
ירושלים: רחוב ההבצלת 2 טל' 224245־6, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב נורדאו 20 טל' 661166־8, ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל־אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה ודיה, גדעון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחויבת בתכנן

HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

ללא טשטוש, ללא אלימות

שני המחנות, הנערכים היום לסיבוב נוסף של התמודדות בעימות בירושלים, גייסו אנשים רבים, ולא פחות מזה — עוצמה של זעם ונחישות. הקרב יהיה על הקרנת סרטים בארבעה אולמות בבירה, אך זירתה של המלחמה רחבה, כמובן, הרבה יותר.

על הפרק עומדת מצד אחד זכותם של אזרחי ישראל לנהל את חייהם באין־מפריע, ולבלות את הפנאי שלהם ללא כפייה, כל עוד אינם מפרים ישירות את שלוותו ואת אורח חייו של הציבור החרדי. מנגד, ניצבת אמונתו הזוקית של ציבור זה כי ישראל נועדה להיות מדינת הלכה, שבה יחיו יהודים על־פי מנהגי הדת העתיקים.

בעימות כזה אין מי שינחל ניצחון מלא. המחנה החילוני — הרוב במדינה — הצליח, הודות לעיקשות שגילה בירושלים בשבועות האחרונים, לספק מקצת מהדרישה לפעולות ותרבות בערבי שבת. אנשיו ייצאו גם הערב ומחר להיאבק על זכותם זו. אין במעשיו מאומה מן האלימות. הקרנות הסרטים — האם יש צורך להזכיר שוב? — מתקיימות באולמות סגורים, הרחק מההמון החרדי הסואן.

את מידת האלימות הוסיפו לעימות החוגים החרדיים. ראינו כיצד הם אינם בוחלים בשום מעשה כדי להפגין את זעמם. מוטב שידעו כי שיטותיהם לא יצלחו בידם. המשטרה נערכה היטב לקדם פני כל הפרת סדר. אך מעבר לזה, שום הנפת זרוע ושום איום לא ירתיעו את הרוב הישראלי מלממש את זכויותיו. ככל שאנו סולדים ממאמצי הכפייה של המחנה החרדי, ברור לנו כי מאבקו להכתיב כאן את רצונו הוא, במבט רחב, מאבק אבוד.

מוטב אילו מנהיגי הציבור החרדי הבינו זאת, אך אין מקום לאשליה כי כך יהיה. המאבק בין שני זרמים מנוגדים אלה בחברה הישראלית יימשך עוד זמן רב, בצורות שונות. במהלכו יש להקפיד רק על כך שיתנהל תוך שמירה על כללי־משחק שפויים והימנעות מאלימות.

מתברר כי קשה לצפות מראש העירייה, טדי קולק, שינקוט קו ברור ועקבי בנושא הקורע אותו, כנראה, מבפנים. חבל. אולם גם הוא חייב להבין כי במעמדו המיוחד, שרכש במשך כהונה ארוכה ובדרך־כלל מוצלחת, יש בידיו למלא תפקיד חשוב בניווטו של העימות הקשה אל פתרונו הבלתי־נמנע: מתן חירות לתושבי העיר, איש־איש, לנהל את חייהם כרצונם במסגרת החוק. דרכי טשטוש, התחמקות וערפול — אין שם.

משגעים לנו את השכל

מאת יואל מרקוס

צמרת המדינה גמרה אומר כנראה להוריד את אזרחיה מהפסים ולשגע להם את השכל. כבר אינך יודע מה הוא מי ומי הוא מה, אם האמת היא שקר מוחלט או השקר הוא האמת לאמיתה. השבוע דיברתי עם אחד השרים וכך בערך התנהלה השיחה:

ש: מה עמדתו של פרס?

ת: עמדתו? לאיזה שעה? לאיזה יום?

ש: מה פירושו?

ת: מה פירוש מה פירוש? ביום ה' בבוקר, למיטב ידיעתי, היה בעד. אחרי־הצהרים, היה בעד עם הטלת מסים. למחרת בעשר, היה בעד אבל התנגד למסים. ביום א', כבר לא היה בעד לגמרי אלא בעד תכנית חלופית. אתמול בצהרים, אחרי ששמע שטיפה מרבין, כבר היה נגד הלביא אך בעד לביא־אלפיים. אחרי־100, סובארו־1600 ולביא־2000. הבוקר זו כבר "תכנית פרס" בעד "האופציה השלישית".

אתה מבין בורך?

באותה קלות יכול היה פרס ללעוג לבן־שיחו שבמשך חודשים "שקל" את הבעד והנגד כשהוא מתבטא בחוג סגור "אני לא אהיה הפראייר שכולם יצביעו בעד ואני נגד". או לא ידעו במשך חודשים, כמו סידרת מתח בהמשכים, אם הוא בעד או נגד.

מגיפה משונה באמת: מי שהתחיל בעד גמר נגד ומי שהתחיל נגד גמר בעד, ולהיפך. ולהיפך מההיפך. הצבא היה בעד ואחר־כך נגד. שמיר "נטה" נגד ועתה לוחם בעד. יעקב צור היה נגד, עד שהתברר שהוא בעד. לפידות היה נגד ועתה, מדווח מעריב, הוא בעד. ופרץ, שהיה נגד, נשאר נגד רק משום שהרב שך לא קיבל שום אות משמים להיות בעד.

מי ידע אם לא ישתנו האותות אם יפעלו בתי־הקולנוע בשבת בירושלים?

מסופקני אם היתה כשערוריה הזאת בתהליך קבלת החלטות במדינה. לא מפני שיש סחבת וגם לא בגלל הוויכוח הציבורי, אלא בגלל הקאקופוניה של הצהרות, בכל הקריירה שלי כעיתונאי, לא נתקלתי בתופעה המדהימה הזאת, שבשאלה אחת אתה שומע מהגורמים הגבוהים ביותר במדינה דבר והיפוכו. ולא בתחום האמונות והדיעות אלא בנתונים גורליים לביטחון, ליחסינו עם ארה"ב ולכלכלת המדינה. איך אפשר לגשר בין מי שאומר שהלביא יעלה 3.5 מיליארדים למדינה, לבין מי שאומר שהלביא לא יעלה למדינה אף פרוטה? בין מי שאומר שחלופות צה"ל חיוניות להכרעת המלחמה הבאה לבין מי שטוען שכל החלופות אינן רציניות, שנאספו בחיפזון על־ידי הצבא כדי לזכות בתוספת תקציב? ולמי נאמין? למי שאומר שהלביא יהיה המטוס המתקדם ביותר בעולם או למי שאומר שייחשב למטוס מיושן? למי שאומר שרק 50 אחוז מהלביא מיוצרים בארה"ב או למי שאומר ש־26 אחוזים מיוצרים שם ומהנתח שנותר בארץ, עוד עשרה אחוזים מיוצרים בגרמניה?

שיחות עם שרים וגורמים בכירים שהיו לי באחרונה סימרו את שערי. לא רק בגלל הפער בנתונים אלא גם בגלל ההכפשה ההדדית. אם להאמין לכל מה שהצד האחד אומר על הצד השני — אין לנו מה לחפש בארץ — ענייניה מתנהלים על ידי אנשים לא רציניים. למען הקיצור ולנוחות הקורא, אתמצת את השיחות הללו כשיחה בין שר א' לשר ב':

שר א': הממשל יעניש את ישראל אם נמשיך בלביא.

שר ב': לא רוצים ולא יעזו. כל הסערה אינה אלא פרי היסטריה ישראלית. הקונגרס אישר 550 מיליון דולר לייצור הלביא ויש לנו כל ההבטחות שיימשך כבך. למה לשחרר ממחויבותם?

שר א': הממשל יתן לנו עבודות בארץ, שותפות בפיתוח המטוס המתקדם ושותפות בייצור אף־16 אם נפסיק את הלביא.

שר ב': אדרבא, הקונגרס יזעם עלינו שביטלנו עבודות למפעלים אמריקאיים. הם לא השתגעו להעביר כספי לישראל על חשבון התעסוקה באמריקה. האף־16 מיוצר יפה מאוד כלי עזרה ישראלית. במקום שחברות כלוקהיד ונורתרופ מתחרות, אין סיכוי לישראל להכניס רגל.

שר א': ברגע שמחצית הלביא מיוצרת בארה"ב, עלול הממשל לקרקעו בכל רגע.

שר ב': להיפך. על מטוסים קנויים אפשר להטיל אמברגו בן־לילה. אך כמעט אי־אפשר לבטל חוזים של חברות אמריקאיות לייצור. אילו זה היה קל, למה לא לחץ הממשל על החברות האמריקאיות במקום על ישראל?

שר א': אולי להיכנע לממשל הנמצא בסוף כהונתו.

שר ב': שיא הטמטום הוא לא להישמע לאוהדות ואשינגטון. זהו משחק באש.

שר א': לא יתכן לפעול בניגוד לשיקול דעתו של צה"ל.

שר ב': שיקול דעת של איזה צה"ל? זה שהיה שש שנים בעד הלביא או זה שהוא שישה חודשים נגד? צה"ל לא הוכיח כל־כך שיקול דעת בעבר. הוא ביזבז מאות מיליוני דולרים על פרויקטים מיותרים. שיקול דעתו היה מוטעה במלחמת לבנון ולא היה מוכן במלחמת יום הכיפורים. הלביא איננו כמותה שאפשר להורידה מהראש לכתפת לפי מצב רוחו של רמטכ"ל. מה יהיה אם הרמטכ"ל של 1991 ירצה את הלביא?

שר א': יהיו 6000 מובטלים ותיהרס תעשייה מפוארת.

שר ב': לא יהיו כלל מובטלים. תעשייה שתייצר מערכות שאפשר לייצא תצרוך יותר עובדים מתעשייה המייצרת מוצר שאין שום סיכוי לייצאו.

שר א': הצבא נשאר בלי כסף.

שר ב': עם תקציב של 4.6 מיליארד אין הכרח להוסיף לו עוד. גם חיל־האוויר יכול להתייעל.

שר א': אבל שר האוצר, הנגיד ומומחיו מזהירים ש...

שר ב': היו לנו שלושה שרי אוצר ומומחיהם ושלושה נגידים ומומחיהם שהידרדרו את המדינה ואת הבנקים לסף קטסטרופה. מי אומר שדווקא עכשיו הצדק עמם?

שר א': זה הרס הצבא.

שר ב': הרס הצבא הוא כשיצא נגד מדיניות הממשלה. כאן לא רפובליקת בננות.

שר א': זה יהיה אסון להמשיך בלביא.

שר ב': זה יהיה אסון להפסיק את הלביא.

* * *

ובכן, לכל השואלים איזה נזק ייגרם מהמשך/הפסקת (מחוק את המיותר) פרויקט הלביא, צריך לומר שנזק כבר נגרם: והוא בהתדרדרות היסודית באמון הציבור בערכאות המייצגות המחליטות של המדינה על ידי ראשי אותן ערכאות. על הבנקים כבר חדלו לסמוך מזמן. חברות בנייה הפכו להגרלה. וגם על קרנות הפנסיה האמורות להבטיח את זקנתנו אומרים לנו שאי־אפשר לסמוך. השב"כ? כמה־כבה. עכשיו אנו יודעים שגם צה"ל לא רציני וגם לא הממשלה וגם מומחי הכלכלה אינם מבינים דבר וגם ראשי הממשלה הרפתקנים. על מי נותר לנו לסמוך? אם אי אפשר לסמוך על הממשלה ועל גופים ממלכתיים כבדי־משקל כאוצר והצבא? על המערכת המשפטית? אולי באמת זה מה שנשאר. אך ומה יעשו אזרחים שמשאת נפשם אינה לגמור בבית־משפט אלא להיות בארץ הזאת בביטחון ובידיעה שהיא מנוהלת על־ידי אנשים רציניים?

נ.ב. ועל מה הרסו לנו את האמון? הרי הברווז הזה בלאו הכי לא ימריא.

בסוגריים / דן מרגלית

יש ראש ממשלה?

כיצד יתכן ששני השרים הנוגעים ל"לביא", משה נסים ויצחק רבין, יציעו לבטל את ייצור המטוס בלי להיוועץ בראש הממשלה? האם הם כבר ממליצים על כך — העלה על הדעת שהצעתם תנחת לבדה על שולחן הממשלה בלי שיצחק שמיר יגיש הצעה נגדית?

למחרת שובו מרומניה, שוחח שמיר בחטף עם ממלא־מקומו שמעון פרס, ולא יסף לראותו בחמישה הימים שלאחר־מכן, שבהם סלל שר החוץ מסלול לסתירת הזיהום של הפרויקט. ההצעה לבטל את הלביא היא של רבין ונסים, הרעיון החלופי התגבש בידי שמעון פרס, והמשא ומתן מתנהל בין שר החוץ לבין שרי הביטחון והאוצר. שנתו של כל אחד מן השלושה נודדת בלילות, אם לחיוב ה"לביא" ואם לשלילתו. תרומתו היחידה של שמיר לדיון על עתיד הפרויקט התמצתה באמירה כי תהיה ההחלטה אשר תהיה — אנא, לא לראותה כהרת־גורל.

וכך בכל עניין המגיע לשולחן הממשלה. את ההתרגשויות, הדאגות, היוזמות והעשייה הוא משאיר לאחרים. כאשר הוא כבר מוכן להפר את שלוותו, זה רק כדי לטרפד איזו יוזמה או עשייה.

"70 שנה: הרבה או מעט?"

מאת א. שוייצר

הסובייטים מזמינים אנשי־עסקים אמריקאיים להשקיע במפעלים משותפים. עוד צעד לעבר עולם שונה

הולכים ומתרבים הסימנים שנפתח עידן הסכמות חדש ביחסים בין שתי מעצמות־העל. המפגש הקרוב בוואשינגטון בין שרי החוץ שולץ ושוורדנאדזה נועד להבין את תבנית הנושאים הטעונים הסדרה, וכן, מן הסתם, גם לוח זמנים ראשוני לטיפול בהם — בין היתר במפגש פיסגה שייערך מאוחר יותר השנה.

הגורמים סייעו בסלילת הדרך, בוודאי, על־פי דרישת מוסקווה (וכנראה גם הפצרות וואשינגטון) על חידוש טילי פרשינג א', שהסובייטים עמדו על הכללתם בין הטילים לטווח־בינוני, העתידים להיות מפורקים. ועל אף שהסובייטים עדיין רוטנים על התנאים שהצמיד הקנצלר קוהל לסילוק הפרשינג א', עושה הרושם של יציאה ידי חובה.

אך הדרישה הגדולה של השבוע שעבר התרחשה בזירה אחרת, מחוץ לתחום המכונה דיפלומטי. בגליון יום ב' של "וול סטריט ג'ורנל", עיתון ההון האמריקאי הגדול (אם יש דבר כזה), התפרסם מוסף המכיל שמונה עמודים, העוסק באופן בלעדי במשק הסובייטי מנקודת מבטו של איש העסקים האמריקאי — יבואן, יצואן או מי שמבקש להשקיע בארצה של מהפיכת אוקטובר.

סופר "הארץ" שמסר ידיעה על האירוע — הוא הבין שיש לו עניין באירוע — כתב שהעיתון הקדיש שמונה עמודים למשק הסובייטי. אולם לא "וול סטריט ג'ורנל" הקדיש כאן עמודים — זה היה פירסום מסחרי, ששולם על־ידי ממשלת ברית המועצות. הסובייטים רוצים בהרחבתם ובהעמקתם של קשרים כלכליים עם ארה"ב, ומוכנים להשקיע (הפירסום ב"וול סטריט ג'ורנל" עולה לא מעט כסף), כדי לתת פומבי לדבר בכלי התקשורת, שקריאתו היומית היא חובה לאנשי־העסקים האמריקאיים הראויים לשמם.

הודאה בנחשלות

החידוש בעידן גורבצ'וב אינו בנחשלותו היחסית של המשק הסובייטי — "מדינה של העולם השלישי עם חימוש של מעצמת־על", כפי שהוגדרה על־ידי משקיף חוץ — אלא בהודאה הפומבית בעובדה. גם זה חידוש, כי במקום התלהטות המלחמה הקרה, שאותה הבטיחו לנו, רק לפני שנים מעטות, אנשי־שם במדיניות העולמית — מבטיחים עתה הסובייטים את המוסף ב"וול סטריט ג'ורנל" במילים: "ברית המועצות — סיכויים חדשים לשיתוף־פעולה".

אולם החידוש העקרוני, המקנה את האווירה למוסף, הוא בכותרתו, באותיות קידוש לבנה, על המאמר הפותח: "70 שנה — הרבה או מעט?" הכוונה לשנים שחלפו מאז מהפכת אוקטובר. עצם הצגת השאלה נושא עימו את התשובה הלא־מתמטית. מכל מקום, שליטי בריה"מ מודים ביותר מוצדיקה בעובדה; ובצד להם הם פונים לעזרה אל האויב הנורא — אמריקה הארכי־אימפריאליסטית.

הפנייה לעזרה מקבלת את ביטויה בחוק, המתואר בהרחבה במוסף, חוק המאפשר הקמת שותפויות בכל תחומי המשק בין המדינה הסובייטית (שהיא, כידוע, בעלת של כל הנכסים היצרניים), ובין משקיע־חוץ ביחס של 49:51, אך תוך הענקת שוויון לזר בהחלטות מהותיות. נדמה כי תיאורו המפורט של החוק הוא גרעין המוסף, ואילו מה שמטביע בו את חותם האותנטיות, הוא מאמרו של אבל אגנבגיאן, ראש האגף הכלכלי של האקדמיה למדעים של בריה"מ, האיש הלוחש באוזנו של מיכאיל גורבצ'וב בענייני משק. מאמרו של אגנבגיאן עוסק בנושא הראשי המעסיק אותו ואת המזכיר הכללי: שינויים דראסטיים לקידום היעילות. כדי שתוכל לחולל את השינויים הללו, זקוקה בריה"מ לטכנולוגיה מערבית, ו־חשוב לא פחות — לשיטות ניהול מערביות, ואמריקאיות במיוחד.

מירוץ מתסכל

זה, בקליפת אגוז, הוא כל תוכנה של המדיניות הגורבצ'בית. נכתב כבר במקום זה כי המיגבלות המשקיות המוטלות על שתי מעצמות־העל, ובמיוחד על ברית המועצות, כופות עליהן האטה במירוץ החימוש ביניהן. האיום והמלחמה ביניהן פירושה השמדה הדדית. הרי שמלחמה, על־פי נוסחת קלאוזביץ ("המלחמה היא המשך המדיניות באמצעים אחרים"), אינה באה בחשבון. סופו של מירוץ החימוש הוא איפוא תיסכול, ובזבוז משאבים ללא תכלית, על־פי מהותו.

גדולתו של גורבצ'וב היא בבינתו להודות בגלוי בכל אלה, ולהסיק מסקנות המחייבות מעבר לשיטת תחרות אחרת עם ארה"ב, תוך שיתוף־פעולה עימה. ואם יהיה מי שיפנה את תשומת־ליבם לסתירה הטמונה לכאורה בפרוגרמה, עשוי גורבאצ'וב להשיב לשואל במובאה מלנין: "הקפיטליסט ימכור לך את החבל, שבו אתה רוצה לתלות אותו".

מדיניותו של גורבצ'וב היא טקטיקה, רק אם טקטיקה יכולה להימשך עשורים, כגודל הפיגור המשקי אחרי דרגת הטכנולוגיה והניהול התיקנית של המערב בשעה זו. הרושם הוא, כי גם בארה"ב מתחילים להשתכנע שאכן חלה תפנית בסדר הקדימויות הסובייטיות, וכי מעתה ואילך תתנהל התחרות־יריבות בין שתי מעצמות־העל, על־פי כללי משחק אחרים, אימתניים פחות, כאשר עד כה.

עדות מובהקת לכך תינתן בחתימת הסכם לפירוק הטילים לטווח־בינוניים, שבעקבותיו יבוא מן הסתם הסכם להפחתת החימוש האסטרטגי. אפשר גם שבמרוצת הזמן יפנו האמריקאים והסובייטים כאחת את תשומת־ליבם (משותפת? ברומניה?) לעבר המתחרים הפוטנציאליים על ההנהגה העולמית במזרח־אסיה — יפן וסין. הרי בשתי המעצמות למדו מן הסתם הלקח מן הסיפור על שניים שהתקוטטו, והתחיו השלישי צוחק. כיום תחזית כזו עדיין נראית כפרי דמיון פרוע, אך כבר אפשר היה לשמוע מפי יודעי דבר, שתוכנית מלחמת הכוכבים של הנשיא רייגן לא כוונה נגד בריה"מ, אלא נועדה לחזק את מעמדה הטכנולוגי של ארה"ב במירוץ עם יפן. ומה שיפן לזה, סין לזו. כל אלה באים ללמדך, שההיסטוריה לעולם אינה מתפתחת לאורך קווים ישרים.

שגרירות איראן בברזיל מפיצה "הפרוטוקולים של זקני ציון"

ניו־יורק (עסט"א). שגרירות איראן בברזיל מפיצה תרגום של "הפרוטוקולים של זקני ציון" על נייר מכתבים רשמי של השגרירות. על כך מסר כאן הוועד היהודי האמריקאי.

הוועד מציין כי בעקבות הפצת "הפרוטוקולים" פרסם העיתון המופיע בסאו־פאולו, "פולהא דה־סאו־פאולו", סדרה של מאמרים על נושא זה. במאמר הראשון, תחת הכותרת "השגרירות האיראנית מפרסמת יצירה אנטישמית בברזיל", מספר בעל המאמר את תולדות "הפרוטוקולים" מאמצע המאה ה־19 עד לימינו.

בתגובה על שאלה אישרה השגרירות שהיא מפיצה את "הפרוטוקולים". נודע כי שגריר ישראל בברזיל, יצחק פרפרי, עומד להגיש מחאה בנושא זה למשרד החוץ הברזילי.

מטוס לכל פועל

מאת נחמיה שטרסלר

התעשייה האווירית יודעת שככל שחולף הזמן, הפרויקט נעשה יותר ויותר כדאי, שהרי ההשקעה נמשכת. מטרתה היא לדחות ככל האפשר את ההחלטה

נניח שהממשלה תחליט ביום א' הקרוב על המשך הפרויקט, וגם נניח שהלביא ימלא בהצלחה את כל ציפיותיו — לא כמו ה"נמרוד" הבריטי, ולא כמו המפציץ האסטרטגי האמריקאי "בי־1" שהתברר ככישלון לאחר שיוצרו ממנו 50 יחידות.

אם כן, בעוד ארבע שנים, כשהתעשייה האווירית תתחיל לספק את המטוסים לחיל־האוויר, יוכל יצחק שמיר להביט בבוז על מבקריו ולסנן: אמרתי לכם שזה יהיה מטוס טוב! אף אחד לא יעשה אז את החשבון כמה זה עלה למשק, כמה אנשים פוטרו בגלל "האורדך", בכמה יזד היצאו ל"תדיראן", כמה שעות קוצצו בתכנית הלימודים, כמה סובסידיה קיבלה התעשייה האווירית, בכמה גדלה האינפלציה עקב חריגה מהתקציב, בכמה גדל הגירעון במאזן־התשלומים, כמה מן התוצר הלך לאיבוד, כאשר לא בוצעו פרויקטים אחרים, בכמה התרוקנו מעצמאות כלכלית.

זה חשבון קשה. חשבון שלא נעשה מעולם. אין בודקים היום אם פרויקט ערי הפיתוח היה כדאי, אם הקמת דימונה או מצפה רמון היו החלטות נכונות. אין בודקים את מחירו של מטר מעוקב מים בקו ירקון־נגב.

זו הסיבה שפוליטיקאים בעלי ראייה צינית, מצביעים בעד. אם יחליטו נגד, פירוש הדבר משבר בתעשייה האווירית. יאשימו אותם בפיטורים, בירידה מן הארץ, בבליטת הטכנולוגיה (כאילו אין תדיראן, אלביט, אלישרא, אופטרוניקה). יאשימו אותם בחוסר מעוף. בפגיעה בגאוות העם.

התעשייה האווירית יודעת כי ככל שחולף הזמן, הפרויקט נעשה יותר ויותר כדאי, שהרי כל הדולר המוצא היום לפיתוחו נחשב מיד כ"הוצאה אבודה", שאין להתחשב בה בבדיקת הכדאיות; וכך, אם תצליח התעשייה האווירית לדחות את ההחלטה עד תחילת 1988, כבר ייראו אחרת הבחירות באופק — ולפני הבחירות אין מרגיזים בוחרים. כך יהיה אפשר לעבור בהצלחה את 1988 — ואחר־כך אולי גם את 1989 — ואז, הפרויקט שכבר יסיים את שלב הפיתוח, ייהפך פתאום לכדאי.

על רקע זה, קשה להבין הצעות כמו הקמת ועדת־מומחים בלתי־תלויה שתבדוק את הפרויקט. הוועדה תספק בדיוק את הסחבת שרוצה בה התעשייה האווירית.

הטענה כאילו מרוב נתונים אין לדעת את האמת, אף היא מוזרה. אכן, יש הערכות סותרות של האוצר ומשרד הביטחון, כנגד הערכות של התעשייה האווירית. אך זו דרכו של עולם. לכל גוף יש אינטרסים מנוגדים ושרי הממשלה המחליטים על שלום ומלחמה בהרמת יד — מוחזקים כמסוגלים לנתח גם הערכות מנוגדות. האם לא היו הערכות סותרות בדבר סיכויי התכנית הכלכלית ביולי 85?

מדע הכלכלה עוסק בדיוק בתחום זה של אי־ודאות. כשמתכננים מוצר חדש, מעריכים את גודל השוק, את המחירים הצפויים, את ההכנסות לטווח ארוך. האם כל זה נתון מראש בוודאות. האם אין אז הערכות סותרות?

כל פרויקט כלכלי נבחן גם על־פי רמת־הסיכון הטמונה בו, וללביא יש רמת־סיכון גבוהה ביותר. אף־16 טס זה כעשר שנים וביצועיו ידועים. לעומתו, אב־הטיפוס של הלביא טס רק 70 שעות עד כה, וכדי שיתברר אם אמנם יצליח לבצע את כל מה שהובטח — עליו לטוס עוד 3,000 שעות ולעבור עוד משוכות גבוהות. אולי ב־1991 יתברר המטוס כמשתנה הדי בתכנון הראשוני, התעשייה האווירית הבטיחה לחיל־האוויר כי יקבלו ב־1988.

עוד טענה מוזרה היא, שאם יש עודף בתקציב, ראוי להשתמש בו למימון הלביא. מי שטוען כך, מקדש את גודלו הנוכחי של התקציב. מי שטוען כך, אומר שיש להמשיך ברמת ההוצאות הקיימת. ואם גובים יותר מסים, יש לחפש דרך לבזבזם. מי שטוען כך, אומר שלא כדאי לבדוק פרויקטים אחרים, כהורדת המסים, השקעה בהרחבת הכבישים הארוכים, ביצוע חלופות צה"ל, או עידוד היצוא לארצות הברית.

בעיית התקציב איננה רק בעיית הגירעון. זה רק צד אחד שלה. הבעיה היא גודלו של התקציב, ובעיקר גודלו של תקציב הביטחון — ואם יש סיכוי להקטינו, זה תנאי הכרחי לצמיחה, כי בלי פינוי מקורות ריאליים — כלומר, כוח אדם והון — לא יהיה אפשר לצמוח.

עד כמה ציניים המשחק הפוליטי סביב הלביא, תעיד התנהגותם של יצחק מודעי ויגאל הורביץ. מודעי שינה בקלילות את עמדתו מלפני חודש, כדי לשאת חן בעיני שמיר, וכך, לזכות גם בנקודות במרכז חרות. אולי התוספת של 150 מיליון דולר בתקציב הביטחון תביא סוף לאינפלציה המיוחלת, ואז יתברר כמה נסים גרוע, וכמה אדיר היה מודעי כשר האוצר.

יגאל הורביץ, שדילג ממפלגה למפלגה כדי לזכות במקום בטוח בכנסת הבאה, יעשה הכל כדי להבטיח ששמיר לא יעביר את ההסכם לאישור ועידת חרות — אז למה לא יצביע נגד האינטרסים של כלכלת ישראל, תמורת כיסא?

יש סכנה בדרך נוספת, מפני שהיא עלולה להביא עוד המבצא מבית־האלפבא של שמעון פרס, אם כי גם הקצאת 100 מיליון דולר לשנה לפיתוח "לביא־2000" נשמעת כרעיון נואל דיו. מטוס שנות האלפיים עדיין לא אופיין כלל על־ידי חיל־האוויר — תהליך הדורש שנים מספר. על־פי המאפיינים האמריקאיים, זה יהיה מטוס שיעלה 100 מיליון דולר היחידה ויהיה גדול כפליים מהלביא. אם לא כדאי לייצר את הלביא — איך יהיה כדאי פתאום לייצר מטוס גדול ויקר יותר? ואיך בכלל אפשר לקפוץ לדור מתקדם בלי לצבור את הניסיון בעבודה על הדור הנוכחי?

המורים מאיימים כי לא יפתחו את שנת הלימודים. הסכסוך אתם הוא על 20 מיליון דולר. בשבועיים שחלפו בזבזו אותם 20 מיליון על מטוס שחיל־האוויר אינו רוצה, שהאמריקאים מתנגדים לו, ששר האוצר רואה בו אסון. אסור לדחות עוד את ההחלטה.

תעלומת 40 הקילומטרים

מאת זאב שיף

מחלוקת בין שרון, רפול ובגין מקפלת בחובה את השיטה בה תומרנה הממשלה במלחמת לבנון

על תוצאותיה האסטרטגיות והמעשיות של מלחמת לבנון, שאחת מהן היתה הדחתו של אריאל שרון מתפקידו כשר־ביטחון, נכתב ונאמר הרבה. כאן ברצוננו להסב את תשומת־הלב למחלוקת שבין שרון לבין רמטכ"ל המלחמה, רפאל איתן, ובין בני בגין, בנו של ראש הממשלה לשעבר. היא מבטאת מה הבינה הממשלה לגבי מטרות המלחמה שהיא מכניסה אליה את העם בעת שהחליטה עליה, ומגלמת בחובה את השיטה שבה תומרנה הדמוקרטיה הישראלית באחד הרגעים הקריטיים שלה. אין זו רק שאלה של אמינות של אישים רמי־מעלה, שניהלו את המלחמה ושאחד מהם, שרון, רוצה להיות ראש־הממשלה, להנהיג את ישראל ולשלוט בגורלה. בגלל השאלה הזו, של הרחבות המלחמה אל מעבר לטווח ההגנה על ישובינו נשבר הקונסנסוס הלאומי במלחמה זו. רבים ממתנגדי המלחמה הזו היו מוכנים לתמוך בה בשלב הראשון, אך מרגע שצה"ל נשלח לעבר ביירות ונעשה מעורב ישירות בבחירתו של בשיר ג'מייל לנשיא לבנון, וגם שם לעצמו יעד לגרש את הסורים מלבנון, לא היה זה בעיניהם מבצע לשלום הגליל, אלא מלחמה לסיבובה הכל־תי־נבוע של ישראל.

מה אומר היום שרון בוויכוח זה? הטענה העולה מדבריו היא, שהממשלה אכן קבעה לעצמה יעד, או סייג, של 40 ק"מ, שהוא טווח הארטילריה, ממנו ירוחקו המחבלים מצפון לגבולנו (בנוסף לסייג שלא להתקיף את הסורים אם אלה לא יתקפו את צה"ל).

היום קורא לכך שרון "יעד מינימום". פרשנ שהממשלה לא התייחסה אליו בהחלטה לצאת למלחמה. הוא מוסיף וטוען, שכל השינויים שאירעו לאחר מכן היו טבעיים ונחוצים מבצעית שהממשלה אישרה אותם — בלי לציין אם האישור ניתן בדיעבד, לאחר מעשה, או מראש, לפני שניתנה הוראה לצה"ל להתחיל לפעול.

איתן: לא דובר על 40 ק"מ

טענת איתן שונה לגמרי, ואותה השמיע גם בעבר כאשר התעורר אותו ויכוח בינו לבין מנחם בגין. לדבריו, לא ניתנה לצה"ל הוראה להצטמצם ב־40 ק"מ. כלומר, מלכתחילה לא הגבול למטרות שבהן דנה הממשלה כאשר החליטה לצאת למלחמה. היתה נקודה נוספת שבה לא הסכים עם שרון והיא הטענה שצה"ל פעל באיטיות ולא מימש את ההוראה להגיע לכביש ביירות־דמשק, ועד למרחב שטורה־רייק שבקרבת הגבול הסורי באזור דמשק.

בני בגין הצטרף לוויכוח לאחר הרצאתו של שרון. אין להניח כי היה אומר מה שאמר, בסגנון משפטי מובהק, בלא הסכמתו ואישורו של מנחם בגין. אמר בני בגין ("ידיעות אחרונות", 17.8.87): "הגדרת שטח המבצע (על־ידי שרון בהרצאתו) מביירות דומה כיעד מבצע של"ג, היא סילוף החלטת הממשלה". לדעתו של בני בגין: עוד בנובמבר 1982 הוציא משרד־הביטחון, בהדרכתו של שרון, ספר פנימי תחת הכותרת "שלום הגליל — מלחמת מגן של ישראל", ובו הרחיב עוד יותר את שטח המבצע. באותו ספר (עמוד 10) נאמר, בין השאר, כי "המטרות הצבאיות שבבצע מהחלטת הממשלה היו: להרוס בכל לבנון את תשתית ארגוני המרצחים של אש"ף". ועוד: "להחזיק בשטחים שהוחזו עד אשר ניתן יהיה להבטיח כי לבנון לא תהיה יותר תשתית לכוחות זרים המסכנים את ביטחונה של ישראל. המשמעות שישראל תפנה את לבנון ביחד עם הכוחות הזרים".

טענותיהם של בגין, האב והבן, יש להן על מה להתבסס. אילו ידע ראש־הממשלה מראש כי 40 הק"מ הם רק "יעד מינימום", מדוע היה עליו להתחייב במכתב לנשיא רייגן במספר זה? הרי יכול היה לומר לנשיא ארה"ב משהו כללי ביותר. כדי שלא להיראות, אחר־כך כמי שניסה להוליך שולל. ולמה באמת שמנחם בגין ישקר לרייגן?

שרון: היעד — הרחקת הארטילריה

על מנת להגיע לחקר האמת, ראוי לחזור לישיבת הממשלה החשובה ב־5 ביוני, בה נפלה ההחלטה לצאת למלחמה. היו שני שרים, לפחות, שלא נחה דעתם מהגדרת יעדי המלחמה. שר התקשורת, מרדכי ציפורי, אמר כי הרחקת המחבלים ל־40 ק"מ מהגבול היא ביטוי מופשט מדי ולכן הוא מבקש כי יצויינו מה הם הקווים שאליהם אמורים כוחות צה"ל להגיע. ראש־הממשלה אמר לרמטכ"ל כי יש להתחשב בהערה חשובה זו. רב־אלוף איתן אמר במפורש כי ממטולה צפונה 40 ק"מ זה 3 ק"מ מאגם קרעון, לכיוון צפון־מזרח זה כמעט עד לנהר הזהרני. לאורך החוף זה הקו שבין צידון לזהרני.

שרון הוסיף, בהסבירו את דברי הרמטכ"ל, כי לאורך החוף המרחק עד צידון הוא 42 ק"מ, ובצד המזרחי — זה עד אגם קרעון. כאשר אחד השרים הקשה בעניין ביירות, אמר שרון: מבצע שלום הגליל לא נועד לכבוש את ביירות, אלא להרחיק הארטילריה מישובינו. אנו מדברים היום על טווח של 40 ק"מ.

שרון מדבר אמנם על "היום", אך בתשובה לשאלה אחרת הוא אומר כי המבצע לא יימשך יותר מ־24 שעות, ואולי פחות מכך. כלומר, מי שמתכנן מבצע קצר כל־כך אינו יכול כביכול לשאת עיניו למטרות רחוקות הרבה יותר מטווח הארטילריה. וכי יכלו השרים להבין זאת אחרת?

במציאות התרחשו הדברים אחרת, כפי שהודינו זאת בכשרנו. שרון תכנן מלכתחילה מלחמה אחרת, גדולה יותר. על־פי תפישתו האסטרטגית, לא היה אפשר להרחיק את המחבלים מדרום לבנון בלי להגיע לביירות, ולא היה אפשר למנוע את שובם בלי להבטיח שתקום ממשלה לבנונית בראשותו של בשיר ג'מייל, שתחתום עמנו הסכם־שלום. ולא היה אפשר להבטיח שלומה של ממשלה זו בלי לגרש את הסורים מלבנון. על כך דיבר כבר עם שובו מביקור בביירות בינואר 1982, ועל כך הרצה בישיבה פנימית במכללה לביטחון לאומי בפברואר אותה שנה. בה דיבר אפילו על כך שאנו זקוקים ל־66 חברי פרלמנט לבנונים לבחירתו של בשיר ושהתנותיהם של אלה ידועות לנו.

הממשלה במעורפל־דיבורים

הצבא הבין, כפי שאמר רפול, כי לא מדובר ב־40 ק"מ. על הלוח ב"בור" במטכ"ל צוין באותיות גדולות, עוד לפני המלחמה, כי המטרה היא לסלק את הסורים מלבנון ולהקים שם ממשלה חוקית, שתחתום עמנו שלום. לצבא הורו מלכתחילה לחתור צפונה יותר עוד בטרם של היום הראשון למלחמה ועוד לפני שהגיעו הכוחות ל־40 ק"מ.

הצבא הבין היטב, כי אין איגוף גדול של הסורים בלי להתנגש עמם חזיתית.

מה שקרה בממשלה היה משהו שונה לגמרי. הממשלה התגלתה כמעורפל דיבורים, כאילו היתה ביתי לודים. לא תמיד ידעו השרים מה אומרים אנשי־הצבא וממה הם מסתייגים. הקשר בין שני הגופים הללו נשמר על־ידי שר־הביטחון. רפול כמעט שלא הגיע לישיבות הממשלה בימי המלחמה. החשדות באו רק בהמשך. הסטנוגרמות של ישיבות הממשלה מלאות בחילופי־דברים קשים בין שרון לבין השרים ארליך, ציפורי, בורג, דוד לוי ועוד, עד שהגיעו הדברים להתפרצות ב־12 באוגוסט בקשר להפצצתה הכבדה של ביירות.

"THROUGH CHECK—IN"

אנחנו דואגים לך ולמטען שלך - עד היעד הסופי

שירות חדש

כאשר אתה טס עם איבריה וחונה למשך פחות מ־24 שעות במדריד או ברצלונה אתה נהנה משרות חדש - כבר בנמל התעופה בן גוריון אתה מקבל את כל כרטיסי העליה למטוס ולטיסת הקישור שלך. המטען שלך מגיע ישירות ליעד הסופי.

השרות החדש של איבריה פועל ב־82 נמלי תעופה וב־46 ארצות.

לאיבריה כ־400 טיסות ליום. כמעט כל שניה נרשמת הזמנה לטיסה של איבריה ובכל שתי דקות נרשמת המראה או נחיתה של אחד ממטוסי איבריה בנמלי התעופה בעולם.

IBERIA
AIRLINES OF SPAIN

שיחת השבוע / אורית גלילי

ד"ר אלעזר ברק, מנכ"ל סולתם: הבית ברמת־אפעל נותן ביטחון (תצלום: רחל הירש)

לא אחד מהחבר'ה

בחוץ יכולים לחשוב שזה הסוף של סולתם, שההידרדרות המתמשכת היא בלתי־נמנעת, ושהסגירה הסופית היא רק עניין של זמן. אבל ד"ר אלעזר ברק, המנכ"ל, אינו חושב בכיוון הזה. לדעתו המפעל נמצא בנקודת מפנה; גם העובדים, לדבריו, שותפים לתחושה הזאת ומבינים את זה. תא"ל (מיל.) ברק היה קצין חימוש ראשי בצה"ל ולאחר שחרורו שימש במשך שמונה שנים כמנכ"ל חברת החשמל. הוא לא אחד מהחבר'ה. אבל הוא זכה לאמון מצדם. בימים שהמנהלים היו כלואים, דאגו העובדים שלארנון גפני יו"ר מועצת המנהלים, ולישעיהו גביש מנכ"ל הקונצרן, יהיו מלווים צמודים. את ברק הם פטרו מהצורך הזה: "רק עליהם נשמור, לא עליך. זה לא נגדך כל העניין הזה".

למרות החיבה שלהם הוא לא סלחני. הצעד של העובדים נראה לו לא־רציני וילדותי. "זה היה מגוחך מצד מי שארגן את זה לחשוב שאנשים מכובדים כמו גפני, גביש, או אני, ננסה לברוח דרך איזושהי פירצה בגדר. כשהמזכירה של "כור" יצאה מהמפעל, הם בדקו ביציאה את תא המטען במכונית שלה, לראות אם לא הבריחה מישהו החוצה".

בתום 36 שעות כליאה ומו"מ עד שלוש לפנות־בוקר במועצת פועלי חיפה, הלכו גביש וגפני לישון ולהתקלח בבית. ברק חזר למפעל ביקנעם. הוא דפק שעון בשש בבוקר, והחל יום עבודה. "הפועלים ישנו בסופו של דבר יותר טוב מאתנו; למקורבים אפילו נתנו ללכת להתקלח בבתים ביקנעם, ולמרות זאת לא כולם נשארו לעבוד באותו יום. אני הייתי כל אותו יום בעבודה, למרות שלא ישנתי יומיים רצוף".

לסולתם יש הרבה צרות, אבל הוא מנכ"ל גאה. "אנחנו לא פושטי־יד. לא רוצים כסף מהממשלה ולא מחיקת חובות. לאדם צריך להשתכר לפרנסתו, ולמפעל — להחזיק את עצמו. אני לא מתכוון לוותר בקלות. אני עקשן, אפשר לשאול את אשתי. אני מאמין ביכולת של המפעל ובמוצרים שלו. לענק כמו "סולתם" לא ירשו בקלות ללכת לאיבוד. הוא עוד יעבור את המשברים שבהם פעל בעבר".

עם: ד"ר אלעזר ברק מנכ"ל סולתם
על: אירועי השבוע האחרון במפעל ביקנעם

"מה יותר מוסרי: לפטר אלף עובדים או לשווק נשק?"

למה קיבלת על עצמך ניהול של מפעל עם כל־כך הרבה בעיות?

אני לא רואה עצמי אחראי למצבו הנוכחי של המפעל, אבל אני לא בורח מהמצב, וחושב שצריך להתמודד אתו. המפעל קיים 35 שנה, ובמשך הזמן היתה בו הסתאבות של מערכת ותיקה, גם כתוצאה משנות השפע. הוותק הממוצע של עובד הוא 17 שנה, וגיל העובדים הוא די גבוה, דבר שמשפיע על התפוקה. נכנסתי למפעל בתקופה של פיטורים, וזה אבסורד מבחינתי לפטר צעירים ובעלי־מקצוע, ולהשאיר את הוותיקים הנדכאים בגלל עיקרון של "אחרון נכנס ראשון יוצא".

באיזה עיניים אתה רואה את עובדי סולתם?

לפועלים יש החושים הטובים ביותר מתי לשבות. כשארגזי התפוזים עומדים לפני הטעינה ברציף — הפועלים שובתים, ולפני שהתפוזים ירקיבו הם זוכים לעוד תוספות. העיקר שהמשלוח ייצא בזמן. כך היה כל השנים בסולתם: אי־אפשר לעכב משלוחי נשק למי שנמצא במצב מלחמה, והעובדים ניצלו את זה וקיבלו עוד ועוד תוספות. כעת, שהמפעל במצב קשה, הם לא מוכנים לוותר על אגורה אחת שהשיגו במשך השנים. "שכח משהו־זר לא יחזור" — את מה שהושג אי־אפשר לקצץ עכשיו.

עם מי אתה מזדהה יותר: עם נציגי העובדים, הנהלת "כור", או מנהיגי ההסתדרות?

עם שלושת ראשי הוועדים במפעל יש לי יחסים קורקטיים. אני עדיין לא מעדיף אחד על פני השני. אני בסך הכל מנהל חודש, חמישה חודשים, וקיבלתי ירושה קשה. במדיניות הכללית אני בראש אחד עם הנהלת "כור". אין לי פגישות תקופתיות עם קיסר והברפלד. לצערי, אני רואה אותם רק כשיש בעיות. אי־אפשר להתכחש לעובדה ש־48 שעות בכפיפה אחת עם המנהלים, כשהיינו שבויים, יוצרת מצב שאחריו יוצאים יותר מאוחדים או יותר מפולגים. במקרה הזה הכרותנו העמיקה.

השיחו מחיצות בינך לבין העובדים בעקבות הכליאה, או שהם ממשיכים לקרוא לך ד"ר ברק?

בדרך כלל הם קוראים לי ד"ר ברק. נדיר מאוד שיפנו אלי בשמי הפרטי. זה לא שפתאום התעלתי לדבר עם עובדים, תמיד אני מדבר אתם; אך גם הפעם, בסיטואציה המיוחדת, הם לא שברו את כללי המשחק. הם הקפידו שלא לעבור את מפתן הדלת איפה שגביש, גפני ואני היינו.

אתה יכול לתת דוגמאות לשכר בסולתם, שמגדירים אותו כגבוה במיוחד?

השכר הממוצע של עובד בסולתם הוא 2,000 ש"ח. אל המספר הזה מגיעים אם לוקחים את רמת המשכורות הנמוכה ביותר במפעל, בסביבות 1,000 ש"ח ברוטו, שניתנת לאנשי השירותים הזוטרים, ומשכורות של 4,000—5,000 ש"ח שמקבלים בעלי המקצוע המיומנים כטכנאים, מהנדסים ומנהלי עבודה. המפעל משלם הרבה מעל הממוצע בתעשיית המתכת בארץ.

אתה מרגיש מקופח לעומת תעשיית הנשק הממשלתית?

אי־אפשר לאחוז במקל בשני קצותיו. כשיש כוננות במדינה שואלים אותנו מה מצב המלאי אצלנו, ומודיעים לנו שכרגע אנחנו לא יכולים לייצא. אבל באותו שוטף משרד הביטחון לא קונה מאתנו, אלא מאחרים בודדים. במלחמת לבנון, שלא היתה מלחמה כוללת, לא נוצלו כל אמצעי הלחימה, ולא צרכו נשק ותחמושת שהמפעל מייצר. אנחנו לא מבקשים כסף ולא מחיקת חובות, היינו רוצים שמשרד הביטחון יזמין צינור — שהוא [illegible] לנו כדי שנוכל למכור את הסחורה שלנו, וכדי לשמור את התשתית הביטחונית של המדינה.

איך תתאר את מצבכם הפיננסי עכשיו?

בכדי לממן את הפעילות השוטפת לוקחים מהבנקים כסף בריבית גבוהה. כשיש חומרי גלם בסך 25 מיליון דולר, ומלאי בסך 70 מיליון דולר, ריבית של 3% יכולה להכריע. אין לנו סיכוי להגיע למחזור רווחים שימחק ריבית שנתית של 40%. הממשלה אינה מאשרת לנו הלוואות זולות יותר בחו"ל. אנו מודעים למצוקת התקציב של מערכת הביטחון, ואנחנו ברשימה מכובדת שבה נמצאים אלסינט והתעשייה האווירית, שגם להן יש קשיים בגלל שההזמנות קטנו. כרגע אנו מקבלים כסף מקונצרן כור, ככל מפעל שאינו מרוויח.

איך חש חוסר הגינות כלפי העובדים, שבגלל הרפתקות נשק מפוקפקות ימצאו עצמם בחוץ?

כשמדברים על מוסריות צריך להפריד בין נשק לצרכי תקיפה, ונשק לצרכי הגנה שהוא "נשק קדוש". מבלי להיכנס לזה, אומר בבירור: אם אני לא מוכר נשק, מישהו אחר מוכר, ומדינה אחרת משפרת את מאזן התשלומים שלה. אילו ידעתי שמדינות אחרות אינן מוכרות בגלל שיקולים מוסריים, הייתי בבעיה. הצורך בנשק חזק יותר מהמוסר, ותמיד יימצא מי שימכור. אז מה יותר מוסרי — לפטר אלף או לשווק נשק? הרי טפשי לחשוב שאם לא נייצר נשק נמנע מלחמה עתידית עם מדינות ערב. טפשי גם בטענות על חוסר תכנון — כשיש מלחמה קונים יותר, וכשאין מלחמה קונים פחות.

עם מי אתם מנהלים עסקות בתקופה האחרונה?

אם אגיד, זה עלול לפגוע במו"מ פוטנציאלי. למדינות מפותחות יש, בעיקרון, תעשיות נשק של עצמן, והן לא קונות מאתנו. המדינות המתפתחות, הבונות צבא ומצוידות את מוסכיה, הן הצרכניות שלנו. בשוק העולמי יש מעט קונים והרבה מוכרים, ואחד המפתחות להבקעת הנושא הוא הצעת מחירים אטרקטיביים. לא תהיה לנו ברירה אלא להוזיל את מחירי המוצרים ואת מחיר שעת עבודה.

האם התיאורים על [illegible] העובד בסולתם נכונים? בקיץ הקשה, לדוגמה, עבודתם [illegible] מלאה?

במושלים פלדה ב־1,300 מעלות אין טעם במיזוג־אוויר, גם לא באולמות בגובה 12 מטר, שבהם מייצרים תותחים. המבנים אצלנו הם מודרניים, מרווחים ומאווררים. בחדרי האוכל שלנו העובדים מקבלים שלוש ארוחות ביום, ורמת האוכל אצלנו ידועה בכל האזור. תקציב הנופש שהעובדים מקבלים מדי שנה גבוה פי שלושה מבמפעלי "כור" האחרים.

מרבים להתקיף את ההנהלה שלא חשבה מספיק ברצינות בנושא של הסבת קווי ייצור.

אנשים אינם יודעים שהסבת קווי ייצור היא החלטה גורלית. השקעות לתשתית, זמן למידה והחדירה לשוק, מצריכים מימון, וזמן שנמדד לא בשבועות ולא בחודשים. אין "הוקוס פוקוס". אבל מאידך אני יודע שיש רגע שבו חייבים להתחיל.

מה עומד בפניך במפעל בחודשים הקרובים?

שלוש הבעיות המרכזיות של המפעל הן: שכר ממוצע הגבוה מהשכר הממוצע במשק, תפוקה נמוכה ויחס לא בריא בין הייצור לאלה שאינם עוסקים ישירות בייצור. המשימה המיידית היא הגברת מאמץ השיווק, ובאופן זמני להפוך להיות גם קבלן משנה. זו לא תכלית אבל זו סתימה זמנית.

על מה אתה מבסס את האופטימיות שלך לשגשוג מחודש של המפעל?

יש מגעים עם קונים פוטנציאליים, ולפי אופיים יש סיבות טובות לתקווה. יש לזכור שאנו פועלים במגבלות שמטילים עלינו ושאנו מטילים על עצמנו. יפן, למשל, לא סוחרת אתנו, ותבל, ומאידך יש החלטה של ממשלת ישראל שלא לסחור עם דרום־אפריקה.

אתה ישן טוב בלילה עם כל גל חדש של פיטורים?

האחריות היא בעיני גם לגבי אלה שנשארים, ולכן אינני מרגיש אשם לגבי המפוטרים. כשמחליטים, למשל, להמשיך בפרויקט הלביא כדי לא לפגוע בעובדים בתעשייה האווירית, מחליטים על פיטורי האנשים במקום אחר.

[illegible] עליה בין יקנעם העיירה להנהלת המפעל מעיקה אתך כמנכ"ל?

"השיקול הראשון מבחינתי הוא צרכי המפעל. לפטר מקריית־אתא יהיה יותר קל מלפטר ביקנעם. למרות זאת השתדלנו שלא לפגוע בעיירה וביחס שבין התושבים לעובדים במפעל. אם 3% מהעובדים הם תושבי העיירה, הקפדנו שהפיטורים ייעשו באותו יחס. התחשבנו בחדרים שכולים, מפרנסים יחידים או משפחות חד־הוריות.

עד מתי תקדיש להבראת המפעל אם לא יתחולל שיפור?

אני חושב שלכל אדם חשוב שירחשו לו אמון. מאוד חשוב לי להוכיח זאת. אחד האתגרים של כל מנהל הוא להצליח ולהשאיר אחריו מפעל משגשג עם מאזן חיובי, ושהעובדים יזכרו את התקופה שלו לטובה.

הקשר האמריקאי / צבי בראל

תוספת סיכון

חייל אמריקאי במפרץ הפרסי: יותר כסף

וואשינגטון

ביום רביעי נודע על כך באופן רשמי. חיילי צבא ארה"ב המגינים על המכליות הכוויתיות המובילות נפט ליפאן ולאירופה יזכו כל אחד בתוספת של 110 דולר לחודש בשל החשפותם לסכנות המפרץ. מפה מפורטת וצבעונית, בתוספת ההסברים של סגן שר־ההגנה לענייני כוח־אדם, תחמו את גבול הסכנה באזור המתחיל במפרץ הורמוז ומגיע עד קצהו הצפוני של המפרץ הפרסי. החשבון הכלכלי הראה כי בכך תשלם ארה"ב עוד מיליון ומאה אלף דולר לחודש לעשרת אלפי החיילים (מחצית הכוח המיועד למזרח־התיכון), עליהם חלה הגדרת הסכנה.

תוספת סיכון אינה המצאה חדשה בארה"ב, והיא יושמה כבר בעבר במשכורותיהם של חיילים ששירתו באזורים לא־סימפאטיים כמו אל־סלוואדור, איראן, פרו ואחרים. אבל דווקא התוספת הזאת דוחקת את הממשל לפינה שאולי תאלץ אותו לצאת מן המפרץ.

רק לפני שלושה שבועות, כאשר אותו ממונה על כוח־אדם בפנטגון, דייוויד ארמור, העיד בפני ועדת השירותים של בית־הנבחרים, הוא התעקש לומר כי "האיום במפרץ על כוחות אמריקאיים קטן מאיומי הטרור שבפניהם הם עומדים במדינות אחרות במזרח־התיכון. איום טרוריסטי מעולם לא היה סיבה להגדרת מצב סכנה (כדי לשלם תוספת סיכון) ותמיד ידענו שתגדר הסכנה הפיסית המיידית שבפניה עומדים הכוחות". משנשאל שלושה מדוע, בניגוד לעדותו, החליט להכריז על אזור המפרץ כאזור הראוי לתוספת סיכון, השיב: "ההחלטה מבוססת על איומים סדירים... המצב היה מאוד דינאמי, הרבה מאוד אירועים מתרחשים שם מדי שבוע".

הסתירה בדבריו אינה העיקר, כמובן, אבל היא מבליטה עוד יותר את מילכודו של הממשל, שכן הבעיה אינה רק לשמור על חופש השיט במפרץ, אלא כיצד להשאיר את שרביט הנהגת המדיניות בידי הנשיא ולא להיכנע למשיכותיו של הקונגרס. זה בתורו מבקש כבר מספר שבועות להפעיל את חוק הכוחות הלוחמים, המחייב את הנשיא לבקש את אישור הקונגרס להמשך פעילותם של כוחות באזור לחימה מעבר לתקופה של 60 יום. רייגן יודע שבקשה כזאת עלולה לגרום לכך שהקונגרס ימשיך עליו עוד מגבלה וידרוש הוצאת הכוחות, ולפיכך השתמש עדיין בכל בימה אפשרית כדי להדגיש כי אין הדברים אמורים בסכנת מעורבות צבאית המחייבת הפעלת החוק. אבל אם אין סכנה, אין גם צורך לשלם תוספת סיכון. כך לפחות מחייב ההגיון. חברי הקונגרס אינם מתירים, אפוא, עד שהנשיא יכיר גם הוא בהגיון, וכצעד יוצא־דופן הגישו 114 חברי קונגרס תביעה בבית־המשפט הפדראלי, בה הם דורשים להורות לנשיא להפעיל את חוק הכוחות הלוחמים.

[illegible] הנשיא שיצטרך להחליט מהו אזור סכנה ומתי יוצאים למלחמה, אבל כשהנשיא מכניס עצמו למיצרים הצרים של המפרץ ועומד על כך שזה אזור דייג, אל יתפלא שהוא שולה מוקשים המתפוצצים על גבעת הקפיטול.

פוליטיקה של איידס

במיליארדי דולר מוערך הנזק שיגרום לחברות אמריקאיות מחלת האיידס.

חברות־ביטוח עדיין אינן יודעות כיצד לבנות את הלוחות האקטואריים שיקבעו את פרמיית הביטוח ואבדן ימי־עבודה, התשלום בעבור שירותי בריאות ויצירת אמצעי־הגנה סביבתיים הפכו למוקד בסימפוזיונים של תעשיינים ומנהלי חברות, ובבתי־הספר מתחילה שוב מהומה רבתי, כאשר לקראת תחילת שנת הלימודים כבר החלו הורים להפגין ולמנוע מילדיהם ללכת לבית־הספר שבו לומדים ילדים הנגועים במחלה. בתחנת העזרה הראשונה ובשירותי הכבאות מציידים את העובדים בכפפות מיוחדות להגנה מפני הידבקות, ולפחות עובד אחד כבר נזרק מעבודתו משום שלא הסכים לעבוד בכפפות.

[illegible] מוסר את מועדוני הבודדים, משפר את חיי־הנישואים וכבר יצר ספרות עניפה החורגת מן המסגרות המקצועיות הרפואיות. אך כל זה כאילו מדלג על הבית הלבן, המתייחס למחלה כאל עוד שדה מערכה פוליטי. בתופים ובמצילתיים הכריז הנשיא רייגן בחודש שעבר על הקמת ועדה נשיאותית למציאת פתרונות טיפוליים למחלה; במיוחד נשא כאן חן מינויו של הומוסקסואל מוצהר בוועדה זו. אך הנה, עוד בטרם תערוך הוועדה את ישיבתה הראשונה, זיכה אותנו ה"וואשינגטון פוסט" בסקירה ממצה על חבריה.

יו"ר הוועדה היא גב' לינדה שפר, היא חסרת רקע וידע מקצועי על איידס, אך כרטיסה הוא "קראה הרבה על הנושא". חברה אחרת היא ד"ר תרזה קרנשאו, העוסקת בריפוי מיני, ובגישה תוכנית טלוויזיה משלה. על המחלה היא אמרה ש"היא יכולה להיות מועברת באמצעות יתושים, חיתוכית, מזון, ובבתי־שימוש וכי יש לאסור על ילדים הנגועים במחלה לבקר בבית־הספר... ולהימנע מלשחות בבריכות ציבוריות". עורך בתחנת הטלוויזיה בה היא מופיעה סיפר כי כל אימת שהיא מגישה את התוכנית, "משתוללים מכשירי הטלפון בתחנה והם מן כאמין מוקשים כדי להרגיע את המאזינים". חבר אחר, פני פלק, שהוא חבר בית־הנבחרים של אילינוי, מאשים כי "ההומוסקסואלים נוקטים במדיניות טרור של דם בכך שהם באופן מודע תורמים דם שעלול להיות נגוע". הוא תומך בבדיקות איידס לכל אדם מגיל 13—55, למבקשי רשיונות נישואים, לאסירים ולמהגרים. הדברים נשמעים כציטוט ישיר מפיו של שר־המשפטים ארווין מיז. ריצ'ארד דווזם, חבר נוסף בוועדה בת 13 החברים, אינו מומחה בתחום זה, אבל הוא היה התורם הראשי למסע הבחירות של רייגן בשנת 1980, והוא בטוח ש"קהילת ההומוסקסואלים אינה מסוגלת לשלוט בעצמה מבחינה מינית". ואילו ד"ר קורי סרוואאס נוהגת לעבוד עם מעבדה ניידת לבדיקת המחלה, כאשר את התוצאות היא שולחת בדואר.

"וכיצד את יכולה להיות בטוחה שהכתובת היא באמת של הנבדק, או שמישהו אינו עובד על רעהו?" היא נשאלה. התשובה: "אני שמה מבטחי בדואר האמריקאי וכותבת את הכותרת 'אישי' על המכתב".

חבורת מומחים כזאת, גם אם אינה יודעת הרבה על המחלה, עונה על דרישות האמונות והדעות של הנשיא רייגן, וזה מה שחשוב. רובם ככולם חברים במפלגה הרפובליקאית, חלקם פעילים בה ואחרים מסייעים לה בכסף.

ומכיוון שהבית הלבן מתיר לעצמו להקים ועדה "רפובליקאית" על איידס, מיהר הקונגרס הדמוקראטי ומינה 15 מומחים שיהוו את הוועדה "שלו" לנושא, גם הבית הלבן כמו גבעת הקפיטול יודעים שתרופה למחלה לא תצא מהם, אבל אם אפשר להרוויח על גבה עוד מניה פוליטית קטנה, אז מדוע לא?

גיבור לאומי איטלקי

עד לפני כשבוע אפשר היה לראות על מרקעי הטלוויזיה את תמונתו של אל קפונה, כשסיגר עבה נעוץ בין שיניו, לחייו תפוחות ואחת מעיניו כאילו קורצת.

מתחת לתמונה הופיעה הכתובת: שלטונות מס ההכנסה — אחד מ־לנו. הקריין הכריז בקול דרמאטי, נוקב: "טעותו החמורה של אל קפונה היתה, שהוא חמק מתשלום מס הכנסה". ואז משתנה התמונה ופניו של המאפיונר הגדול מתכסות בסורגים. עשרה מיליון דולר התכוונו שלטונות המס להשקיע במסע פרסום זה, ועשרות אלפים כבר הוצאו על השידור שביקש לנעוץ קיסם דוקרני בצלעות מתחמקי המס. אבל אז באו האיטלקים. "השידור הזה הופך את כל המיעוט האיטלקי לחברי מאפיה ותמונתו של אל קאפונה בהקשר הזה מזכירה לציבור את הקשר בין האיש למוצאו", נא להוריד את התמונה, הם דרשו. שלטונות המס התפתלו וביקשו לבטל את רוע הגזירה, אבל כרגיל, השופט שפט [illegible] הלאומי [illegible] המרקעים. עכשיו אפשר אולי להציע משהו מסלנה, אולי מאיר לנסקי, או איוון בוסקי.

על שטחים ואנשים / אורי ניר

שאגת העכבר

"בין הברק והרעם נפדה את המולדת / במלה וברובה נפדה את המולדת. / בנחישות שאין לה גבול / יהיה יום הניצחון ליעדנו הדגול".

(מתוך השיר "יא לילי" של הזמר וליד עבד אל־סלאם, רמאללה).

במזרח־ירושלים ובגדה המערבית מוקלטות, נמכרות ונשמעות בגלוי קלטות של שירים לאומניים־לאומיים פלסטיניים, בביצועם של זמרים וחבורות זמר פלסטיניות מקומיות. ישראלי, אם יאזין למלות השירים, אוזניו תצילנה.

הקסטות ה"לאומיות" מהוות גורם חשוב המעצב ומשקף את ההווי הלאומי של צעירי השטחים. אמנם הזמרים הכל־ערביים, כגון אום כולתום, פריד אל־אטרש ופיירוז, הם עדיין הפופולאריים ביותר בחברה הפלשתינית, כמו בעולם הערבי כולו, אך שירים בעלי מסר לאומי, מתוצרת מקומית, הולכים וכובשים את אוזני של הדור הצעיר בשטחים. קסטות בעלות תכנים לאומיים, הנשמעים לעתים כקריאות מלחמה בוטות, מתנגנות בגלוי בשטחים.

לעתים נדמה כאילו נעלמו הקסטות הלאומיות מאוזני השלטונות הישראליים, הטורחים להעמיד לדין ילדים שהניפו דגלי פלשתין, או אישי ציבור פלשתינים שהציגו בלשכתם את תמונתו של יאסר ערפאת. רק כשמתבצעים חיפושים באוניברסיטאות או במשרדים של ועדי עובדים בשטחים, נמסר על תפישתן של קסטות מעין אלה, המוגדרות "חומר הסתה".

סידור הקלטות על מדפי הרוכלים במזרח־ירושלים מצביע על סדר הפופולאריות שלהן בחברה הפלשתינית. במקום הבולט ביותר מוצגות קסטות של הזמרים הכל־ערביים האהובים. חומר חדש וישן גם יחד, מרביתו עממי, מיעוטו בעל אופי פוליטי. בולטות מעט פחות על המדפים הקסטות המוסלמיות: דרשות של אישי דת בולטים, בעיקר ממצרים, וגם שירים בעלי תוכן דתי־מתבעות קמעא, אך כנראה לא פחות פופולאריות. הן הקסטות הפלשתיניות, מתוצרת מקומית — בחלקן הקלטות של חבורות זמר ערביות מן הגליל והמשולש, רובן של זמרים ומוסיקאים מהשטחים. כמעט בחלקן ניתן למצוא תכנים פוליטיים, ובדרך כלל תכנים בוטים ואלימים מאוד.

אולפן ההקלטות הפעיל ביותר בגדה המערבית שייך לחברת ההקלטות וההפצה "נידסאונד" ברמאללה. "בדרך כלל אנחנו מקליטים זמרי חתונות מקומיים, כאמצעי של קידום מכירות", מסביר אחד מבעלי החברה. "אנחנו לוקחים על עצמנו את סידור האולפן, את ההקלטה, ההעתקה וההפצה. אנשים שומעים את הקסטות ומזמינים את חבורת הזמר לשמחות שלהם ישירות, או דרכנו. כך אין צורך לשלם תמלוגים לאמנים, ואפשר למכור את הקסטות במחירים נמוכים של שלושה שקלים כל אחת. אנחנו מרוויחים סכום סביר, האמן מרוויח פרסום".

השמעת שירים לאומיים או פוליטיים בחתונות פלשתיניות התפתחה בהדרגה. בעבר נהגו המשוררים העממיים (ה"זג'אלים") לשלב תכנים פוליטיים בדברי השירה שלהם בלהט חגיגת הנישואין. בכפרי הגדה עדיין נשמר המנהג הזה. רק השבוע התפרסמה ידיעה בעיתוני מזרח ירושלים על סערה שפרצה בכפר חיזמא, צפונית לירושלים, כאשר אחד מה"זג'אלים" פצח בשירי הלל לאבו־עמאר, ראש הזרם [illegible] ב"פתח". המשורר, ואשה אחת שהתקוממה נגד חבריו של החתן, ששרו שירים לאומיים, גורשו בבושת פנים מהחגיגה, לדברי הידיעה.

במגזר העירוני בגדה מזמינים לחתונות חבורות זמר הממלאות תפקיד דומה לזה של הזג'אלים. דוגמה לחבורת זמר כזו היא "להקת כוכבי הלילה" של [illegible] אל־ברחוץ מאל־בירה, ליד רמאללה. הלהקה הקליטה את רפרטואר החתונות שלה בקלטת שנמכרת היטב, כפי שמעידים בעלי הרוכלים. באחד משיריו של כוכון נאמר "בירושלים של הקוראן לא ישלוט עם זר", "פלשתין כבר חוזרת אלינו, ואבו עמר (ערפאת) כבר נמצא במולדתנו". "הטנקים של ערפאת כבר סובבים, משקים בדם הציונים". בהמשך השיר נשמעות שורות כגון "דוסו כדורים על הטמאים", "בטיל אחד או בשניים, היכן היא המהפכה". ועוד.

חבורת זמר דומה, "להקת האורות", גם היא מאזור רמאללה, שרה שירים ששמותיהם "פלשתין חופשית", "ארצי ערבית", "בשורה המערכה" ואחרים. שיר הלל ללוחמי החזיתות הפלשתיניים אומר: "המהפכה שלנו מצריכה מלחמה", או "אני רוצה לבנות את ארצי ולגדל את ילדי על אהבת הרובה".

תיאורים של פעמי משיח־ערפאת או קריאות מלחמה מהסוג הנ"ל משולבות בדרך כלל במחרוזות של שירים קצביים לריקוד. המטרה העיקרית היא לשלהב. "לעשות שמח". אין אלה שירי מחאה פוליטיים של ממש. בצד הקריאות הללו מסלסלים סולני הלהקות גם קריאות הידד כגון "לשמוח הבר'ה", או "אבאריאבא" ו"הלאהלא" למיניהן. משקלן הרעיוני של מלות השירים האלה, כמו מידת התחכום שלהן, הוא שולי ביותר. העיקר הוא הקצב ומצב הרוח הטוב.

משקל רב יותר למלות השירים אפשר למצוא בקלטות כמו זו של וליד עבד אל־סלאם מרמאללה, או בשירי המשוררים הפלשתינאים שהקליטה להקת "יועאד" מהכפר ראמה שבגליל. וליד עבד אל־סלאם, תושב רמאללה, היה נתון לצו הגבלת תנועה בתוך עירו, בגלל פעילות שהוגדרה "עוינת", כשהיה אחראי על פעילויות התרבות באוניברסיטת בירזית. הוא נחשב לאחד הפזמונאים המוכשרים בגדה, הן ברמת התמלילים והן ברמה המוסיקאלית. בניגוד ללהקות החתונות, מסתפק עבד אל־סלאם בליווי מינימאליסטי של עוד ותמבור, ומזמר בקצבים איטיים, בסגנון פשוט של שירי מחאה. המסרים שלו גם הם טיפוסיים לשירת מחאה, אך לא נעדרת מהם הקריאה למהפיכה אלימה. שיר הנושא של הקסטה, "ירדנו לרחובות", מהווה דוגמה טובה לכך: "ירדנו לרחובות והצפנו רגלים / וזימרנו למולדת את היפים שבשירים / שירי חירות ואחדות לאומית / שירים של מלחמה עממית, היא דרך הנצחונות. / נזמר לארצנו ונחבר לה שירים / נרווה אותה בדמנו נצית בה אש. / נתנגד לכובש / בצמיגי גומי ובאש / וההיסטוריה תכתוב פה פרק במאבק".

עבד אל־סלאם חיבר גם גרסה משלו ל"ידיה" הערבי המסורתי: "לא רוצים קמח, ידיה / ולא סרדינים, ידיה / רוצים פצצות, ידיה / וזרם של פצצות, ידיה / והנשק בידך, ידיה / יתווה לך את דרכך, ידיה / והשכל בראשך, ידיה / ינחה אותך אל מפלטך, ידיה".

נגד הפורשים מן הציבור ה"לאומי" הפלשתיני מזמר עבד אל־סלאם: "הצת את שלהבתה, עמי / שים קץ לטמאים האלה / מי שיבגוד במולדת / יירמס בסוליית הנעל. / [illegible] את אוייביך / את מי שאבד לנו בדרך / ופתח במלחמתו של העם / היא שתנחה אותנו בדרכנו".

להקת "יועאד" מראמה ("יועאד", בערבית, פירושו "יוחזר") הלחינה שירי משוררים פלשתינאים — של סמיח אל־קאסם, מועין בסיסו, תופיק זיאד ואחרים. גם אצלם הסגנון הוא של שירי מחאה, והמוסיקה מאופיינת בביצועים מעובדים רבים, בניגוד לזו של עמיתיהם מהשטחים. ואכן, מול המארשים עמוסי הפאתוס בתופים ובמצלתיים, ומול התמלילים מלאי הלהט הלאומי הסופרלאטיביים, קשה שלא להעלות חיוך.

שירים בקצב המארש, מלודיות בגוונים מערביים ותמלילים מופשטים אינם מדברים אל לבו של קהל היעד בשטחים. כך מסתבר מדבריהם של בעלי דוכנים במזרח ירושלים שאינם שבעי רצון מתפוצת הקסטה החדשה (רק כמה חודשים בשוק). גם מוזיקאים מהגדה אינם מתלהבים ממנה. "הסגנון הזה לא מדבר אל האוזן שלנו", הסביר חבר באחת הלהקות ה"לאומיות" בגדה. "זה לא אותנטי, לא ממש משלנו. אצלנו התפתח טעם אחר".

הקסטות הלאומיות הפלשתיניות, המוקלטות ומופצות בגדה המערבית וברצועת עזה, מכילות את המרכיבים של האתוס הלאומי הפלשתיני בשטחים: תהילה ללוחמים האחוזים בנשק, כבוד לאיכרים הדבקים באדמתם, שאיפה לחירות ולעצמאות, כיסופים למולדת, זיקה לאדמה והבלטת סמלים טיפוסיים למורשת הלאומית, כמו הכפרות האמנות הפלשתינית, מתפתחת הפזמונאות בשטחים בכיוון מוגדר מאוד, במגמה של תביעה לעצמאות מדינית, ובקריאה לניהול מאבק למען הגשמת המטרה הזו. הפזמונאות, שיצריה וצרכניה כולם צעירים, משקפת את עולמו הרוחני של הדור הצעיר בשטחים במישור הזהות הלאומית.

פזמוני הקסטות, המשקפים ומעצבים את האתוס הלאומי הפלשתיני בשטחים, משמשים ערוץ תקשורתי נוסף בתהליך הסחוף של "בניית הלאום" הפלשתיני. בגלל הקושי היחסי לפקח על תכניהם והפצתם, הם מכילים ביטויים ישירים ובוטים יותר של הרעיונות הפלשתיניים המהפכניים, ומשלימים בכך את תפקידם של ערוצי התקשורת הפלשתיניים האחרים.

חוקר התקשורת דב שנער מהאוניברסיטה העברית בירושלים פרסם לפני מספר שבועות ספר בשם "קולות פלשתיניים", המנתח את תפקידם של ערוצי התקשורת הפלשתיניים בתהליך "בניית האומה" בגדה המערבית. בפרק המסקנות שלו מתאר שנער את הניסיונות הפלשתיניים להשתמש בערוצי תקשורת בשירות תהליך "בניית האומה", ואת ניסיונות הנגד הישראליים לחסום אותם, כמשחק של חתול ועכבר. בניסיון להעריך את המגמה העתידית של המשחק הזה, כותב שנער כי אם תימשך המציאות הנוכחית של מאבק חלקי, ושל צנזורה ישראלית "נאורה" על התקשורת הפלשתינית, "סביר מאוד שהעכבר הפלשתיני ימשיך לשאוג, למרות שיאלץ להגביר את כוח המציאה היצירתיות שלו, בניסיון לשדר את הקולות שהוא מסביר".

הדר חברה לבטוח בע"מ

רח' בן־יהודה 1, תל־אביב

הודעה בדבר פרסום תשקיף

ניתנת בזה הודעה בהתאם לסעיף 23 לחוק ניירות ערך תשכ"ח — 1968 כי ביום 28 באוגוסט 1987 פורסם תשקיף בדבר הנפקה של

1,533,430 מניות רגילות רשומות ע"ש בנות 1 ש"ח ע"נ ביחד עם 306,686 מניות רגילות רשומות ע"ש בנות 5 ש"ח ע"נ, בע"נ כולל של 3,066,860 ש"ח ע"נ; המוצעות לבעלי המניות של החברה ולבעלי כתבי האופציה (סדרה 2) (להלן — "כתבי האופציה")של החברה ב־ 306,686 יחידות, לפי היחס כדלקמן: לבעלי המניות — יחידה אחת לכל 34 ש"ח ע"נ של מניות המוחזקות על ידם ולמחזיקים בכתבי האופציה — 100 יחידות לכל 226.6 כתבי אופציה המוחזקים על ידם. הרכב ומחיר של כל יחידה הינם כדלקמן:

5 מניות רגילות בנות 1 ש"ח ע"נ במחיר של 130% — 6.5 ש"ח
1 מניה רגילה בת 5 ש"ח ע"נ במחיר של 100% — 5.0 ש"ח
ס"ה מחיר יחידה — 11.5 ש"ח

החברה הינה חברה בת של הפניקס הישראלי חברה לבטוח בע"מ (להלן "הפניקס"). שתי החברות פועלות בענף הבטוח בישראל, ובאשר לאפשרות של ניגוד עניינים וצמצומו החלקי ראה סעיפים 7.1.9 ו־8.2 ו־9.2 בתשקיף.

הפניקס, קונצרן GROUPE DES ASSURANCES NATIONALES, והחברה הישראלית אירופאית ישרופ ס.א. מלוקסמבורג, המחזיקים ביחד במניות המקנות להם 73.24% מהון החברה ו־ 79.39% מזכויות ההצבעה בה, התחייבו לנצל את מלוא הזכויות המגיעות להם על פי תשקיף זה.

במשך 3 השנים שקדמו לתאריך התשקיף היו תנודות חדות בשערי מניות החברה בבורסה. לחברה ולמנהליה אין כל מידע בדבר הסיבות שגרמו לשינוי בשערי ניירות הערך של החברה בתקופות הנדונות. ראה סעיף 4.4 בתשקיף.

לשנה שהסתיימה ב־31 בדצמבר (מותאם לש"ח של חודש דצמבר 1986)

	1986	1985	1984	1983
רווח/הפסד לאחר מס	2,273,088	1,828,936	(1,376,342)	*(3,799,692)
יתרת הפסד לסוף התקופה	(1,419,037)	(3,692,125)	(5,521,061)	

* הפסד מותאם עפ"י הנחיות גילוי דעת מס' 23 של לשכת רואי חשבון בישראל. לפירוט בדבר התנודות ברווחיות החברה — ראה סעיף 7.1.4 להלן.

המניות הרגילות הרשומות ע"ש בנות 1 ש"ח ע"נ והמניות הרגילות הרשומות ע"ש בנות 5 ש"ח ע"נ שתונפקנה על פי תשקיף זה תהיינה, החל מתאריך הנפקתן, שוות זכויות, בהתאמה, למניות הרגילות הרשומות בנות 1 ש"ח ע"נ ולמניות הרגילות הרשומות בנות 5 ש"ח ע"נ הקיימות בהון מניות החברה.

בפברואר 1987 נחתם חוזה שלפיו רכשה החברה את כל הון המניות של לה נסיונל, חברה ישראלית לבטוח בע"מ (להלן — "נסיונל") תמורת הקצאת מניות בחברה לבעלי מניות נסיונל. קיימת אפשרות שבשנת 1991, במסגרת התאמות תמורה, תשלם החברה לבעלי מניות נסיונל סכום של עד 3 מליון ש"ח לפי ערכו הריאלי ביום 30.6.86. לפירוט העסקה ראה סעיף 7.1.6 להלן.

המניות הרגילות הרשומות ע"ש בנות 1 ש"ח ע"נ עדיפות בזכות ההצבעה על המניות הרגילות הרשומות ע"ש בנות 5 ש"ח ע"נ ביחס לערכן הנקוב, האואיל ולכל מניה זכות דעה אחת בהצבעה בקלפי, מבלי להתחשב בערכה הנקוב.

סך כל עמלות החיתום, ריכוז, הפצה והוצאות אחרות שהחברה תשלם בגין הנפקת המניות עפ"י תשקיף זה יגיע לסכום של כ־155,227 ש"ח.

החברה תשלח בסמוך ליום הקובע (2 בספטמבר 1987) הודעה לזכאים לכך בדבר הזכויות להן הם זכאים. הזכאים הרשומים, כהגדרתם בתשקיף, זכאים לנצל את הזכויות או להורות על מכירתן בהודעה בכתב שתימסר לחברה במשרדה הרשום ברחוב בן יהודה 1, תל־אביב, לא יאוחר מיום 23.9.87 שעה 12.00, והזכאים הלא רשומים, כהגדרתם בתשקיף, זכאים לנצל את הזכויות או להורות על מכירתן בהודעה בכתב שתימסר לחבר הבורסה באמצעותו הם מחזיקים במניות ו/או בכתבי אופציה של החברה לא יאוחר מיום 27.9.87 שעה 10.00.

עותק מהתשקיף וההיתר לפרסומו הוגשו לרשם החברות.

עותק מהתשקיף ניתן להשיג בבנקים ואצל חברי בורסה אחרים.

החתמים: **בנק לאומי לישראל בע"מ** **בנק דיסקונט לישראל בע"מ**

תאריך התשקיף: 28.8.87

דונם פה ודונם שם, הכל כמעט חינם

מאת רומן פריסטר

אם ביכולתך לגייס 50—60 אלף דולר, סיכוייך טובים לקבל הלוואות נוחות וקרקע במחיר סמלי כדי להקים בית מרווח בנוף מרהיב־עין, "30 דקות מחיפה". מאות משפחות ניצלו את ההזדמנות ועוברות ליישובים קהילתיים שצומחים בלב אזור מאוכלס ערבים ובדווים

רק עין אחת לחגי בנימין, אך הוא נמנה עם הראשונים שראו את הנולד: אידיאלים, יהיו נעלים אשר יהיו, אינם שווים את הנייר שעליהם נכתבו, אם הם מתעלמים מן המציאות בשטח.

אביו של חגי עלה מאוקראינה לפני מלחמת העולם הראשונה, כשהוא ספוג כל כולו מתורתו של א. ד. גורדון. גם חגי עצמו קורץ מאותו חומר שעוצב בשנים שבהן יובשו ביצות עמק יזרעאל, כשנהלל, מושב הולדתו, היה עדיין צעיר ורעב ללחם. האבא, שהתחיל את חיי החלוץ שלו בכרכוריה ובקבוצת גן שמואל, הצדיק לעת זקנתו עבודה שכירה במשק, ולבסוף גינה גם את ההתנתקות המבוהלת משורשי המסורת היהודית. חגי, שביום שלישי חגג את יום הולדתו ה־62, רואה בעין מפוכחת את ההתפוררות החברתית של המושבים ומדבר עליה בגלוי. גם מהבחינה הכלכלית אין עוד סיכוי להרחבת יישובים שצמחו מתוך ערכי תנועת העבודה: אין כאן לא קרקע, לא מים ולא אנשים שמוכנים להשכים קום בארבע בבוקר ולצאת לשדות.

כשהוא אוחז בהגה של הסובארו־דהלוקס של המועצה האזורית עמק יזרעאל ואנו דוהרים בדרכי עפר המתפתלות בין הכפרים הערביים ויישובי הבדווים, הוא מגלה בקיאות מפליאה בסביבה; מכיר כל שביל, כל חורבה, כמעט כל פרה שרועה באחו. "אתה רואה את הבית שם, בראש הגבעה", הוא אומר ומצביע על מבנה גדול ומוצק שהוקם כנראה עוד בימי הטורקים. "גר שם ערבי אחד ולו שלוש נשים ו־22 ילדים". בהערה מקרית לכאורה טמונה תמצית דאגתו: ריבוי טבעי של האוכלוסיה הלא־יהודית.

שעה קודם ביקרנו בביתו של עבד אל־חלים במכשיה זיבדה, יישוב נאה מאוכלס פלוחים, דרווישים ובדואים. אל־חלים התגאה במסגד שבונים עכשיו בכפרו — כפר שאינו מוכר כלל במדריכי "כל מקום", שמוציאים לאור קצין חינוך ראשי של צה"ל, או בפרסומים אחרים. הדבר לא קרה בשל הזנחה כלשהי. "אני זוכר את המקום כשעמדו בו בסך הכל כמה בקתות עלובות", משיב בנימין למארחו הערבי. ושוב מבצבצת מתוך דבריו אותה נימת של דאגה. עד לפני חמש שנים היו בתחום שיפוטה של המועצה האזורית חמישה ישובים יהודים בסך הכל ובהם כ־1,100 נפשות, לעומת 22 אלף תושבים ערבים ובדווים. בנימין הבין שבשיטות המקובלות לא ישופר לעולם המאזן הדמוגרפי של האזור. המצפים שהוקמו כאן ובגליל ביוזמת ממשלת הליכוד לא פתרו את הבעיה. במקרה הטוב בלמו את ההשתלטות הלא־חוקית על אדמות המדינה. את התשובה חיפש באמצעים שלא הלמו את עקרונותיה המקודשים של תנועת העבודה: בהקמת ישובים קהילתיים המזכירים במידה מסויימת את ההתנחלויות ביהודה ושומרון.

"תחילה נתקלתי בהתנגדות", הוא מספר. "צעקו עלי שאני מביא לאזור עשירים ובורגנים; שאהרוס כל מה שנבנה בעמל של שנים. כיום יש עדיין מספר חברים שרואים בי סתם משוגע לדבר. אך לפחות הבינו את המניעים שלי ואינם מפריעים לי במלאכתי". הטענות היו תמוהות למדי בהתחשב בעובדה שחברי נהלל עצמם התבססו והתעשרו מזמן, עד כדי כך שאפילו המשבר הקשה הפוקד בימים אלה את החקלאות ומוטט כמה מושבים חלשים בסביבה, לא עירער את חוסנו הכלכלי של מושבם הוותיק. הכל מודים שאילולא יוזמתו ומרצו הלא־נדלה של חגי, ספק אם היו מתווספים בשטח המועצה האזורית עמק יזרעאל חמישה ישובים קהילתיים, ומאות משפחות "בורגניות" מאזור הקריות, אך גם ממקומות מרוחקים כמו הנגב, בנו או בונים כאן את בתיהם.

יוזמה פרטית

אין דבר שמצליח יותר מהצלחה. על גבעה שנועדה במקור לבני דור המשך של נהלל הוקמה תמרת, ישוב קהילתי פרטי לחלוטין ("הארץ", 26.6) שבמהרה זכה לכינוי "הסביון של צפון הארץ". הממסד לא התלהב מהחידוש — היזמים הוכיחו שאפשר להסתדר בלי התנועות המיישבות המסורתיות. משרד הבינוי והשיכון הערים תחילה קשיים, כנראה מתוך חשש לאובדן המונופול של "בוני ומיישבי הארץ". חגי בנימין אומר שחשוב היה "לנצל את המומנטום ולגלגל את ההצלחה". הוא העמיד את שירותיו הטובים לרשות קבוצות שהחליטו להקים את הדוגמה, התרוצץ בין המשרדים השונים, סלל דרכים בסבך הביורוקרטיה, לחם את המלחמות הפוליטיות הלא־נמנעות. לדבריו, האישורים הדרושים להקמת גבעת אלה, היישוב הבא אחרי תמרת, נתקעו במשך חודשים ארוכים בוועדת השרים לענייני התיישבות רק בגלל שמי שהגיש אותם היה סגן שר החקלאות דאז דקל (מאנשי יצחק שמיר), כשהחתימה הסופית צריכה להיות זו של השר דוד לוי.

היום מוקמים באתר גבעת אלה 200 בתים פרטיים, ואם יעמדו הקבלנים בלוח הזמנים, הם יאוכלסו בקיץ השנה הבאה. ביישוב קהילתי אחר, עדי שמו, גרות כבר 70 משפחות; בהושעיה — 34 משפחות דתיות. למושב קטן, אלון הגליל, צורפו חמש משפחות לא־חקלאיות ובין התושבים החדשים עורך־דין ומפרזל סוסים. בנימין עושה כל דבר אפשרי כדי להמשיך בתנופה ולשדך בין החלום הציבורי שלו לבין האינטרסים הצרים של המועמדים להתיישבות מהסוג החדש. אין לו כל אשליות לגבי המניעים האמיתיים של האנשים שביקשו להעתיק את מקום מגוריהם מהאזורים העירוניים הצפופים אל חיק הטבע. כאן זה יפה יותר, איכות החיים טובה יותר, ומה שחשוב לא פחות — הכל הרבה, הרבה יותר זול.

אמרה ישנה גורסת שאם אינך יכול להכניע את היריב, הצטרף אליו. כשראה דוד לוי שגבעת אלה קמה ביוזמה לא ממוסדת, בא לאסיפת המתיישבים והכריז: "אל תדאגו, יש לכם אבא". פירושה המעשי של ההצהרה מתבטא במימון תשתית עד לפתח היישוב (כמיליון דולר) ומתן הלוואות של 15 אלף דולר לכל אחד מ־200 המתיישבים — בתנאים המוענקים לזוגות צעירים באזורי פיתוח, היינו בריבית של שישה אחוזים ובתשלומים ל־20 שנה. הסוכנות היהודית סייעה בהכנת תוכנית מתאר ובמשיכת קו מים זמני לצרכי הבנייה. גבי אביטל, המנהל בפועל את הפרוייקט, מעריך את העזרה הזאת בכ־40 אלף דולר. "ניסינו לזכות בעזרה ממשית יותר, אך לא הלך לנו. הבאתי את מתי דרובלס, יו"ר מחלקת ההתיישבות, לסיור באתר הבנייה, אבל כל מה שהצלחתי לקבל זו הבטחה שיחופש לנו תורם לבניית מעון ילדים".

מנהל מקרקעי ישראל נתן את המגרשים במחיר סמלי, לפעמים (כמו בעדי) אפילו חינם־אין־כסף. הסיבה, הדאגה לשמירת האיזון הדמוגרפי, נפלה שם על אוזניים קשובות. חנן לנדסמן, עובד חברת החשמל מקרית חיים, ידע לספר לנו שבנה את הווילה הדו־מפלסית שלו בעדי, 150 מטרים רבועים עם נוף מהרי הגליל המיוערים ועד למפרץ חיפה, בהשקעה של כ־70 אלף דולר, פלוס ההלוואה. המחיר כולל את פיתוח הסביבה ואת הקמתם של חלק ממוסדות הציבור במקום. הבית עומד ברובה מרוצפת בטובסטים, בסגנון המרדגובים המוארים של תל אביב, חיפה וירושלים.

"עדי הוא ישוב שלנו", מתגאה מנכ"ל התאחדות האיכרים שלמה רייזמן. הכיצד, תהינו, הרי אין בו אפילו חקלאי אחד לרפואה? רייזמן: "משך 45 שנים לא נתנה לנו מפא"י לתפקד כתנועה מיישבת. עכשיו החלטנו לנצל את ההזדמנות. ומכיוון שלצערי נגמר במדינה עסק החקלאות, אין לנו ברירה אלא לאמץ ישובים קהילתיים. משך זמן קצר פרשנו את חסותנו על תשעה מקומות כאלה. הרי לא יתכן שתהיה התיישבות בלי תנועה מיישבת. כל ישוב בישראל צריך שיהיה לו אבא".

האבהות הזאת אינה עולה להתאחדות האיכרים אפילו גרוש שחוק אחד. באופן רשמי היא מתבטאת בתיווך בין המתיישבים לבין הממסד השלטוני, אך המציאות מוכיחה שבעלי יוזמה זריזים מסתדרים גם בלי התיווך. המוסדות המיישבים, שחשבו שאי־אפשר בלעדיהם, נוכחו לדעת שהם עומדים מול מהפיכה של מושגים. בלית ברירה, וכדי לא לאבד את מקומם על המפה הפוליטית, הם מסתגלים למציאות שבה אינם עוד בבחינת הקטר המושך את הרכבת. לפעמים הם נאלצים להסתפק בתפקיד של קרון נלווה.

זכויות המיעוטים

אל גבעת אלה נוסעים בינתיים בכביש עפר שחוצה את אבטיסייה, מגורי השבט הבדווי אל־הייב. השבטים הבדווים פזורים בריכוזים של כמה מאות נפשות כל אחד, ומקיימים, לעתים, יחסי איבה בינם לבין עצמם. על אחדים רובצת קללה של נקמת דם עתיקה. אחרים מפולגים על רקע מפלגתי (שבט אל־הייב, למשל, מצביע ליכוד). מגבעת אלה ניתן לראות את פרוורי נצרת ואת צריחי המסגדים של הכפר עילוט. כאשר מלך בגליל פקיד המנהל ישראל קניג, הוא צירף את עילוט המוסלמי לתחומה של נצרת הקומוניסטית, כדי שיעמוד כעצם בגרונו של תופיק זיאד. עכשיו מבקשים העילוטים להחזיר את הגלגל לאחור ולהסתפח למועצה האזורית עמק יזרעאל. כל הסביבה נתונה לתסיסות פוליטיות, למאבקי חמולות, להשפעות של פונדמנטליסטים מוסלמים, לתעמולה אש"פית, לדברי ההסתה. גבעת אלה ניצבת במרכזה, וכמו נהנית מן השקט שבעין הסערה.

את הכביש הראשי ליישוב החדש התחילו לסלול הדחפורים של הקרן הקיימת, אך העבודה הופסקה בפקודת בית המשפט. פקידי המנהל פישלו פה ושם. כאשר שורטטה המפה שקבעה את מיקומם של הישובים העתידיים, התעלמו אנשי המינהל מקיומם של שטחים בבעלות ערבית פרטית. המתכננים להשלמת הבנייה באתר הופתעו כאשר נתברר להם כי בשולי היישוב המתוכנן, וממש בלבו, מצויים כ־15 דונם שאינם שייכים למדינה. כספים רבים הושקעו בהכנת תשתית במגרשים של ערבים, אשר גילו לפתע שאדמת הטרשים מעוטת הערך הפכה למכרה זהב של ממש. אך טבעי שהם דורשים עבורה הון עתק. אחרים מבקשים תמורת כל דונם בגבעת אלה דונם אחר בתוך העיר נצרת, שם מגיע מחירו לכ־50 אלף דולר. אחד הבעלים אמר שאינו מעוניין למכור. הוא מבכר לבנות על החלקה בית לעצמו. "מה יש", אמר, "הרי אתם טוענים כל הזמן לאחוות שני העמים. מדוע שלא נגור ביחד?" הגיב על כך אבי אביטל: "הערבי יודע שתקנון היישוב, שהוא אגודה שיתופית, מקנה לוועדת הקבלה את הזכות לקבל או לדחות כל מועמד, ללא הנמקה כלשהי. הוא יודע שאין לו כל סיכוי להשתלב בבנייה שלנו, אבל העורך־דין שלו משתמש בנימוק שיש בו צליל של אפליה גזעית כדי לזכות בתמורה גבוהה יותר. בעבר, כאשר התוכניות היו מונחות במגירות התחתונות של משרדי המינהל, ניתן היה לרכוש את האדמות האלו בפרוטות, ובכל שאיש לא חשב על כך".

ערבי או בדווי — גם אם בני משפחתו משרתים בצה"ל, לעתים בקצינים בקבע — לא יעבור את מחסום ועדת הקבלה. אבל כלפי המועמדים היהודים מגלות ועדות הקבלה של היישובים הקהילתיים (לבד מהושעיה, הקשורה להפועל המזרחי) גישה ליברלית ביותר. העיקר שיבואו. עם זאת, את המשתכנים מחייב תקנון מפורט של האגודות השיתופיות בכל התחומים הקשורים בעיצוב פני היישוב ובקיום דמוקרטיה פנימית של הקהילה הקטנה. "בתמרת ניתן חופש מוחלט למתיישבים והם בנו שם וילות מנקרות עיניים. אני קורא להם בתים תלת־מפלצתיים", מסביר בנימין. "בגבעת אלה, בעדי, בהושעיה ובאלון הגליל אין אנו מעוניינים בתערובת של בוורלי הילס, פאבלו אסקוביל וסביון. האגודות הסכימו על עיקרון של בנייה מרוכזת. משמעותה המעשית היא בכך שכל משתכן בוחר את צורת ביתו מתוך חמישה או שישה דגמים בסיסיים". לבנייה המרוכזת יתרון נוסף: במקום שכל אדם יחפש לו את הקבלן שלו, מתקשרת האגודה עם מספר מצומצם של קבלנים גדולים. כאלה שיכולים לספק ערבויות בנקאיות, שהם בעלי מוניטין בשוק ונוטלים על עצמם גם את האחריות לעבודות של קבלני־משנה. השיטה הזאת אינה מביאה חיסכון כספי. במשא ומתן עם בנאים מהימנים ובמיקוח אישי עם קבלני־משנה אפשר לעתים להוריד מחירים, אבל בבנייה מרוכזת מסתיימת העבודה בנקודת זמן מסויימת ואיכלוס הבתים אינו מתמשך על פני תקופה ממושכת. היישוב הקהילתי מתחיל את קיומו בצוותא ויוצר מלכתחילה דפוסי חיים והתנהגות המקובלים על הרוב.

צורת ההתיישבות החדשה היתה לעובדה קיימת, אם רוצות בכך התנועות המיישבות המסורתיות, ואם לאו. בינתיים אין לישובים הקהילתיים מעמד מוניציפלי מוכר. ברוחה ל־8,000 יושבי הריכוזים הבדווים בתחום שיפוטה של מועצת עמק יזרעאל, אין לתושביהם זכות לבחור או להיבחר למוסדותיה. עימות בין האינטרסים של המושבניקים והקיבוצניקים לבין המשתכנים החדשים הוא כנראה הכרח העתיד. הבעיה צפה כבר באלון הגליל והיא יכולה לשמש אות למה שעלול לקרות באזור כולו. 24 משפחות חקלאיות במקום אינן רואות בעין יפה את התוכנית "להגבר" אותם בעשרות משפחות עירוניות. הן חוששות כי רוב לא חקלאי בוועד האגודה השיתופית יצור בעיות. "אנחנו מעוניינים בכם להשקיע. הם ירצו אותם בשביל בריכת שחייה. איך נוכל לחיות ביחד?" שאל אחד המושבניקים.

הבדווים, שכאמור רבים מהם משרתים בצבא, אינם מוכנים להסתפק עוד בחותמת תשלום מסים למועצה. הם תובעים ייצוג. בתמרת מתקוממים התושבים נגד המועצה ומבססים את טענתם על העיקרון המנחה את הדמוקרטיות המערביות — "אין מיסוי ללא ייצוג". גם החיים בצוותא של אנשים בעלי רקע והשקפת עולם משותפים, על־פי התקנונים של האגודות השיתופיות, לא עמדו עדיין במבחן הזמן. אבל בלבו של חגי בנימין, צעיר בן 62, מפעמת רוח אופטימית. "בריא ובראה", הוא אומר.

סיר הלחץ של אום־אל־פחם

מאת רן כסלו

במקרה של אום־אל־פחם לא יעלה איש על דעתו להמליץ על עקירת תושביו והעברתם למקום כלשהו. אבל אפשר להתעלם מהם. אפשר להתעלם גם מחומר הנפץ הטמון במצבה של אום־אל־פחם — עד שפצצה זו תתפוצץ בפרצופנו

אבו רושדי הוא — לפי ההגדרה המקובלת בשלוחות הממסד המטפלות במגזר הערבי — "ערבי חיובי". אין לזלזל בתואר הזה. במיוחד אם מעניקים אותו לאבו רושדי דווקא: תושב אום־אל־פחם, יישוב שתדמיתו אינה מן המזהירות ביותר בעיני אותן שלוחות השלטון.

הוא מעיד על עצמו, בגאווה גלויה, כי 35 שנה היה עובד מדינה. ליתר דיוק: איש שירות התעסוקה. ב־1982 פרש לפנסיה מוקדמת ועבר לעסקים. הוא ראה ברכה בעסקיו. אבו רושדי הוא מאותם יזמים ערבים יחידים שהקימו תעשייה, המספקת תעסוקה לאנשים במקומות מושבם ולא במרכזים יהודיים. אמנם אין זו תעשייה גדולה, ובכל זאת, זו התחלה טובה. לאבו רושדי מפעל תפירה המחולק לשלושה מקומות: אום־אל־פחם, כפר ערה וכפר סומסום השכן. ביחד עובדים בכל שלוחות המתפרה כמאה פועלים. אבו רושדי עובד בשביל פלגת, וכמעט כל תוצרתו מיועדת לייצוא. באחרונה הקים באום־אל־פחם עוד מפעל, בשותפות עם "תלמה" והוא מייצר בו טחינה, מן המשובחות ביותר.

לפני כשבועיים ישבנו בביתו המפואר והרב־חדרי, הבנוי בלב אום־אל־פחם הצפופה, והאווירה לא היתה טובה במיוחד. אמנם אבו רושדי סיפר בגאווה על עברו (35 שנה בשירות המדינה) ועל הצלחותיו כתעשיין, אך פניו קדרו כאשר הגיע לבעיה המציקה לו. ויש בבעיה זו גם מן העלבון ואולי אף אכזבה קשה, המביאים גבר חזק זה, רחב־הכתפיים ובעל הגוף המוצק, עד לדמעות.

לאבו רושדי ארבעה בנים: בנים מוצלחים, לכל הדיעות. הם למדו מקצוע במכללת "שנקר" ומשתלבים יפה בעסקי המשפחה. הבנים גדלו, שניים מהם הקימו משפחה משלהם, ויש לדאוג להם לבתים משלהם. על בנייה באום־אל־פחם הישנה אין מה לדבר. אם יש עוד בשטחה מגרש ריק, בעליו מחזיקים אותו בציפורניהם, בשביל בניהם שלהם. אך גם זה עוד לא הדאיג את אבו רושדי. הפתרון נמצא בצדו השני של הכביש הראשי, בעין איברהים, בשטח הנחשב זה שנים לעתודה של אום־אל־פחם.

בעין איברהים יש לאבו רושדי 40 דונם אדמה, וגם אדמה זו היא חלק מהיותו "ערבי חיובי". במקור היו לו 120 דונם קרקע בסביבת בית־שאן. קרקע חקלאית טובה, שירש מאביו. בתחילת שנות השישים באו אליו מן השלטונות והציעו לו לוותר על קרקע זו, תמורת קרקע חלופית — 40 דונם טרשים בעין איברהים. הוא לא יצא למאבקים. הוא הסכים, מה גם שהבטיחו לו כי בבוא העת, כאשר יגיעו בניו לפרקם, יוכל לבנות על האדמה הזאת.

בשנת 1980, הגיע הזמן לבנות בית לשני בניו הגדולים. רבים באום־אל־פחם, התחילו אז, לבנות בעין איברהים. בלי רישיון, כי לא היתה תכנית מאושרת לשכונה. גם שני בניו התחילו בבנייה, אך אבו רושדי עצר בעדם. "אמרתי להם, שאסור לנו לעבור על החוק", הוא מספר. "אנחנו לא כמו כולם. אני עובד מדינה, והמדינה לא תקפח אותי. הבטיחו לי שיהיו אישורים ושנוכל לבנות לפי החוק, או נחכה ונבנה כפי שצריך".

הבנים הטובים כיבדו את אביהם וצייתו לו. עברה שנה, עברו שנתיים, עברו חמש שנים, והדברים זזו לאטם. ובכל זאת, היתה תקוה שהתכניות יעברו את כל גלגולי הביורוקרטיה ואז יהיה אפשר סוף־סוף לבנות. בתחילת השנה, נראה כי הדברים אכן מסתדרים על הצד הטוב ביותר: לא רק בתים לבנים, אלא גם מפעל חדש, שיאחד את שלושת המפעלים הפזורים בכפרים סביב. כבר החלו להכין תוכניות, לתכנן תבניות. ביוני השנה נודע לאבו רושדי שלא יהיו אישורים: אף על אחד מארבעים הדונמים שלו לא יורשו לבנות.

"הרגשתי כאילו רימיתי את הבנים שלי", הוא אומר. "אחרים בנו ואני עצרתי בעדם. הם סמכו עלי ואני אכזבתי אותם. המדינה רימתה אותי ואני רימיתי אותם".

* * *

העלבון והאכזבה הם מנת חלקו של אבו רושדי, אולי יותר ממנת חלקם של אחרים בעיירה, אך הבעיה אינה אישית שלו, אלא בעייתה של אום־אל־פחם כולה.

לאום־אל־פחם, על כ־23 אלף תושביה, מעמד של עיר בישראל. ואולם אכזבה גדולה צפויה למי שיחפש בה סממנים של סטנדרדים עירוניים, המקובלים בארץ. למעשה, זה כפר ערבי גדול, בנוי בתים קטנים. כל משפחה וביתה. אלא שהבתים האלה בנויים בצפיפות גדולה יותר מן המקובל בכפרים אחרים: בית על גבי בית, על מדרונות ההר. מצד שני — אין לאום־אל־פחם תשתית עירונית ראויה לשמה. רוב הרחובות אינם רחובות אלא סמטאות צרות, המתפתלות בין הבתים. אין רשת ביוב ולאורך הסמטאות זורמים לעתים קרובות נחלי שפכים מצחינים. כך, אין אום־אל־פחם נהנית אף מאחד משני העולמות: לא מיתרונות הכפר ולא מיתרונות העיר.

המכשלה העיקרית של העיירה היא המסגרת הקשוחה של שטח הבנייה שהוענק לה לפי "התוכנית הגלילית" של שנות השישים ולא השתנה מאז: 1,100 דונם. עד תחילת שנות השבעים עמדו תושבי אום־אל־פחם בדרך כלל במגבלה זו ומעטים היו פורצי הגדר. אך מאז נעשה המצב בלתי־נסבל יותר ויותר. מגרשי בנייה בשטח המותר אזלו במהירות ואילו האוכלוסיה המשיכה לגדול. למען ההשוואה: ב־1979 היו באום־אל־פחם 18,600 תושבים הנחלקים ל־2,952 בתי־אב. ב־1986 — 23,000 תושבים ו־3,833 בתי אב.

התוצאה היתה בלתי־נמנעת: פריצה מעבר לתחומי השטח המותר לבנייה ובנייה בלתי־חוקית בממדים עצומים. בעיית הבנייה הבלתי־חוקית קיימת, כידוע, בכל המגזר הערבי, אך באום־אל־פחם היא חמורה במיוחד. הבעיה הולכת ומחמירה משנה לשנה. ב־1979 היו באום־אל־פחם 500 בתים שנבנו מחוץ לתחום וללא רשיונות. ב־1986 הגיע מספר הבתים האלה ל־1,100, כשליש מכל בתי העיר.

סיר הלחץ של הגבלת הקרקע לבנייה נעשה בלתי־נסבל בשנים אלה, אך גם היתה תקווה. התקווה היתה עין איברהים: כ־4,000 דונם קרקע השייכים לאום־אל־פחם, מצדו המערבי של כביש ואדי ערה, מול אום־אל־פחם המקורית. הבנייה כולה מצדו המזרחי של הכביש. לא רק התקווה לפתרון מצוקת הקרקע, אלא גם לאיכות־חיים אחרת. "אום־אל־פחם המקורית אבודה", הגדיר את התקווה הזאת אבו רושדי. "בעין איברהים, בשטח חדש, אפשר להתחיל הכל מהתחלה, לבנות עיר כמו שעיר צריכה להיות, לפי תכנית ובלי בנייה פראית".

אין פירוש הדבר שבתחילת שנות השמונים היה עין איברהים קרקע בתולה שאיש לא ישב בה. כבר לפני 300 שנה החלו המשפחות הראשונות מאום־אל־פחם לעבור לצדו השני של הוואדי ולבנות שם את בתיהן. בשנות השישים, כשנערכה "התכנית הגלילית", הוגדרו כשטחי בנייה גם מקצת מקרקעות עין איברהים — 20 דונם בסך הכל. למעשה זו היתה הכרה בעובדה קיימת: השטח המותר הקיף את הבתים הקיימים, הפזורים בו. בגבור הלחץ של מחסור הקרקעות באום־אל־פחם המקורית, הלכה וגברה נדידת תושבים מהעיירה מצדו המזרחי של הכביש לצדו המערבי — בעיקר זוגות צעירים, המחפשים פתרון למצוקתם.

המצב היום: 87 מבנים העומדים בשטחה של עין איברהים, מתוכם 82 בתי מגורים, מסגד, בית־ספר ושלושה מבני משק שונים. רק 24 מתוך המבנים האלה נבנו בשטח המותר, לפי "התכנית הגלילית". היתר, 63 בתים, מחוץ לתחום המותר לפי החוק הקיים.

* * *

הפלישה המתמדת לשטח הפיתוח הטבעי של העיירה הדאיגה כנראה יותר את עיריית אום־אל־פחם, מאשר את מוסדות השלטון שמחוץ לעיירה. היה ברור שאת התהליך אי־אפשר לעצור. הדבר היחיד המתקבל על הדעת היה עיבוד ואישור של תכנית חדשה שלפחות תבטיח פיתוח מסודר ומבוקר של השטח.

עיריית אום־אל־פחם — ביוזמת הוועדה לבניין ערים של מחוז חיפה — פנתה למשרדו של רב צדנבורודה, אדריכל ובונה ערים, שהכין קודם־לכן תוכנית מתאר של העיירה, והזמינה אצלו תכנית מפורטת לבניית שכונת עין איברהים. בתכנית שהכין המשרד הוחלט על בניית השכונה על שטח כ־900 דונם, מתוך 4,000 הדונמים שהוא כולל. התכנית התבססה על צורכי בנייה של יישוב בן מבנה — עם שטחים ציבוריים, רחובות ראויים לשמם, שטחי ירק. היא כללה את כל המבנים שנבנו במקום עד אז, ולא היתה ברירה אלא להתייחס אליהם כאל עובדה קיימת. היא היתה מבוססת גם על תחזית התפתחות הטבעית של השכונה, לפי נתוני הריבוי הטבעי בשטחה ונתוני ההגירה המתמשכת של תושבי אום־אל־פחם המקורית אל השכונה מצדו השני של כביש ואדי ערה.

לפי תחזית זו, תגדל אוכלוסיית עין איברהים — רק כתוצאת הריבוי הטבעי — ל־177 בתי־אב ו־903 נפש, עד שנת 2,000 ול־218 בתי־אב ו־1,066 נפש, עד שנת 2005. בצירוף ההגירה הבלתי־נמנעת מאום־אל־פחם, היתה הערכה לפי התכנית הרבה יותר גבוהה: 638 בתי־אב ו־2,827 נפש בשנת אלפיים ו־1,114 בתי־אב, ו־4,784 נפש בשנת 2005. כך נועדה התכנית לשחרר למשך שנים ספורות את הקיטור המצטבר בסיר הלחץ של אום־אל־פחם.

כצפוי, אושרה התכנית במלואה בוועדה המקומית לבניית ערים, השייכת למועצה האזורית עירון, המאחדת את המועצות המקומיות הערביות בסביבה. משם הועברה התכנית לוועדה המחוזית בחיפה. הפעם הדברים לא עברו בנקל. הוועדה המחוזית קיצצה את שטח הבנייה של השכונה העתידית כמעט בחצי: מכ־900 דונם המתוכננים — לכ־500 דונם. היה צורך לעבד את התכנית מחדש ולהגישה שנית, אך לבסוף, בתחילת השנה, היא קיבלה את אישורה הסופי של הוועדה המחוזית.

אמנם לא היתה זו התכנית האידיאלית, אך אנשי אום־אל־פחם היו מוכנים להסתפק גם בה. בבתים רבים התכוננו לתחילת הבנייה החדשה, לפי התכנית והרשיונות החוקיים — תכנית שתפתור את בעיית הצעירים ותקל על הצפיפות הקשה בעיירה. אלא שחלומותיהם הוורודים של אום־אל־פחם ספגו אז מכת־אנושה מכיוון לא־צפוי לחלוטין.

לפי הנוהל, אחרי האישור בוועדה המחוזית ולפני הפרסום להפקדה, על התכנית לקבל את אישורו של גוף נוסף: הוועדה לשמירה על הקרקע החקלאית — ולק"ח. בדרך כלל זה אישור פורמלי, שאין בו לשנות את התכניות שינוי משמעותי. לא כך היה הפעם. ולק"ח דחתה גם את התכנית המקוצצת בחצי של הוועדה המחוזית והחליפה אותה בתכנית שלישית. במקום כ־900 דונם של התכנית המקורית וכ־500 דונם של התכנית המאושרת — 55 דונם בלבד.

* * *

לפי שמה וייעודה של הוועדה שקטלה את תכנית הפיתוח של אום־אל־פחם — הוועדה לשמירה על קרקע חקלאית (השייכת, דרך אגב, למשרד הפנים, ולא למשרד החקלאות, כמו שהיה אפשר לצפות) מתבקשת המסקנה שמטרתה הטהורה קשורה באינטרסים של איכות הסביבה החקלאית, ובתוכם האינטרסים של ערביי אום־אל־פחם. אך כמו במקרה של אל־עריאן (ראה הכתבה הקודמת), אין להתרשם יותר מדי מהמטרות ההומניות המובאות או נרמזות במקרים כאלה. גם באל־עריאן דובר על טובת תושבי הכפר, שהומלץ על עקירתם מבתיהם, משום שכפרם מרוחק ומבודד מדי מיישובים אחרים ו"לא מאפשר פיתוח נאות של שירותים מוניציפליים" עבורם.

כמו באל־עריאן, גם באום־אל־פחם, מוטב לחפש תשובה במפה של תכנון ההתיישבות היהודית באזור. באל־עריאן מגלים יישוב יהודי מתוכנן ושמו בריכה. במקרה של אום־אל־פחם מגלים יישוב מתוכנן לעתיד לא־רחוק, שאף שם אין לו עדיין. הוא מסומן על המפה בשם זמני "גבעה 402". ישוב זה תופס את רוב רובו של שטח עין איברהים, שעליו תיכנן האדריכל צדנבורודה את בניית השכונה היפה והחדישה של אום־אל־פחם.

במקרה של כפר קטן כאל־עריאן, אפשר להמליץ על עקירת תושביו והעברתם למקום כלשהו. במקרה של אום־אל־פחם, איש לא יעלה על דל שפתיו הצעה כזאת. אבל אפשר להתעלם מהם. אפשר להתעלם גם מחומר־הנפץ הטמון במצבה של אום־אל־פחם — עד שפצצה זו תתפוצץ לנו בפרצופנו.

דרוקר חוזר לדרוקר

שיקול רציונלי לצד שיקול אמוציונלי הביאו למהפך שבעזרתו חוזר הקבלן זכריה דרוקר לראשות החברה, שאותה הקים ומניהולה נאלץ לפרוש

מאת אריה לביא

חמש שנים לאחר תחילת פרישתו של הקבלן זכריה דרוקר מחברת הבנייה הנושאת את שמו, חוזר דרוקר לעמוד בראש החברה. הידיעה על כך, שפורסמה ביום ראשון, הפתיעה אולי את הציבור הרחב, אך לא את אנשי ענף הבנייה, שצפו כי דרוקר יחזור לחברה, במוקדם או במאוחר.

תהליך ההפרדה בין זכריה דרוקר לבין חברתו החל למעשה במארס 1982, לאחר שהחברה נקלעה לקשיי־נזילות. באותה עת היתה "דרוקר" החברה הפרטית הגדולה בארץ בענף הבנייה, והפכה למיני־קונגלומרט שהתפשט לשורה ארוכה של תחומי פעילות אחרים — התפשטות שהיתה כנראה בין הגורמים לקשיים שהחברה נקלעה אליהם.

דרוקר נאלץ למכור את השליטה בחברה, 65% לקונצרן סולל בונה. תמורת מניות אלו שילם הקונצרן ההסתדרותי 13.65 מיליון דולר. מספר שנים לאחר מכן יטענו בכירים בחברת העובדים ובסולל בונה, שקניה זו היתה בין הגורמים שהכבידו לבוך את סולל בונה. שרגא רוסמן, המנכ"ל דאז של קונצרן סולל בונה, שרצה לחסל מתחרה קשה, קנה את החברה אך בכך חיסל מתחרה לכל ענף הבניה, כאשר התועלת מכך לסולל בונה שולית.

ההסכם הראשוני בין סולל בונה לדרוקר קבע שדרוקר יעמוד בראשות החברה וימשיך לתפעל אותה, אך בפועל לא כך היו הדברים. דרוקר סירב להתייחס לעניין זה בזמנו, אך מקורביו ידעו לספר שאנשי סולל בונה הצרו את צעדיו, לא נתנו לו לנהל את החברה כפי שרצה. דרוקר, שנהג לרכז את מלוא הסמכויות בידיו, התקשה לפעול במסגרת החדשה. הוא גם לא הצליח לשכוח שהוחתם על החוזה למכירת השליטה בחברה, על־ידי היועצים המשפטיים של סולל בונה, כאשר היה מאושפז במחלקה לטיפול נמרץ בבית־החולים רמב"ם בחיפה. "האם לא יכלו להמתין כמה ימים עד שאצא מבית־החולים?" שאל פעם.

עסקים בחו"ל

לאחר גיוס הון בבורסה שהביא לדילול המניות שבידי סולל בונה ודרוקר, התחזקה שליטתם של אנשי סולל בונה בחברה, חילוקי־הדעות הניהוליים גברו, ולמנכ"ל החברה מונה סגנו של דרוקר, אברהם אמיתי. דרוקר מונה לסגן יו"ר מועצת המנהלים של החברה וממונה על פעילות החברה בחו"ל. זמן לא רב אחר כך יצא דרוקר לארצות־הברית. תחילה חזר מדי פעם לביקורים בישראל. בהדרגה צמצם את ביקוריו, עד שלפני שנתיים חדל לבקר כאן. ידידיו אומרים, שלא היה מסוגל לראות שהחברה אותה הקים מנוהלת על־ידי אחרים.

תחילה ניסה ליישם הסכם שהושג עם חברתו ולהשיג לה פרויקטים בחו"ל. הוא היה נוהג "להמציף" את היו"ר החדש של החברה, רואה־החשבון שלמה זיו, בהצעות לפיתוח עסקים בחו"ל, אך נתקל בסירוב. הקשר עם החברה ניתק בהדרגה, והוא עצמו החל בפעילות בנייה משלו באזור מיאמי ומאוחר יותר גם בקנדה.

למועצת המנהלים של סולל בונה מינה שני נציגים ודרכם קיבל דיווח על החברה בה הפך משליט יחיד וכל־יכול לבעל מניות־מיעוט. בשיחות עם ידידיו, הוא לא הסתיר את אכזבתו מהניתוק בינו לבין החברה. מי ששוחח איתו התרשם, שדרוקר יבקש לחזור ביום מן הימים לפעילות בחברה. בינתיים גברו קשייה של חברת דרוקר, שהצטמצמה מחברת בניה גדולה, המעסיקה קרוב ל־5,000 פועלים ומאיימת על סולל בונה, לגורם שולי בענף. בחברה הצטברו עד כה הפסדים של כ־40 מיליון שקל. מועצת המנהלים החדשה החליטה להימנע מקבלת עבודות חדשות, החלטה שגרמה לכך שהמנכ"ל שמונה במקום דרוקר, אברהם אמיתי, יבקש לפרוש מהחברה.

כאשר הוחלט לסייע לסולל בונה ולענף הבניה כולו, היתה ציפיה שסולל בונה תבקש סיוע גם בעבור חברת דרוקר, אך בקשה כזו לא הוגשה. חברת דרוקר עצמה הגישה בקשה, כמו חברות הבניה הפרטיות, לוועדה מיוחדת שהוקמה למטרה זו, בראשותו של עו"ד נסים אבולוף. מסקנות הוועדה היו קשות לעתידה של החברה. לא זו בלבד שהבקשה נדחתה, אלא שהתברר כי אנשי הוועדה גם אינם סבורים שיש סיכוי להבריא את החברה. רואי־החשבון שבדקו את בקשתה של חברת דרוקר, היו חד־משמעותיים: "אפילו על־פי תוכנית ההבראה של החברה, (היא) לא תוכל לחדש את פעילותה בעזרת הסיוע הממשלתי בלבד, בלא הגדלת הון ובלא ויתור מצד הבנקים. במקרה כזה, יקלו כספי הסיוע רק על הבנקים ועל סולל בונה, הערבה לחלק מהתחייבויותיה (של החברה)".

המפסידים קרצו למתעניינים

בענף הבניה סבורים כי בשלב זה התגבשה החלטתו של דרוקר להחזיר את החברה לבעלותו. בענף הבניה החלה בראשית 1987 התאוששות מסויימת לאחר המשבר של השנתיים האחרונות. מספר גורמים נוספים החלו מתעניינים בחברה, לרבות חברת הבניה רובינשטיין. למנהלים של רובינשטיין, כמו לגורמים אחרים, שגילו עניין בחברה, קרצו במיוחד — ההפסדים הכבדים של חברת דרוקר, שהגיעו באותה עת ל־35 מיליון שקל. לחברת רובינשטיין מגרשים רבים, מימושם, כמניות החברה בתקופה האחרונה, גרם לכך שהחברה תחוייב בתשלום מיסים כבד. אחת הדרכים להימנע מתשלום מיסים גבוה היתה — רכישת חברה מפסידה בענף הבניה. במקרה זה, חברת דרוקר.

בין סולל בונה לבין חברת רובינשטיין החלו מגעים אינטנסיביים, בעזרת איש־העסקים יוסי ריגר, בעל 15% ממניות רובינשטיין. ריגר נחשב לאחד המומחים ל"תכנון מס" בישראל, והוא היה הגורם שהוביל את המו"מ. ההסבר האמיתי לכשלון המו"מ להעברת דרוקר לרובינשטיין אינו ידוע, אך זמן קצר לאחר שהמו"מ התפוצץ, נודע שקבוצה של אנשי־עסקים מארה"ב מתעניינת בחברה. המגעים נוהלו בעזרת רו"ח שלמה זיו, יו"ר מועצת המנהלים של דרוקר. רואה־החשבון, שפרש לפני שנים מספר מתפקיד בכיר בבנק הפועלים, הוא למעשה איש־אמונם של בנק הפועלים ושל סולל בונה ומשמש כחוליה המקשרת בין בנק הפועלים, לו חייבת חברת דרוקר מיליוני דולר, לבין סולל בונה, אשר בשליטתה נמצאת חברת דרוקר. זיו השכיל להבין, שאין סיכוי להבריא את החברה במתכונת הקיימת, כאשר היא משמשת כזרוע מדולדלת של סולל בונה, העוברת בעצמה תהליך התכווצות מכאיב.

שני האוצרות העיקריים

הפתרון האידיאלי הוא, לנצל את שני האוצרות העיקריים של החברה: ההפסד הגדול, לצורכי מס, וההתמחות בענף הבניה. את אלה ביקשה לנצל, כך התברר מאוחר יותר, קבוצת אנשי־העסקים מארה"ב, בראשותו של הקבלן הרי סקידל. הקשר האמיתי בין דרוקר לבין סקידל אינו ידוע. השניים אינם מכחישים שהם ידידים. דרוקר וסקידל הכחישו שמועות שונות, לפיהן הקבלן האמריקאי משמש למעשה "איש־קש" של דרוקר.

בענף הבניה סבורים, שאלמלא דרוקר לא היו סקידל ושותפיו, יוסף שניידר, ג'ו קרסיק, ראלף פיירה, דוד שגר ומיירון ברכמן, נכנסים להרפתקה של רכישת חברת הבניה הישראלית. כל השישה הם יהודים, האחרים מהם ישראלים בעבר הרחוק, אך המניע לכניסתם לחברה — עסקי. ככל הידוע, הם התנו את קניית חלקה של סולל בונה בחברה, קצת יותר מ־50% ממניות ההצבעה, בכך שדרוקר יחזור לעמוד בראשות החברה. דרוקר ימונה, כמקובל בארה"ב, לנשיא החברה, והוא ימנה יו"ר פעיל שבאמצעותו ינוהל בשיטת "שלט־רחוק" את פעילותה של החברה.

בשלב זה מסרה הקבוצה לבורסה הודעה על ההסכם הצפוי בין חברת אס־סי־אי (סקידל קונסטרקשן איזראל קורפוריישן), בבעלות קבוצת סקידל, לבין חברת סולל בונה. אך העסקה עדיין לא הסתיימה: על רקע זה יש הפסקה במסחר במניות החברה. על־פי ההודעה היתה העסקה אמורה להיכנס לתוקף ב־15 באוגוסט. בבורסה מצפים להודעה הפורמלית שתגיע כנראה בימים הקרובים.

בסולל בונה מקבלים את העסקה ב"רגשות מעורבים". ספק אם הם מאושרים מכך שדרוקר יחזור לשלוט בחברה. לגביהם, כל עסקת דרוקר היתה מקח טעות. אך בהנהלת סולל בונה הגיעו למסקנה שאין מנוס מהעסקה על־מנת לחסל את הפרשה של קניית חברת דרוקר. בבנק הפועלים אין מוכנים להגיב על הנושא, בהסבר הפורמלי שהם אינם צד לעסקה. עם זאת, אומרים חוגים בבנק שהעניין שצריך להיות הוא, שמי שיקבלו כעת את השליטה בחברה יצליחו לעמוד בהתחייבויות המתבקשות מהסכם לגביה. זה צריך להיות העניין שידריך את אנשי סולל בונה, אומרים חוגים המקורבים לבנק הפועלים.

תעלומת ההסכם עם מר"ב

אחת התעלומות הגדולות בשלב זה היא ההסכם עצמו בין קבוצת סקידל לבין חברת סולל בונה. נוסחו הסופי של הסכם זה, שהוא מסובך ביותר, גורם כנראה לעיכוב במסירת ההודעה הפורמלית לבורסה. עקרון העסקה קובע, כי סולל בונה תקבל בעבור החברה תמורה סמלית, וכך תשוחרר מהתחייבויותיה כלפי חברת דרוקר. אחד הסעיפים בהסכם קובע כי ישוחררו פקדונות של חברת דרוקר לבנקים למשכנתאות, בסכום של 5 מיליון דולר, לצורך סילוק חלק מהחובות לבנקים. על חלק מהחובות יוחלו הבנקים, ככל הנראה, על־ידי הקטנת ריבית או בדרך אחרת.

הבעלים החדשים של חברת דרוקר יתנו לחברה הלוואות־בעלים בסכום של מיליוני דולר, למימון פעילותה בעתיד. נראה שאין כוונה להציע לציבור שהחברה האמריקאית תרכוש את המניות שבידי הציבור. החברה כבר פועלת, למעשה, במתכונתה החדשה. התוכניות של הבעלים החדשים היא, שחברת דרוקר תפעל בישראל ובארה"ב, תוך ניצול הקשרים של הבעלים החדשים עם השוק האמריקאי. בשנים האחרונות פעלו בארה"ב לא־מעט חברות ישראליות, שיש להן פחות קשרים וידע מאשר לחברת דרוקר, בזכות הבעלות העכשווית על החברה.

עד כאן התוכניות. המניע המרכזי לכך שהחברה האמריקאית נוטלת את השליטה בחברת דרוקר הוא, ככל הנראה, כפול: רציונלי ואמוציונלי. על־פי חוקי המיסוי בארה"ב, משלמות חברות רק 10% מס במקרה של חברה זרה העובדת בארה"ב. הקונים מקבלים "מתנה" בצורת פטור ממס בסך 40 מיליון שקל, בזכות ההסכם למניעת כפל־מס בין ישראל לארה"ב. המניע האישי, לגבי חלקו של דרוקר בעסקה, הוא בעל אופי פחות רציונלי ונובע משאיפתו של דרוקר לחזור לחברה אותה הקים. אלמלא האלמנט הרגשי, ספק אם זכריה דרוקר היה חוזר לנהל את "זכריה דרוקר".

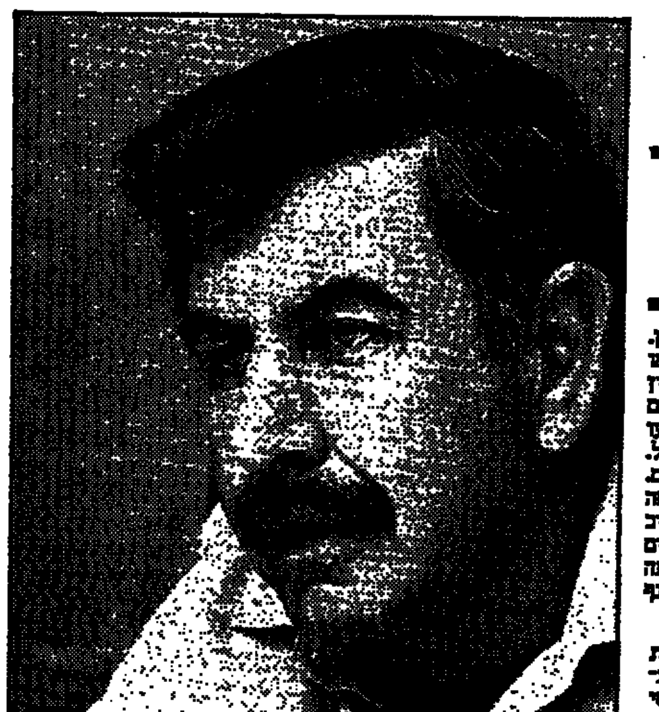
זכריה דרוקר: האלמנט הרגשי

אילו היו יהודים

מאת יואב טוקר

התנכלויות לערבים התאזרחו בצרפת ובאחרונה גם הפילו קורבנות בנפש ● דומה ש"הגזענות החדשה", שרק לפני זמן קצר טענו שהיא זוחלת, מתאקלמת

פאריס

למקרא הכרוניקה השוטפת, קשה לדעת מי זוחל כרגע בצרפת בקצב מהיר יותר: הגזענות הקטנה־בינונית־גדולה, או סוג של התגייסות קולקטיביות נגדה. תמיהה זו לכשעצמה נמנית, כמובן, עם משפחת הסימנים הציבוריים המוזרים־סימפאטיים; ואלה שבים באחרונה ומאותתים בחריפות.

האירוע המזעזע מכולם התרחש בחודש שעבר לא הרחק מהטיילת היוקרתית של ניצה: שישה צעירים "במצב רוח טוב" נטפלו לגבר תוניסאי שנקרה בדרכם. "אנחנו לא אוהבים ערבים", הסבירו אחר־כך בתחנת המשטרה. לפיכך הם החלו בועטים בו, כדבריהם, "לא ממש ברצינות".

הקורבן, פועל תוניסאי בן 38 המתגורר ועובד בצרפת זה שנים רבות, התמוטט על המדרכה. המכות, שהתרחשו לאור היום, הלהיטו משום מה את יצריהם של המתעללים, שהמשיכו לבעוט בו בפראות. הפועל התוניסאי נפח את נשמתו במקום.

משנלכדו זמן מה אחר־כך על־ידי המשטרה, נמצאו השישה, להפתעת השוטרים, שלווים ובמצב נפשי מאוזן לחלוטין; אפילו לא שתויים. הם שבו והסבירו בעניינות לחוקריהם במשטרה: "לא, לא קרה שום דבר מיוחד; הוא לא התגרה בנו. אנחנו פשוט לא אוהבים ערבים". אחד מהצעירים אף תמה למחרת היום, בכנות גמורה, על שהוא וחבריו עדיין לא שוחררו מהמעצר: "יש פה יותר מדי יהודים במשטרה שלנו", הסביר לקרוב משפחה שביקר אותו בכלא.

משהתפרסמו בכלי התקשורת הדיווחים אודות הרצח בניצה, ניתן היה לחוש במשהו סביבתי מוזר ובלתי הולם לחומרת המצמררת של מעשה הרצח עצמו. אמנם הטון הכללי, הפרשנות הרשמית, נהגו במעשה הפשע במידת החומרה המתבקשת. אולם נימת ההתייחסות מסביב לבשה אופי שיגרתי־משהו: הנה לפנינו עוד התנכלות על רקע גזעני, עוד תקרית מכוערת, עוד "הגזמה" שאין לה מקום במדינה מתוקנת.

הרחוב הצרפתי של מקומות, קבוצות והקשרים מסויימים, לובש בשנים האחרונות, לעיתים, אופי פסוודו־גזעני הגזעני: אך התעללות ורצח לאור היום, "משום שאנו לא אוהבים ערבים", בכל זאת אינם קורים בכל יום. שלוות הנפש היחסית שבה נקלט הרצח בניצה בתודעה הציבורית בצרפת, מעידה על סיכון של ההתאקלמות הרשות: כאילו טבעי היה לצפות שמלל המתגלגל באוויר, ויכוחים פוליטיים סביב פעילותו — החוקית לחלוטין — של הימין הקיצוני הניאו־פאשיסטי, תהדהד יומיומי בבתי הקפה שבפינות הרחוב, כל אלה אכן יכולים להתפתח (גם) לכדי מחוזות מסוג זה של ניצה.

"הוא בן טוב בבית"

רק לפני חודשים אחדים, כשנודע על התנכלויות בעלות אופי דומה, היתה לפחות תחושה שהמעשים הבלתי נסבלים להן מייצב מודרש את הביטוי לכדי משהו שפוי יותר. כך לא היה בעקבות ניצה.

הרוצחים עשו אמנם את שעשו בעיצומה של תקופת החופשות, שלה יש מעמד של "מחוץ־לתחום" במודעות הציבורית בצרפת; אך אפילו ההסברים הנבוכים של הורי הרוצחים, קרובי משפחה ושכנים, לימדו בעקיפין על תודעתה של מציאות החדשה: לא היו אלה, דוגמת תקריות אומללות דומות בעבר, התפתלויות נרהמות בסגנון: "הבן היה נתון להשפעה מזיקה... תמיד אמרתי לו שהחברים הללו יגררו אותו לפשע" — במקום זאת נשמעו ההערות־ההסברים הבאים: "הוא בן כל־כך טוב בבית... הוא בחור רגיל, נעים הליכות, מעולם לא התגרה... נכון שבבית אנחנו אוהבים יותר צרפתים מאשר זרים. זה טבעי, לא?"

במרוצת שלושת השבועות שלאחר הרצח בניצה נרשמו ברחבי צרפת לפחות חצי־תריסר תקריות בעלות אופי דומה, אף כי, למרבה המזל, חמורות הרבה פחות: כך, למשל, בעיר שאטורו, במרכז המדינה, הוקלאי השליך של צרפת ביצעה קבוצת "סקינהדס" (מגולחי ראש) חגורי "חקמנים" ועוטי עגילים מבריקים, פשיטה על בית־קפה במרכז העיר.

סיבה יחידה לאירוע האלים: בית הקפה שימש מקום מפגש לתושבים מקומיים יוצאי אלג'יריה. השמשות נופצו, הבר נשדד, הלקוחות הוכו. "אנחנו לא אוהבים ערבים", מצלצל כבר כסיסמה. מסלול הלגיטימציה שלה אינו ראציונאלי, אבל הוא זוחל בעיקביות. דווקא משום כך.

באופן עגום לכשעצמו, יש המעמידים היום את התופעות הללו לאורך טולרנטיות־העבר, שעניינו גזענות האנטי־גזענות: ואילו היו אלה יהודים, ולא ערבים? — שאלים אלה המבקשים לעורר דעת־קהל רגועה יחסית נוכח סדרת ההתנכלויות לתושבים ממוצא ערבי. אילו היו אלה יהודים, קרוב לוודאי שצרפת כולה היתה קמה היום על רגליה בצעקה גדולה, ומיטרי התגייסות האנטי־גזענים היו לובשים אופי חריף הרבה יותר בצמרת הממסד ליות, בקרב אירגונים פוליטיים ומקצועיים, בצמרת ההנהגה הדתית, ברחוב.

מנהיגי ההתארגנויות האנטי־גזעניות בצרפת, שצברו תנופה בשנה־שנתיים האחרונות (כולל היהודים הרבים שבשורותיהם), אינם שוגים באשליות בהקשר זה: המאבק בתופעות החדשות לא יוכל לעמוד בסימן ההפרדה בין גזענות לגזענות; בין תחושה אנטי־ערביות או אנטי־כושיות שמקורן ביחסי שכנות קשה בפרוורי־פועלים, לבין קצות של צללים אנטישמיים ישנים, "מסורתיים".

יהודים אתמול, ערבים היום?

אפשר שאופני ההתנכלות והסגנון הרמיזות הגזעניות שמפזרת באוויר מפלגת "החזית הלאומית" הניאו־פאשיסטית בהנהגת ז'אן־מארי לה־פן, שונים זה מזה. כרגע זה עומד, לעניין, על הפרדה מעוותת בסגנון: יהודים "שלנו" (כלומר "צרפתיים"), מול ערבים או שחורים־עור "זרים" (אלג'יראים, מרוקאים, תוניסאים, סנגאלים, קאמרונים); אבל איכות הזעזועים שכל אלה מבקשים לייבא לסוגיהם וגווניהם, נועדו בהחלט להוליך לאותו מקום.

לוח הזמנים הפוליטי בצרפת של היום — כשמונה חודשים לפני הבחירות לנשיאות — כמשיב עתה את המצוקה הגזענית, כמו גם את ההתארגנויות המרשימות נגדה, במרכז הזירה. זה לוח זמנים ממולכד. שכן הקישור האלקטורלי המובהק בין גזענות לקלפיות עשוי להציב גבולות מפורשים לרעה הגזענית, ולבודד אותה על המפה. אולם הדינמיקה האלקטורלית עלולה גם "להוליך" דברים בכיוון המסוכן.

שכן הניאו־פאשיזם המאורגן ניזון עתה מן הפירות האיטיים שהצ־יבו שנים ארוכות של דיון ציבורי נרגש בשאלות ההגירה, הביטחון הציבורי, הסדר וה"אנחנו־צרפת־מול־העולם־כולו". זו הקפיצה את הימין הקיצוני, הגזעני, הפשטני, על "טרמפ הזירות".

לה־פן ואנשיו מתיימרים היום "לשחרר" את צרפת מסכנת אובדן הזהות הלאומית" נוכח "ההתפוצצות הדמוגרפית" המאיימת מכיוון העולם השלישי, הערבי, האפריקאי, המהגר, הזר, האחר.

עשרות אחוזי התמיכה שהצליח לנקז אשתקד המנהיג הניאו־פאשיסטי לה־פן בבחירות לפרלמנט, תקועים עתה בגרונם של רבים מדי, יהיו השקפותיהם אשר יהיו. לה־פן מפחיד היום את כולם: עוד לפני שנדרשים אישי המדינה הצרפתיים — בכל הכוונות — לחזור ולהשמיע בפומבי את הנאומים המשכנעים ביותר בגנותה המדפשטת של הסכנה הפאשיסטית, ברור להם היום כשמו של האינטרס הפוליטי האנוכי, שרצוי לסלק מוקדם את העצם המאיימת הזאת.

בצרפת עשויה איפוא לקום על הרגליים קואליציה אנטי־פאשיסטית ששיקוליה תועלתניים יותר מאשר אידאולוגיים. אבל במקביל, עלולה הסכנה הגדולה, זו הצירוה מן הזכרונות הקשים של העבר, לפשוט צורה, להיספג ביומיום של פרופיל נמוך, להשמיע אי־אילו צלילים צורמים, להיפרס למטבעות קטנים.

שכן אם הוכח עד כה על כנפי הגזענות ה"קטנה" למראית־עין, שהאלימות המילולית משתלמת, אם הפחדה מניבה פירות, אם הפטריוטיות השטוחה חוזרת לשחק תפקיד בקלפיות — עלולים להמצא כאלה שיקפצו עליהן גם מבלי שיהיו בהכרח פאשיסטים. אגב, לא רק בצרפת.

طبق الأصل

مكتبة الأصل

במעמקי המפרץ הפרסי

האמריקאים רואים בהתנהגותה המתונה של איראן מסך עשן, וממשיכים לתגבר את נוכחותם הימית במפרץ, המגיעה בממדיה לצי המלחמה הגדול ביותר מאז וייטנאם

שרות Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

במים הרדודים של המפרץ ושל הים הערבי ריכזה ארצות-הברית את צי המלחמה הגדול ביותר שלה מאז עידן וייטנאם. בשבוע שעבר הצטרפה אניית-התקיפה האמפיבית "גואדלקנאל" לכוח המשימה תשאה יחידה של מסוקים שולי-מוקשים. אניית-הקרב "מיזורי" ממלחמת העולם השנייה עשתה את דרכה מהאוקיינוס הפאסיפי בלוויית אניות-מלחמה קטנות יותר. שולות-מוקשים ישנות קיבלו הוראה לצאת לדרך מצי המילואים שלהן בסו-אקומה ובנורפולק. סך הכל 30 אניות אמריקאיות כבר היו במקום היעד או בדרכן אליו, מבצע בן מיליון דולר ליום.

פחות ברור היה, מה בדיוק ייקרא הצי לעשות. איראן, הסיבה האמיתית של התגבור האמריקאי, נסוגה במקצת בשבוע שעבר. לפתע הצטייד משטרו של חומייני שופע היגיון ומתק-שפתיים, כשהודה כי הניחו מוקשים במפרץ ואמר שאינו מתנגד לליווי אמריקאי למכליות נפט כוויתיות. האיראנים אפילו שלחו צי של שולות מוקשים משלהם כליווי עיתונאי-חוץ מוזמנים. באחור יותר שאל חבר מועצת ההגנה העליונה של איראן את הכתבים: "אם יש רגיעה במפרץ, מדוע שארצות-הברית לא תעזוב?" ואשינגטון לא התבצעה. פקיד בבית הלבן אמר כי התנהגותה הטובה הלא-אופיינית של איראן אינה אלא "מסך עשן".

שיירה של שלושה כלי שיט מסחריים בליווי אניות-מלחמה אמריקאיות חצתה את המפרץ והגיעה לכווית ללא פגע, ושיירה אחרת החלה את דרכה. אולם מבקרים תהו אם הצי בעל הטכנולוגיה המתקדמת מסוגל להתמודד עם האתגר דל-הטכנולוגיה של הסירות המהירות המוקשים האיראניים. הצי האדמירל ויליאם קרו, יו"ר ראשי המטות המשולבים, פעלו בקדחתנות כדי להתגבר על מחדלים מבצעיים מוקדמים, לרבות התקפת הטילים על "סטארק" והעובדה שלא חזו את הצורך בשולות-מוקשים. תומכיהם טענו כי הבעיה במפרץ היא פוליטית ולא צבאית. "לא הגדרנו מה הם יעדינו" התלונן ג'ון להמאן, לשעבר שר הצי של רייגן.

הצעות האיראניות נדחו

המטרה המוצהרת של הנוכחות האמריקאית היא להגן על חופש השיט ועל זרימת הנפט. אולם כפי שציין להמאן, לא איראן אלא "עיראק היא המאיימת על זרימת הנפט החופשי". תקוותה הטובה ביותר של עיראק היתה להעניק את יצוא הנפט המזין את תקציבו הצבאי של חומייני. עד להתערבותה של ואשינגטון אסרה עיראק מלחמה על תנועת המכליות לאיראן וממנה. כעת, כשהצי האמריקאי נמצא בקו האש, לוחצה ואשינגטון על עיראק להשעות את מלחמת המכליות. למרבה האירוניה, לפחות לפי שעה הבטיחה ההתערבות האמריקאית במפרץ את יצוא הנפט האיראני. עובדה זו בוודאי לא נעלמה מעיני האיראנים, ואולי בכך אפשר להסביר את הפעולות שעשו בשליית מוקשים. הם טענו כי המוקשים שהניחו נועדו למטרה הגנתית בלעדית: "זה טבעי לגמרי להשתמש באמצעים כאלה כדי לחסום את דרכי הגישה לאיראן", אמר כאמאל הראזי ממרכז הסברת המלחמה בטהראן לכתבים, ורמז בכך שמוקשים אחרים הונחו על-ידי ארצות-הברית או עיראק. איראן גם הציעה להסדיר את חילופי שני בני הערובה האמריקאים בלבנון תמורת אסירים פרו-איראניים בכווית ובישראל. ואשינגטון דחתה את ההצעה, שהזכירה יותר על המידה את העיסקה הקודמת של רייגן עם טהראן, נשק תמורת בני הערובה.

אך הסטייט דפרטמנט אמר כי ינהל שיחות עם סגן שר החוץ האיראני בביקורו באו"ם בניו-יורק השבוע. פקידים אמריקאים הביעו את חששם, כי לאיראן עדיין יש יכולת רבה להסב נזקים. הביטאון הבריטי בר-הסמכא "ג'יינ'ס דיפאנס וויקלי" כתב כי איראן מייצרת מוקשים המופעלים בקול מנועי הספינה או בכוח המשיכה המגנטי של גוף הספינה, שהם מתוחכמים יותר ממוקשי "המגע" הנמצאים כעת בשימוש. פקידי ממשל גם מוסיפים לחשוש מהאפשרות של התקפות טרור בתמיכה איראנית על יעדים אמריקאיים.

הנוכחות האמריקאית הגוברת במפרץ הניבה רווח צנוע אחד: ממשלות ערביות התגברו על חששותיהם מאיראן במידה מספקת כדי לסייע לצי האמריקאי, אם גם בצינעה. ערב הסעודית מספקת מידע ממטוסי האיוואקס שלה וגם העניקה זכויות-נחיתה מורחבות למטוסים אמריקאיים, בין שאר צעדי סיוע. כווית סייעה בתדלוק מחדש ועומאן סיפקה בסיסים למטוסי המכ"ם האמריקאיים.

עמדת הקונגרס

ממשל רייגן אמר כי יחדש את מאמציו למכור נשק בסך מיליארד דולר לערב הסעודית, יוזמה שנוסתה על-ידי התנגדות בקונגרס באביב האחרון. אולם הערבים במפרץ עדיין חשו עצמם פגיעים בצורה כאובה ללחץ האיראני. בשבוע שעבר קיבלה על עצמה קבוצת מחתרת פרו-איראנית בערב הסעודית אחריות לפיצוץ במפעל גז טבעי סעודי שאירע לפני שבועיים. זה איום פוטנציאלי הנשקף לכל המשטרים במפרץ, ולמרות המטרייה האמריקאית הם מאמינים כי יהיה עליהם לעשות שלום עם איראן בתום מלחמת איראן-עיראק. הערבים יודעים שאיראן לא תסתלק.

מסוקים אמריקאיים ממריאים מסיפונה של נושאת מטוסים למשימת חיפוש מוקשים במפרץ

ואילו האמריקאים יכולים ללכת. השאלה כמה זמן יישאר הצי האמריקאי במלוא עוצמתו במפרץ, מעסיקה בין השאר את הקונגרס. כאשר החל התגבור הצבאי רצה האווארד בייקר, ראש סגל הבית הלבן, להפעיל את חקיקת סמכויות-המלחמה שהיתה מעניקה לקונגרס את הזכות לשים קץ לנוכחות האמריקאית לאחר 60 יום, אילו היה מעז. בייקר רצה לאלץ את המחוקקים להתמך במשימתו של הצי, אך רייגן ומרבית יועציו לא רצו להסתכן בכך שהקונגרס אכן ישים קץ למבצע. כעת מבקשים כמה ממתנגדיו של רייגן בקונגרס מבית-משפט פדראלי לאלץ את הנשיא להפעיל חוק זה. ופקידי ממשל חוששים שאם כמה מאנשי הצי ייהרגו במפרץ, הקונגרס ינסה להביא ליציאת הצי.

כאשר החליט הממשל בתחילה להציב אניות כוויתיות תחת הגנת הדגל האמריקאי, הוא תיכנן מבצע מסודר שהיה כרוך בתגבור מועט, אם בכלל, של הנוכחות הימית הקודמת. המטרה היתה לא כל-כך לסכל את מאמציה של איראן, כמו למנוע מברית-המועצות להגדיל את נוכחותה במפרץ על-ידי הצעת סיוע לכווית. אז באו הטרגדיה ב"סטארק" ואיום המוקשים האיראניים ופתאום, במה שמכנה סגן האדמירל שפרש מארק היל אווירה פוליטית של "בהלת לחיצה על כפתורים", החלה ההתעצמות האדירה של הצי.

אין זה סביר שהממשל יחדל מכך כל עוד לא תסתיים המלחמה או כל עוד לא ייראה כי השיט החופשי חזר לקדמותו. בינתיים האיראנים אינם יכולים לקוות לנצח את הצי האמריקאי, אך יש להם היכולת להקיז את דמם של האמריקאים בסכסוך מוגבל בים או במקום אחר. השאלה היא אם ארצות-הברית נכונה לספוג מלחמה קטנה מעצבנת כזאת.

הנהלת מלם ויחידות המטה עוברות בתאריך 30.8.87
לכתובת חדשה: רח' יפו 208 ירושלים.

מספרי הטלפון החדשים:

לשכת המנהל הכללי	02-383540
חטיבת שיווק ומכירות	02-383541
חטיבת הכספים	02-383546
חטיבת משאבי אנוש וארגון	02-383545
טלקס	25623
פקסימיליה	02-383547

שאר חטיבות מלם ימשיכו לשרתכם בנאמנות בכתובות הקודמות:
ירושלים, הקריה רוממה ת.ד. 13016
מיקוד 91130 טל' 02-525111
תל-אביב, רח' יהודה הימית 33 ת.ד. 15004
מיקוד 61150 טל' 03-828181

מלם מערכות בע"מ

קוריאה הדרומית: צללי הנס הכלכלי

במדינה שבה המשכורות הן הנמוכות ביותר מבין המדינות התעשייתיות החדשות, גובר העימות בין עובדים למעסיקים. לפי שעה התביעות הן בעיקרן כלכליות ולא פוליטיות

מאת פיליפ פונס
Le Monde
מיוחד ל"הארץ"

סיאול

מר פארק הגיש לנו דף נייר שעליו רשם כמה ספרות. פארק, בעל עסק קטן המעסיק 15 פועלים באינצ'ון, מרחק כ-40 ק"מ ממערב לסיאול, הוא קבלן-משנה של דייוו, יצרנית המכוניות השנייה בגודלה בקוריאה הדרומית. הוא יודע שהחברה תטיל על קבלני-המשנה לספוג את העלאות השכר שהסכימה להעניק לפועלים ותדרוש מהם לקצץ עוד יותר בשולי הרווח שלהם. אם גם הפועלים בבית המלאכה של פארק ידרשו העלאות שכר, הוא אומר, אין ספק שיפשוט את הרגל.

באולמות המפעלים ובבתי המלאכה שבהם קשה לנשום בפלו-כפלים את הרעש והלכלוך בגלל החום והלחות של הקיץ הקוריאני, כמו גם במשרדים ממוזגי-האוויר של החברות הגדולות, מודאגים המעסיקים. משקלה של תנועת התסיסה השביתות חסרת התקדים שקוריאה הדרומית התנסתה בה כעת, שונה מענף לענף, אך הוא מורגש בכל הסקטורים. בעבור כלכלתה תלוית-היצוא, סיכוני הנפילה ברורים.

התערבות הממשלה היא שהביאה בשבוע שעבר לפשרה שלה הסכים היונדאי, התאגיד הגדול ביותר במדינה (10% מהתל"ג), ומנעה שביתה של 18 אלף עובדי חברות האוטובוסים הפרטיות בסיאול. יש היכולים לחשוב לפיכך כי מסתמנים פתרונות. אך בתחילת השבוע התסיסה בקרב הפועלים רק גברה והתרחבה. למעלה מ-500 מפעלים הם כיום זירה לסכסוכי עבודה, ועשרות אלפי פועלים שובתים. לפעמים לובשת התנועה מימד אלים: באי קוג'ה ליד פוסאן נהרג בסוף השבוע שעבר פועל במספנות דייוו במהלך התנגשויות עם המשטרה. גם אם הממשלה המכריזה השכם וערב על נייטרליות, תניע את המעסיקים לוויתורים כדי לבלום את התפשטות התסיסה. הרי העלאות השכר והקמת איגודים מקצועיים חופשיים, חדורי רוח קרב, עלולים לדברי המעסיקים לסכן את כושר התחרות הבין-לאומי של קוריאה הדרומית.

כרגע כלכלה זו משגשגת: שיעור גידול בן 15% נרשם במחצית השנה הראשונה. העודף הסחר באותה תקופה הגיעו לשיא בסך 5.2 מיליארד דולר. בשישה החודשים הם עלו על הישגי כל שנת 1986. היצוא עלה ב-26.1%.

צופים ירידה בגידול הכלכלי

אין ספק שתגובת התעשיינים עומדת בסימן העובדה שהם ניצבים כיום מול בעיה חדשה: תביעות של פועלים, בעוד שבעבר תמיד היה מקור בשני משתנים בלבד — מחיר חומרי הגלם ותנודות המטבע. עצבנותם גם התרפה עקב התחזית שפירסמו בשבוע שעבר סוכנות התכנון ומכוני המחקר הממשלתיים.

מכון הפיתוח הקוריאני חיבר שני תרחישים למחצית השנייה של השנה. על-פי הראשון, היוצא מתוך הנחה של עליית שכר בסך 2%-3%, יצטמצם הגידול ב-1% (מ-9.5% ל-8.7%) והיצוא יירד מ-13.5% ל-12.2%. על-פי התרחיש השני, המתבסס על אפשרות של העלאות שכר בסך 5%-6%, הגידול יירד ל-5.8% וגידול היצוא יצטמצם כמחצית. הוא הדין ב-1988, האבטלה תעלה אז מ-3.7% ל-4.9%.

נראה שהמגמה היא לאמץ את התרחיש השני, לנוכח העלאות השכר שהוסכם עליהן בשבוע שעבר: 11%, למשל, לעובדי חברות האוטובוסים.

אין לקבל את קריאות השבר של חוגים רשמיים ושל תעשיינים כפשוטן. דרישות השכר אינן אלא דרישות נורמליות של תיקון והתאמה לתנאים משתנים. בשנתיים האחרונות עלו רווחי התאגידים הגדולים ב-25% בעוד המשכורות נשארו הנמוכות ביותר במדינות התעשייתיות החדשות. (בממוצע, על-פי נתוני משרד העבודה, 255 דולר לחודש. אך למעשה מחצית העובדים אינם משתכרים יותר מ-185 דולר והנשים משתכרות רק בין 120 ל-160 דולר). בסקטור התעשייה השכר הממוצע לשעת עבודה הוא 1.55 דולר, לעומת 2.23 דולרים בסינגפור. זמן העבודה הוא גם הארוך ביותר: 54.3 שעות עבודה שבועיות ב-1986 לעומת 47.4 בטייוואן, למשל. רק ב-1988, בעקבות לחץ אמריקאי ואיום להטיל מכסי מגן, אמורה קוריאה להנהיג שיטה של שכר מינימום (120 דולר).

הזדמנות לארגון-מחדש

מצב זה מעניק לתעשיינים טווח תימרון כדי להיענות לדרישות השכר בלי לגרוע מכושר התחרות שלהם: למשל, בתעשיית המתכת מחיר כוח עבודה/שעה פלדה עומד בקוריאה הדרומית על 25 דולר (לעומת 132 ביפן ו-164 בארצות-הברית), ומחיר שעת עבודה בייצור המכוניות הוא 3 דולרים (לעומת 18 ביפן ו-24 בארצות-הברית).

קוריאה הדרומית גם נהנית ממצב כלכלי מיוחד. הודות ל"שלושת הנמוכים" (מחיר הנפט, שער הריבית ושער הדולר) הרקיע היצוא שחקים. במהלך ששת החודשים הראשונים הכפילו התאגידים התעשייתיים העיקריים את רווחיהם (גולדסטאר העלתה את מכירותיה ב-25% ואת רווחיה ב-89%. מחזור העסקים של היונדאי עלה ב-15%. דייוו אלקטרוניקס הכפילה את רווחיה והעלתה ב-60% את מכירותיה). הכלכלה יכולה איפוא להרשות לעצמה לצוף. שלב כזה גם יכול להוות הזדמנות לארגון-מחדש.

בעבר עשו זאת היפנים וניצלו משברים כדי לשפר ייצור באמצעות יבוא טכנולוגי וחיסול ענפים מתים, בין השאר תעשיות עתירות כוח אדם. קוריאה הדרומית תוכל בעיקר לקצץ בתעשיית הטקסטיל שלה, שבה מתחרות תעשיות של סין או בנגלדש. הקיצוצים יגבו מחיר חברתי כאוב: ייפגעו לא רק הפועלים בבתי המלאכה של החברות הגדולות אלא גם השוליים הגדולים של השכירים (30%), שרובם שכירי-יום העובדים כשיש הזמנות בבתי מלאכה משפחתיים וזעירים או כסר באות.

כללי משחק חדשים

המעסיקים גם יכולים לשאוב עידוד מהעובדה שדרישות הפועלים הן לפי שעה כלכליות בעיקרן, ולא פוליטיות. כפי שהפועלים אומרים, המדובר ב"הרכבת פער היסטורי" בנושא השכר ותנאי העבודה. בכניסה לבית-חרושת למסכי כרזות באינצ'ון שעליו השתלטו הפועלים, השובתים מאז ה-12 באוגוסט, מבשרת כרזה: "אנחנו דוחים כל התערבות מבחוץ". שובתים שאתם דיברנו גם אמרו שאינם רוצים כי במאבקם יתערבו ארגונים כמו המיסיונים התעשייתיים העירוניים (פרוטסטנטים).

זה שנים ניסו גופים אלה לגייס את הפועלים ולא אחת גם לעודד אותם לרדיקאליזציה, ובדרך כלל הפועלים הם ששילמו את המחיר. המיסיונים התעשייתיים הם גופים פוליטיים מבוקשים. אחד ממנהיגיהם, הכומר אין מאונג ג'ינג, הוא גם הוגה הקואליציה הארצית למען חוקה דמוקרטית. אין ספק שתנועת הפועלים הצומחת כעת, שעדיין צופיה לסלול את דרכה, יכולה להיהפך למרעינים רדיקאליים. אך כרגע לא נראה שנרקמת ברית בין פועלים וסטודנטים. כמה איגודים מקצועיים עשויים לעלות על דרך של רדיקאליזציה אם לא יישגו אפילו חלק מדרישותיהם.

הממשלה חוששת מהתקרבות בין פועלים וסטודנטים. לכן עליה לנקוט במהירות אמצעים. ראשית — להכשיר את הקישואן הסודר כיום בנקשה. חוקי העבודה, המוקפים בתוקף עד השבועות האחרונים הם מיועדים כדי (על-פיהם, האיגודים המוקמים כעת הם בלתי חוקיים), כמו גם השביתות ההולכות ומתרבות. על הממשלה לקבוע מוקדם ככל האפשר כללי משחק חדשים. הפועלים רוכשים מודעות לכוחם הפוטנציאלי, ונראה כי אחד הדברים בבסיס "הנס הכלכלי" — מחיר העבודה הנמוך — עומד להתנפץ לרסיסים. בעתיד יהיה על התעשיינים להביא בחשבון בשיקולי התחרות הבין-לאומית של מוצריהם גורם אחד שעד כה ראו אותו כקבוע, ומשמעותו ייעשה למשתנה: ציוותנותם של פועלים.

חברת הימנותא בע"מ

חברת הימנותא בע"מ מבקשת לקבל הצעות רכישה כמפורט דלהלן:

מספר מכרז	גוש	חלקה	מהות הנכס	כתובת	זכויות הימנותא בנכס	מהות הזכות המוצעת למכירה
2/87	10914	19/4	דירה	דיבומינסקי 15 חיפה	בעלות	בעלות
3/87	6532	207/17	דירה	סוקולוב 50 הרצליה	בעלות	בעלות
4/87	6168	573/22	דירה	סירקין 15 גבעתיים	חכירה	העברת זכות חכירה
5/87	30138	20/5	דירה	הרב מימון 16 ירושלים	חכירה	העברת זכות חכירה

בדבר פרטים נוספים של תנאי המכרזים ולקבלת טפסי הצעה וטפסי הסכם התקשרות יש לפנות בשעות העבודה הרגילות לגבי:

מכרז 2/87 למשרדי הקרן הקיימת לישראל, ברחוב הרצל 16, חיפה, טל' 04-641297.
מכרזים 3/87 ו-4/87 למשרדי הקרן הקיימת לישראל, רחוב צבי הרמן שפירא 11, תל אביב, טל' 03-287840.
מכרז 5/87 ללשכה הראשית של הקרן הקיימת לישראל, רחוב קרן הקיימת לישראל 1, ירושלים, טל' 245417, 02-222446.

את ההצעות יש להגיש במעטפה סגורה בציון מספר המכרז לפי הכתובת: הימנותא בע"מ, אצל הקרן הקיימת לישראל, ת"ד 283, ירושלים 91002.

על ההצעות להגיע לתיבת המכרזים של החברה לא יאוחר מיום 18 בספטמבר 1987 שעה 12.00.
להצעות יש לצרף ערבות בנקאית בתוקף ל-60 יום מתאריך ההצעה לפקודת הימנותא בע"מ בגובה של 10% מסכום ההצעה ובתנאים המפורטים בטופס ההצעה.
אין חברת הימנותא בע"מ מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
ההשתתפות במכרז וקבלת תנאיו אינה יוצרת התקשרות כלשהי עד לחתימת הסכם ההתקשרות על ידי הימנותא בין מסמכי המכרז, והוא על ידי הימנותא והזוכה יחייב את הצדדים.
הזוכה במכרז מתחייב לחתום על הסכם ההתקשרות הנ"ל לא יאוחר מ-7 ימים מתאריך הודעת הזכיה אשר תישלח לו.

ת.ל. מימון והנפקות בע"מ

חברה בת של החברה לישראל בע"מ

ה ו ד ע ה

בהתאם לסעיף 30 לחוק ניירות ערך תשכ"ח — 1968

במסגרת שלב א' של תשקיף החברה, שפורסם ביום 19.8.87 נתקבלו במכרז הראשון שהתקיים ביום 26.8.87 621 הזמנות בסך של 23,679,509 ש"ח ע.נ. במחירים כמפורט להלן:

ע.נ. ש"ח	במחיר מהערך הנקוב %
100,000	106.5
200,000	106.0
200,000	105.5
1,120,000	105.0
100,000	104.5
300,000	104.0
100,000	103.5
1,840,000	103.0
300,000	102.5
935,000	102.0
15,000	101.5
910,000	101.0
3,052,850	100.5
2,860,929	100.0
712,000	99.5
971,070	99.0
810,000	98.5
359,000	98.0
1,346,300	97.5
3,341,060	97.0
1,414,200	96.5
1,979,600	96.0
46,500	95.5
601,000	95.0
65,000	94.5
23,679,509	

בנוסף, רכשה החברה לישראל בע"מ לצורך הבטחות מסחר סדיר, סך 243,000 ש"ח ע.נ. היתרה לרכישה במכרז השני שיפתח ביום 30.8.87 הינה בסך של 7,857,000 ש"ח.
הבקשות לאגרות חוב במכרז הראשון של שלב א' עלו על סך אגרות החוב שהוצעו במכרז זה בסך 8,100,000 ש"ח ע.נ. ובהתאם לכך הוקצו אגרות החוב במחיר אחיד של 100.5% מערכן הנקוב כדלהלן:
א. בקשות לאגרות חוב בסכום כולל של 6,120,000 ש"ח ע.נ. במחיר **העולה** על 100.5% נענו במלואן.
ב. בקשות לאגרות חוב בסכום כולל של 3,052,850 ש"ח ע.נ. במחיר של 100.5% נענו בחלקן כך שלכל מזמין תוקצינה אגרות חוב בשיעור של 64.857493% מהזמנתו.

החברה מודה לציבור המשקיעים על האמון שנתנו בה

זקוק דחוף למודעה?!
מודזפון
לשירותך 24 שעות ביממה
38 38 38
לבעלי כרטיסי אשראי בלבד

מכונות החלומות

במדינות מתפתחות משחק הקולנוע תפקיד נכבד, לא פעם בספק של נחמות-לשעה באדיבות התדמיות ההוליוודיות. השיגעון הנוכחי הוא סרטי סמים — סיפורי זוועה עם מוסר השכל. אלא שלא תמיד קולטים הצופים את המסר הטראגי

שרות Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

התמונות מרצדות בבתי קולנוע מפוארים ובאולמות חשופים וקודרים, על מרקעים מאולתרים הפרוסים איכשהו בכפרים נידחים ובמערכות-הווידאו של האמידים. ברחובי אסיה, אמריקה הלטינית ואפריקה, סופגים מיליוני אנשים בשתיקה את התמונות, המלים והמסרים של הקולנוע. מגיעים לצפייה יכולים להיות שונים, אך כולם מושפעים. לטוב ולרע, בדרכים סמויות וגלויות לעין, מהסרטים הנפרשים לעיניהם.

השפעת הקולנוע על גישות ומעשים יכולה להיות רבה יותר במדינות מתפתחות שבהן משטרים, כלכלות וחברות נמצאים בשלבי מעבר. תעשיית הקולנוע הגדולה של הודו יצרה שחקנים ושחקניות פופולריים כדי כך שכמה מהם נבחרו לתפקידים פוליטיים. באפריקה שבה חנקו כלכלות חלשות ובבוזה ממשלתית נוקשה את התפתחותו של ענף קולנוע מתוצרת עצמית, מציפות תדמיותיה של הוליווד את היבשה. בכמה מקרים התוצרת היותר-משובחת של הוליווד מזינה חלומות על חופש ורווחה.

היחס בין קולנוע וחברה הוא מיבוזשי. במקרים רבים שינויים פוליטיים מעצבים סרטים. בארגנטינה ובבראזיל לווה סוף עידן הדיקטטורה הצבאית בתחייה אמנותית. באורח דומה התירו האירועים המהפכניים בפיליפינים את הרסן מעל אנשי קולנוע. הבימאי הפעיל הפוליטי לינו ברוקה, למשל, מתכונן כעת לביים סרט בעל סממנים קיצוניים מכבדים על אודות אימלדה מרקוס, ששמו הזמני "גריאלדה ר.". ואפילו הקולנוע האולטרה-מסחרי של הונג-קונג חש במשב רוחות הפוליטיקה.

בקטעים הבאים יציג "ניוזוויק" דיוקן של הקולנוע במדינות מתפתחות ושל הקשרים בין יוצרי החלומות לחברות שבתוכן הם חיים.

* * *

כאשר מדבר הבימאי הבראזילאי הידוע רוי גרה בימים אלה על הסרטת סרט מצליח, הוא מתכוון לקופה, לא לשבחי הביקורת. "אופרה דו מאלאנדרו" שלו, השובב והבהוצף, הוקרן השנה במשך שבועות בפני אולמות מלאים בריו דה ז'אנרו והיתוסף לרשימה הולכת וגדלה של סרטים אמנותיים שובי-קופות. גרה לא יכול היה להיות יותר מרוצה. בשנות ה-70 הוא נרדף ושמו הוכנס לרשימה שחורה. לבסוף יצא לגלות בצרפת ובמוזאמביק, ארץ מולדתו. כעת יש לו חברת הפקה משלו בריו והוא צוהל גם על החירות וגם על המימון שבהישגיה.

גרה נמנה עם גל חדש של בימאים, בני גילים שונים אך ליברלים במוצהר, שהחיו את הקולנוע בשנים האחרונות כאשר החלה בראזיל בתהליך המעבר לדמוקרטיה. 20 שנות המשטר הצבאי במדינה שהסתיימו ב-1985 "סירסו את כולנו", אומר ניי לאטוראקה, אחד השחקנים הראשים ב"מאלאנדרו". אך כשהגבולים חזרו לקורקטיבים החלה קדחת של יצירה. התוצאה: סרטים פרובוקאטיביים ונוגעים ללב. סרטים כמו "נשיקת אשת העכביש" של הקטור באבנקו, "זיכרונות כלא" של נלסון פריירה דוש סנטוש ו"ביי ביי בראזיל" של קארלוס דייגש, יכולים להתפאר לא רק בחזות, בתנופה העלילתית ובדמיון העשיר של האמנות הבראזילאית הקלאסית, אלא גם בליטוש טכני, שהביא להם עשרות פרסים בין-לאומיים.

הבימאים הבראזילאים השיכורים מחירותם האמנותית החדשה, בוחנים את היבטיו הרבים של הדיכוי בארצם. הסרט "קרימה בראזיל", למשל, תיאר את שלטון האימה ואת העינויים במדינת-המשטרה הבראזילאית בשנות ה-60 וה-70. הסרט שהופק השנה "הצבע של גורלה", תיעד את ייאושם ואת מצוקתם של גולים צ'יליאנים בבראזיל. בימאים אחרים בחנו את החלומות ואת האכזבה המרה של צעירים בראזילאים מנקודת-מבט חדשות. סרטו של סרג'יו טולדה, "זוהר", הוא תיאור אוהד של נערה "לא יפה" בגיל העשרה הרוצה נואשות להיות כוכבת. ב"שעת הכוכב" מספרת הבימאית סוזאנה אמאראל את סיפורה של צעירה נאיבית והמהגרת מנורדאסטה, האזור הצפון-מזרחי הדל של בראזיל, לסאו-פאולו.

* * *

לדרום-אפריקה אין אולי תעשיית סרטים גדולה ומקומית משלה, אך דימויים קולנועיים הם כוח חברתי רב-עוצמה. המיעוט הלבן במדינה משתמש זה מכבר במכונת החלומות ההוליוודית כדי לאשש את עולמו הדמיוני. בשלהי שנות ה-70 אסרה פרטוריה מעשה שיגרה את הקרנתם כל הסרטים שהופיעו בהם כוכבים שחורים או זוגות מעורבים, והניעה בכך לבנים סקרנים לארגן הקרנות חשאיות פרטיות של סרטים כמו "נחש מי בא לסעוד". הצנזורים הממשלתיים סיווגו סרטים שתיארו אלימות של שחורים כ"רגישים" מבחינה פוליטית ואסרו על הקרנתם בערי השחורים. ההפרדה בין הצופים היתה חמורה באולמות הקולנוע ולשחורים לא נותר אלא לראות עותקים מוכתמים בני 16 מילימטר של מערבונים, סרטי גנגסטרים ואפוסים של קראטה וקונג-פו באולמות מסים לישול, באולמות-בירה מקומיים וב"שבינס", בתי המרזח הלא חוקיים בערי השחורים.

מצב זה השתנה כעת: פרטוריה נרמזה. לאחר שחברות הפקה גדולות הולכו לסרב להפיץ את סרטיהן בבתי קולנוע המיועדים ללבנים בלבד, פתחה אפריקה לפני שנים מספר את כל אולמות הקולנוע שלה בפני קהל צופים מעורב. בינתיים גם ריככו השלטונות את הצנזורה. הדימויים של הוליווד מתחילים כעת במדינה ושוברים שורה של ציוויי טאבו תרבותיים.

אפשר לראות פרסומות לסרטים כמו "סיפורו של חייל" ו"לך ספר זאת בהר", סיפורו של נער שחור הגדל בהארלם. הקומיקאית האמריקאית השחורה ווופי גולדברג בורחת עם מחזר לבן ב"ג'מפין' ג'ק פלש המקפץ" ואדי מרפי, ב"ילד הזהב" ו"השוטר מבוורלי הילס", מוליך שולל ומנצח את יריביו הזוהרי-העור.

המזון הפוליטי החדש סייע להתיר כמה שבבים מהבניין החברתי של האפרטהייד, אם כי רק מעל פני השטח בדרך כלל. יש שחורים עירוניים השואפים לנוחויות המעמד הבינוני של מקביליהם המערביים כפי שהן מוצגות בסרטים. בערי השחורים אופנתי בקרב הצעירים ללבוש ג'ינס ולדבר במבטא אמריקאי. "הם חשים קירבה רבה לשחורים באשר הם", אומר מוקוגה מולאסה, עיתונאי שחור ביוהנסבורג. "הם רואים ניצחונות של (שחורים אחרים) כניצחונותיהם".

* * *

המושבים בבית הקולנוע "שילה" בניו-דלהי היו תפוסים כולם. כל העיניים היו נשואות למרקע עם תחילת הקרנתו של הסרט "דיוואר". כנופיה של גנגסטרים כהיעוד הדפיה על הרציפים, חבריה מנופפים בסכינים ובשרשרות-אופניים ודורשים מלוא החופן משכרו הזעום של כל פועל נמל. אבל הבריונים אינם יכולים לעמוד בפני ויג'יי, בגילום המגאצ'י התורן של הקולנוע ההודי אמיטאב באצ'צ'אן. לקראת סוף הסצינה בורחים הגנגסטרים כל עוד רוחם בם והקהל נעמד על רגליו ומריע לגיבור.

75 מיליון איש צופים מדי יום בסרט של בית-החרושת לחלומות הגדול בעולם. הודו מייצרת כמעט 1000 סרטים מדי שנה, רובם תערובות עולה על גדותיה של שירה וריקוד, קטטות ומרדפים, מלודרמה משפחתית וסיפורי-אהבה צנועים. בשביל עניי הודו הקולנוע הוא לא רק בריחה ממכבשי-החיים: סרטים כמו "דיוואר" מרעיפים אשליה מנחמת של צדק מיידי. ומשתי סיבות אלה, הקולנוע הוא אובססיה לאומית. הוא הוליד עשרות מגזינים בנושאי קולנוע ומועדוני-מעריצים. פקידי ממשלה להוטים להתרועע עם כוכבי קולנוע.

אך תעשיית הקולנוע ההודית מספקת לציבור יותר מאשר מרקחת של מיתוסים ופנטסיות. בשנים האחרונות החלו בירות הקולנוע המקומיות בבומביי, מדראס וכלכותה לייצר סרטי גל-חדש הבוחנים בעיות חברתיות ופוליטיות. סרטים כמו "מחצית האמת" ו"שתיל" עסקו בנושאים כמו אכזריות המשטרה והשפלתם של עובדים חדשים. סרטים אלה היו הצלחות קופתיות. גם משום שהשתתפו בהם כמה מהכוכבים החמים ביותר. השחקנית המה מאליני המכונה מרלין מונרו של הודו, כיכבה בכמה סרטים על סבלותיהם של נשים בחברה ההודית המסורתית ובסרט "הסדיק המוכתם" גילמה את דמותה של אישה צעירה האנוסה להינשא לאח בעלה המנוח.

* * *

נחמות ורטינות, כוריאוגרפיה בלתי אפשרית המעמידה את הגיבור מול להקה שלמה של נבלים — במשך עשרות שנים היו סרטי אמנות-הלחימה הלחם והחמאה של הקולנוע בהונג-קונג. לא עוד. בימאים צעירים כובשים קרקע בתולה בסרטים יצירתיים מבחינה טכנית, העוסקים בנושאים חברתיים רציניים יותר. וגם המציאות הפוליטית משמשת מאיץ. הבימאים מגששים למצוא את שורשי הזהות התרבותית של הונג-קונג, לבחון מחדש את קשריהם עם המולדת שעמה יתאחדו ב-1997 ולהתרות על עתידה של המושבה תחת שלטון פקינג.

בימאים צעירים אלה עוסקים בבעיות שבמשך זמן רב לא נגע בהן איש. הסרט "אה יינג" של הבימאי אלן פונג, למשל, מבוסס על חייה של אישה בת 22 העובדת בדוכן בשוק דגים. היא, הוריה ושבעת אחיה ואחיותיה כולם משחקים את עצמם, משחזרים מריבות משפחתיות בדירתם הצפופה. בסרטו "בדיוק כמו מזג האוויר" השתמש שוב פונג בסגנון הדרמה התיעודית כדי לתאר את בעיית הנישואין של זוג צעיר המהגר מהחברה המזרחית של הונג-קונג ומהגר לארצות-הברית. סרטים אחרים עוסקים בבעיית השיבה למולדת.

סרטי הגל-החדש של בימאים סיניים מגיעים כעת בקילוח רק לבתי הקולנוע של הונג-קונג. רבים מהם מתארים את קשיי החיים ביבשת תוך שהם מעלים על נס את המידות הטובות של המשטר. מרגובה מעלים בימאי הונג-קונג את סין כפי שהיא מצטיירת בעיניהם. "השיבה הביתה", סרטו של יים הו, מתאר את תגובותיה של אישה מהונג-קונג החוזרת לכפר מולדתה במחוז גואנגדונג בסין. רבים מהבולטים בקולנוענים הצעירים של הונג-קונג שאינם מסוגלים להשיג מימון מהאולפנים המבוססים של המושבה מקבלים אותו מחברות הפקה עצמאיות שלהן קשרים הדוקים עם סין. וכמה בימאים מתכננים עכשיו להסריט סרטים חדשים בסין עצמה. עד כה לא הפעילו הממונים לחץ ללכת בעקבות הקו של פקינג. אך בימאים כפונג חוששים לעצמאותם האמנותית.

* * *

מלחמת חורמה בין שוטרים לסוחרי סמים, בית-זונות נודד בקר-אוזאן, רציחות-בשכר. מה יעלה בגורלה של לולה, הנוהגת במשאית מאז נרצח אביה בידי סוחרי קוקאין? בכך עוסק הלהיט הקופתי "לולה בהגת המשאית". והוא ממצה את הנושאים החמים בסרטים המקסיקניים. בעיית הסמים במקסיקו מזינה היטב סרטי-תקציב-נמוך. ובעוד שאין להם שום יומרה איכותית, מרגישים מפיקי הסרטים השחקנים כאחד, כי מאחורי סיפורי הזוועה שלהם יש מוסר השכל. "אנחנו מראים איך סמים הורסים משפחות", אומר פרנאנדו אלמאדה, אחד מכוכבי הקולנוע הידועים של מקסיקו. "סוחרי הסמים תמיד מתים".

אך המציאות הבעייתית היא שצופי הקולנוע, שרובם חיים במחוזות כפריים מרושלים, קולטים מסר שונה. עסקי הסמים יכולים להיות בריחה מהירה מהעוני. אין לומר שהממשלה ומפיקי הסרטים אינם מנסים לנטרל איתותים תת-הכרתיים אלה. משרד הפנים חייב לאשר את כל התסריטים, וכדי לקבל אישור רשמי על המפיקים והתסריטאים לדבוק בכמה כללי יסוד: עיסוק בסמים תמיד מוביל לסוף רע. פקידי ממשלה אמריקאיים תמיד מושחתים, מתן שוחד וקרבנות-יריות מתהוללים כולם באמריקה הבנוהת העשירה. אבל הכוח הפיל של סרטי הסמים גובר. בסרט שהוצג באחרונה, "ציד סוחרי סמים: קשר בלוס אנג'לס", שבו גברים מצ'ואיססים קוראים תיגר על החוק ועושים הון, מצטיירים המבריחים כגיבורים.

הממשלה ניסתה באחרונה גישה שונה. בשנה שעברה היא יזמה הדבית פדראלית המציעה כספים למפיקי סרטים כדי לעודד אותם לייצר סרטים באיכות גבוהה יותר. אך לנוכח התחרות הקשה מצד סרטים מיובאים מהמערב, הסיכויים הם שאנשי הקולנוע ימשיכו לייצר להיטים בטוחים.

"אני מצטער על מה שמתרחש על המרקע", אומר חוזה לוזה, מנהל ומפיק של להיטים כמו "האקדוחנים המפורסמים" שסייעו להציף את השיגעון הנוכחי של סרטי סמים. "אך אנחנו יודעים (שהקהל) יחזור ביום שישי הבא".

שריקה באפילה / גדעון סאמט

שטרום־בפעולה: לוליינות מפליגה

צ'יץ' והגנדי: ידיד גם

העבר זה לא מה שהיה פעם

זה היה צריך לקרות, במוקדם או במאוחר. פעם, כדי להלקות את עצמנו, או כדי להתנחם, היינו מגיחים למחוזות הנוסטאלגיה, אל העבר. אלא שככל שחולף הזמן, יש לנו, באופן מוזר, לא יותר עבר להתרפק עליו, כי אם פחות.

קחו את עניין הגדה, לדוגמה. ל"לביא" עוד נגיע. בשביל שוללי האחיזה בשטחים, תקופת ישראל הקטנה, נשוא הנוסטאלגיה שלהם, הצטמקה יחסית ב־40 שנות המדינה, וגדל — עכשיו זאת כבר מחצית התקופה — הפרק הבלתי־נחשק של כיבוש. גם לאנשי א"י השלמה אין, כמובן, שום סיבה לגעגועים אל העבר (אלא אם המדובר בעידן העתיק של שילה וענתות) הם טוב להם בהווה, ההולך ומהדק את אחיזתם בשטחים.

ככל שנפלו עלינו יותר צרות ב־10—20 השנים האחרונות, כך, כמובן, מתמעטות הסיבות לנוסטאלגיה. עד 73' אפשר היה תמיד לעצום עיניים ולחלום לשעה קלה, מעבר למשברי ההווה־של־אז, על הניצחון הנהדר של 67'. אחרי מלחמת יום הכיפורים, אם היית עוצם עיניים כדי לחשוב על מלחמה — זה, איזו מלחמה נהדרה — היה נעשה לך בהן רק חושך.

כן, גם העבר זה לא מה שהיה פעם. הנה, ראו את ישעיהו גביש, מנכ"ל "כור". בעודו ב"סולתם", בשיחה עם כתב שהצליח לחזור אליו על קרטלפון, הוא נזכר לפתע בפלמ"ח. אבל מה היה לו לספר על ההוויה המרכזית הזאת בעברו, אשר פעם היתה מטיפה נוסטאלגיה סמיכה: הטראומה במפעל הזכירה לו את תקופת הפלמ"ח, כאשר "נעצרנו על־ידי הבריטים בלטרון במשך חודשיים". אפילו ההווה המטריד כל־כך היה טוב בעיניו מן העבר, שהרי "פה", הוסיף, "אני יושב בינתיים רק יומיים".

התוצאה ההכרחית, הבלתי־נמנעת, מחניקת העבר על־ידי אירועים דוחי־נוסטאלגיה, היא מעבר אל אותו פרקומן הפנוי להבלות, אל העתיד אשר בו הצבריה יכולים להתממש באין מפריע.

לעתים ההווה הוא התחליף המקובל לעבר בעייתי ולעתיד מעורפל. הרומאים אמרו "תפוס את היום", וגם לנו יש וואריאציות על הנושא. אבל ההתאוות בעכשיו אין בה אותו מעוף מעודן כמו בזיכיה לעבר או בפריצה הנועזת אל העתיד. היא לעתים נלעגת ופשטנית מדי. בוודאי כאשר, כמו במנזה הרומאי, נודף ממנה טעם של נהנתנות לקתנית זולה.

המוצא, לכן, הוא באמירתו של אותו סוציאליסט מערבי שהודיע, לאחר ביקור בברית"מ בראשית המהפכה: "הייתי בעתיד והוא עובד".

מי שסמכן לנו עכשיו את הנתיב הזה, וראוי על כך לכל שבח, הוא שמעון פרס. הוא מציג בפנינו הווה עתיד־עתיד. מעניק לנו את חלום העתיד, מחדיר את העתיד כדי שיתמזג בנו, כפי שהציע המשורר רילקה, הרבה לפני שהוא מתרחש. אצלו העתיד עובר שעות נוספות. האם צדק אלווין טופלר, ממציא הלם־העתיד, כאשר הגדיר אותו כדיסאוריינטציה מסחררת הנגרמת על־ידי בואו המוקדם־מדי של העתיד?

לא במקרה שלנו. תמיד רצנו אחרי המודל האחרון. ומכיוון שהעבר יצא כבר מהמודה וההווה אינו הכי־הכי, אין כמותנו להעדיף את מי שבא: תנתן לנו, ממש עכשיו, את שנת 2000.

פרס הרמז הדק של השבוע

מבטיחים לנו דם הערב ומחר בירושלים. האזהרה באה מחוגים חרדים, ואפשר לראות אותה כשירות לציבור, מעין בפני־עיוור־תסיר־מכשול. הם יודעים מה שהם מדברים. בחיפה, בשבוע שעבר, הנבואה הזאת, מי אמר שנבואה רק לשוטים, כבר התגשמה. אין מי שבוחל באלימות יותר ממני, ואף מי שרוצה, כמוני, שישראלים יוכלו לחיות ולכלות בלי שיאנסו אותם, חייב לקרוא למפגינים החילוניים, בעימות שיהיה ללא ספק, לאיפוק קיצוני.

אבל אם לוקחים את שנאת האלימות מגנדי, נאמר, מותר לקחת לצורך העניין משהו גם מלנין. הוא סבר, כידוע, ש"ככל שיהיה יותר רע, יהיה יותר טוב". הנה, אם אלימות תבוא מידי החרדים, לא אמרוט את שערותי. כל פצע וחבורה ומכה טריה שיגרמו עליהם, יעזרו לחדד את תמונת הרוע של המצב הקיים, אשר בו מכים ישראלים על שום רוצים לראות סרט באולם סגור ומרוחק.

וזה הקשר המתאים להעניק פרס לרמז הדק של השבוע. לאחר שנגזזו פאותיו של הילד החרדי השבוע, לא הצלחתי להעלות על הדעת מי מסוגל למעשה. המעשה — מבחינת הציבור החילוני גם מזיק, כמובן, מאין כמוהו — שעורר את הנוראות שבאסוציאציות.

לקראת סוף השבוע פרסמה המשטרה הודעה. היא מסרה שהילד נזכר כי ראה בסביבה שני אנשים בלבוש חרדי. הודעת המשטרה הביעה פליאה — דקה מן הדיק — על שאף אחד מהעדים הללו לא נענה עד כה לקריאותיה לציבור, למסור פרטים על האירוע הקשה.

אזהרות

באותו עניין, בערך, אני מבקש להזכיר אזהרה אחרת, מימים עתיקים, ימי בית שני. אשר המליצה לא לפחוד מהצדוקים ולא מהפרושים, כי אם מהצבועים. אולי השם האחרון מחוץ מדי, אבל זה מה שהזכירה לי המודעה שפורסמה השבוע על העימות החרדי־חילוני בירושלים. חתמו עליה אברום (כך במקור) בורג ואלעזר שטורם.

השניים עוסקים במיני פישורים ויצירת הבנות בין דתיים לחילוניים. בורג — להזכירכם — בנו של ד"ר יוסף, לשעבר יועץ ראש־הממשלה פרס לענייני התפוצות. עכשיו, בין היתר, יועץ של נשיא הקונגרס היהודי העולמי, אדגר ברונפמן. שטורם, יליד בני־ברק שהתפקר, מבית חרדי, מנהיג אגודה בשם "שורשים". הם שמביאים לכם, ליד שולחן־שבת ערוך, את תוכנית יום ששי בטלוויזיה, "שבת שלום".

[illegible] אלה, שלא נראתה לי כלל הדרושה [illegible] ברודו־אפריקה, מאיזה מפעל של יהודים שם למען השחורים, בעוד שלא שמעתי את קולו זה מכבר נישא בעניינים של כאן ועכשיו. על יהודים פה ולא במדינת האפרטהייד.

בקיצור, אשר בניסוחו האליפטים הבוהתי מומן, מצליח בלוליינות מופלגת לא לומר שום דבר ברור בסוגיה שלה הוא מקדיש את זמנו. בראיון לפני חודשים מספר קראתי אותו מסביר, לדוגמה, הגיג אופייני כגון: "במציאות החיים נוצר קונפליקט בין המעשה ובין החלימה. בזה טמון באופן העמוק ביותר המשבר של החברה הישראלית, שאני חלק ממנה. האכזבה קשה ביותר". ברוח זו: "אני מתעב את הנאצים. לא כל־כך בגלל מה שהוא עשה לעם שלי, אלא בעיקר משום שהוא מאוסה בעיני".

"שורשים", ר"ל.

ולאחר ההקדמה, הנה מה שנאמר במודעה של השניים: "אזהרה! אנחנו ציונים, ירושלים עירנו. אנחנו רוצים לחיות בעיר. אנחנו רוצים שיחיו בה גם אחרים. ירושלים שייכת רק לנו. כשם שהיא שייכת רק לאחרים. לא תיתכן ירושלים אחרת ואל ניתן לאיש להשחית את זו הקיימת. הפאות הן סמל יהודי בדיוק כמו המוסר, ההומאניות והחופש. אך האלימות תוליד תמיד רק אלימות, ואם לא יושם לה קץ, לא יהיה סוף למעגל קוצצי הפאות ופגועי החופש". סוף ציטוט.

ראו, הוזהרתם!

הפיל הלבן־העכור של הסוכנות היהודית

לחוצפה, אחרי כל הבדיחות, עדיין מוצאים שיאים חדשים. האחרון שייך לסוכנות, המוסד הרקוב והאנאכרוניסטי הזה.

הנהלתו מתכוננת להקים בירושלים מדואון ענק, על שטח של 6,000 מ"ר, סמוך לבנייני האומה, שייקרא "בית הציונות". זה יעלה, לפי התוכנית, 20 מיליון דולר, כלומר — לפי ביצועיה המקובלים של הסוכנות — אולי כפליים.

נמסר להנהלה פרטים על גיוס הכספים. יו"ר ההנהלה, אריה דולצ'ין, הסביר (מאיפה הם לוקחים את נחושת־המצח להמשיך [illegible]) ש"בית הציונות" יוכיח את "ניצחון הציונות". זאת העובדה ש"ההוויה היהודית והציונות חד המה". שמיר ופרס, הוסיף, תומכים.

הם מסוגלים לגייס 20 מיליון דולר לפיל הלבן־העכור הזה בזמן שהמדינה נאנקת תחת מוסר כספי, אשר עושה את כל ההבדל בין כן או לא ל"לביא". בין שימור (לא פיתוח) של האוניברסיטאות ובין התפוררותן, ושאר עניינים של ההוויה הציונית האמיתית.

הצופים ונסי־לב האנשים האלה בהנהלת הסוכנות. דולצ'ין הזכיר קומץ המתנגדים בהנהלה לתוכנית המסורסת, הוא נגיד "בית התפוצות". מדוע לא להקים שם, אם מתרחים, אגף נוסף במקום המגאלומניה הפרועה וחסרת־האחריות הזאת? כנראה כיוון שלא רק בניצחון הציונות מדובר. גם ניצחון הנהלת הסוכנות הוא משהו.

פינת הבורות: טרור באוניברסיטה הפתוחה

כצפוי, הבורות הודות, בדרך כל בדבר, האין מה שיעצור את זרימתה גם באוניברסיטאות. אל תמתינו לסימנים הגדולים. תפסו אותם — במטרה להרוג — כשהם קטנים עדיין.

הודעה תמימה לעיתונות, שעצרתי ברגע האחרון במעופה אל הפח, כנס מטעם האוניברסיטה הפתוחה על הטרור הבינלאומי. פרופ' יונה אלכסנדר, מיוזמי הכנס, מנהל המכון למחקר הטרור הבין־לאומי באוניברסיטת ניו־יורק (דרך אגב, נושא שהפך לענף — מה שהאמריקאים קוראים, ליתר דיוק, ראקאט — משגשג) מצוטט בהודעה כך: המדינה היא קורבן של הטרוריזם.

אכן, קורבן של טרוריזם, גם לשוני. פתי סופיסו תזכרו, כל מגלגלי־טרור־על־לשוננם, שמדינה היא צורת רבים של מדינה; ועוד זה, שיש, בעיקר בשביל מי שנעקש בלשוננו, תחליף עברי לא רע, טרוריסטים שכמותכם.

של מי הכבוד, צ'יץ'?

האם אמרת, שלמה להט, או רק נדמה לי, שהפעם — אחרי פעמיים קודמות מאוד הזולטיות — זה סופי, ושמשחקי הדי־די האלה עם התפטרויות וחזבעם ואבי נגמרו?

מחלתי על כבודי, ענה לי ראש העיריה בטלפון. הוא עשה עבודה טובה, ומכרים משותפים, שוחרי ארץ־ישראל, באו והפצירו.

את זה הוא לא מבין, כנראה, להט, בדרך בו כדי שישמנו — לא מחל שוב ושוב — על כבודו, שאותו קיבל כפיקדון קצוב־בזמן מטעמנו, בכבוד של ציבור שמודיאון שלו מנוהל בסקנדל.

כספת / נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, יונתן שרמן

מקרה "דניש" — לקחים לצרכן

פרשת התמוטטות "דניש" תשאיר כנראה ציבור גדול של לקוחות עם הבטחות בלבד, ללא סחורה. "כספת", בשיתוף הרשות להגנת הצרכן, מציג כאן הנחיות העשויות לחסוך טרחה ושברון לב בעתיד.

- הימנע מרכישת מוצרים מחנויות שיציבותן אינה ידועה לך. אם בכל זאת הולטת לרכוש שם, דרוש אספקה מיידית. אם אין ברשות החנות אפשרות לאספקה מיידית, דרוש ערבות בנקאית.
- אם אתה משלם עבור האספקה במספר שיקים דחויים, דאג לרשום על השיקים "בלתי סחיר", כדי שבעל החנות לא יוכל להעביר את השיק לצד ג'. (מיד תבין מדוע זה חשוב.)
- אם החנות התמוטטה ולא קיבלת את המוצר, התקשר לסניף הבנק ובטל מיד את השיקים הדחויים. ביטול מסוג זה אינו נחשב לעבירה פלילית.
- אם שילמת את מלוא המחיר והחנות נסגרה, אפשר לתבוע את אספקת המוצר מהחברה שהיתה קשורה לחנות, תוך העובדה שלחברה לא היה קשר ישיר עם הרוכש.

פועלים לעשירים

אחד מאנשי "כספת" הוליט לרכוש עבור ילדו את האטלס האוניברסיטאי של משה ברוור.

לתומו חשב כי רכישת האטלס בספריית הפועלים, העורכת בימים אלה מבצע הנחות של חמישה אחוזים, תהיה עסקה משתלמת.

ניחשתם נכון. אטלס כזה בספריית הפועלים, שברח' אלנבי בת"א, עלה אחרי הנחה 64.60 שקל.

אותו אטלס בחנות רגילה, "זול" שבשכונת בבלי, עולה 54 שקל בלבד.

אותו אטלס ניתן להשיג בדרום העיר במחיר של 45 שקלים.

זהירות ברכישת המק"מ

בנק ישראל מתכוון להעמיק את פעילותו בשוק ההון באמצעות המלווה קצר מועד (המק"מ).

ביום א' בשבוע הבא תשונה שיטת המסחר במכשיר פיננסי זה, והיא תיערך בדומה לשיטה שלפיה נסחרות כיום אגרות החוב (לפי תשואה).

המלוות נסחרים כיום ברמת תשואה לפדיון של 13 אחוזים לשנה, אולם התשואה האפקטיווית נמוכה הרבה יותר, מכיוון שעל כל פעולת קנייה או מכירה, מחוייב הלקוח בתשלום עמלה של 0.1 אחוזים.

כשמדובר בפעולות קנייה או מכירה תכופות (נניח אחת לשבוע), השפעתם האפקטיווית של העמלות על התשואה היא רבה יותר. ללקוחות פרטיים עדיף במקרה זה לרכוש תפ"ס. במקרה של לקוחות מוסדיים, השיקולים מורכבים יותר, מכיוון שקרנות הנאמנות, לדוגמה, חייבות במס על הריבית בתפ"ס.

כמה עולה ק"מ נסיעה

"חשב" פרסמה השבוע תחשיבים מעודכנים בנושא הוצאות רכב. תחשיבים אלה מראים כי ההוצאה הממוצעת במכונית סופוסית, בעלת נפח מנוע של 1,300 סמ"ק, הנוסעת 12 אלף ק"מ בשנה, מגיעה ל־55 אג' לק"מ.

ההוצאות קבועות הן: החזר הון 2,371 שקל, רישוי 183 שקל, היטל מיוחד 295 שקל, ביטוח חובה 260 שקל, ביטוח רכוש 1,462 שקל — סה"כ קבועות: 4,571 שקל. הוצאות משתנות: תיקונים וחלפים 924 שקל, צמיגים 72 שקל, דלק 936 שקל, סיכה 36 שקל — סה"כ 1,968 שקל. סה"כ הוצאות: 6,539 שקל. אם נחלק מספר זה ב־12,000, נקבל 0.55 שקל לק"מ.

תכסיסים נוסח משרד האוצר

כשהוחלט על "מלווה שלום הגליל" היה ברור שנפטר שהחזיק בתעודות, יורשיו יהיו זכאים לפדות אותן מיד. זהו הרי הנוהג המקובל לגבי כל המלוות שהנפיקה המדינה עד אז.

הפעם הוליט האוצר להתחכם. מי שירש תעודות אלו לא יוכל לפדותן, אלא אם יגיע לגיל 65, או שיחכה לפדיון — התאריך הקרוב מבין השניים.

באוצר מקווים כנראה שהשנים יעשו את שלהן — או שהתעודות תאבדנה, או שבעליהן ישכחו. כמו בבדיחה היהודית המפורסמת: או שהפריץ ימות או שהכלב ימות.

היזהר, השוכר

האופנה של שכירות רכב במקום רכישה הופכת מקובלת יותר ויותר בחוגים העסקיים. במקום לקנות, הם אומרים, מוטב לשכור, וכך לא צריך לדאוג לתקינות הרכב ולביטוח. נבנסים ונוספים.

הבעיה היחידה, שליה יש מי שלא נותן את הדעת, היא בעיית המיסוי. מס הכנסה פשוט לא מכיר בהוצאה. אם שילמת 1,500 דולר לחודש עבור שכירת הרכב, מס הכנסה לא יכיר בהוצאה. פירוש הדבר שהשכירות עולה לך למעשה במחיר כפול, ואז חשבון הכדאיות משתנה במהירות.

תקדים מסוכן של בינו

בינו: עסק זה עסק

מנכ"ל בנק לאומי התרגל כבר להפתיע. הצעד האחרון שנקט צדיק בינו הוא מעבר מהאגף המערבי המפואר של קומה 4 בהנהלה המרכזית שברחוב יהודה הלוי לחלק המזרחי של הקומה. מחדר משאר עם פינת ישיבה נוחה לחדר פשוט יותר, פונקציונאלי יותר.

כתוצאה מכך ומעוד כמה שינויים, התפנה הצד המערבי כולו, ולשם הועברו משרדי החטיבה העסקית. כך נחסך מבנן ועלתה היעילות.

או מה קורה פה? בל"ל מתחיל להתנהג כעסק לכל דבר?

למשטרה לא איכפת (ד')

אחרי שלושה שבועות, הואילה סג"צ דליה גלעד, דוברת מחוז תל אביב במשטרת ישראל, להגיב בנושא ה"אלפא סוד" שפורקה לגורמים בציון "הד ארץ":

א. מהיום שבו הובאה לידיעת המשטרה עובדת הימצאות הרכב נמצא העניין בטיפול.

ב. התברר שאין מדובר ברכב גנוב. כל הניסיונות לאתר את בעליו הרשומים, לרבות ביקור בכתובתו המצויינת ברישומי משרד הרישוי, עלו בתוהו.

ג. ניסיונות לאיתור הבעלים בדרכים אחרות, באמצעות בעלים קודמים, גם הם לא נשאו פרי.

ד. הרכב חונה במקום מותר, ובאין עבירה בדרך חנייתו, אין למשטרה סמכות לגררו.

ה. כנראה נטוש הרכב על־ידי בעליו. הטיפול ברכב נטוש הוא על־פי דין בסמכות הרשות המקומית הנוגעת בדבר, דהיינו עיריית תל אביב.

תגובת כספת: מוטב מאוחר מאשר לעולם לא.

הוראת קבע מטעה

אוניברסיטת תל אביב שלחה בימים אלה הודעות תשלום לכ־20 אלף הסטודנטים הלומדים במוסדותיה, ובהן היא ממליצה על תשלום שכר הלימוד באמצעות הוראת קבע.

בדיקת הסדר התשלום מגלה כי הצעת האוניברסיטה מטעה. לכאורה, התשלום באמצעות הוראת הקבע הוא ביום האחרון הנקוב בתלוש התשלום — כלומר באחד לחודש.

בפועל, האוניברסיטה אינה מחייבת בריבית הצמדה עבור פיגור של 14 יום. חיוב בריבית הצמדה מתבצע רק לאחר פרסום המדד ב־15 לחודש, ולכן ניתן להפקיד את הכסף בחשבון שקלי משך שבועיים ולקבל ריבית, ולא להיכנס להסדר הוראת הקבע.

ירידת מחירים בשוק המחשבים

שוק המחשבים האישיים עובר בימים אלה תהפוכות בעקבות הצגת הדור החדש של מחשבים אישיים מתוצרת יבם, אשר הביאו להוזלת המחשבים האישיים של יבם בכ־20 אחוזים בממוצע.

שוק תואמי יבם לא הוזל בשיעור זה, אך גם מחיריו יורדים בגלל תחרות קשה בין היבואנים השונים. משום כך, רמת המחירים הכללית כיום נוחה למדי.

רמת המחירים קודמת, אך לפני רכישת מחשב אישי ראוי לבחון שני אספקטים חשובים: האם היבואן ממנו נרכש המחשב הוא אמין — מחשב ללא שירות אינו שווה הרבה; האם המחשב מתאים לבצע את המשימות שיוטלו עליו.

הבדלי מחירים גדולים יוצרים תחושה שכדאי לרכוש מחשב זול, שביצועיו חסרונו מוגבלים. אך בדיעבד מתברר כי המחשב אינו מתאים כלל לתפקיד לו יועד.

מדריך שימושי למשקיע

"סומך חייקין" הוציאו השבוע ספר שהוא למעשה מדריך שימושי לכל משקיע פוטנציאלי בישראל. ב־172 עמודים (באנגלית) יש הכל: מאפייני האקלים בישראל ועד לרפורמה האחרונה במסוי. שם הספר: "עושים עסקים בישראל".

קפה תיאטרון
הבימה
שישי ומיוחד
על בירה ואבטיח
מארח קפה הבימה
את שוקי, דורית
באחה"צ של כיף
בימי שישי מהשעה 15.00 טל. 204113

למד, למדי, למדו!!!
חדש ויחודי בישראל
קורס לאנגלית אקספרס יוניברסיטי,
הכנה ל — TOEFL ולכניסה לאוניברסיטה,
בשיטת הקסטה הניידת
הקורס כולל ספר, 4 קסטות, 12 חוברות עבודה,
12 קסטות אישיות, מילון ותיקוני עבודה.
— הצלחה מובטחת —
* פרטים וייעוץ ללא התחייבות של המבקש!!!
* גם בתשלומים ללא הצמדה או ריבית!!!
שפות זרות אחרות:
גרמנית, ספרדית, צרפתית, איטלקית, ערבית ועוד
"המורה הפרטי בביתך"
3 רמות שונות
פנה היום בדואר או בטלפון:
"טיוטר — טייפ" רח' בצלאל 8
ת"ד 9032 מיקוד 91090 ירושלים
טל' 02-243040

דרוש שטח
15—25 דונם מגודר עם רצפת אספלט או בטון בכל השטח. כולל סככות או מבנה של 1500-2500 מ"ר בגוש דן — באיזור התעשייתי או במרכז הארץ.
לשכירות ארוכה
לפנות לת.ד. 22767 ת"א
מיקוד 61227 עבור "שטח".
פניה טלפונית — 03-350722

לוח העיר
זה עובד!
קבלת מודעות בטלפונים
293648 290697

הקשר האמריקאי

השילוב השבועי
בכל יום שני מצורף לעתון ג'רוסלם פוסט המוסף השבועי של הניו־יורק טיימס, הכולל מבחר מהמאמרים והכתבות שהתפרסמו בניו־יורק בעתון יום א'.
קנה מנוי של עתון יום ב' תמורת 49.40 ש"ח (המחיר כולל מע"מ) ותהנה מהעתונות הטובה ביותר בארץ ובארה"ב במשך 52 שבועות וזאת כמובן באנגלית. חתום עוד היום.
לכבוד: ג'רוסלם פוסט, ת.ד. 81, ירושלים 91000.
כן! אנא שלחו בכל יום שני כולל הניו־יורק טיימס
שם____ כתובת____
עיר____ מיקוד____ טלפון____
רצ"ב שיק על סך 49.40 ש"ח

שיבה טובה
כי באה העת לחזור הביתה

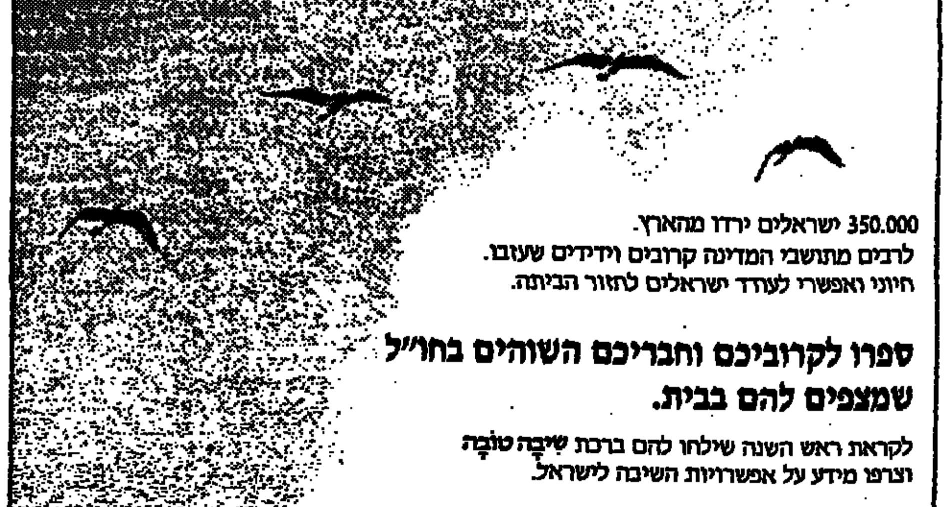

350.000 ישראלים ירדו מהארץ.
לרבים מתושבי המדינה קרובים וידידים שעזבו.
חיוני ואפשרי לעודד ישראלים לחזור הביתה.
ספרו לקרוביכם וחבריכם השוהים בחו"ל שמצפים להם בבית.
לקראת ראש השנה שילחו להם ברכת שיבה טובה
וצרפו מידע על אפשרויות השיבה לישראל.
במשרד הקליטה ישמחו לספק לך:
- גלויות שנה טובה — שיבה טובה.
- חוברת "מצפים לך בביתי" — מידע וסיוע למושבים חוזרים.
- עלון מידע על אפשרויות השקעה בישראל.
- דרכים למציאת תעסוקה.
- פלקט שיבה טובה.
- מידע כללי בנושאי: מנהל הסטודנטים, צה"ל, קטינים חוזרים, דיור, והובלת מכס.

לקבלת חומר אנא פנו למשרד הקליטה בין השעות 13.00—0.900
חיפה: 04-666311, עוזי אזולאי. תל־אביב: 03-340100, חוה גרייבסקי
ירושלים: 02-661171, ראומה שרביט דיבלין.
משרד הקליטה—המחלקה למושבים חוזרים

هكذا عن الأصل

תרבות וספרות

געגועים לתרבות־עולם

LESS THAN ONE/
SELECTED ESSAYS
by Joseph Brodsky
Penguin Books, 501 pp.

מאת יורם ברונובסקי

בעת ביקורה האחרון במערב, בשנת 1960, דיברה המשוררת אנה אחמטובה על המשורר הלנינגראדי בן העשרים, יוסף ברודסקי, כעל תקוות השירה הרוסית. העולם שמע על ברודסקי שוב ארבע שנים לאחר־מכן, כאשר נערך לו משפט באשמת "טפילות חברתית", והוא הוגלה אז לרוסיה הצפונית לתקופה של חמש שנים (הוא לא ריצה את מלוא העונש). רק כשנה או שנתיים לאחר־מכן, בשנים 1966 ו־1967, יכולים היו קוראי השירה הרוסית להתוודע אל שירי ברודסקי עצמם ולהיווכח שאחמטובה הגדולה, שהיתה ידועה בחומרת שיפוטה הספרותי, ידעה על מה היא מדברת: עם בואו של ברודסקי פרץ לתוך אגן המים התפלים של השירה הסוציאליסטית הסובייטית נחשול של חידוש, ויותר נכון, של מסורת זנוחה. ברודסקי היה המשורר הקלאסיציסטי שקם אל מול הרומאנטיקה האפיגונית של השירה הסובייטית, רחוק ממיני יבטושנקו וכיו"ב כרחוק מזרח ממערב — אבן קרן — משורר ההולך בעקבות השירה האקמאיסטית, בעקבות חוזן השירה נרסו מנדלשטאם, שהגדיר פעם את האקמאיזם כ"געגועים לתרבות העולם". מסר כזה בדיוק עלה מתוך השירה קפדנית־המשקלים של ברודסקי, "פואטה דוקטוס", משורר של תרבות ושל יופי המסורת הים־תיכונית.

זכר המשפט הגרוטסקי שנערך לו (פרטיכל שלו תורגם בשעתו לעברית והובא בחוברת "קשת") סייע לפרסומו של המשורר במערב. עד מהרה תורגמו לאנגלית ולצרפתית כמה מכרכי שירתו, וגם בעברית חש עזרא זוסמן להוציא כרך משירי ברודסקי (אמנם התרגומים לקו מאוד. הבה נקווה שמישהו יטול על עצמו תרגום מחודש של השירים המוקדמים ותרגום של השירים המאוחרים יותר שלא תורגמו עד כה כלל). ברודסקי עצמו הוגלה בינתיים מברית־המועצות ומשנת 1972 הוא במערב. תחילה באוסטריה ובאנגליה ואחר־כך בארצות הברית. בשנים האלה נוסף על הפלא הראשוני של שירתו הרוסית קורפוס של יצירה המדהים כמעט באותה מידה. יצירתו באנגלית. יצירה שירית ויצירה בפרוזה. ברודסקי החל לפרסם מסות אנגליות מפוארות על שירה ועל חיים, על פוליטיקה ועל דת. יצירתו בשפה החדשה שלו מפליאה, כאמור, כיצירתו הרוסית. על הדעת עולות כמה דוגמאות נודעות אחרות של דו־לשוניות בספרות המאה העשרים, אבל למסות האנגליות של ברודסקי שראו זה לא כבר אור בכרך גדול מקובץ, ייחוד אף לנוכח היצירות הנודעות של רבי־האמנים הבילינגואליים. מוטב, בכל מקרה, לתת לברודסקי עצמו לומר על כך דבר. כך הוא פותח את אחת היפות שבמסות הקובץ, מסה ששמה "לגרום נחת לצל" (To Please a Shadow):

"כאשר סופר נדרש ללשון שאיננה לשון אמו, הוא עושה זאת מתוך כורח, כבמקרה קונראד, או מתוך אמביציה לוהטת, כבמקרה נאבוקוב, או לשם השגתה של זרות גדולה יותר, כבמקרה בקט. כמי שמשתייך לליגה אחרת, רכשתי בקיץ 1977, בניו־יורק, לאחר שהתגוררתי בארץ זו זה חמש שנים, מכונת־כתיבה קטנה, ניידת, מדגם 'לטרה 22', בדינות מכונת־כתיבה קטנה בשורה הששית והתקנתי את עצמי לכתוב (מסות, תרגומים, שיר לעת־מצוא) בלשון האנגלית, וזה מסיבה שאין לה כמעט ולא כלום עם הסיבות שמנו לעיל. מטרתי היחידה אז, והיא נשארה כזאת גם היום, היתה למצוא את עצמי בקרבה גדולה יותר לאיש שראיתי בו את בעל הרוח הגדולה ביותר שבמאה העשרים, ויסטן יו אודן".

במסה הזאת, שהיא פרק אוטוביוגראפיה ומאמר על אודות אודן, יוצא ברודסקי לתאר את זיקתו לשירה האנגלו־אמריקאית (במסה אחרת בספר הוא מזכיר את הגדרתו העצמית של אודן כ"נתין אטלנטי" וטוען, כי הדגש בהגדרה עצמית זו הוא דווקא על האטלנטי ולאו דווקא בתה או מינורי) ומוסיף להבהיר שכל כתיבתו האנגלית לא באה אלא כדי לגרום עונג, או נחת, לצלו של המשורר שבאמצעותו גילה את השירה האנגלית בעת שישב בגלות הצפונית שלו בשנות הששים. הוא מספר על הקריאה המוקדמת שלו בשירי אודן האליים, ועל כך שהיה זקוק אז למילון אנגלי־רוסי כדי לפענח כל מלה שנייה. קצת למעלה מעשר שנים לאחר־מכן ברודסקי הוא אמן הלשון האנגלית, המתגלה גם כידען מופלג במסורתה ובספרותה, ואף בתולדותיה הבלשניות: מדי פעם — אכן, נדמה שבקצב גובר והולך — מתפרסמים שירים האנגליים של ברודסקי בעיתונות הספרותית האנגלית והאמריקאית. אמנם בשירים אלה ניכרת, כמדומה, השפעתו של אודן לה טוען ברודסקי בלהט כה רב. וכמו אודן ברודסקי הוא וירטואוז של צורות־שיר, משקלים וחרוזות. בספר מצויים כמה תרגומים שתרגם לאנגלית משירי מנדלשטאם הנודעים גם בקושי העצום להעבירם לכל שפה אחרת. ואלה תרגומים מצוינים.

אכן, קשה לחדול מלהתפעל מן ההישג הזה של ברודסקי הדומה והשונה מהישגו של נאבוקוב, למשל: דומה במידת הווירטואוזיות, שונה בכך שנאבוקוב שמר תמיד על מידה של זרות וריחוק מכל אנגלית מוכרת, יוצר לו שפה משלו בתוך השפה האנגלית־אמריקאית. ברודסקי, לעומתו, מבקש להתערות, למצוא שפה שתעלה בקנה אחד עם השפה הילידית, הספרותית־מסאית נוסח אודן. הוא בלי ספק מצליח בכך: חותמו האישי אינו ניכר כל־כך בלשונו השקופה בחוותה, הבהירה והאנגלית־צרופה (כלומר, אנגלית־אמריקאית צרופה), כמו בתכנים ובדימויים האופייניים לו. ואף שמסותיו של ברודסקי מעלות על הדעת, מבחינת רמתן ועומקן, והברק האפיגראמטי המתמיד שלהן, את מסותיו של אודן עצמו, נדמה שבתחום המסה ברודסקי אף עולה על רבו. המסד הרוסי שלו מעניק למסות הללו רוחב שאודן לא יכול היה להידרש לו. אף ההיסטוריה הטראגית של ספרות־המוצא של ברודסקי, שלא לדבר על ההיסטוריה הפוליטית של ארצו, מוסיפה למסות אלה ממד של דראמה שאולי אין למצאו אצל אודן. אף לשני המשוררים־המסאים — כלום אין המסה בכלל עומדת בזיקה ישירה יותר לשירה מאשר כל סוג פרוזאי אחר? — משותף עוד מאפיין אחד שיהיו אולי מי שירצו לראות בו מאפיין שלילי, אף לדעתי אין הוא כזה. גם אודן גם ברודסקי הם הרפתקנים אינטלקטואליים שלהוד רטן, שלא לומר שרלטאנים, כדעות השונות שהם משמיעים, בטיעונים שאין עמם נימוקים וכיו"ב, ולעתים בהפגנת מין ידענות שאולה וכוזבת ביסודה שהם אוהבים להשתבח בה. למשל, לפני חודשים פרסם ברודסקי מסה על פרשת הריגול הבריטית. מסה שעשתה רושם על רבים רושם שמחברה הוא בעל ידיעה מושלמת בתחום הריגול המודרני, אך היתה בעליל אוסף שטויות מגוחכות (הוא פרסם את מסתו במוסף הספרות של ה"טיימס". כמה שבועות של מכתבי קוראים נועמים יצאו לתקן את מעט ההבלים השיבושים שבהם גדש ברודסקי את מאמרו כבר־הדעת). אודן היה מסוגל גם הוא למבצעים ראוותניים כאלה, ואף הוא האשם לא פעם בשרלטאניות. אך צריך לזכור שאין המסות של השניים יצירות של מלומדים, למרות אוצרות הידע הוראיים של שניהם. אלה מיני פרוזה של משוררים, "המשך השירה באמצעים אחרים", כפי שאומר ברודסקי על הפרוזה של מרינה צווטאייבה במסה הנהדרת "המשורר והפרוזה" שבקובץ המסות "פחות מאשר אחד".

שם הקובץ מוזר למדי. אך הוא מתפרש מתוך קריאת המסה הפותחת אותו הנושאת את השם הזה. זו מסה אוטוביוגראפית נפלאה, המתרכזת בילדותו של ברודסקי, אף שהוא טוען שלא היתה לו ילדות מובדלת כמש: "תמיד התקנאתי באותן דמויות של המאה התשע־עשרה שהיו מסוגלות להתבונן אחורה על חייהן ולהבחין בציוני־הדרך של החיים הללו, של התפתחותם... אשר לי, בשל פגם בסיסי כלשהו בתודעתי או מחמת האופי הנזיל, האמורפי, של החיים עצמם, לא יכולתי מעולם להבחין בציון־דרך ברור כלשהו, שלא לדבר על מגדל־אור". והוא מוסיף ומדבר על אמורפיות זו של תחושת־החיים בקטע הבא שממנו יתברר פשר הכותרת שניתנה למסה ולספר כולו:

ההיסטוריה הטראגית של ספרות־המוצא של המשורר הלנינגראדי יוסיף ברודסקי, שלא לדבר על ההיסטוריה הפוליטית של ארצו, מוסיפות למסותיו הילה של דראמה יחידה במינה. המסות המבריקות הכתובות אנגלית — שפתו השנייה, לאחר שהוגלה ממולדתו — הן בבחינת הרפתקה אינטלקטואלית ומעין "המשך השירה באמצעים אחרים"

"אני משער שאמנם תמיד היה 'אני' כלשהו בתוך אותה קליפה קטנה, ולאחר מכן גדולה יותר, שסביבה היה 'הכל' מתחולל. בתוך הקליפה הזאת נשארה המהות הזאת שקוראים לה 'אני' בלא תמורה כלשהי. ומעולם אף לא עצרה להתבונן על המתרחש סביבה בחוץ. אין בכוונתי לרמוז על אוצרות פנימיים שלי. מה שבכוונתי לומר הוא שמהלך הזמן לא שינה בהרבה את המהות הזאת. לקבל ציון נמוך, להפעיל מכונת־טחינה, להיות מוכה בשעת חקירה, או להרצות על אודות המשורר האלכסנדריני קלימכוס בחדר של כיתה — בעיקרו של דבר הרי זה אותו הדבר. זה מה שגורם לאדם להיות מופתע במקצת כאשר הוא גדל ומוצא את עצמו נדרש לעיסוקים שידוע כי הם עיסוקים של מבוגרים. מרידתו של הילד בפיקוח שמפקחים עליו הוריו, והבהלה האחוזת במבוגר הניצב לנוכח אחריות מסוימת, הריהן בעלות אותה מהות. לעולם אין אתה באמת אחת משתי הדמויות הללו. אפשר שאתה פחות מאשר 'אחד'".

עד כאן תרגום הציטטה. זהו ניסיוני שלי לתרגם את הביטוי האנגלי של ברודסקי שבעברית מקשה על העברתו חוסר מקבילה אמתית לכינוי הלא־מגודר one. אני בטוח שאפשר למצוא ניסוח עברי טוב יותר, מכל מקום זו הדגמה קטנה של קשיי התרגום שעשויה להיתקל בהם הפרוזה המזהירה של ברודסקי שנדמה כי הוא מפיק מן השפה הזרה שלו את מלוא אפשרויותיה הלא־גבולות.

אך בחזרה אל המסות. גדול הפיתוי פשוט לפתוח את הספר ולצטט ממנו, על אף קשיי התרגום, ולוותר על תוספת דברים משלי. אכן, בכל עמוד ב"פחות מאשר אחד" מצויות הבחנות מזהירות, ניסוחים מכתמים שלא היו מביישים את אוסקר ויילד. אלא שהשנינה של ברודסקי סרקאסטית יותר ואכזרית יותר מזו של הדנדי האירי. עם זאת ברור שגם ברודסקי הוא "דנדי" בנוסח הרוסי־אנגלופילי מוכר ובעל מסורת מפוארת (אונייגין של פושקין היה, כזכור, "דנדי לונדוני מושלם"; כזה היה גם פושקין עצמו...) שנינה עוקצנית תמצא כאן בלב הטקסט הטראגי ביותר. וכך, במסה שהיא אל־נכון היפה ביותר בקובץ כולו, מסת־הספד על מותה של נדייז'דה מנדלשטאם, אומר ברודסקי קרוב להתחלה:

"בחוגי המשכילים, בייחוד בקרב אנשי־ספרות, להיות אלמנה של אדם גדול הרי זה מצב שיש בו להעניק זהות למי שמצויה בו. כך הדבר בייחוד ברוסיה, שם היה המשטר בשנות השלושים והארבעים מייצר אלמנות של סופרים ביעילות כזאת שבאמצע שנות הששים היו די מהן כדי ארגונן של איגוד מקצועי משלהן".

למנדלשטאם מוקדשת מסה ארוכה ונפלאה בשם "ילד של ציוויליזציה" שבה מצטט ברודסקי את הגדרה שכבר הזכרה של מנדלשטאם את האידיאל של התנועה השירית שהיה שותף לה בנעוריו, יחד עם אנה אחמטובה ועם גומיליוב: "געגועים לתרבות העולם". האידיאל הנתיאבי הגדול. אין גם צל של ספק לקורא שהדברים הללו על אודות מנדלשטאם הם בזיקה ישירה לראייה העצמית של ברודסקי והאידיאלים התרבותיים־שיריים שלו עצמו. הוא בלי ספק ממשיכו היחיד, אולי, של מנדלשטאם בשירה הרוסית של המאה העשרים. לקבוצת המסות הזאת, שבמרכזה ההוקרה לקודמים הגדולים, שייכות גם המסות על מרינה צווטאייבה ועל אנה אחמטובה. ואולם היפה והעוקבת מכולן, גם הקצרה, היא, כאמור, המסה שכתב עם היוודע דבר מותה של נדייז'דה מנדלשטאם, בשנת 1980. באורח אופייני לו מדגיש ברודסקי את העובדה ששם משפחתה של השכנה לדירה של נדייז'דה מנדלשטאם, בעיר פסקוב שבה עברו עליה כמה משנות גלותה מן הערים המרכזיות ("בשביל אשתו של אויב העם היו הערים הגדולות פשוט מחוץ לתחום"), היה "ניאצווטאייבה" — לא־צווטאייבה נשמע כמעט כמו המצאה, ועם זאת מובן שמן הנמנעות הוא שברודסקי ימציא דבר כזה. באותו עמוד מדבר ברודסקי על הצ'קה כעל "שם הבתולין של הקג"ב".

מסה יפה, אולי גם המסה ה"אודנית" ביותר בקובץ, מוקדשת לשירת קוואפיס, "המשורר החביב עלי מכל" (כדבריו של ברודסקי במסה אחרת "הבריחה מביזאנטיון"). אכן, המסה מזכירה קצת את מסתו הנודעת של אודן על המשורר האלכסנדריני. גם ברודסקי מתעכב דווקא על הזכיות שזוכה שירת קוואפיס מן התרגום האנגלי שלה. ברודסקי מנתח במיוחד את שיריו ההיסטוריים של קוואפיס המוקדשים לקיסר יוליאנוס. מודגשת גם המורשת הנוצרית של קוואפיס. אין כאן חידושים רבים למי שמכיר את הספרות הקוואפיאנית. אך ברודסקי כותב גם כאן בסגנון המזהיר והשנון שלו.

כמה ערים הן הגיבורות של קבוצת מסות אחרות. וכך, במיוחד, לנינגראד, עיר־נעוריו של ברודסקי שש־לוש מסות עוסקות בה, והיפה מביניהן היא דווקא הלא־אוטוביוגראפית, ששמה "מדריך לעיר ששונה שמה" (והיא הופיעה בכתב־עת אמריקאי לפני שנים אחדות תחת שם שונה, ומשם תרגמתי אותה בחלקה לעברית והיא ראתה אור בחוברת "מאזניים" של מאי—יוני 1985). על לנינגראד כותב ברודסקי גם בפרקי־הזיכרונות היפהפיים והטראגיים "פחות מאשר אחד" ו"בחדר וחצי", שם הוא מתאר את חייו המשותפים עם הוריו בדירת חדר וחצי בשדרות ליטייני בלנינגראד. זהו דיוקן לא־סנטימנטאלי, קלאסי בחיותו, של זוג ההורים שמתו על ברודסקי בעת שהותו בארצות־הברית, מבלי שראה אותם אחרי גירושו מבריה"מ ולו פעם אחת. לעומת המאמר הזה החותם את הספר מודחה משהו החיבור הארוך שבקובץ, "בריחה מביזאנטיון", המתארת את ביקורו של המשורר באיסטנבול. כאן מרובות השכיות ההפלגות הפסבדו־ידע ההיסטוריוסופי. אך אף כאן מעטירה על הכול האטמוספירה שאין להתעלם ממנה גם לרגע של מבט המשורר, בנוסף לטבעו הרוסי השנון, נטול האשליות. לתחום האכזבות היחסיות של הספר שייכת גם המסה על אורוול מנסאר לה, אף שכאן אפשר למצוא כמה הבחנות יפות.

אפשר כך לאומר ולצטט בלא סוף. זה כבר לא קראתי ספר כה מרגש ומרתק כל־כך, מוצם בעושרו ובעומקו. תנתי היחיד לכך שספר זה יתורגם, ולו בחלקו, לעברית מלאכה לא קלה כלל, אך גם לא בלתי־אפשרית. ואם נדמה לעתים שכדי שספר מסות יתורגם לעברית צריך עם מחברו להיות ישעיהו ברלין (הנזכר בספר על נדייז'דה מנדלשטאם), הרי שמו של יוסיף ברודסקי הוא כבר גדול לא פחות, ובעיקר זהו ספר נפלא, שאין ספק כי קוראים עבריים רבים מאוד יידרשו לו, ויבקשו לחזור ולקרוא בו שוב ושוב.

העורך: אברהם רמון

מרידה דרך העדשה

ו. יוג'ין סמית, צילומים, מוזיאון תל־אביב, שדרות שאול המלך.

מאת נסים מבורך

"האמן המורד", כך מכנים אותו, את ו. יוג'ין סמית (1918—1978), אחד מגדולי הצלמים של המאה. מורד היה בעיקר כסרבן־מסגרות, למשל: גם ליד סיר הבשר של השבועון "לייף" סירב לקבל מרות ולא נכנע לתכתיבי העורכים. הוא התפטר משם, תוך ויתור על משכורת שמנה, בגלל האינטרפרטאציה שהעניק העיתון לסדרת תצלומים שהביא מלאמבארנה, מקום מושבו של הרופא הפילוסוף אלברט שווייצר בגאבון. ואגב, שווייצר עצמו מצוי בתצוגה תצלום ידיו בלבד. העיקר טמון בגור־שימפנזים החובק תולתול והאשה כושית לטוחנת־עיניים.

סמית ניחן באנושיות עמוקה והדבר ניכר למשל, בסדרת עבודותיו מתקופת היותו צלם קרבי על נושאת־מטוסים במלחמת העולם השנייה. זוהי הסדרה הראשונה כרונולוגית המוצגת עתה. קודמות לה שלוש תמונות בודדות, שגם הן מוקדשות לאנשים נלעגים באמצע לחמם, כמו נערת־עידוד בעלת מגפיים, שרביט וכובע־הוסארים, או מתגושש בעל משמנים רוטטים המתפלש באורח מרגנה במסגרת מופע מן הסוג החביב על הקהל שם. מחסן של שברי־בובות שצילם מזכיר מחזות זוועה במחנות־השמדה. הסדרה המוקדשת לחיי התושבים באוהיו מבליטה, אולי תוך הוקעה, היבטים מן המציאות שבתוכה מתקיימת האומה האמריקאית: אומה של טורפים ונטרפים הדרים בצלה של חוקה הנותנת דרור ליצר הדע הדארוויניסטי, אומה של מהגרים ששנאה בין קבוצותיהם היא אחד ממאפייניה. ותצלומים של ויעוד של הקו־קלוקס־קלאן מבטאים זאת היטב.

תמונות־הטבע של סמית הן מעטות, כמעט חסרות. הטבע מעניין אותו רק כרקע לפעילות האדם או כתוצאה של הפעילות האנושית. אולם, מעבר לכל אלה ו. יוג'ין סמית הוא מקצוען במדרגה ראשונה. זוויות־הצילום, ההצללה, הקונטראסטים, הטיפול הפוטוגרפי בכל עבודה נקיים לחלוטין מאפקטים זולים. כל אלה וכיוצאים באלה גרמו שאף ביפאן, שם הצילום הוא בחזקת עיסוק לאומי כמעט העריצוהו. ביפאן, הרחק מן היורה הרותחת של ארץ מוצאו, מצא סמית מידה של שלווה, המורגשת היטב בסדרת צילומים שביצע שם.

סמית נאבק לא רק נגד זולתו. הוא למעשה נלחם גם בעצמו־הוא. בדרך שבה תקף נושאים, אשר היוזן החוזר מהם הביא אותו פעמים אחדות, למצבים נפשיים קשים. תעודה מעולה זו מבטאת הודות בידיה של אדם יוצר עם אמצעיו ועם נושאיו.

רומאן דו־לאומי

הצוצרה בוואדי
מאת סמי מיכאל
הספרייה לעם. עם עובד. ת"א. 1987. 232 עמ'

מאת אהוד בן־עזר

לאחר "חסות" ו"חופן של ערפל" מפתיע אותנו סמי מיכאל פעם נוספת ברומאן מרתק הבעלה רקמת־חיים בין יהודים לערבים. "חופן של ערפל" עבר בסימן התפרצותה הקרובה של מלחמת 1948 ותיאר את חיי היהודים והסביבים בבגדאד באותה תקופה. "חסות" תיאר את האווירה בארץ, בעיקר בחיפה, לפני ובתוך תקופת מלחמת אוקטובר 1973. "הצוצרה בוואדי" מתרחש אף הוא בעיקר בחיפה ומסתיים בתקופת מלחמת לבנון, קיץ 1982.

ספריו של סמי מיכאל, אשר מספרי הביוגראפיה שלו הוא אחד הסופרים העבריים הבקיאים ביותר בימינו גם בחיי הערבים ורקמת יחסיהם עמנו, תרמו לשינוי תדמיתו של הערבי בספרות העברית ובעיקר מאז הופעת "חסות" 1977, בכיוון שאליו מוליכה אותנו ההתפתחות ההיסטורית מאז מלחמת יוני '67 — מדינה דו־לאומית בה דמות הערבי לא עוד רומאנטית, פרימיטיבית, בעיה מוסרית או סיוט, כאפיון חסוף לתקופות קודמות — אלא הוא כשרורים, גיבור העומד בדרכו העלילה של ספר עברי, הקורא מזדהה עמו ורואה את המציאות מנקודת מבטו. הערבי הוא אדם החי בתוך ובין שתי תרבויות, שתי שפות, שתיים או שלוש דתות, שתי זהויות לאומיות, ומזכיר במעמדו, לטוב ולרע, את דמות היהודי בדורות האחרונים בקרב הגויים. בגולה.

סובלנות רבה. אולי אף מעין השלמה עם הגורל.

מיכאל: השלמה עם הגורל

מאפיינת יותר ויותר את הרומאנים של סמי מיכאל. אף שהם מתרחשים על רקע תקופות סוערות, בהן המיתוס הפוליטי האתני הוא גורם מכריע בעצם, בחיי הגיבורים. נוטה סמי מיכאל יותר ויותר לתיאור חיי היומיום לאותה רקמה שבירה. אך קיימת שבריהי יהודים וערבים, בין אם מדובר בבגדאד 1948 או חיפה 1982.

פרשת הדירקן של שתי האחיות הערביות־הנוצריות, הודא ומרי. אבה, כבן, והגברים בחייהן, האחיד התבלן במוצא מכפרי הגליל, ההצוצרה הטובה, עולה החיים ברוסיה, וסביבם [illegible] ידידים ושכנים — מתוארת בהיצור, בפתינות, כמו־דראמאטי. כשהדגש הוא על היחסים האנושיים עצמם, עניני רווקות, הדרך לפני הנישואים, מציאת חתן ויבדיקה. הודא, שכפיה עם סמי מיכאל את סיפור העלילה, חיה ביטויים־שלושה עולבות אך כאביה והמבוליה אינם פוליטיים ותרבותיים אלא טבעיים בבדידותה ובחתירתה לקיים יחסים עם גברים. אין זו ריקידה בבינלים אתניים. שתי האחיות חיות, כפשט של יפי, אהבה הפיזיים לגמרי. ואף שבשר מתירה להיות את האחיד הגבים כדי שיהכוב שהוא [illegible], אך זו עלילה החייבת לנבוע מן המציאות הערבית־ישראלית דווקא. מעטים כאלה עשויים לקרות גם בחברה שבה חיי האהבה הפיזיים.

כבער עד לסוף הספר כבר ודאי שמעם הוא עתיד לקרוא חשאה בלתי רגיל בספרות העברית — סיפור עלילה על שתי אחיות ערביות, [illegible]

(המשך בעמוד ב'7)

העבר כהתראה לעתיד

הדיקטאטורה הגרמנית
מאת קארל דיטריך בראכר
תרגם: ארנון מגן
הוצאת עם עובד, בספריית אופקים, השמ"ה,
2 כרכים, 822 עמ'

מאת משה צימרמן

את אשר היה לבראכר לומר על נולטה כבר אמר בפתח ספרו: "מחקרו של ארנסט נולטה, המגמה להשוות את הדגמים של 'הפאשיזם' בגרמניה, באיטליה ובצרפת והמפתח דגם מייצג של הפאשיזם במישור האירופי, הוא צעד חשוב קדימה..." כלומר, צעד קדימה לעומת המחקרים המתמקדים במגמר אחד בלבד של הנאציזם הגרמני או האירופי. מתמאה זו מפנית אל עבר ספרו הקלאסי של נולטה "הפאשיזם בזמנו" או "שלוש פנים לפאשיזם" שהופיע בתחילת שנות הששים, שש שנים קודם לספרו של בראכר על הדיקטאטורה הנאצית. הערתו זו של בראכר נוגעת בלב־לבה של שיטת הספר: לאיזו הכללה ניתן לשייך את התופעה הקרויה נאציונאל־סוציאליזם או נאציזם. האם הנאציזם הוא דוגמא אחת מני רבות של פאשיזם? של טוטאליטאריזם? של אנטי־מודרניזם? של משבר הקאפיטאליזם? בראכר נזהר מאוד מלהיות דוגמאטי והוא מרחיק מרחק רב מן הניסיון להכליל את התופעה האמורה באופן גורף. לפיכך אין פלא, שהספר קרוי "הדיקטאטורה הגרמנית". לא "הפאשיזם הגרמני", כפי שנהוג לכנות את התופעה ברפובליקה הדמוקראטית הגרמנית ובאירופה המזרחית, ולא "הטוטאליטאריות הגרמנית" כפי שמכנים אותה תדיר בעולם המערבי.

אמנם, לכאורה המושג דיקטאטורה הוא הכללה מרחיקת־לכת עוד יותר, אך בהעדר מטען פוליטי מעורר מחלוקת יש לראות במושג זה את השימוש בו כ"ברירה" מן ההכללות ולא הרחבה שלהן. בראכר מתאר ומנתח את הנאציזם כשלעצמו תוך שהוא נמנע מראש מלהיסחף לכיוון הפרשנות על "דרכה המיוחדת של גרמניה" מחד גיסא, או להבלעתה של הפרשה בתוך "הפאשיזם האירופי" או "הטוטאליטאריזם האירופי" מאידך גיסא. קודטוב מכל כיוון אפשר למצוא בספרו של בראכר. רק מאוחר יותר התגבר אצל בראכר הנטייה המתגברת לבקר יותר ויותר את תאוריות הפאשיזם ולהתקרב לתאוריות הטוטאליטאריות בפרשנותו ההיסטורית.

מבחינת המתודה — ולא מבחינת השיפוט המוסרי — הספר הוא אפוא נייטראלי כמעט, וכנראה משום כך נבחר להיות מתורגם לעברית מתוך שפע הספרות המקצועית העוסקת בנושא. שהרי ראוי לתמוה, מדוע יתורגם בשנת 1987, 18 שנה לאחר שהופיע בגרמנית, ספר המתאר את הנאציונאל־סוציאליזם? מה נפשך: אם הספר טוב כל־כך, מדוע לא תורגם מזמן? ואם לאו, מה היתרון בו עכשיו, לאחר שיצאו מאז עוד כמה וכמה סיכומים רציניים של המחקר על הנאציונאל־סוציאליזם? למותר לציין — גם שני ספרים אחרים שהופיעו באותה שנה — ספרו של ברושאט "מדינת היטלר" וספרו של יקל "השקפת העולם של היטלר" גם הם לא תורגמו מאז. אם נתעלם משיקולים של מזלות, המכריעים בדרך־כלל שיקול ענייני, נוכל כמובן לומר, כי אך טבעי הוא, למשל, שספר על הרייך השלישי מעין זה של ויליאם שירר יתורגם במהרה. התזה שלו וחוסר המקצועיות שלו היו נוחים מאוד בתחילת שנות הששים לקהל הישראלי. כמו כן טבעי היה, לעומת זה, שספר מקצועי כמו הביוגראפיה של אלן בולוק על היטלר יצפה כמעט 30 שנה עד לתרגומו לעברית.

אפשר גם לשער, כי בסופו של דבר הגיע מאן דהוא למסקנה המאוחרת, כי הספר של בראכר ראוי לתרגום משום שהפך בינתיים ל"קלאסיקה" ומשום שהוא עוסק בנאציזם בתוך מסגרת כרונולוגית רחבה ביותר. הוא פותח בשורשי הבעיה משלהי המאה הי"ט ומגיע עד לשנת 1969. והוא כולל, אפוא, בספרו לא רק את העשור ומחצה של ימי ויימאר ותריסר שנות הרייך השלישי, אלא גם את עשרים שנות הרפובליקה הפדראלית הגרמנית ואת גרעיני הדיקטאטורה שנקלטו בתוכה. אפשר שלא נתנו על כך את הדעת מראש, אך מבחינתו של בראכר היא מחד גיסא לגבי התקופה שקדמה לרייך השלישי, ומאידך גיסא לתקופה שבאה אחריו. את המחקר בנושא הרייך השלישי עצמו עשו אחרים, שעליהם הוא גם מסתמך בספר שלפנינו — קראוסניק, ברושאט ואחרים. הוא, בראכר, כתב בברלין את יצירתו

בראכר: חקר אידיאולוגיות

המונומנטאלית על "התפוררותה של רפובליקת ויימאר" (בשנת 1955) ושם תרם את תרומתו המכרעת להיסטוריוגראפיה של נפילת ויימאר ועליית הנאציזם. יותר מאוחר הקדיש בראכר, פרופסור באוניברסיטת בון, את עיתותיו לנושאים מובהקים של מדע המדינה — "עידן האידיאולוגיות", "מחלוקות שבזמננו" — על פאשיזם, טוטאליטאריזם, דמוקראטיה, ולאחרונה השנה "ההתנסות הטוטאליטארית". כפי שמלמדים שמות ספריו, לא זו בלבד שתחום עיסוקו של בראכר התרחב מאוד, אלא שהוא שינה גם את גישתו לפנומנולוגיה של הנאציזם לעומת השנים 1955 ו־1969. ומעניין, אותו בראכר, שבהמשך לאותה הערה שצוטטה לעיל מבקר את נולטה על שנושא הפאשיזם אצלו יותר מדי אידיאולוגי ופחות מדי פוליטי־חברתי, הפך בעצמו — מול להט הזרם של ההיסטוריה החברתית ששטף על פני גרמניה בשנים האחרונות — לחוקר האידיאולוגיות. ויש גם היבט ישראלי לעניין. בראכר התוודה, כי היה זה יעקב טלמון שבהשראתו כתב את ספרו "עידן האידיאולוגיות" (1982).

להתפתחות מחקרו של בראכר אחרי 1969 אין מכל מקום רלבאנטיות למי שקורא עתה בעברית להשכלתו את ספרו על הדיקטאטורה הגרמנית. הקורא למד מספרו של בראכר, כי לנאציזם בגרמניה שורשים גרמניים ואירופיים המשתרגים אלה באלה: כשלונותיה והיסטוריה של גרמניה על רקע התפתחות אירופה המערבית — המהפכה הצרפתית, מהפכת 1848, האיחור בהקמת המדינה הלאומית הגרמנית והכשלון במלחמת העולם הראשונה — מסבירים את העצמה והמהירות של עליית הנאציזם והתבססותו בהשוואה לשאר אירופה. היטלר אינו ההסבר היחיד והאשם היחיד בעלילה הנאצית. אך הוא המייחד, אליבא דבראכר, את הנאציזם מן הפאשיזם. בעניין זה רלבאנטי המונח טוטאליטאריות — "הטוטאליטאריות הנאציונאל־סוציאליסטית, בנבדל מן הדיקטאטורה הקומוניסטית, קמה ונפלה עם המנהיג ועם עקרון המנהיג". אך בה בעת שבראכר קובע קביעה זו אין הוא מטיל את האחריות על כל שאירע על המנהיג

לבדו, שלא היה מי שיבה את פיו ויערער על שלטונו אף לנוכח ההתמוטטות. יתרה מזאת, בראכר מדגיש את כה שהקונסרבטיבים הנבחרים מאז שנות הששים החרים והמיליציים, את ההמלצות השגויות שהעלו את היטלר לשלטון היו עיוורות להיסבע, את חוסר המתוליכיות של המשטר, את אי־הסדר והכפילויות שבו. את מבנתי קבלת ההכרעות הלקויים מעיקרם. בראכר עוסק בשאלות אלה בלי ספק מתוך ניסיון להתמודד עם אבסים שנתעדו אחרי 1945 ובמצדדים בדיקטאטורה. חשוב לו מאוד להדגיש, כי משטר זה אינו יעיל יותר ואינו חכם יותר, בניגוד לתדמית שמכפים לכביד ולכבכמותו אנטי־דמוקראטים למיניהם.

ניכר היטב כיצד נושאים הכרוכים יותר ויותר חשובים פחות בעיני בראכר — מדיניות החוץ ונושא האופוזיציה לנאצים זוכים ל"כיסוי" מקיף יחסית יותר מנושאים של מדיניות פנים חברה או נושאים של תרבות וחיי יומיום, העומדים במוקד רוב העבודות על הנאצים בעשרים השנים האחרונות. גם בנושאים אלה ניכר תמיד עם מי יש לבראכר ויכוח — עם הכנסייה (בחריפות רבה, עם זו הקאתולית), עם אלה "שלא ידעו", עם השמרנים שהיו לשותפיו של היטלר, עם ההואמן ס.ס. עם האוסטרים ועוד ועוד. דווקא היום ישימו לב בישראל למשפט "אין זה מקרה כלל, שהניצנים האמתיים של המפלגה הנאציונאל־סוציאליסטית הנצו בפרוס המאה ה־20 לא בגרמניה, כי אם באוסטריה". למשפט זה ראוי היה שיתנו את הדעת נותני תעודת־הכשרות מטעם ישראל לאוסטריה מאז מלחמת העולם השנייה ואלה שפרשת ולדהיים הפתיעה אותם.

מבחינה ערכית ומוסרית, אין בראכר שואף לניטראליות של חוקר. חשוב לו ללמוד את הלקח ולהחדיר דין במקום שצריך. דוגמא טובה לדרכו זו היא טיפולו בשאלת האנטישמיות והיהודים. בפרק על התנאים המוקדמים להצלחת הנאציזם הוא מונה במקום מכובד את האנטישמיות (אף שאין הוא מגלה מקוריות רבה מדי בחקר בנושא זה) ומולה אצבע מאשימה בשמרנים שעשו שימוש טאקטי באנטישמיות וסייעו בכך להפצתה ולהחדרתה אל מחוזות לפני הסתה עוד לפני מלחמת העולם הראשונה. בכלל רואה בראכר המשכיות בטאקטיקה זו של תמיכה שמרנית בכוחות הראדיקאליים, שסופה מביאה אסון על השמרנים — לא רק בנושא שיתוף הפעולה בימי הרייך השני אלא גם ערב צמיחתו של הרייך השלישי. ובגולת הכותרת אין בראכר שוכח לציין את שיתוף הפעולה בין המפלגה הלאומית־גרמנית (השמרנית) והנאצים מן הבחינה עם הממסד והאידיאולוגיה הנאצית במאמץ לדחיקת היהודים מן החברה הגרמנית בכל דרך. בראכר מקדיש מקום נרחב ל"תכנון הפיסוטי של השמדה" של היהודים וביצועו, לאחר ששילב בתיאורו בהרחבה רבה את יצירת המערכת המקבילה והאוטונומית של "מדינת הס.ס." שבלעדיה לא היה הנציונאל־סוציאליזם יכול לממש את רעיונותיו הראדיקאליים בשום תחום, ובפרט בתחום רצח היהודים. הקורא הישראלי המכיר את סיפורה של השואה לרוב כסיפור עצמאי שבוקעו הסבר כוללני כל "היסטוריה כללית" יוכל למצוא בספר זה שילוב כאוק של סיפור הנאציזם וסיפור רדיפת היהודים כחלק ממנו.

יתרון בולט אחד לספר זה לגבי הקורא הישראלי: אין הוא מסיים ב"שעת האפס" של שנת 1945, אלא ממשיך לעקוב אחרי הכוחות ההיסטוריים גם לאחר "סיכום הפרשה" כהיסוס הרייך השלישי. חלקו האחרון של הספר עשוי להיות לגבי הקורא הישראלי, הנוטה בדרך־כלל להסתמך כאן על דיווח אקראי, החידוש האמתי. ברם, כאן מצווה הקורא שוב לתת דעתו לשעת כתיבתו של הספר ולא לשעת הופעתו בשפה העברית. בשנת 1969, השנה האחרונה של "הקואליציה הגדולה" (בגרמניה) לא יעלה על הדעת לקרוא לה ממשלת אחדות לאומית, עמדה מערב־גרמניה לפני תפנית: נסתיימה תקופת הממשלות של אדנאואר וארהרד ו"ויימאר שנייה". בהנהגת ממשלה סוציאל־ליבראלית עמדה כפתח. באותה שעה היתה ערנה למפלגה הנאציזם, הנ.פ.ד. (המפלגה הלאומית־דמוקראטית), והיא עמדה כמעט לכבוש לה מקום בבונדסטאג הגרמני. זו היתה שעה של סכנה מצד ימין שכמותה לא היתה מאז ראשית ימי רפובליקת בון ולא אחריה עד היום. מסיבה זו מרחיב בראכר את הדיבור על כוחו של הימין הקיצוני הגרמני ועל קווי הדמיון וההמשך להורתו ולידתו ברייך השלישי ובנאציזם. בראכר טרח הרבה לגלות בשר כם את האנשים שנצצו ושבו לזירה הפוליטית לאחר פעילות בימי הרייך השלישי. הוא עקב בפירוט גם אחרי האיגודים והעיתונים הימניים לגוניהם ואחרי משחק הדורות בקרב הימין הזה. קביעתו, כי "הפוטנציאל הימני־קיצוני חרג הרבה מעבר לנאצים הוותיקים" אכן אושרה בתחילת שנות השמונים במספר מחקרים בגרמניה. פרק זה אינו רק מעין תוספת לספר. הוא שייך לו מכיוון שהוא בנוי על ההשוואה שבין התנאים שבהם פעלה רפובליקת בון ובין אלה של שנות המשבר של רפובליקת ויימאר. שוב ושוב מעלה בראכר, להשוואה, את השנים 1929—1932, המצב הכלכלי, תגובתן של קבוצות חברתיות מסוימות למשבר ותגובת מוסדות (כמו הכנסייה) למצב זה. בראכר אינו מסתפק באמירה הכנה, כי "ההיסטוריה אינה חוזרת". הוא יודע שיש מצבים בני־השוואה והוא מרשה לעצמו להגיע למסקנה הטראגית "בשעת משבר נוהרים הבוחרים הגרמניים אל הימין הקיצוני, לא אל השמאל הקיצוני".

מנקודת־הראות של היום כאשר הכוח החשוב והפחות־מסוכן הם "הירוקים" ולא הנ.פ.ד (שקיבלו בבחירות האחרונות כחצי אחוז בלבד) אין הסכנה נראית אקוטית כדי, כשם שלא היתה אקוטית כבר בעת שתיקן בראכר את ספרו בין שש השנים כדי להוציאו במהדורה חדשה שאת תרגומה מקבל הקורא הישראלי.

הסבר של בראכר אינו כולו מונח מאליו לגבי הקורא הישראלי, יחד עם זה אינו מהווה פרובוקאציה. זוהי המסקנה: יש להימנע מהסבר חד־ממדי בעל אופי אידיאולוגי ימני או שמאלי לתופעת הנאציזם, ויחד עם זה יש להימנע מן הסכנה האופיינית, לדעתו, לפרשנות הגרמנית, הסבר המדגיש את הקונטינגנטיות המיוחדת או הסבר אפולוגטי, שכמוהו כהתחמקות מאחריות. ברוח זו התערב בראכר גם בוויכוח הלוהט הסובב באמורייה של נולטה בשנתיים האחרונות. בטון נעלב כלשהו טען (29.8.86), כי אין בוויכוח שום חידוש מבחינה מדעית, שהרי הוא עצמו קבע את הקביעות המרכזיות בשאלה הנדונה כבר בספר שלפנינו ובספר האחר הנזכר לעיל "עידן האידיאולוגיות". אמנם יש לציין, כי נטייתו המתגברת לתמוך ב"תאוריית הטוטאליטאריות", שבספר שבו אנו עוסקים עדיין נדונה באותה מידה חשדנות כמו "תאוריית הפאשיזם", היא שהביאה אותו להתערב בוויכוח זה ולטעון נגד החולקים על ההיגיון הבוסר שבהשוואת הנאצים לבולשביקים. את ההשוואה הזאת עשה כבר בספר "הדיקטאטורה הגרמנית", במסגרת מחקר רציני ולא לצורך ויכוח קנטרני, כהגדרתו. אולם חשוב מכך, כי גם כהיסטוריון הנוטה עתה ל"תאוריית הטוטאליטאריות" השמרנית יותר (כאמור, גם בהשפעת יעקב טלמון המנוח) נשארת המסקנה המוסרית של בראכר מן הספר שלפנינו בעינה. "דמיון לתופעות דומות אצל עמים אחרים אסור שיביא לרלאטיביזאציה של התנגדויות אלה (הנאציזם). חובה לא רק לזכור את העבר, אלא לראות בו התראה להווה ולעתיד". מסקנה זו כוחה יפה לא רק לבני־עמו של בראכר.

שבוע של ספרים
מאת בני ציפר

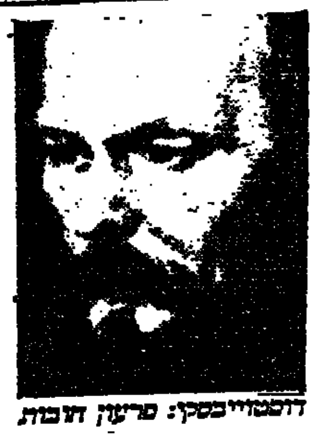
דוסטוייבסקי: פרצוף חובות

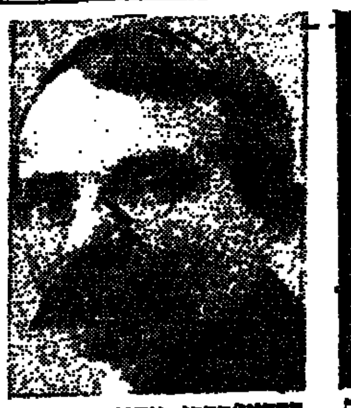
ברדיצ'בסקי: מהנתרדה

מוהאם: שעה של פנאי

תרגום

שם בווילה, רומאן
מאת ויליאם סומרסט מוהם
מאנגלית: שמעון לוי
הוצאת זמורה, ביתן, 1987, 116 ע'

"סיפור קטן כדי להעביר שעה של פנאי", כך הגדיר סומרסט מוהם בעצמו את הרומאן הקצר שלו, "שם בווילה" (1941), מן הסתם, מפני שהאמין שיש בסיפור הרבה יותר מזה. כמרחק 46 השנים אין ברירה אלא לקבל את הגדרתו של מוהם כפשוטה. אכן, אין כאן דבר יותר כסיפור בידורי קטן, כשלון נוקף שהוציא משרוול הקסמים שלו בעשור האחרון של חייו. מדוע בזבז מוהם את זמנו על הסיפור הדל הזה? התירוץ היחיד שאפשר להעלות להגנתו הוא מלחמת העולם השנייה הפורצת בסמוך לכתיבת "שם בווילה". לונדון מופגזת, ומוהם הנרתק לביתו מוליך להעסיק את עצמו בכתיבה על עניין המרוחק לחלוטין מאימי המלחמה והסבל האנושי. תענה לבקשת עורך של עיתון נשים לכתוב סיפור בהמשכים. לטעמו של מוהם, סבר העורך שהסיפור בוטה מדי בשביל קהל הקוראות ודחה את הסיפור. היום קשה להבין מה בוטה כל כך.

פילוסופיית־החיים של מוהם לא היתה מעולם עמוקה במיוחד. הכסף, הסיף שוב ושוב ברומאנים שלו, הוא דבר חשוב לא כערך לעצמו ולא כסמל מעמד אלא כאמצעי להיות אדם חפשי. "שם בווילה" עוסק בכך בוואריאציה קלושה משהו. פליט אוסטרי צעיר, קארל ריכטר שמו, שנמלט מציפורני הנאצים, תועה ברחובותיה של פירנצה ונאסף על־ידי אלמנה בריטית עשירה ושמה מרי פנטון. השניים הולכים אל הווילה המפוארת שלה לליל־אהבה איטלקי לח, שבסופו מתאבד קארל במחווה הראייתית של שאט־נפש כלפי העולם. מה עושים בגופה? בעזרתו של הידיד הטוב ראולי תוחבים אותה למכונית, ולפני שהם משליכים אותה לצד הדרך הם מתעלסים על גביה, וכמו גברות בחיקם בריח־אהבה.

סיפור של ארגלום לדקאדנטים שיש להם פנאי להבלים כאלה.

קוביוסטוס, לילות לבנים
מאת פ.מ. דוסטוייבסקי
תרגום: נח מן, נורית יהודאי
הוצאת לדורי, 176 ע'

קשיים כספיים הולידו כמה וכמה יצירות־מופת. "הקוביוסטוס" הוא אחת מהן. דוסטוייבסקי, שהיה חייב לפרוע את חובותיו למו"ל, נאלץ לסיים סיפור בפחות מחודש וכדי להחיש את הכתיבה שכר לשירותיו כתבנית צעירה ומבוהלת ושמה אנה גריגורובנה סניטקינה — ובזכותה סיים את "הקוביוסטוס" תוך 26 ימים והציל את עורו. מן הסתם היה הסיפור נכתב אחרת לחלוטין אילו היה לדוסטוייבסקי הפנאי לעבדו, אך גם כפי שהוא יש לו חשיבות להבנת אמנותו של הסופר הרוסי הגדול.

הרעיון לעלילה נולד במוחו של דוסטוייבסקי כמה שנים קודם לכתיבה, והוזכר בתמצית במכתב ששלח מרומא ב־1863. אדם רוסי תלוש ממולדתו, המטיל את כל מרירותו ואת כל אונו במשחק הרולטה. כשהתיישב דוסטוייבסקי לכתיבת הנובלה, נשזר בעלילה סיפור אהבה, והפך בסופו של דבר לעיקר. פולינה אלכסנדרובנה נמכרת על־ידי מאהבה הצרפתי, המרקיז הכירוני, להכרו־למשחק תמורת חמשים אלף פראנקים. גאווה השפלה: פולינה מוסרת את גופה לקוביוסטוס הרוסי אלכסי איוונוביץ', שהיא אוהבת ומתעבת אותו כאחד. בסערת רוחו זוכה הקוביוסטוס ומרוויח במשחק את הסכום שעלתה פולינה ומוסר לה את הכסף כדי שתטיח אותו בפניו של המאהב הצרפתי. אך לאחר ליל אהבה משליכה פולינה את הכסף בפניו של הקוביוסטוס ועוזבת אותו לנצח, אין היא יכולה לסלוח לו על שהתמסרה לו.

"לילות לבנים" הנובלה השנייה בספר, שייכת לקבוצת סיפורים מוקדמת יותר שפרסם דוסטוייבסקי ב־1848. סיפור נוקב ותמהוני על פקיד עני החי בזירת הדלות, ושקוע בהזיות אידיאליות, המפצות אותו על הפאסיביות וחוסר־ניסיונו בחיים. באחד מטיוליו הליליים ברחובות העיר הוא פוגש נערה ומשתף אתה בחלומותיו. היא מצדה, מספרת לו על האהבה שהיא רוחשת לבחור שהבטיח לשאתה לאשה ועזב אותה. אהבתם מתהדקת, מתעצמת, עד שחוזר לפתע מאהבה הקודם של הנערה והיא נופלת לזרועותיו, ומתנצלת למחרת במכתב לפקיד העלוב, אך הוא אינו נוטר לה טינה. אחרי הכל היא הביאה לחייו רגע של אושר. "האם אין די ברגע שכזה למלא את חיי האדם כולם?"

על התרגום מוטב שלא לדבר. "לילות לבנים" יצא, אגב, לאור לפני זמן בתרגומה המצוין של גילי מירסקי וגם ל"קוביוסטוס" יש תרגום קלאסי.

אגדת חורף, רומאן
מאת מארק הלפרין
עברית: אופירה רהט
הוצאת כתר, 1987, 528 ע'

גם הרומאן של הלפרין הוא כשם מחזהו של שייקספיר, מן הסתם מתוך כוונה שברקע תצטלצל האמירה השייקספירית שסיפור עצוב מוטב לו שיסתיים בחורף. הרומאן, מכאן, טובל כולו בחורף ארוך, שתחילתו בסוף המאה ה־19 וסופו בפתח האלף השלישי לספירה. אגדה מודרנית המערבת דמיון ומציאות בנוסחה שאינה משעממת ולו לרגע לאורך יותר מחמש מאות עמודי הספר.

הימים ימי ההגירה הגדולה לארצות־הברית. מונעים מזוג מהגרים צעיר הנגוע בשחפת את הכניסה לארץ הרובוטות, ומשיבים אותם בחזרה ליבשת הישנה. השניים משליכים את תינוקם למים בתוך אונייה מיניאטורית, וכמו בסיפורו של משה נסחף התינוק עם הזרם ועולה על שרטון בביצת באיון. דייגי המקום מושים את התינוק מן המים ומכנים אותו פיטר לייק, על־שם האגם שממנו נמשה. כשיהיה לייק בן 12 ישלחו אותו למנהאטן לחפש את מזלו. לייק הנער מתחבר לגנבים ולקבצנים ועד מהרה עולה על כולם. נהפך לנסיך מנהאטן ורוכב על סוס לבן פלאי לזרועותיה של המיליארדרית היפהפיה בוורלי פן. מוות, פרידה, מעשי כשפים. טיל אולנשפיגל האמריקאי מת וקם לתחייה. ניו־יורק עתידית של סוף שנת אלפיים קופאת ונשרפת חליפות. הרבה מאוד דברים מתרחשים ברומאן המסבדר משיחי הזה, שכל המיתוסים האמריקאים עוברים בו בסך בתוזי־הומור, הצייריבה.

תרגום קצבי וקריא מאוד של אופירה רהט.

כתבים

שירה ולשון, מבחר מסות ורשימות
מאת מיכה יוסף בן־גוריון (ברדיצ'בסקי)
ההדיר והוסיף מבוא, הערות וביאורים:
עמנואל בן־גוריון
ספריית דורות, הוצאת מוסד ביאליק,
1987, 190 ע'

ברדיצ'בסקי, כמבקר וכתאורתיקן של ספרות, היה במידה רבה דון קישוט של הספרות העברית בזמנו, הלוחם הפאתטי הגדול בטחנות־הרוח של הריאליזם שקנה לו שביתה בספרות העברית. כשהוא לועג לסופרים הטוענים "ריאליסטמוס! הבו לנו ריאליסטמוס" בעת שבמקורו כבר העריב שמשו", ומדבר בשמה של הרומאנטיקה הנעורת לדבריו לרומם את האדם למדרגה גבוהה יותר, מרבית מפיו תורתו של ניטשה. מברומי פוזה של כעין אדם עליון מתפלמס ברדיצ'בסקי בהתנשאות על "סופרים דלים השרויים בתחבור" שבגללם "החיים שלנו יתומים". אך למרות הסימפאטיה שאפשר לרחוש לנגוון המודר הזה, מתברר ברטרוספקטיבה שטעה לאורך רוב הדרך. חזונו בדבר ניצחון הרומאנטיקה נשאר בגדר קוריוז, ומי שניצח בסופו של דבר היו קורבנות הביקורת שלו. אבל גם ככישלון ברדיצ'בסקי גדול ומיוחד, וראוי לקריאה ולו כדי ללמוד לקח על גורלה של ביקורת המתחפשת יותר מדי בקו אחד ובאידיאולוגיה אחת.

חמש חטיבות מאמרים ורשימות יש בספר שעורך בנו של ברדיצ'בסקי. מאמרים פרוגראמטיים שעניינם התנאים המוקדמים לקיום ספרות בישראל — ובראש וראשונה הפניית עורף לריאליזם. החטיבה השנייה עניינה שירה — ברדיצ'בסקי השתמש במלה במובנה הרומאנטי, הכולל כל יצירה של ספרות יפה. וזה החלק המגובש ביותר במשנתו. חטיבה נוספת דנה בלשון: הערמות בין הארמית והעברית, כמשל לעימות בין האידיש לעברית ולסכנת "טשטוש הגבולין" בין השתיים. בחלק הרביעי קובצו רבצוזות ורשימות על סופרים שאהב ולא אהב ובתן הספדים על מות פיירברג ועל מות גנסין. החטיבה החמישית היא תרגום של קטעי מאמרים אל העברית החדשה. פרסומם של כל אלה בספר מאיר את הסיפורת של ברדיצ'בסקי באור חדש. האם לא היה בראש וראשונה מבקר, שהשתמש ביצירה כדי ליישם את תורתו הספרותית?

ארכאולוגיה

ארכאולוגיה ימית, פרקי מבוא
מאת אבנר רבן
ספריית "האוניברסיטה המשודרת", הוצאת משרד הביטחון, 1987, 110 ע'

היו זמנים שארכאולוגיה היתה דיבוק לאומי, אולי בהשפעת יגאל ידין ומשה דיין, שידעו לעורר התלהבות מסביב לתחום מדע לבאזה־היבש זה. מצדה, חצור, מגידו, ירושלים — האתרים הגדולים כבר נחפרו, ומה שהארכאולוגיה עוסקת כיום בקטסות וב"נבכות", אבל לא היא, תמיד יש סיכוי ליפול על ממצא גדול, והכיוון המסתמן באחרונה הוא דווקא הים, שבקרקעיתו מסתתרים — אולי, מי יודע — אוצרות רחוקים. לא מכבר התפרסם עניין המטמון מן המאה ה־17 שנשלה משרידי ספינה ספרדית שטבעה בים הקריבי. אבנר רבן, ממניחי היסוד של הארכאולוגיה הימית בישראל, מנסה לעניין את הקהל הרחב בתחום מתעניינות זה. מהי ארכאולוגיה, מהי ארכאולוגיה ימית, הצלילה כאמצעי למחקר, כיצד מאתרים שרידים מתחת למים, איך חושפים בקרקע הים? כל אלה שאלות־יסוד שרבן עונה עליהן בקיצור ככל יכולתו. יחודו של ממצא ארכאולוגי ימי מצוי בהיותו "קאפסולה של זמן" ששקעה במים. מיקרוקוסמוס מלא שיש בו ללמד על מכלול החיים בתקופת טביעתו.

מידת השכלול הטכנולוגי של האוניות הקדומות שהובילו מטענים בים־התיכון מדהים ממש, לדעת רבן, המספר על ממצאים מופלאים למיניהם. פרקים אחרים מוקדשים לעוגנים שנמצאו בקרקעית הים והתפתחותם מלמדת על תמורות תרבותיות וטכנולוגיות. ולקבקבים וכלי־אגידה שנוצרו במיוחד למסע בים. "התקדמות" חוף הים הטביעה עם השנים שרידים של נמלים קדומים ולפעמים ערים שלמות, וגם זה חלק מהארכאולוגיה הימית.

הצצה חטופה אל קרקעית הים, אך בלי קריצה רבה מדי לפופולאריות למשבתם של חובבי שוד־עתיקות פרטי.

רומאן דו־לאומי

(סוף מעמוד ב'5)

של האחות הארוסה היהודי־רוסי של השנייה, הדים בדבנה ואף יוצאים לסוף־שבוע משעשע באילת, ומצליחים לגבור בהמור. בהבנה ובאנושיות עמוקה על מכשולים שעד בה, בספרות אולי יותר מאשר בחיים, היו נהפכים לנקודת־שבירה. כנגן, כאשר מתבוד שבנדודון של השתיים, איש פת"ח, נהרג בפשיטה של צנחנים ישראלים על כביש החוף בביירות. אך הקבוצה רבת השוני שמעלה סמי מיכאל ברומאן מצליחה לעכל ולהתגבר גם על צלקת זו, ולתחום לעצמה תחומים של חכמת חיים עצמית. איתנה, המשותפת לסב המצביקר־פבי של האחות, ולאלכס, היהודי הגברתן והלא־משכיל מרוסיה. הקורא כמעט לא מאמין למראה עיניו. הייתכן "הפי־אנד"?

לא. הפן הטראגי והבלתי־נמנע של המציאות פולש אל הספר בדפיו האחרונים. אלכס נהרג כחייל־מילואים במלחמת לבנון. הודא, הנושאת את זרעו ברחמה, מחליטה לא לשכור את ההריון, כי מה תוכל לומר לילד. כי מיגדליו על קברו של אלכס היא עושה את השבועה: "אני אתה מבין מה יהיה מצבי כשאצטרך בבוא העת למסור את הבן שלך לעוד מלחמה. הוא יוצא ללכת ליהודיה מבוחרת. כי כל חייו ישתדל להוכיח את עצמו מפני שיש לו אם ערביה והוא יהיה זר בין ערבים ובין יהודים".

האם הסוף הפסימי הוא מסקנת הספר כולו? דומני שלא. כוחו של הספר, חיותו, הם בכך שהוא מתאר חבורה של מהגרים או זרים־בתוך־מולדתם: הכל בורח כ־מצרים לפני שנים רבות. האם הבנות הן מעין פליטות או עקורות, שאמנם לא גורשו מהארץ אך איבדו את כל רכושן והיות בעוני יהוסי וכתיתוק ממשפחותיהן. אלכס והודיו — חיים בארץ, לכן אין לו שום עכבות להתאהב בהודא ולרצות להקים עמה משפחה. גם הודרכה שעזב ברוסיה היתה לא־יהודית. השכנים הערבים, או הקרובים מן הכפר אליהם משתרכת מרי, האחות הצעירה, חיים בזרות תוך ידיעת מגבלותיהם כמיעוט, אך מפיקים מכך גם את המיטב, מבחינה כלכלית.

למעשה קיימת איזו אוירה של חברת־מהגרים או חברת־מיעוטים בעולם המיוחד הזה שרוקם לפנינו סמי מיכאל, והיא המאפשרת לו לתת בהם חיים מבלי להסתף לקלישאות ומבלי להיעצר מול חומות בלתי־עבירות שאכן קיימות במדינה הדו־לאומית שלנו. הוא כאילו מרמז כי ככל שנהיה תלושים יותר, שוליים, זרי־שורשים יש סיכוי רב יותר שנוכל להיפתח זה אל זה ולהיות חברה אחת, סובלנית, שהכוחות הזוצים אותה אינם רחוקים לפי יהודים וערבים מכל צד.

זהו היסוד מבריק. הוא מתאים לביוגרפיה של סמי מיכאל עצמו, שתחילתו היתה כמהגר לישראל. מהגר ולא עולה כי לא היה ציוני אז. הדומה כי כל חייו כאן הוא חותר על תבנית־יסוד זו. כגון של מרדוך ב"חסות". ואינו מסגל או רוצה, עד כה, להעלות דמות משכנעת של גיבור יהודי בן־הארץ. ובוודאי לא כמוצא מערב־כי הורות, ההתנשאות, ההתגברות והגונות הסמויה של הללו כלפי הערבים, כלפי המוזרה, זרות לו ואינן מקולות עליו.

מעולם הספרות והאמנות

אניטה ברוקנר: טראגדיה מודרנית

המוספים הספרותיים של "אובזרוור" ו"סאנדיי טיימס" הלונדוניים מן השבוע, מקדישים את מאמריהם הראשיים לספרה החדש של אניטה ברוקנר "ידיד מאנגליה" (הוצאת "קייפ"). ב"אובזרוור" כותב על הספר אנתוני בארג'ס, בין השאר: "מעריצים של 'מלון האגם' ציינו את יפי הסגנון, את מתיקותו ועדינותו, בלא שיבינו מה פירוש סגנון. ספר קטן וערמומי זה נכתב בכוונה תחילה בסגנון חדור־קלישאות, האופייני למנטאליות של המספרת. גיבורת הספר, סופרת של רומאנים למשרתות. 'מלון האגם' כתוב על־פי העיקרון שטבע חוקר הספרות יו קאנאר — 'העיקרון של הדוד צ'ארלי'. ר"ל: האם לאיש התלונן בשעתו על באנאליות סגנונו של ג'יימס ג'ויס ב'דיוקנו של אמן כאיש צעיר', ועל ביטויים מסוימים המופיעים בספר זה בהולמים ספרים נחותים ביותר. על־כך ענה יו קאנאר, כי זה בדיוק סוג הספרים שהיה קורא הדוד צ'ארלז מ'דיוקנו של אמן' אילו קרא בכלל. אצל אניטה ברוקנר ב'מלון האגם' פועל 'עקרון הדוד צ'ארלי' לאורך כל הספר ותפקידו להזהיר את הקורא ביחס למטרות הגיבורה."

"ידיד מאנגליה" מסופר על־ידי רייצ'ל, שותפה בחנות ספרים לונדונית, כבת 30. אשה השולטת שליטה גמורה ברגשותיה, אבל מפוחדת ממים. היא אינה חוששת מפני המים בבריכה, שם היא מתגלה כשחיינית מצוינת. אבל היא מפוחדת מפני הגשם הגורם לה דיכאון. אמנם, רוב הספר מתרחש באנגליה, אבל הקורא אינו מופתע כשרייצ'ל נאלצת מתוך כורח פנימי להגיע לוונציה, אשר בה, ובעיקר בחורף, יש הרבה מאוד מים. רייצ'ל מיודדת עם משפחת לוויוגסטון, המתגוררת בווממה, שבה הבוחות מרכאה את רייצ'ל לא פחות מן המים. אבל עולמם, עולם של מותרות ונינוחות, מושך אותה, חוץ מזה היא מחבבת את האשה, בת המשפחה, הת'ר. לפתע בת גילה של רייצ'ל, רואה ברייצ'ל סלע איתן שבצלו היא יכולה למצוא מחסה מכל סכנה, ובעיקר מסכנת הנישואין. בכל זאת היא נישאת לגבר מקסים ונוטשת את החממה לטובת דירה צנועה בלונדון. מתברר, כי הצעיר מעדיף את בני־מינו והת'ר נמלטת לוונציה ומוצאת שם את מרקו שעמו היא מבקשת להתחתן. רייצ'ל מרפיעה כדי להצילה.

הת'ר מתעקשת ואז מגלה רייצ'ל תגלית נוראה: "לא היתה זו הת'ר שעמדה בסכנה, כי אם אני. השתי ברשה, דלות ואת הלם האמת. משהו נורא אירע... ללא פנים ממולי העולם היה ריק, ללא קולו של הזולת העולם שתק... חסרה הייתי את הסבילנות או את הביטחון ליצור חיים משל עצמי ותמיד אהיה תלויה בחייהם של זולתי". וזו פשרה של ההיפוכנודריה.

"הנושא", כותב בארג'ס הוא אודאודי ואף בנוסח פרוסטר, והוא שייך כמובן בלעדית למעמד הבינוני. הקוראים בוודאי יזהו את רייצ'ל עם הסופרת. לפחות בחלקו הראשון של הספר, אבל בסופו של דבר הם יזהושו תחושת־עליונות. הם ישטו אם יחושבו שהם מסוגלים לשפוט את הנובלה הזאת מנקודת המבט של אלה, אשר משקראו את פרוסט ואת ג'ויס, יש להם הזכות לבוז למה שהם מכנים סיפורת בינונית. הם טועים משום שערכו של הספר ומצוינותו נעוצים בתחום כלל לא בינוני בתחום הסגנון".

בארג'ס מודה שאינו קורא טוב של ספרות מסוג זה שכותבת אניטה ברוקנר. מעודנת, עשירה כתוורה וכעצם מידשנת. הוא כותב: "אניטה ברוקנר מנגנת על מיתר של כסף. זו מוסיקה של גברות, ואילו אני אוהב הלמות־תופים מפעם לפעם ותרועת־טרומבונים".

ברנארד לוין כותב בפתח רשימתו ב"סאנדיי טיימס": "אורכו של ספר זה 205 עמודים. משמעות כותרתו מסתברת בעמוד 202 והאמת על הגיבורה־המספרת בעמוד 203..." הקורא עלול לטעות ולחשוב כי אניטה ברוקנר מתחלת בו. כך חש גם הוא בהגיעו לעמוד 114. הוא אמר לעצמו שיש כאן משום הולכת־שולל. אבל איזה קול פנימי לחש לו שיש לבטוח בסופרת. לפיכך הוסיף וקרא 42 עמודים נוספים ואחר־כך שב וקרא למן ההתחלה. התברר לו כי לא היה כאן שום מעשה מרמה. רמזים היו זרועים לכל אורך הדרך. מתחת לפני השטח של סיפורה של רייצ'ל. כותב לוין, מתעקשת האמת לפרוץ לה דרך. "במלים אחרות, אניטה ברוקנר שוב הצליחה" לכתוב טראגדיה מודרנית בסגנונה, המוליך שולל בפשטותו. וטראגדיה זו אינה פחות טראגית משום שהיא מתרחשת בחייהם של אנשים רגילים עד יאוש. ברוקנר חושפת את חייהם של האנשים הללו, כביכול, אנשים חסרי כל עומק־רגשי, אנשים בלתי־מעניינים מכל וכל, כטראגיים וכבעלי־משמעות, והיא עושה זאת בדרך משכנעת מאוד.

אניטה ברוקנר: שאלה של סגנון

A Friend From England
by Anita Brookner, Cape, 9.95

הבלה"ר: רות אלמוג

תערוכות

נוף של סגנונות

קבוצת מוצא, 1938—1944, בית האמנים, ירושלים.

מאת ניצה מליניאק

במסגרת המאמץ לתעד את ההיסטוריה הקצרה לימים של הציור הישראלי, נעשים ניסיונות (לעתים די מגומגמים) להפוך אפיזודות לפרקים של ממש.

זהו גם עניינה של התערוכה שלפנינו המבקשת לשוות ליצירותיהם התמימות של ציירים, כיחידים או כחבורה, למטרת "ציור בחוק הטבע", רצון מובן כל־כך על רקע המגמות שאפיינו את התקופה של טרום־ההפשטה ושיטרון בפרצי רבקות רומאנטים ובבהייה לנהוג כדרך הצרפתים". אידיאל שהיה משאת־נפשם של כמה וכמה דורות של ציירים ישראלים. הללו המשיכו להתבשם מהרוח שיסודותיה נעוצים בקבוצת הבארביזון ובאסכולת הפלין־אייר", עשרות שנים לאחר שהתנועה כתנועה אוואנגארדית ומוכללה לה גוועה בצרפת, כשם שהתפרנסו מאופנות ציוריות צרפתיות מובילות בעשורים שלאחר מכן. חלקם לא נגמלו מהתפעמות זו עד־יומם האחרון, כולל הצייר שבחבורה זו.

חברי החוג המכונה, לצורך התערוכה, "קבוצת מוצא" — אביגדור סטימצקי, פנחס ליטבינובסקי, משה מוקדי, ציונה תגר, חנה לוי, יצחק לוי, שמשון הולצמן ואריה קפלן — פעלו בהמשך ובמקביל לקבוצות אחרות שציירו בנוף. חלק מציירי מוצא יצא בהתלהבותו תחת הנהגתו של יוסף זריצקי לוביים יעקב, חלק אחר מימש את משיכתו המסורתית להררי צפת, תמנה עשר שנים לאחר־מכן עם מייסדי קריית האמנים בצפת וחלק אחר עם מקימי עין־הוד.

מוצא הציורית כל־כך מוחה אם כן חוליה דקה במסורת ציור הנוף הישראלי, ובהבדל אחד: התרשמות ציורית נעימה זו, לא פעלה תחת כאריזמה של מנהיג ומורה־דרך. ואכן, התערוכה מצומצמת־המימדים הזו (שנאצרה על־ידי גדעון עופרת) מביאה מגוון של סגנונות קיטשיים למן הפוסט־אימפרסיוניזם האניבי של קפלן ועד לנופים "הבנויים" של ציונה תגר וליטבינובסקי ולהסוחות הצבע המעוכות העצבניות של חנה לוי, הבולטת כבר אז בכוחה להעלות על הבד דיוקנים עזי־ביטוי.

ציורי הנוף הסובלים בזהב עמום של מוקדי הם מעבודותיו היפות ביותר. שלושת האקוורלים של סטימצקי מתקופת מוצא נושאים את סולם הצבעים והסממנים האופייני לו. הולצמן של סוף שנות השלושים הוא אותו הולצמן הקל והאוורירי, הזהיב והסוכר, וכתב־היד הרחב. הליטבינובסקאי, מוזהה גם בנוף־מוצא.

הפתעת התערוכה הם האקווארלים הנהדרים של יצחק לוי, איש ברוך־כשרונות שהלך לעולמו ב־1975, ואולי הפועל היוצא החשוב של התערוכה הוא העלאת זכרו.

פנחס ליטבינובסקי: דמויות בנוף, צבע שמן, 1940

הכוח האבוד של העבודה

תערוכת אורי ליפשיץ והן־דהפסלים, המוזיאון הפתוח, בגני־התעשייה תפן, הגליל העליון.

מאת נסים מבורך

"איש ליד מכונה, או הכבוד האבוד של העבודה". נושא זה, אשר לו מוקדשת תערוכתו של ליפשיץ, אמור לשרת שתי מטרות עיקריות. האחת היא מתן ביטוי לנטייתו של אמן זה לצייר אנשים השרויים במצבים היפר־אקספרסיביים מודגשים, הגובלים לעתים בפרשהעבודות הן, במובן מסוים, מחוצות — ובתורת שכר לה אף מגמתיות במתבהר — הושג עירוך מסוים בתוך מה של הנטייה הליפשיצית הזו. מה שלא גרם לפגיעה איכותית כלשהי.

המטרה השנייה היא זו של המוזיאון בכללותו, שאמור לכמא את הזיקה בין יצירתיות אמנותית ותעשייתית, וזה כאשר האמנות הצרופה מחוקת בדרכה שלה את הרעיון שלפיו אמורה תעשייה שפניה ליצוא להעניק לתושבי האזור הזאת חופש מן התלות הכלכלית ומן הקונפליקט עם סביבתם הטבעית והאנושית. בעניין זה יש, כמדומה, מקום לשיפור בתרחיש בתפן, במובן שהפסלים, המוצגים בין מבני תעשייה מטופחים ועל רקע נופי הגליל, משמשים מעין הד מסריד למתרחש במוזיאונים העירוניים ובגלריות שבכרים הגדולות. הם מצויים בהולם בקונפליקט עם סביבתם. דומה שרחוק מלהיות בחוקת עיר־אמנות מבוססת, ובעניין זה מסתתרת סתירה בנושא המרה־השווה בין תעשייה עתירת־ידע ומעולת־תגמיר לבין אמנות.

מה שמוטל שם, על המדשאות ושדות־חורשים, אינו ברוב־המקומים מכובד. למשל, משטח הברזל המט לבפל של תומריקו, לוח הברזל של שמוי, אלונקות הברזל ועליהם גושי־אבן של נועם רבינוביץ ועוד. משפרים במקצת את התחושה ה"הולכים" של עופרה צים בליפסה שיצקה המשי־עשרה דמויות־אדם בגודל טבעי, ואשר יש להן יציבות שמוכידה בצורה לא נוחה במקצת את "אזרחי קאלה" של רודן. גם הגופים המבאליתיים של דליה מאיר הם טובים. לעומת זה, אופן פיזורן של העבודות בשטח הוא רשלני־עד־תובבני, וזה לא פחות מרמת איכותן הזוחית.

אלו הן, אפוא, ברוב המקרים, עבודות המפיקות את מלוא־התועלת מבלבול הערכים העכשווי בשדה־האמנות. יהיה, על כן, מי שיעריכו כי שלשלת של ברזל, מעין מחסום הסוגר על השביל המוליך לאתר, הוא החשוב במוצגים המצויים באותו מקום, לפחות מן הבחינה ההוותית. וייתכן כי קיים קשר בין רמה אמנותית ירודה זו לבין קושי נוסף המתגלה בתפן ואשר עומד בסתירה לכוונות הטובות המוצהרות של המייסדים בעניין הבלתי־חיובי המשותף לתעשייה ולאמנות שרמתן גבוהה. אלה הן התוצאות הידועות היטב מן ההיסטוריה של ניהול מרחוק ושל "בעלי־אחוזה נעדרים", אשר במקרה הזה מתבטאים במישור־התפקוד היומיומי ובסרבולים ביורוקראטיים.

אורי ליפשיץ בהדפסיו, רישומיו ותמונותיו שבצבע, המפגינים יכולת רישומית סוחפת, מתגלה כאן גם כקולוריסט מעניין. במסגרת התחום הצר, הכמעט־מונוכרומי של גוונים חומים, מחולל אמן פורה זה מעשים חשובים למדי. מציות בעבודותיו כתמיות מעולה וגם תאורה דראמאטית, ושתיהן אחראיות היטב בתוך מבניות שכלתנית במעט־גאומטרית, ודומה הדבר למוצר תעשייתי מתוחכם שלידתו בתנקה השראתית המשכה בפיתוח שיטתי.

מקצועיותו המהוקצעת האת של ליפשיץ משתלבת היטב עם המסורת המוצהרת של מוזיאון־תפן, ויש בה כדי לתרום, בטיעם של ערכים חיוביים נוספים המצביים בו. כגון פסל "הקרנף" של רבציגר, ליציאתו מתוך מחלות הילדות המוקרות אותו עתה.

פרסי־יצירה לעשרה סופרים

עשרה סופרים הכותבים בשפה העברית יקבלו את פרס קרן ראש הממשלה לוי אשכול לפרסי יצירה לשנת תשמ"ח. יו"ר חבר הנאמנים של הקרן, מר אהרן ידלין, מסר כי הוחלט להעניק השנה את הפרס לשולמית אפפל, יוסף בורשטיין, אורי ציון ברתנא, יאיר הורוביץ, ע. הלל, שולמית לפיד, ג'ורא לשם, אמנון נבות, נעים עירידי ובן־ציון תומר.

מקבלי הפרס הומלצו על־ידי ועדת שופטים שכללה את פרופ' חיים שוהם, המשוררת ש. שפרה וד"ר מנוחה גלבוע. כזכור, משרד החינוך והתרבות הכפיל בשנה הקודמת את מספר מקבלי הפרסים מ־5 ל־10 במסגרת פעולות השר יצחק נבון לעידוד הסופר העברי. רוב תקציב הקרן בא מהאגף לתרבות ולאמנות במשרד החינוך. הפרס הוא בגובה משכורת חודשית — למשך שנה — של מורה, בדרגה אקדמאית (תואר שני) בשיא הותק.

לפי החלטת שר החינוך יוענק בשנה הקרובה פרס דומה לסופרים ערביים הכותבים בערבית, ותהיה זו הפעם הראשונה שהערבים יקבלו תנאים זהים לאלה הניתנים לסופרים היהודיים.

טכס חלוקת פרס קרן ראש הממשלה לסופרים העבריים יתקיים ביום הולדתו של לוי אשכול ז"ל, בסוף אוקטובר.

ספרים טובים
טרילוגיה ביוגרפית
של אליאס קאנטי

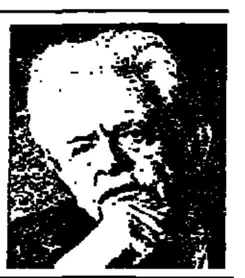

לשון
אוזן
עיניים

בימים אלה יצא לאור הכרך השלישי והאחרון — משחק העיניים — בטרילוגיה הביוגרפית של אחד מגדולי המספרים בזמננו, חתן פרס נובל לספרות, אליאס קאנטי.
קאנטי יליד בולגריה (1905), בן להורים יהודים ספרדים, הירבה בנדודים עם משפחתו. הוא למד בווינה, ובשנת 1938 היגר לפאריס, ואחר כך ללונדון. כיום הוא מחלק את זמנו בין לונדון ושווייץ.

הלשון שניצלה
כרך הזכרונות הראשון של קאנטי, שבו הוא מתאר בסיפורי־מעשה משעשעים ובהארות מקוריות את האנשים והאירועים בצל המאורעות הגדולים של מלחמת העולם הראשונה. במרכז הספר עומדת דמותה השתלטנית של אימו שפתחה לפניו את עולם התרבות.

הלפיד באוזן
שנות בגרותו ובחרותו של קאנטי, מאז בואו לווינה בראשית שנות העשרים, לימודיו וראשית דרכו כסופר. הסיפור רצוף אפיזודות גרוטסקיות, מתאר אישים מפורסמים שפגש בעשור נסער וחסר נחת. במרכזו של הספר — הערצתו של קאנטי למורהו הראשון ולסופר הווינאי קרל קראוס מגדולי הסטיריקאנים של המאה.

משחק העיניים
הכרך השלישי באוטוביוגרפיה של קאנטי עוסק בשנים 1931־1937 שבהן כתב את יצירתו הגדולה "סנוורים". חייו בתקופה זו רצופים פגישות עם גדולי היוצרים בספרות ובמוסיקה של אירופה בשנים אלה. רשימותיו של קאנטי מחייה האינטלקטואליים האינטנסיביים של וינה הם גם היסטוריה ספרותית מן המעלה הראשונה.

זמורה־ביתן מוציאים לאור
דביר הוצאה לאור

מוזיאון ישראל
מכון דו־שנתי לציור ופיסול
נפתחה הרשמה
לבית ספר ערב לשנת תשמ"ח
הלימודים כוללים רישום, ציור, פיסול
לימודים עיוניים
וסדנאות עם אמנים פעילים
טפסים ופרטים:
במשרד אגף הנוער 02-698235

ספרי מפרש
ערבים ישראליים — בעין הסופר ובעין החוקר
האופסימיסט
אמיל חביבי
רומאן פיקרסקי המגולל את סיפורו של 'ביסתאן מכהוליה' ערבי־ישראלי, מאז קום המדינה ועד מלחמת 1967.
ערבים במדינה היהודית
איאן לוסטיק
מחקר מקיף של הגורמים הכלכליים, הפוליטיים והתרבותיים המעצבים את מעמדם של הערבים בישראל של הקו הירוק.
ת.ד. 36448, תל־אביב 61363, טל. 03-615138

פרסומים חדשים
ב"יד טבנקין":
יד־טבנקין
מהדורה שניה ! האופציה הירדנית.
דן שיפטן.
המחיר: 29.40 ש"ח.
"קריאה מומלצת למומחים ולהדיוטות כאחד".
"הארץ" א. שוייצר
*הפרוטוקולים של אחדות העבודה, 1919־1920.
מבואר וערוך ע"י חיים גולן.
המחיר: 12.60 ש"ח.
*"ההתפוטרות" — מדוע נמנע ממפקדי הפלמ"ח להשתלב בפיקוד צה"ל ב־1949.
חוברת מחקר י"ז. מאת אורי ברנר.
המחיר: 8.80 ש"ח.
הזמנות ומכירה: "הפצה" יד טבנקין, אפעל 52960
טלפון: 344367 (03) ובחנויות הספרים.

קבלת מודעות
ללוח העיר
מ־8.00 - 20.00
פרסום פון
אשראי מיוחד !!!
03-738707 03-735588/9
03-727630

هكذا من الأصل

הטלוויזיה של השבוע /הדה בושס

מי מחקה את מי?

מיכאל קרפין אמנם מרגיש שאין הלביא הישראלי כמרוד האנגלי. הלביא מוכיח את יכולתו מבחינה טכנית, אך המרוד קורקע בגלל כישלון מערכות המכ"ם, שעלו הון עתק, ובסופו של דבר, הצליחו להיות מכוניות על הכביש, כמטוסי איוו. הדמיון הוא בתהליך קבלת ההחלטות: חוסר האחריות וחוסר הידע של המחליטים; נ־תק מוחלט כמעט בין דרגים שונים של מחליטים ומבצעים; הסודיות הגלויות לקבלתן של החלטות גורליות, שיש בה להסתיר מחדלים או לעשות בהם שימוש למטרות פוליטיות. מכל מקום ברור, כפי שקובע הכתב האנגלי, דנקן קמבל, "שאם יתרחש אסון יקר, אנחנו (כלומר, הציבור) יהיה האחרון שידע זאת".

קמבל והבי־בי־סי החליטו לתקן מעוות זה, והכינו סדרה על פרויקטים סודיים, שנקראה "החברה הסודית". כאן נתקלו בממשלת בריטניה, שאינה יוד־עת חכמות. בצו בית־המשפט נעשתה פשיטה, פשוטו כמשמ־עו, על חדרי העריכה של הבי־בי־סי והוחרם כל החומר, בטענה שזה חומר בטחוני חסוי. עקב כך, התפטר אז, מנכ"ל הבי־בי־סי, אליסטר מילן, אבל בבריטניה הדמוקרטית, הממשלות את דיעותיה המתקדמות לכל אתר בעולם – עולם כמנהגו נוהג.

פרק מן הסדרה שצונזרה, הוקרן ב"מבט שני", וזכה לשם המשמעותי: "לא רק בישראל". אם כי איני בקיאה במכ"ם ובמערכות התרעה, האמורים לשמש מגננתי התרעה גרעינית – התרשמתי שזו זו כתבת תחקיר מעולה, מעוררת מחש־בות ופחדים רבים. גם היו בה אנאלוגיות לישראל. אם כי אצלנו לפחות הוויכוח על הלביא מתנהל בפומבי.

ראינו כיצד שלוש מערכות מכ"ם, בזו אחר זו – רוטר, ליינסמן, נמרוד – נחלו כישלון חרוץ, לאחר שהושקעו בהם מי־ליארדי לי"ש, וכיצד הבריטים, המפתחים עכשיו מערכת חדשה, שגם סיכוייה עומדים בסימן שאלה – נאלצים לחזור בבושת פנים אל האיוואקס האמריקאי. אבל כאמור, תהליך קבלת ההחלטות הוא העניין העומד במרכז הכתבה. לא לשווא נזכרתי בסדרה האנגלית "כן, אדוני ראש הממשלה": או צדו קנו, מפני שהסדרה נראתה לנו אמינה ואותנטית, גם מוכרת כל־כך. עכשיו היא מקבלת אישור, כשאנו צופים נדהמים במפקד חיל־האויר הבריטי, המשמיע בפנים קפואות מיני אמרות וקביעות חסרות תוכן של ממש, בתשובה לשאלות קאוריגליות. אנו תמהים: מה הוא אומר בעצם? האם הוא מחקה את סר האמפרי ואת ראש הממשלה? ואולי הם מחקים אותו?

ריסוק אברים

ירון לונדון, כמראיין, מפגין את כל התכונות המציינות אותו כמראיין – אם כי בקיצוניות רבה פי־כמה. במוסף־המוספים של יום שישי, מול דן מרגלית, האדריכל יעקב רכטר, לונדון מתנשא ובוטח ביכולתו, מוכן להצגה דראמטית, שבה יהיה הכוכב הראשי. אבל הפעם מחכה לו הפתעה לא־נעימה מבחינתו. ולאו דווקא מצדו של דן מרגלית, שכדרכו הוא מראיין בעיניים־ליכות ומראיינים חשים בטוח במחיצתו. ההפתעה באה מצדו של יעקב רכטר. רכטר אינו מראיין במקצועו, והוא מתייחס להופעתו ברצינות רבה. עדיין יש לו אשליות בדבר המו־טיבאציות של כוכבי־התקשורת. משום כך, אין הוא מוכן לקבל את קביעתו של לונדון, שראיון טלוויזיוני הוא בעצם מניפולציה ותו לא: עניין תיאטרלי, שעיקרו דרמטיזציה של מצב. כאשר לונ־דון הכוכב עושה מניפולציות באנשים תמימים.

רכטר מאמין בתום־לב, שר־איון בטלוויזיה הוא יותר ממני־פולציה גרידא. הוא לוחץ על לונדון. לונדון מתחיל לחוש שלא כנוח, כפי שהוא חש תמיד כאשר ידו אינה על העליונה. הוא מנסה להיחלץ בתמרונים לתמרונים אופניים, שאינם פוע־לים הפעם. רכטר אינו מוותר. אפשר לראות בעליל כיצד לונ־דון מאבד את שלוותו ואת סב־

ירון לונדון: לא שמע כנראה קריאת שירה של ממש

לנותו. הוא מתחיל לרגוז. הבעת פניו משתנה. מרגע לרגע הוא נעשה יותר תוקפני וקצר־רוח. וכאשר בא מרגלית לעזרו של רכטר, הוא מתנפל עליו ומטיח בפניו, כמעט בגסות: "אל תגיד לי שאתה לא עושה מניפולציה באנשים".

רכטר אינו נרתע. הוא ממשיך ושואל על מחלקת הדראמה בטלוויזיה, שלונדון עומד בראשה. כאדם יסודי, רכטר מאריך בשאלתו, מחלק אותה לפרקים. אבל לונדון מתגלה כחסר־סב־לנות וחסר־נימוס. הוא נכנס לדבריו של רכטר. הוא מעיר לו – ולא בעדינות יתירה – ששאלתו ארוכה מדי. הוא משיב לו כלאחר־יד בשתיים שלוש מלים לא־מחייבות, כמבטל את השאלה כולה.

כאן אנו מגיעים לרגע השיא בראיון, מבחינתו של לונדון. הוא מספר שמשוררים רבים שהתארחו ב"סוף ציטוט", הוד־מיאו לו על קריאת השירה שלו. משום־כך בחר להופיע באחרונה בערב משלו, ערב קריאת שירה. עכשיו הוא נעשה כביכול, לבקשתו של מרגלית – עניין מתוכנן מראש – וקורא שיר של אלתרמן. מאחר שאינני משו־ררת, ואין כל סיכוי שאופיע ב"סוף ציטוט", אני יכולה לומר ללונדון את האמת המרה: לונדון לא שמע כנראה קריאת שירה של ממש. כמיטב המסורת הנ־הוגה בישראל, הוא שם עצמו כמתווך סמכותי בין המשורר לשומעיו. הוא מפרש את דברי השיר פירוש דרמטי ומודגש שלא לצורך, וגם כופה עליו את אישיותו. ואם אלתרמן מצליח להתמודד עם העומס הכפייתי הזה, אני מסופקת אם משוררים אחרים יוצאים מלפניו ללא רי־סוק אברים.

דין וחשבון

הראיון עם הפרופסור עמיה ליבליך ב"זה הזמן" עומד בסי־מנה של אופטימיות. עניין נדיר למדי בימים אלה שבהם שומעים דיווחים על מספר ניכר של יור־דים מקרב קצינים לשעבר, בדר־גות אל"מ ומעלה, וכאשר תס־מונת "הראש הקטן" משתלטת על כל הראשים. באה עמיה ליב־ליך, ועל סמך מחקרים העומדים לראות אור בספר חדש משלה ושמו "אביב שנותיהם", קובעת שנוער ישראלי המתגייס לצבא, הוא בעל מוטיבציה גבוהה, הר־בים מתנדבים לשרת ביחידות מובחרות.

אלא שאותם שלושים חיילים ששיתפו אתה פעולה – הנ־חים כנראה מרקע מייצג – לא ידעו לקראת מה הם הולכים. הדבר קרה, לטענתה, מפני שב־חברה הישראלית אין חשיפה ואין ביטוי פתוח למה שקורה בצה"ל. היא מתנה שלבי משבר קבועים, כמו שלב הכניסה לצבא, שבו החיילים אינם מדברים על השפלה דווקא אלא על קשיים רבים, שלב משבר נוסף מתרחש בסמוך לשחרור.

ליבליך אינה מתעלמת מת־חושת הקיפוח על אובדן שנות נעורים טובות, אבל מדגישה את ההיבט החיובי של שירות בצה"ל – על רקע העובדה שבנה שירת בצבא בעת המחקר. היא עקבה אחר השינויים שהתחוללו בו וב־חבריו: רכישת כישורים להת־מודדות, חשיפה להתנסויות, גי־לויים של רעות וידידות עמוקה בין גברים ובניגוד למה שקורה לאנשים צעירים בגיל זה – חיי־לים דווקא נקשרים במשנה־תוקף להורים, נוטים להזדהות גוברת והולכת אתם. זו הדרך העקורה בפני צעירים אלה לתת לעצמם דין וחשבון על עצמם.

ליבליך: אופטימיות

לא מוגזם

ישעיהו גביש, מנכ"ל מור, נראה מאושש למדי ב"מבט", ואינו מנסה עוד לכסות את עין המצלמה, כפי שעשה ערב קודם לכן, כאשר היה כשבי פועלי סולתם. גביש אינו מתייחס לעצמו כאל שבוי, ומשום־כך אין הוא מדווח על חוויותיו מן השבי, ומדבר באופן כללי, על מודל שאסור שיהיה כמותו.

כאשר עקבתי אחר גביש, נפגי והבריק כשנלקחו לבני־ערובה, חשבתי – לטובת הא־רה לפועלי סולתם – שלא רחוק היום ושובתים למיניהם, יכריזו שהם עומדים להוציא להורג מדי שעה אחד מבני הערובה אם לא יתקבלו דרישו־תיהם. הרי מה שנראה מוגזם הי־מיתי במציאות של היום, נהפך אצלנו לטבע מאליו כעבור זמן.

ראה: דרום־קוריאה

מדי ערב מביאים ב"מבט" חדשות מדרום קוריאה. זו אולי תשובה למי שטוען כלפי מח־לקת החדשות בטלוויזיה שהיא לוקה בפרובינציאליות, אינה מביאה חדשות מן העולם, ומת־רכזת בחדשות מישראל בלבד. אבל נראה קצת מוזר שלצד הלביא, דרום קוריאה היא ה־נושא הפופולארי ביותר.

ואולי זו תוצאה ישירה, של היצע וביקוש. איני בקיאה בה־ליכים טכניים, אבל דרום קו־ריאה מספקת כנראה את התמר־ באמצעות הלוויין ואינה דורשת תמורה, וכך נהפכה, בשידורי הטלוויזיה הישראלית, למדינה הפופולארית ביותר.

אין לקנא בקולק

קשה היה לגלות חידוש כלשהו בדבריהם של טדי קולק וח"כ מנחם פרוש, בעימות שהיה ביניהם ב"מוקד". ואם כי היה זה ליל קיץ נעים, שיש בו כדי להרגיע את הרוחות, היה צפוי או ליל־שבת להט וסוער. בינ־תיים התגברה התחווה, ועל י־רושלים עבר ליל שבת האחרון בשקט יחסי. אבל התחושה היא של עימות בין חרשים. כל אחד יודע מראש, כמעט על־פה, את דיעותיו ועמדתו של האחר, וכל אחד יודע שלא יצליח לשכנע את זולתו.

במאבק זה על דמותה והווייה של ירושלים – שהיא לכל הדיעות עיר בעלת אופי מיוחד במינו, ודרישות תובעניות מאין כמוהו – אין מנצחים אלא מפסידים. ואם קולק עדיין מייצג ירושלים פלורליסטית, לפרוש ואנשיו הפלורליזם הוא בבחינת קללה. להם זה בגדר ייהרג ולא יעבור.

בינתיים הכל מנפנפים בסט־טוס־קוו המקודש. זה מסמך הנתון לפרשנויות אינסופיות – שונות בתכלית זו מזו. כל אחד יכול לראות בו מהרהורי לבו. לבי יוצא לטדי קולק. הוא מנסה בכנות להלך בין הטיפות הש־חורות. הוא נראה תשוש, נרגז, קצר־רוח, אם כי עדיין אינו מאבד את השליטה בעצמו. הוא מנסה להשמיע טיעונים הג־יוניים, המתקבלים על הדעת השפויה. אבל כאנשים מתונים אחרים במקומותינו, קולק הוא ראש עיר במלכוד. הוא מותקף משני הצדדים כאחד. כל אחד מן הצדדים הקיצוניים יכול ל־הסתפק במחאות, בהפגנות, בהש־מצות ואפילו באלימות. ואילו קולק מחפש, בין הצדוקים המוחלטים הנאבקים למען צדקתם – צדק יחסי, זמני, ופתרונות מעשיים. אין לקנא בו.

מקום סגור

הסופר נתן שחם לא זכה אמנם לכתובה ביומן של ליל שבת עם צאת ספרו "רביעיית רוזנדורף". מקום זה שמור כנראה לבעלי פריווילגיות מיו־חדות וקשרים טובים. אבל הוא הגיע לפחות ל"זה הזמן". עליו להיות אם כן אסיר תודה, שלא דחקו אותו בין קוף מרקד לזמרת צרחנית ולבדרן מקומי באחת מתוכניות הבידור של ליל שבת.

אבל בלי גימיק אי־אפשר, וכך מתברר ששחם, חבר קיבוץ בית אלפא, מנגן ברביעיית מיתרים של חובבים, ומכאן גם למד על הדינאמיקה שבתוך רביעיית מיתרים, ואף על פי שכבר מילדות ידע שמוסיקה אינה ייעודו האמיתי, לא ויתר על נגינה. רביעיית גלבוע מו־פיעה בסמוך לראיון אתו. ויש משהו מעניין ומסקרן בכך ששחם הוא הוויולן של הרביע־יה, שכן בספרו, הוויולנית היא אוה שטאובנפלד, הישפחיה המ־סתרת את ראשי הגברים במ־היצתה, והאישיות הדומינאנטית במובדה. שחם אומר בחיוך מבויש שבחר בה אולי מפני שהוויולה נחשבת לכלי אירוטי.

שחם מצטייר כאדם רך, מסויג, מסוגר, ואפילו מבויש, הנרתע מלשוחח על ספרו, ויש בו משהו מאותן תכונות נשיות שאוה שטאובנפלד מונה כרוזנ־דורף עצמו. עברון חוקר את שחם על הקשר שלו ליהודי גרמניה ומתברר שהקשר מקרי. אפילו לא משפחתי. לדבריו רצה לכתוב על אנשים המנסים לחיות מחוץ להיסטוריה, ב־אמצעות המוסיקה, ומתברר שזה דבר אינו אפשרי. עברון אינו לוחץ עליו ואינו חוקר כיצד קרה שהספרות העברית הת־עלמה כמעט כליל מאותם יהו־דים שעלו מגרמניה. שחם אומר שנתן בספר פתחון־פה לאנשים שאינם חושבים כמוהו, אבל־כי אפשר לחלוק עליו בנקודה זו. וכשהוא מוסיף ואומר, שדראמה אמיתית מתחוללת דווקא במ־קום סגור שאי־אפשר לפתוח בו דלת ולצאת ממנו, דומה שב־נקודה זו הוא מסגיר את עצמו.

מצב־רוח שפוף

עם כל הרצון הטוב, "מצב רוח" בהנחייתו של ירון לונדון הוא מצב רוח שפוף למדי. למרות כל הניסיונות, התוכנית אינה מצליחה להיחלץ ממוסכ־מות, ואופיה סטאטי. הפעם זכה דווקא מולייר. דן בו צוות של אנשים אינטליגנטים, ולא רק מתחום הספרות, אבל קטעי ההצגות היו ארוכים מדי, ולא היה בהם כדי לעמוד על טיבו של מולייר ועל הפרשנויות שניתנו לו. לא היה גם קשר בין הקטעים לבין הדברים שנאמרו בדיון.

ל"מצב רוח" יש בעיה של העמדה ותפאורה. כאשר שוחח לונדון עם מבקרת התיאטרון שוש ויץ, הם נראו כשני אנשים קטנים על בימה, או באולם גדול וריק, עד שהמצלמה התקרבה אליהם באיטיות רבה. אני מקווה שזה לא היה אפקט דראמתי. שוש ויץ, בלי להתייחס לרעד־תיה, נוקטת טונים דידאקטיים, ומספקת לצופים חמישה רגעי אינפורמציה בסיסית בנימה סמ־כותית מאוד. האם זוהי שיחה?

מכתבים למערכת הארץ

היו שהצביעו נגד המלחמה

מעשה חשוב עשה ח"כ יוסי שריד בכך שחשף בפומבי את האמת על התנהגותם של שמעון פרס ומנהיגים אחרים של מפלגת העבודה במל־חמת לבנון ("הארץ" 21.8). אולם כיצד נהג יוסי שריד עצמו? הוא כותב שהוא ועוד שישה ח"כים לא השתתפו בהצבעה ההיסטורית בכנ־סת ב־8 ביוני 1987, כלומר לא הצביעו בעד המלחמה וגם לא נגדה. זה נכון, אך משמעות הדבר, שלא היה להם האומץ להצביע נגד המלחמה.

תמוהה ביותר ההתעלמות ה־מוחלטת של שריד במאמרו מה־עובדה, כי עצם הדיון וההצבעה בכנסת על מלחמת לבנון התקיימו הודות לכך שסיעת חד"ש הגישה הצעת אי־אמון בממשלה. הוא מעלים גם את העובדה שסיעת חד"ש היתה היחידה בכנסת שהצ־ביעה נגד המלחמה, והגישה אי־אמון בממשלה. הוא מעלים, איפוא, את העובדה שהיו ארבעה חברי כנסת שהיו להם האומץ והאחריות להביא את עניין המלחמה שפרצה לדיון ולהחלטה בכנסת, ולהצביע נגדה. על־פי מאמרו של שריד אפשר לקבל את הרושם שאף ח"כ לא הצביע נגד המלחמה.

עוזי בורשטיין
דובר חד"ש
תל־אביב

יוסי שריד, במאמרו על עמדת מפלגת העבודה בלבנון, קובע: "הנציג הבכיר של הגישה המעשית היה יצחק רבין... הוא התעקש להסביר כי המלחמה ממילא מת־נהלת בפועל...ומי שיש לו עצה טובה לתת, אינו רשאי לשמור אותה לעצמו". שריד מוסיף: "החשיבה הפרגמאטית הזו הביאה אותו בסופו של דבר, בתורתו של אריאל שרון, אל הגבעות של ביירות... כשרבין דוחק בשרון להדק את המצור, לנתק את המים ולהגביר את ההפצצות".

האם זהו אותו יוסי שריד, שש־לושה טורים קודם לכן, מתעקש להסביר כי הוא מוסר עדות אמת בפני ועדת חקירה, לכשתקום ות־תנהל בפועל, ולכן "כל מי שיכול לחשוף, ולו במשהו, את פני המלחמה, חייב לעשות זאת בלי חשבון"? ושאלה פרגמטית אחרונה: האם גם שריד מתכוון ללחוץ את ידי שרון (אם גם לא בביירות) ול־הציע "להדק את המצור, לנתק את המים ולהגביר את ההפצצות" על מפלגת העבודה, וכל זאת בעבור קורט של פרגמאטיזם?

גייל מלשיר
חוף הכרמל

סיפור קורע־לב

כתבתו של דניאל דגן ("הארץ" 14.8) על הרופא הישראלי לשעבר שנתקל בתופעות אנטישמיות בגר־מניה המערבית, הצליחה להרגיז אותי. מה בעצם קרה כאן? בחור בן 28 עזב את הארץ לפני יותר מעשרים שנה (וזוהי כמובן זכותו המלאה), ובסופו של דבר התיישב בגרמניה וראה זה פלא – גילה שם אנטישמים. עזב את מולדתו על־מנת לעשות כסף, ולא נותנים לו. הרי סיפור קורע־לב. ומגיעים ה־דברים לידי כך שהיהודי הזה מעמיד עצמו במעין "נוקם" לקורבנות השואה.

יהושע עמישב
רמת השרון

לא במומחים כלכליים

חן יחזקאלי מציע במכתבו "כמה עולה לנו משפט דמיאניוק" ("הא־רץ" 26.8) שעם ישראל יתן לו להמיר סכומי־כסף המושקעים במש־פט, בהקמת מדרשה ללימוד ותיר־גול דרכי והנהגות הומניסטיות. אבל מרגע שמדינת ישראל החליטה לשפוט משפט צדק ולאפשר לאי־ואן־ג'ון דמיאניוק משפט צדק, על מעשים שנעשו לכאורה לפני 43 שנים, שומה עליה לשאת בהוצאות הכספיות המתחייבות מכך.

בנוגע להיבט החינוכי, האם יש מקום להמיר חינוך בחינוך או שמא משפט בחינוך? למשפט דמיאניוק בישראל, ולפירסומו, יש היבטים חינוכיים ומשפטיים שאף עשרות־אלפי מדרשות חינוך הומניסטיות לא ישוו להם. הצפייה והמעקב מרחבי העולם אחר משפט־צדק לחשוד בג'נוסייד, ועצם עריכתו בישראל, מעלה את קרנו המוסרית של העם היהודי בישראל ובתפוצות. חשיבות נוספת למשפט זה ולפיר־סומו באה לידי ביטוי במגמת הגישור והקשר בין דור השואה לבין דור התקומה. חיזוק חברתי זה, בין הדורות החיים במשותף במדינת ישראל, לא הייתי מציע, בנסיבות אלה, למדוד במומחים כלכליים.

ישי בית־און
תל־אביב

בוקר רגיל, ללא עיצומים

ירדתי קצת לשוטט ברחובי היפה, רוד מאנה, בסביבת גינת דובנוב. זכיתי לקבלת פנים של פחי האשפה המלאים על גדותיהם, שעמדו בשורה לאורך המדרכה, והפיצו את סירחונם במלוא העוצמה.

חייגתי מיד למספר 106, לעיריית תל־אביב. השעה היתה תשע בבוקר. חייגתי והתקליט ענה "כאן מוקד עיריית תל־אביב. כל העמדות תפו־סות, המתן ותיענה לפי התור". התשובה הזאת חזרה על עצמה שוב ושוב.

השעה 9.30. תשובת התקליט נמשכת. ישבתי בסבלנות ורציתי סוף־סוף להגיע להנהלת מחלקת התברואה של עיריית תל־אביב. השעה 10.00. התקליט ממשיך בשלו. הסירחון מתפשט על פני כל הסביבה. השעה 10.15 – אין תשובה מעיריית תל־אביב.

האם פלא הוא שעירנו קנתה לה שם של אחת הערים המלוכלכות בעולם?

חיים סגרבוב
תל־אביב

להד"ם

בראיון עם שר האנרגיה, משה שחל, ("הארץ" 26.8), אומר השר כי המכתב ששלח לי בשעתו (ביום 3.2) ושבו הוא משבח את חברות הדלק על יעילותן, "היה בסך הכל מכתב ידידותי שנשלח על־פי בקשת אגמון".

הואיל השר מייחס לי דברים שלא היו – רצוני לומר בפה מלא ובאוזה הד־משמע: לא היו דברים מעולם. מכתב השר נשלח אלי ללא כל בקשה מצדי.

א. אגמון
תל־אביב